

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Sabina Mehmedović

**Vključevanje stanovalcev Centra starejših Notranje
Gorice v skupnost**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2020

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Sabina Mehmedović

**Vključevanje stanovalcev Centra starejših Notranje
Gorice v skupnost**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2020

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici izr. prof. dr. Jani Mali za strokovno usmerjanje pri pisanju diplomskega dela.

Hvala, zaposlenim in stanovalcem Centra starejših Notranje Gorice, ki so si vzeli čas za sodelovanje v moji raziskavi.

Posebno zahvalo pa namenjam mami in očetu, Emilu in Emi za vso podporo in motivacijo v času pisanja moje diplomske naloge.

VKLJUČEVANJE STANOVALCEV CENTRA STAREJŠIH NOTRANJE GORICE V SKUPNOST

POVZETEK

V diplomskem delu sem raziskovala vključevanje stanovalcev Centra starejših Notranje Gorice v skupnost. Zanimalo me je, kako se Center starejših Notranje Gorice in njegovi stanovalci vključujejo v skupnost in kateri dejavniki vplivajo na to. Zanimalo me je tudi, kakšen odnos ima socialna služba Centra starejših Notranje Gorice do skupnostnih projektov in kateri dejavniki vplivajo na skupnostno socialno delo v centru. Želela sem raziskati tudi, kako se stanovalci vključujejo v skupnost v primerjavi pred prihodom v center. Da bi prejela odgovore na zastavljena vprašanja, sem zbirala podatke z metodo spraševanja desetih stanovalcev in socialne delavke, zaposlene v Centru starejših Notranje Gorice. Obdelavo in analizo podatkov sem opravila po metodi kvalitativne analize. Ugotovila sem, da se center in stanovalci v skupnost vključujejo na raznovrstne načine skozi dejavnosti, ki potekajo v samem centru, kot so medgeneracijska druženja, nastopi in prireditve, sodelovanje s prostovoljci in študenti, in dejavnosti, ki potekajo izven centra, kot so obisk prijateljev in sorodnikov, izleti, obisk trgovin, kavarn, drugih institucij ter prejšnjih lokalnih skupnosti. Zaposleni se trudijo za vključevanje manj samostojno gibljivih stanovalcev. Odnos socialne službe do skupnostnih projektov temelji na prepričanju, da je v instituciji možno in nujno delati po načelih skupnostnega socialnega dela in da je pomembno vključevanje manj samostojno gibljivih stanovalcev, pri čemer je potrebno spoštovati odločitve posameznih stanovalcev. Socialna delavka prepoznava koristi povezovanja z okoliškimi prebivalci, a ima sama premalo časa za izvajanje skupnostnih dejavnosti. Dejavniki, ki vplivajo na skupnostno socialno delo v Centru starejših Notranje Gorice so angažiranost zaposlenih za vključevanje vseh stanovalcev, vpliv direktorice, ki zaposlene spodbuja k podajanju idej za skupnostne aktivnosti in je tudi sama pobudnica ter organizatorica teh, timsko delo in pomanjkanje časa socialne delavke. Na vključevanje stanovalcev Centra starejših Notranje Gorice v skupnost vpliva kombinacija individualnih in institucionalnih dejavnikov. Individualni dejavniki so pomanjkanje želje, osebni dejavniki, odločitev posameznika, mobilnost, zdravstveno stanje, dolgočasje, pomanjkanje obiskov in čas prilagajanja na novo okolje. Dejavniki vezani na institucijo, so odnos zaposlenih do vključevanja stanovalcev z zmanjšano možnostjo za samostojno gibanje, podpora zaposlenih, pomanjkanje zaposlenih, neustreznost dejavnosti, pomanjkanje obiskov in lokacija centra. Stanovalci centra imajo različne izkušnje z vključevanjem v skupnost v primerjavi z vključevanjem pred prihodom v center. Nekateri se po prihodu v center udeležujejo zelo veliko in imajo občutek vključenosti, drugi pa se po prihodu v center počutijo izključeni iz življenjskega dogajanja. Za lažje stike stanovalcev s sorodniki in prijatelji bi bilo dobro omogočiti tečaje računalništva in tehnično opremo, ki jo lahko samostojno uporabljajo. Dobro bi bilo organizirati izlete v lokalne skupnosti od koder prihajajo stanovalci, posebej tisti, ki prihajajo iz bolj oddaljenih krajev. Za stanovalce in njihove prijatelje bi bilo koristno delati na ohranjanju stikov in prijatelje povabiti k sodelovanju v domskih aktivnostih. Ker so domovi za stare specializirani za delo s starimi ljudmi, predlagam organizacijo skupnostnih izobraževanj na teme, ki zanimajo stare ljudi, kot so programi priprave na starost. Priporočljivo bi bilo, da se tudi drugi domovi za stare v skupnost odpirajo s pomočjo socialnih omrežij, kjer lahko predstavijo svoje dejavnosti in javnost povabijo k sodelovanju. Predlagam posvojitev hišne živali. Menim, da bi bilo koristno raziskati naslednje teme: vpliv izobrazbe direktorjev domov za stare na udeleževanje skupnostnih projektov, dejavniki, ki pripomorejo, da imajo nekateri stanovalci občutek velike vključenosti v skupnost, možnost zaposlitve administrativnega delavca, ki bi prevzel administrativne naloge socialne delavke, dejavniki, ki vplivajo na to, koliko se posamezen

socialni delavec, zaposlen v domu za stare, uveljavi kot organizator inovativnih projektov, kako so v skupnost vključeni stanovalci, ki so manj samostojno gibljivi in stanovalci z demenco ter načine, kako manj samostojno gibljive stanovalce in stanovalce z demenco kar najbolj vključevati v skupnost.

Ključne besede: stari ljudje, skupnostno socialno delo, institucionalna oskrba, vključenost v skupnost

SOCIAL INCLUSION OF RESIDENTS AT CENTRE FOR OLDER PEOPLE NOTRANJE GORICE

ABSTRACT:

In my graduation thesis, I explored social inclusion of residents at Centre for older people Notranje Gorice. I was curious how Centre for older people Notranje Gorice and its residents are involved in the community and what factors influence it. I was also interested in the attitude of social service of Centre for older people Notranje Gorice in regards to community projects and what factors influence the community social work at the Centre. I also wanted to explore how residents engage with the community compared to living at home. In order to get answers, I collected data using a questionnaire method of ten residents and a social worker employed at the Centre for older people Notranje Gorice. I performed the data processing and analysis according to the qualitative analysis method. I have found that the Centre and its residents engage in community activities in a variety of ways within and outside the Centre. They engage in activities such as intergenerational projects, performances and events, collaboration with volunteers and students, visiting friends and relatives, trips, visiting shops, cafes, others institutions and previous local communities. Employees are working hard to integrate residents that are less mobile. The attitude of the social service towards community projects is based on the belief that it is possible and also necessary for the institution to work in accordance with the principles of community social work and that the involvement of less mobile residents is important, while respecting the decisions of individual residents. The social worker recognizes the benefits of connecting with the elderly from the surrounding area of Centre, but has little time to engage in community activities. Factors affecting community social work at Centre for older people Notranje Gorice are employee engagement for the inclusion of residents with limited mobility, the influence of a director who encourages employees to come up with ideas for community activities and is herself the initiator and organizer of them, teamwork and lack of time on behalf of the social worker. The integration of the residents of the Centre for older people Notranje Gorice into the community is influenced by a combination of individual and institutional factors. Individual factors include lack of desire, personality factors, individual decision, mobility, health status, boredom, lack of visits and time to adjust to the new environment. The factors related to the institution are the attitude of employees towards the integration of less mobile residents, support of employees, lack of employees, inadequacy of activities, lack of visits and location of the centre. Residents have different experiences of community involvement compared to life at home. Some residents are very involved in the community activities and have great sense of involvement, while others feel excluded from everyday life after coming to the Centre. To facilitate residents' contact with relatives and friends, it would be a good idea to provide computer courses and technical equipment that they can use independently. It would be good to organize trips to the local communities where the residents come from, especially those who come from more distant places. It would be useful for residents and their friends to work on keeping in touch with friends and also inviting friends to participate in Centre activities. Because nursing homes specialize in working with the elderly, I suggest organizing community education programs on topics of interest to the elderly, such as preparation for old age. It would be advisable for other nursing homes to open to the community through social networks where they can present their activities and invite the public to participate. I would suggest adopting a pet. I think it would be useful to explore the following topics: the impact of the education of nursing home directors on the implementation of community projects, the factors that make some residents feel highly involved in the community, the ability to hire an administrative worker to take over the administrative duties of a social worker, factors that

affect how much an individual social worker employed in a nursing home enforces himself as an organizer of innovative projects, how less mobile residents and residents with dementia are included in the community, and ways to integrate them as much as possible into the community.

Key words: older people, community social work, institutional care, community inclusion

KAZALO

1	TEORETIČNI UVOD	1
1.1	Institucionalno varstvo nekoč	1
1.2	Domovi za stare ljudi kot totalne institucije	2
1.3	Socialno delo s starimi ljudmi	5
1.4	Socialno delo v domovih za stare	8
1.5	Skupnostno socialno delo	11
1.6	Vključevanje domov za stare v skupnost.....	14
2	PROBLEM.....	17
3	METODOLOGIJA	19
3.1	Vrsta raziskave.....	19
3.2	Merski instrumenti in viri podatkov	19
3.3	Enote raziskovanja – populacija in vzorčenje.....	19
3.4	Zbiranje podatkov	20
3.5	Obdelava in analiza podatkov	21
4	REZULTATI	25
4.1	Vključevanje Centra starejših Notranjih Gorice in njegovih stanovalcev v skupnost	25
4.1.1	Stiki z otroki	25
4.1.2	Stiki z okoliškimi prebivalci.....	26
4.1.3	Obisk nastopov in prireditev v centru.....	26
4.1.4	Opravki izven centra.....	28
4.1.5	Izleti.....	29
4.1.6	Vključevanje stanovalcev z omejeno mobilnostjo in demenco.....	29
4.1.7	Krožki, ki jih ne vodijo zaposleni.....	30
4.1.8	Stiki s prostovoljci/študenti	30
4.1.9	Stiki s prijatelji	31
4.1.10	Stiki s sorodniki	31
4.2	Odnos socialne službe Centra starejših Notranje Gorice do skupnostnih projektov ..	31
4.2.1	Spoštovanje odločitev posameznikov.....	32
4.2.2	Vključevanje stanovalcev z omejeno mobilnostjo	32
4.2.3	Prepoznavanje pomena skupnostnih projektov	33
4.2.4	Prepoznavanja pomena povezovanja z domačini	33
4.3	Dejavniki, ki vplivajo na skupnostno socialno delo v Centru starejših Notranje Gorice.....	34
4.3.1	Angažiranost zaposlenih.....	34
4.3.2	Vpliv vodstva na skupnostne dejavnosti	35
4.3.3	Socialna delavka ima premalo časa za skupnostne aktivnosti.....	35
4.3.4	Timsko delo	36
4.4	Dejavniki, ki vplivajo na vključevanje stanovalcev Centra starejših Notranje Gorice v skupnost	37
4.4.1	Odnos zaposlenih do vključevanja stanovalcev z omejeno mobilnostjo.....	38
4.4.2	Pomanjkanje želje.....	39
4.4.3	Osebnostni dejavniki	39
4.4.4	Odločitev posameznika.....	40
4.4.5	Podpora zaposlenih.....	40
4.4.6	Mobilnost.....	41
4.4.7	Pomanjkanje zaposlenih	42
4.4.8	Zdravstveno stanje kot ovira k vključevanju	42

4.4.9	Neustreznost dejavnosti	43
4.4.10	Lokacija centra	43
4.4.11	Dolgočasje	44
4.4.12	Pomanjkanje obiskov	44
4.4.13	Čas prilagajanja na novo okolje	44
4.4.14	Kombinacija dejavnikov	45
4.5	Vključevanje stanovalcev Centra starejših Notranje Gorice v skupnost v primerjavi z življenjem pred prihodom v dom	45
4.5.1	Več vključevanja v centru	46
4.5.2	Veliko vključevanja do bolezni	46
4.5.3	Pred prihodom v center se niso udeleževali organiziranih dejavnosti	46
4.5.4	Po prihodu v center manjši občutek vključenosti	47
4.5.5	Po prihodu v center občutek vključenosti	47
4.5.6	Malo vključevanja po upokojitvi	48
5	RAZPRAVA	49
6	SKLEPI	54
7	PREDLOGI	57
8	UPORABLJENA LITERATURA	58
8.1	Internetni viri	60
9	PRILOGE	61
9.1	Smernice za intervju	61
9.1.1	Smernice za intervju s stanovalci	61
9.1.2	Smernice za intervju s socialno delavko	61
9.2	Zapisi intervjujev in začetna analiza	61
9.3	Teme in izpis relevantnih izjav	84
9.4	Odprto kodiranje znotraj posameznih tem	90
9.5	Začetna tematska analiza (po odprtem kodiranju)	99
9.6	Osno kodiranje	105
9.7	Urejanje izjav po kodah in združevanje v kategorije	113
9.8	Definiranje pojmov	120

KAZALO TABEL

Tabela 3.1: Primer relevantnih izjave in teme	21
Tabela 3.2: Primer odprtega kodiranja	22
Tabela 3.3: Primer osnega kodiranja	23
Tabela 3.4: Primer urejanja izjav po kodah	24

1 TEORETIČNI UVOD

1.1 Institucionalno varstvo nekoč

Prvo institucijo za varstvo neozdravljivo bolnih v Sloveniji je v 13. stoletju ustanovil nemški viteški red, in sicer v Ljubljani. Od 14. stoletja naprej so se v Sloveniji in Evropi odpirali špitali, ki so bili namenjeni romarjem, krošnjarjem, potepuhom, zapuščenim in tudi kronično bolnim starim ljudem (Mali, 2008, str. 9). To so bila preprosta zavetišča, ki so imela predvsem socialno vlogo. V poznem srednjem veku so imeli špitali funkcijo ubožnice, hiralnice oz. preskrbovalnice, ki je občasno nudila zdravstveno oskrbo (Mali, 2008, str. 11). Ubožnice, ki so jih začeli ustanavljati konec 18. stoletja, so bile zavodi, ki so ponujali prenočišče in hrano revežem. Hiralnice so nudile oskrbo neozdravljivo bolnim ljudem, ki so pred tem živeli v špitalih ali ubožnicah (Mali, 2008, str. 15).

Dejavnik, ki je vplival na razvoj institucionalnega varstva starih ljudi, je bila tudi druga svetovna vojna, ki je prinesla nizek življenjski standard in neurejene bivalne ter socialne razmere (Mali, 2008, str. 16). Pred vojno je bila najbolj socialno ogrožena kmečka populacija, zato so stari ljudje iz podeželskih občin pogosto beračili. Beračili so tudi tisti, ki so bili deležni občinske podpore, a ta ni zadostovala za preživetje (Mali, 2008, str. 18). Takratni zavodi so se soočali s pomanjkanjem sredstev in posledično slabimi življenjskimi pogoji (Mali, 2008, str. 19). Po drugi svetovni vojni in prehodu v socialistični sistem so se razmere spremenile. Zaradi prizadevanj po dvigu gospodarstva in odrekanju za doseg tega cilja se je življenjski standard ljudi dodatno poslabšal. Delavci, ki so delali v zasebnih gospodinjstvih (hlapci, dekle, gospodinjske pomočnice) niso imeli urejenih delavskih razmerij in so postali prevladujoča populacija v takratnih zavodih za stare. Stari, onemogli in invalidi niso imeli pravic iz socialnega zavarovanja vse do leta 1937 (Mali, 2008, str. 21). V zavode za stare je država nameščala tudi vojne invalide, sirote (Mali, 2008, str. 22).

Modernizacija je ponovno spremenila položaj starih ljudi. Pojavilo se je zavarovanje za čas upokojitve. Starost je na ta način postala institucionalizirana in kategorizirana v določeno družbeno skupino. Vloga upokojencev je ljudem prinesla izgubo družbenega ugleda in statusa, institucionalizacija pa je stare ljudi prikazala kot nesamostojne in odvisne od drugih ljudi. Z novimi delovnimi mesti in posledično drugačnimi delovnimi pogoji smo postali priče razpadu tradicionalne družine, v kateri so mlajši poskrbeli za starejše člane družine. Vsem tem

pojavom je sledila stigmatizacija in odrivanje starih ljudi ter starosti iz družbe (Mali, 2008, str. 23).

Po drugi svetovni vojni so se številne ubožnice preimenovala v domove za stare oz. domove onemoglih (Mali, 2008, str. 26), domovi pa so nastajali tudi v starih gradovih in graščinah na podeželju, v katerih so bile slabe življenjske razmere. Ker so bili ti domovi oddaljeni od mest, so stanovalci pogosto izgubili stike s sorodniki in z družbeno kulturnim dogajanjem (Mali, 2008, str. 29). Iz poročil o delovanju domov pa je razvidno, da so se domovi že v povojnem času posvečali razvedrilnim dejavnostim, organizirali so, na primer kulturne prireditve (Mali in Milošević Arnold, 2006, str. 170).

Na razvoj institucionalnega varstva je vplival razvoj medicine in gerontologije. V 20. stoletju je medicina kot stroka pridobila moč in ugled ter posledično postala vodilna stroka pri skrbi za stare ljudi. Gerontologija je nastajala v času industrializacije, ki je zdravje in delavnost opredelila kot vrednoto, medicina pa je ljudi delila na zdrave in bolne, normalne in patološke. Ko se je gerontologija odcepila od medicine, je vključila tudi spoznanja iz sociologije, psihologije in demografije (Mali, 2008, str. 35).

Gerontologija na čelu z dr. Bojanom Accetom je bistveno vplivala na razvoj institucionalnega varstva na področju starih ljudi v obdobju med 1970 in 1990. Domovi so bili grajeni po vzoru bolnišnic in hotelov. Po letu 1990 so domovi za stare ostali v državni upravi, a niso sledili strokovnemu razvoju na tem področju, saj je poudarek ostal na institucionalizaciji. Po letu 2000 so se javni mreži institucij pridružili koncesionarji (Inštitut Antona Trstenjaka, b.d.).

1.2 Domovi za stare ljudi kot totalne institucije

Institucionalno varstvo starih ljudi je oblika obravnave v zavodu, drugi družini ali drugi organizirani obliki, ki upravičencem nadomešča, dopolnjuje, ali zagotavlja funkcijo doma ali lastne družine. Obsega osnovno, socialno in zdravstveno oskrbo. Izvajalci teh storitev so med drugimi tudi domovi za stare (Ministrstvo za delo, družino, socialno zadeve in enake možnosti, b.d.).

Sprejem, premestitev in odpust uporabnika pri uveljavljanju pravice do institucionalnega varstva se izvaja na podlagi Pravilnika o postopkih pri uveljavljanju pravice do institucionalnega varstva (Uradni list RS, št. 38/2004). Postopek za sprejem v zavod se začne

z vložitvijo prošnje za sprejem v institucionalno varstvo, ki se vloži pri zelenem zavodu (Ministrstvo za delo, družino, socialno zadeve in enake možnosti, b.d.).

Za Slovenijo je še vedno značilna izrazito institucionalna usmeritev pomoči za stare ljudi (Mali, 2012, str. 86). V javni mreži izvajalcev institucionalnega varstva je 54 javnih izvajalcev in 43 koncesionarjev (Skupnost socialnih zavodov Slovenije, b.d.). Stari prebivalci ruralnih področij Slovenije imajo na voljo manj oblik pomoči kot prebivalci urbanih okolij, saj na podeželju primanjkuje tako institucionalnih kot skupnostnih oblik pomoči (Mali, 2011, str. 59).

Higienske, zdravstvene in prehrabne potrebe stanovalcev domov za stare so dokaj dobro zadovoljene, tudi kader, ki izpolnjuje omenjene potrebe, je prevladujoč. Pojavlja pa se vprašanje, kako dobro so v domovih za stare zadovoljene socialne potrebe stanovalcev (Cafuta, 1997, str. 142). S selitvijo v dom za stare človek namreč tvega izgubo dosedanjih socialnih stikov. Za osamo so najbolj dovzetni tisti stanovalci, ki nimajo otrok ali sorodnikov. Čeprav v domu dobijo nove vloge, jih med pretežno starimi in tujimi ljudmi težko uresničujejo (Mali, 1998, str. 132). Zaradi tega Cafuta (1997, str. 145) predlaga, naj domovi delajo na tem, da stanovalci ostanejo čim bolj povezani s sorodniki in zunanjim življenjskim okoljem, kar naj bi vključevalo preživljanje časa v nekdanjem življenjskem okolju. Pri tem ima veliko vlogo socialna služba v domu, saj stanovalec in sorodniki pogosto potrebujejo spodbudo in pomoč ob doživljanju čustev, kot so tesnoba, občutek krivde, strah (Cafuta, 1997, str. 145). Sorodniki človeka, ki se je preselil v institucijo, se pred odločitvijo za tak korak običajno trudijo pri oskrbi, a sčasoma bremena ne zmorejo več, saj jim zmanjka časa in energije. Skrb za starega človeka pomeni tudi čustveno obremenitev, kar se z odločitvijo za selitev v institucijo ne konča, saj se nato začnejo dvomi o pravilnosti odločitve (Flaker idr., 2008, str. 41). Odhod v institucijo se pogosto zgodi takrat, ko stanje postane neznosno, saj sta tako uporabnik kot njegova okolica preobremenjena in ne vidijo več smisla v skupnem življenju, saj se vzorci družinskega življenja spremenijo na nepričakovane načine. Z odhodom v dom se situacija razbremeni in zavaruje življenjske gotovosti sorodnikov starega človeka. Institucija človeka označi kot bolnega, nesposobnega, kar upraviči institucionalizacijo (Flaker idr., 2008, str. 44, 45).

Ivajnsič (1999, str. 49) piše, da si domovi za stare sicer prizadevajo za kulturno in družabno obogatitev življenja stanovalcev, a si velik del stanovalcev večine tovrstnih prireditev ne more udeležiti. Avtorica meni, da del psiholoških in emocionalnih potreb pri vseh stanovalcih ostaja nezadovoljen, saj lahko te potrebe zadovoljujejo le s svojimi sorodniki. Stanovalci se

pogosto čutijo odrinjene, nekoristne in v breme sorodnikom. Zato mora socialna služba sorodnike spodbujati, da stanovalca čim bolj pogosto peljejo v domače okolje in da se o teh občutkih čim bolj odkrito pogovarjajo (Ivanjšič, 1999, str. 50).

Življenje v instituciji na človeka vpliva večplastno, celostno in zajema vsa področja človekovega delovanja. Institucija ni prilagojena posameznikovi osebnosti (Mali, 2008, str. 133). Mali (2008, str. 34) ugotavlja, da so institucije za stare ljudi še vedno prisotne ne le zaradi humanitarnosti, ampak tudi zato, ker družba na ta način odriva starost in stare na družbeni rob.

Nekateri avtorji so domove za stare primerjali s teorijo totalne ustanove. Flaker (1998, str. 18) povzema Goffmanovo definicijo totalne ustanove, ki zajema vse vidike posameznikovega življenjskega kroga. Takšna ustanova je navadno fizično oddaljena od preostalega sveta. Temeljna značilnost totalnih ustanov je, da vsi vidiki življenja potekajo na enem mestu. Vsaka faza dnevne aktivnosti poteka vpričo drugih ljudi, ki delajo enako stvar po določenem urniku in pravilniku. Cilj dejavnosti je zadostiti uradnim ciljem ustanove (Flaker, 1998, str. 20–22). Totalne institucije so ločene od zunanjega sveta, predvsem v smislu socialnih stikov. Svet se loči na »zunaj« in »notri«, pretrgajo se vezi, odvzamejo obstoječe vloge, spremeni se kultura življenja (Mali, 2008, str. 134–135). V totalnih institucijah obstaja jasna ločnica med zaposlenimi, ki imajo oblast, in uporabniki, ki so predmet te oblasti. Ritualni, kot so sprejemne procedure, so namenjeni degradaciji uporabnikov (Mali, 2006, str. 21–22).

Mali (2006, str. 24) je totalne institucije primerjala z domovi za stare in ugotovila, da je tudi v domovih za stare prisoten proces mortifikacije in da so sprejemne procedure namenjene same sebi. Uporabniki svet delijo na institucijo in na svet zunaj. Opaziti je pogoste vdore v zasebnost stanovalcev. Stanovalci se na življenje v domu za stare prilagodijo s skromno držo in nekritičnostjo. Domovi za stare prirejajo institucionalne dogodke, v katerih včasih pride do zbliževanja med zaposlenimi in stanovalci, čeprav to ni prvoten namen teh prireditev (Mali, 2006, str. 24).

Domovi stanovalce spodbujajo pri skrbi zase, saj to prispeva k ohranjanju telesnih sposobnosti. Stanovalci so udeleženi v procesih odločanja, kar zmanjšuje prepad med njimi in zaposlenimi. Obiski so dovoljeni brez časovnih omejitev, zaželeni pa so tudi odhodi v domače okolje. Stanovalci si lahko sobe delno opremijo po svojih željah in nadaljujejo s hobiji, ki so jih gojili pred prihodom v dom (Mali, 2006, str. 24). Stanovalci se lahko, znotraj prostorskih in kadrovskih zmožnosti institucije, z zaposlenimi dogovarjajo o svojih individualnih

interesih. Negibni stanovalci so glede zadovoljevanja svojih potreb bolj odvisni od zaposlenih kot pokretni stanovalci (Mali, 2006, str. 25).

Goffmanov koncept totalne institucije je idealnotipski, zato domovi za stare ne ustrezajo vsem dejavnikom totalne institucije (Mali, 2006, str. 26). Obseg in vpliv dejavnikov totalne institucije je odvisen od usmeritve institucije. Kadar je dom za stare socialno usmerjen, je dejavnikov totalne institucije manj in obratno; kadar je dom bolj medicinsko usmerjen, najdemo več dejavnikov totalne institucije (Mali, 2008, str. 150).

Ključni problem institucij za stare ljudi je, da se institucija ne prilagaja posameznikovi osebnosti (Mali, 2006, str. 18). Posameznik je majhen del velike organizacije, kjer prevladujejo potrebe skupine (Mali, 2006, 19). Institucija, ki spoštuje in poudarja individualnost posameznikov, spodbuja avtonomnost in prevzemanje odgovornosti zase, se lažje približa konceptu institucije kot družine (Mali, 2006, 20).

1.3 Socialno delo s starimi ljudmi

Delež starejših v zahodnih družbah se povečuje. Dejavniki, ki vplivajo na to, so podaljšana pričakovana življenjska doba, nadzorovana nataliteta, višji življenjski standard in boljše zdravstvene razmere (Malačič, 2008, str. 794). Trenutno smo priča staranju ti. baby-boom generacije, najbolj številčne generacije rojene po drugi svetovni vojni (Zveza društev upokojencev Slovenije, b.d.). Pri nas je pojav družbenega staranja še bolj intenziven kot v povprečju EU in bo zahteval spremembe na področju socialnega varstva ter prilagoditve na številnih področjih družbenega okolja in storitev (Urad RS za makroekonomske analize in razvoj, b.d.).

Sodobna družba prihajajoče demografske spremembe doživlja predvsem kot breme in grožnjo mlademu prebivalstvu, socialno delo pa v tem vidi izziv za razvoj specializiranega področja socialnega dela, socialnega dela s starimi ljudmi. Mali (2013, str. 57) ocenjuje, da bo imelo socialno delo s starimi v prihodnosti ključno vlogo pri ohranjanju družbene stabilnosti.

Zaradi kombinacije bioloških, psiholoških in družbenih procesov, ki sovpadajo s staranjem, potrebujejo stari ljudje specifično pomoč. Socialni delavci, ki delajo s starimi ljudmi, potrebujejo specifična znanja in strokovne spretnosti, kot so sposobnost komuniciranja, presojanja, sodelovanja v interdisciplinarnih timih in sposobnost medgeneracijskega povezovanja. Znati morajo oceniti posameznikovo življenjsko situacijo, raziskati vire moči in

možne ovire (Mali, 2008, str. 64). Starejša populacija je zelo raznovrstna skupina ljudi, po drugi strani pa se v starosti pojavljajo specifične teme, ki od socialnih delavcev zahtevajo specializirano znanje (Mali, 2013, str. 57–59). Pri socialnem delu s starimi ljudmi lahko naletimo na demenco, medgeneracijske odnose, posebne potrebe, zasvojenosti, osamljenost, ranljivost, duševne težave, različno spolno usmerjenost in drugo (Mali, 2008, str. 65).

Socialni delavci imajo ključno vlogo pri omogočanju dostopa do različnih oblik pomoči, storitev in dajatev, ki jih ljudje potrebujejo. Poznati morajo obstoječe oblike pomoči, hkrati pa znati prepoznati neformalne obstoječe in potencialne podporne mreže, ki jih vključujejo v pomoč staremu človeku (Milošević Arnold, 2000, str. 253). Socialni delavci pri svojem delu uporabljajo pomočnike, ki jih najdejo v skupnosti. To so lahko zagovorniki, tolmači, strokovnjaki (npr. finančni), skupine za samopomoč, združenja, prostovoljci, naravni pomočniki (poštarji, frizerji, točaji itn.) Socialni delavec mora biti vpet v skupnost, skupnostne akcije in programe, da bi dostopal do mreže ljudi, ki jih lahko aktivira za pomoč starim ljudem (Flaker, 2003, str. 40).

Socialno delo s starimi ljudmi poteka na vseh treh ravneh: ravni posameznika, ravni skupnosti in institucij ter na družbeni ravni (Mali, 2013, str. 62). Socialni delavec opravlja delo kot koordinator storitev, tako da staremu človeku in njegovi družini pomaga do oblik pomoči, ki obstajajo v njegovem okolju, poleg tega pa s svojim poznavanjem potreb starih prispeva k razvoju novih storitev. Socialni delavec je povezovalec med starim človekom in drugimi ljudmi v okolju. Prizadeva si tudi spremeniti odnos politike do starih ljudi in odpraviti diskriminatorski odnos do starih ter vplivati na pridobitev boljših socialnih, ekonomskih in političnih pravic za stare ljudi (Mali, 2008, str. 65). Ne osredotoča se na šibkosti starega človeka, temveč išče in mobilizira njegove vire moči. Hkrati mora biti pozoren na prisotnost lastnih predsodkov do starosti v izogib ravnanju, ki je v nasprotju etičnim načelom socialnega dela (Mali, 2013, str. 62).

Nova paradigma socialnega dela s starimi ljudmi temelji torej na raziskovanju potreb in možnih odzivov na stiske ljudi. Socialni delavec in uporabnik skupaj iščeta nove, inovativne rešitve. Socialni delavec ne zavzema pokroviteljske drže, ampak uporabnika podpira in zaupa v njegove sposobnosti za rešitev težave (Mali, Flaker, Urek in Rafaelič, 2018, str. 17). Uporabniško znanje je pomemben del nove paradigme. Upoštevamo ga pri načrtovanju storitev, pri usposabljanju strokovnjakov in pri ustvarjanju teorij o življenjskem svetu uporabnikov ter delovanju služb. Uporabniki so eksperti iz izkušenj, zato je njihovo znanje ključno za ustvarjanje ustreznih oblik pomoči in podpore (Flaker idr., 2008, str. 24).

Dolgotrajna oskrba je del nove paradigme, ki ustvarja nove obrazce solidarnosti, pomoči in strokovnosti ter presega stare obrazce organiziranja oskrbe (Flaker idr., 2008, str. 21). Dolgotrajna oskrba je oskrba ljudi, ki potrebujejo dolgotrajno, organizirano pomoč in podporo drugih ljudi. Demografske spremembe so povzročile, da vedno več ljudi potrebuje dolgotrajno oskrbo, hkrati pa je vedno manj ljudi, ki jo lahko nudijo (Flaker idr., 2008, str. 19).

Burack-Weiss in Brennan (Mali, 2008) navajata načela gerontološkega socialnega dela, ki izražajo specifičnost socialnega dela s starimi ljudmi:

- Mobilizacija moči in sposobnosti starih ljudi

Socialno delo podpira starega človeka k črpanju moči iz svojih življenjskih izkušenj za premagovanje težav v sedanjosti. Osredotoča se na posameznika, njegove sposobnosti in ne le na probleme.

- Maksimalno funkcioniranje

Socialni delavec ocenjuje različne vplive (biološke, psihološke, sociološke, kulturne, organizacijske ipd.) na življenje starega človeka in mobilizira razpoložljive vire moči tako v posamezniku kot v njegovi socialni mreži.

- Zagotavljanje okolja brez omejitev

Pri vsaki spremembi življenjskega prostora, bodisi v domačem ali v institucionalnem okolju, socialni delavec upošteva posameznikove želje, potrebe in zahteve. Prehod iz domačega v institucionalno okolje naj bi bil postopen.

- Etičnost pri delu

Socialni delavec spoštuje in ohranja dostojanstvo starih ljudi. Starim ljudem omogoča avtonomno sprejemanje življenjskih odločitev.

- Etničnost

Socialni delavci potrebujejo znanja o kulturnih posebnostih med starimi ljudmi.

- Sistemska perspektiva

Želje in potrebe starega človeka usklajujemo s sistemi v njegovem okolju.

- Postavljanje ustreznih ciljev

Cilji, ki jih postavimo skupaj s starim človekom, izhajajo iz želja starega človeka in njegovih življenjskih okoliščin ter ga motivirajo za dejavnost pri doseganju ciljev (Mali, 2008, 66–68).

Našteta načela izražajo specifičnost socialnega dela s starimi ljudmi, povežemo pa jih lahko tudi s skupnostnim socialnim delom, ki s skupnostnimi pristopi išče načine za mobilizacijo moči in maksimalno funkcioniranje, pri čemer izhaja iz posameznikovih želja in interesov. Slednje usklajuje s sistemi v njegovem okolju.

Milošević Arnold (2003, str. 12) posebej poudarja pravico do zasebnosti in do neodvisnega življenja starih ljudi. Meni tudi, da je pomembno graditi na funkcionalnih sposobnostih, ki jih je star človek ohranil. Star človek bi moral imeti pravico do izbire oblike pomoči, ki mu ustreza (Milošević Arnold, 2003, str. 12).

Socialno delo s starimi zadeva vse socialne delavce, ne le tiste, ki se specializirajo za to področje, saj se vsi ljudje staramo in postajamo potencialni uporabniki storitev socialnega dela (Mali, 2013, str. 57).

Socialno delo s starimi ljudmi je torej specifično področje socialnega dela, katerega znanje bo v prihodnosti za družbo še bolj aktualno kot danes. Socialni delavci, ki opravljajo delo na področju s starimi ljudmi, delajo na vseh treh ravneh, pri delu s starim človekom pa izhajajo iz uporabniške perspektive in skupaj z njim delajo na mobilizaciji moči in iskanju načinov za neodvisno življenje.

1.4 Socialno delo v domovih za stare

Mali (2008, str. 3) socialnemu delu v domovih za stare pripisuje posebno vlogo, saj ima specifične načine za odkrivanje možnosti za čim boljše življenje posameznika v instituciji. Milošević Arnold (2000, str. 253) ugotavlja, da so socialni delavci v domovih za stare, čeprav so ti opredeljeni kot institucije socialnega varstva, prevzeli partnerski ali celo sekundarni model prakse. Pomembno področje socialnega dela v domu za stare je pomoč pri zagotavljanju dobrih odnosov med vsemi sistemi, ki se srečujejo v domu (Mali, 2008, str. 88).

Socialni delavec v domu za stare opravlja delo v skladu s temeljnim poslanstvom socialnega dela, tako da rešitve ustvarja skupaj s stanovalcem. Vendar svoje delo opravlja v instituciji, zato se sooča z neskladjem vloge socialnega dela s cilji institucije, katere cilj je skrbeti za množico ljudi in ni naklonjena posamezniku z njegovimi individualnimi potrebami, željami in interesi (Mali, 2008, str. 89).

Socialni delavec v domu za stare ljudi deluje kot povezovalec med stanovalcem in okoljem, iz katerega prihaja. To pomeni, da socialni delavec že pred prihodom stanovalca v dom

spoznava čim več ljudi iz stanovalčevega življenjskega okolja (otroci, vnuki, bratje in sestre, sosedje, člani društev in organizacij) in te stike vzdržuje ter neguje ves čas bivanja stanovalca v domu (Milošević Arnold, 2003, str. 21). Dobro bi bilo razmisliti, kako bi te ljudi na različne načine vključevali v domsko življenje (Milošević Arnold, 2000, str. 261). Socialni delavec se namreč mora zavedati, kako pomembni so sorodniki starega človeka, ki se preseli v dom za stare. So stanovalčeva vez med prejšnjim in zdajšnjim življenjem, spremljajo stanovalca in lahko opazijo morebitno slabšo oskrbo ali celo zlorabo, prav tako pa so neprecenljiv vir informacij o starem človeku (Mali, 2008, str. 91, 92).

Vloge socialnega dela v domovih za stare so:

- pomoč pri reševanju problemov stanovalcev;
- delo s sistemi, ki stanovalcem zagotavljajo potrebne vire in storitve;
- povezovanje ljudi s sistemi, ki podpirajo njihovo funkcioniranje (Milošević Arnold, 2004, str. 31).

Vloge socialnega dela v domu za stare glede na fazo bivanja v domu so:

- faza pred prihodom v dom,
- faza v času bivanja v domu,
- faza ob odhodu iz doma,
- zagotavljanje dobre klime med bivanjem v domu,
- spremljanje življenja med bivanjem v domu (Mali, 2008, str. 83, 84).

Socialni delavec se torej že pred prihodom stanovalca v dom seznani s socialno mrežo človeka in išče možne rešitve, ki morda niso institucionalne, temveč skupnostne. V celotni socialni mreži išče vire in oblike pomoči. Po prihodu stanovalca v dom pomaga k čim lažjemu vživljanju v novo okolje, hkrati pa mu pomaga ohranjati stike s primarnim okoljem. Socialni delavec je pomemben član strokovnega tima v domu, saj lahko sodelavce opozori na posameznikove posebnosti. Razume, da je za starega človeka prilagajanje na dom dolgotrajen in občutljiv proces (Mali, 2008, str. 90, 91). Ima pomembno vlogo, ker opozarja zaposlene, naj bodo pozorni na spremembe v stanovalčevem doživljanju in vedenju, ki so lahko posledica določenih ravnanj zaposlenih ali sorodnikov. Socialni delavec zaposlene vodi pri odkrivanju morebitnih vzrokov v lastnem ravnanju in pomaga pri ustvarjanju novih, bolj ustreznih pristopov (Mali, 2008, str. 97).

Socialni delavec podpira razvoj prostovoljnega dela in pomaga pri organizaciji interesnih dejavnosti ter prireditvev (Mali, 2008, str. 86, 87). Naloga socialnega delavca je stanovalcem večkrat natančno predstaviti vse dejavnosti v domu in jih spodbujati, da se v njih vključujejo (Milošević Arnold, 2000, str. 261).

Zagovorništvo v ustanovah je slabo prisotno in večinoma ni organizirano. Interese stanovalcev večinoma zastopajo sorodniki, stanovalci sami ali prostovoljci (Flaker idr., 2008, str. 321). Milošević Arnold (2000, str. 261) poudarja, da je zaradi prevladujočega zdravstvenega kadra v domovih za stare vloga socialnega delavca kot zagovornika zelo pomembna. Socialni delavec mora vztrajati, da zaposleni upoštevajo preostale zmožnosti in spoštujejo dostojanstvo vsakega stanovalca.

Ena od vlog socialnih delavcev v domu je uvajanje inovativnih programov, ki so lahko skupnostni. Uvajajo denimo vključevanje živali v domsko življenje, varstvo otrok ipd. (Mali, 2008, str. 101, 102). S pomočjo živali lahko zmanjšujemo občutek osamljenosti, blažimo stres in spodbudno vplivamo na stanovalce. Prisotnost živali je lahko spodbuda za vzpostavljanje stika med ljudmi. Ukvarjanje z živalmi (sprehajanje, božanje, česanje živali) lahko vpliva tudi na krepitev telesnih sposobnosti (Novak in Sudec, 2015, str. 32–33). Druženje starih in otrok prinaša koristi za obe generaciji. Medgeneracijsko sodelovanje lahko izboljša kakovost življenja, poveča občutek sprejetosti in varnosti, lajša osamljenost ter krepi duševno in telesno zdravje (Zveza društev upokojencev Slovenije, b.d.). Stari ljudje potrebujejo redne osebne stike z ljudmi, ki so jim blizu, ki jih doživljajo kot svoje. Človek, ki je obkrožen z veliko ljudmi, a nikogar od njih ne doživlja kot svojega, se počuti osamljeno, kar se pogosto dogaja v domovih za stare. V pomoč premagovanju osamljenosti so lahko tudi medgeneracijska druženja, v katerih si star človek najde takšno osebo. Pri druženju z mlado in srednjo generacijo dobi priložnost podeliti svoje življenjske izkušnje, s tem pa občutek, da je bilo njegovo dotakratno življenje vredno in smiselno (Ramovš, 2000, str. 323).

Vlogo socialnega delavca v domu bi lahko opredelili kot vlogo povezovalca. Med seboj povezuje stanovalca in sisteme, ki mu zagotavljajo vire in storitve; je tudi povezovalec stanovalca z okoljem iz katerega prihaja, in z zaposlenimi doma. Skupaj z vsemi sodelujočimi išče načine za čim boljše življenje v domu, hkrati pa je stanovalčev zagovornik. Ker je zaposlen v instituciji, se lahko znajde v konfliktu med interesi posameznih stanovalcev in institucije.

1.5 Skupnostno socialno delo

Skupnostno socialno delo je profesionalna aktivnost, usmerjena v preprečevanje in urejanje socialnih problemov v življenjskem okolju, kjer se mreže neformalne in formalno organizirane samopomoči ter dobrotelnosti prepletajo z delom strokovnih ustanov in služb. Skupnostno socialno delo mobilizira ljudi, znanje in sredstva, potrebna za kolektivne akcije pri reševanju socialnih problemov (Rapoša Tajnšek, 1993, str. 139).

Skupnostno planiranje je organiziranje skupnosti na ravni institucionalnega delovanja in povezovanja, pri čemer je cilj izboljšanje ali dopolnjevanje obstoječih ali načrtovanje novih programov ter služb. Ti procesi zahtevajo usklajevanje interesov in povezovanje aktivnosti različnih udeležencev, kot so politični subjekti, ki sprejemajo razvojne odločitve, upravne in strokovne službe, ki načrtujejo in izvajajo pomoč ter uporabnikov pomoči. Pri načrtovanju se zavzemamo za sodelovanje uporabnikov in vključevanje prostovoljcev pri izvajanju pomoči, predvsem pa delamo na institucionalnih in političnih pobudah, virih in načinih reševanja socialnih potreb (Rapoša Tajnšek, 1993, str. 142). Skupnostna skrb ima za cilj povečanje kakovosti življenja in vzpostavljanje različnih mrež pomoči, ki se opirajo na potrebe uporabnikov (Milošević Arnold, 2003, str. 13).

Namen skupnostnega socialnega dela je povezovanje ljudi v skupnosti, identifikacija s skupnostjo, razvoj solidarnosti in medsebojne pomoči. Skupnostno socialno delo spodbuja ljudi k odločanju o lastnih problemih in njihovih rešitvah (Rapoša Tajnšek, 1990, str. 67).

Ljudje si želimo in potrebujemo recipročne in obojestranske odnose, življenje in delo v običajnih okoljih ter možnost, da v vsakdanjem življenju uporabljamo običajne storitve in prostore, kot so trgovine, šole, knjižnice, lokali, športni objekti. Skupnostne službe omogočajo vključevanje ljudi v vsakdanje okolje in sodelovanje z običajnimi ljudmi (Zaviršek, Zorn in Videmšek, 2002, str. 11).

Potreba po druženju je ena temeljnih človeških potreb, saj je človek družbeno bitje in s stiki z drugimi ustvarja svet okrog sebe (Flaker idr., 2008, str. 258). Socialne mreže starih ljudi so ožje od socialnih mrež mlajših. Osebe s širšo socialno mrežo pa imajo več podpore in se lažje soočajo z izgubami, ki jih nosi starost (Milošević Arnold, 2000, str. 254). Bolj, kot so socialne mreže raznovrstne in številčne, več izbire imamo, kako zadovoljiti lastne potrebe. Prijateljske vezi so pomemben kazalnik socialnega kapitala (Dragoš, 2000, str. 244–246).

Osamljenost je lahko velika stiska oseb, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo. Pogrešajo predvsem sorodnike, prijatelje in vključenost v družbena dogajanja ter osebo, s katero bi se lahko pogovarjali (Flaker idr., 2008, str. 281). Raziskava o domovih za stare, ki so jo opravljali na Švedskem in Finskem to potrjuje, saj kaže, da je 55 % stanovalcev domov osamljenih, čeprav tam živi in dela veliko število ljudi. Institucije se trudijo za obogatitev dogajanja, a te dejavnosti ne preprečujejo osamljenosti, saj stari ljudje brez podpore težko ustvarjajo bližnje, pomenljive stike z drugimi. Prireditve, ki jih stanovalci samo spremljajo, ne omogočajo pristnih povezav in recipročnosti, možnosti spregovoriti in biti slišan, kar pa je tisto, kar si ljudje najbolj želijo in potrebujejo. Številčnost dejavnosti in krožkov zato ne pomeni nujno izboljšanja kakovosti življenja stanovalcev (Theurer idr., 2015, str. 202–203).

Institucija lahko s svojimi sistemiziranimi storitvami dobro zadovolji materialne potrebe ljudi, nematerialnih pa ne. Zato je ključno, koliko pozornosti namenja sistemskim pogojem za osebni medčloveški odnos, za možnost predajanja življenjskih izkušenj drugim. To lahko počne tako, da se odpira na zunaj v skupnost, se povezuje s sorodniki, prostovoljci, pa tudi z razvijanjem storitev, ki človeku omogočajo čim daljše bivanje doma (Ramovš, 2000, str. 326).

Za stare ljudi je skupnost še bolj pomembna, kot za ostale ljudi, saj v skupnosti bivajo dlje, imajo več prostega časa in imajo zmanjšano mobilnost, zaradi česar več časa preživijo v ožji skupnosti, ki jo dobro poznajo (Filipovič Hrast idr., 2014, str. 11). Socialno delo deluje kot vez med formalnimi in neformalnimi oblikami pomoči. Ti dve obliki pomoči naj bi se med seboj dopolnjevali. Neformalna pomoč prispeva k zmanjšanju potreb po institucionalni pomoči ter dopolnjuje njeno dejavnost. Formalne službe pa se lahko odpirajo v skupnost, podpirajo medsebojno pomoč in tako prispevajo h krepitvi vezi v skupnosti (Rapoša Tajnšek, 1990, str. 65). Ker neformalna pomoč deluje po načelu recipročnosti, mora socialni delavec delati na tem, da uporabniku pomaga mobilizirati sredstva za menjavo (Rapoša Tajnšek, 1990, str. 65).

Stari ljudje izgubljajo stike, ker se jim zmanjšuje krog gibanja in komuniciranja, pa tudi zato, ker umirajo njihovi vrstniki. Če človek ne obnavlja svoje mreže, bo s staranjem vedno bolj osamljen. Ljudje izgubljajo stike tudi zaradi selitve v dom za stare in posledično spremembe življenjskega sloga. Nekateri stanovalci ustanov se stikom izogibajo, saj ne želijo opomnika na prejšnje življenje (Flaker idr., 2008, str. 282).

Stiki se lahko porazgubijo tudi zaradi pasivnosti ali slabše možnosti za samostojno gibanje stanovalcev, ki jih ne vabijo več na druženja ali prireditve. Na družbeno življenje lahko negativno vpliva slaba finančna situacija, saj za obiskovanje prireditev, druženje ob kavi in podobne aktivnosti potrebujemo denar (Flaker idr., 2008, str. 284).

Za nekatere stanovalce so eden od redkih stikov z zunanjim svetom prostovoljci (Flaker idr., 2008, str. 291). Vloga socialnega delavca v domu je tudi, da spodbuja in nudi podporo morebitnim prostovoljcem, ki bi lahko postali pomemben vir pomoči drugim. Številni bi namreč radi pomagali, a se sami ne vključijo v ta proces (Rapoša Tajnšek, 1990, str. 66).

Socialni delavec lahko stanovalcu pomaga pri obnavljanju stikov, ki jih je izgubil. Pri tem je najbolj pomembno, da se socialni delavec pristno zanima za človeka in njegovo življenje. Nato lahko rahločutno, potrpežljivo, a vendar odločno načrtuje in koordinira med različnimi ljudmi (Flaker idr., 2008, str. 298).

Socialni delavec, ki dela po pristopih postmodernistične perspektive in skupnostnega socialnega dela, je usmerjen v raziskovanje situacije in zgodb, ki jih raziskuje skupaj s stanovalci. Uporabnikova interpretacija situacije socialnemu delavcu služi kot izhodišče za raziskovanje podpore, ki jo stanovalec potrebuje. Socialni delavec zavzame položaj negotovosti, kar pomeni, da bo k vsaki situaciji pristopal s spoštovanjem kompleksnosti in različnosti. Z dialogom bo pridobival informacije, kaj mu stanovalec sporoča, kako razume realnost in kakšne spremembe si želi (Dragoš, 2007, str. 6). Skupnostni pristop prispeva k premiku socialnega dela od dejavnika družbenega nadzora do dejavnika sprememb in emancipacije ljudi v procesih pomoči (Dragoš, 2007, str. 1).

Bistvena značilnost skupnostne usmeritve je torej poudarek na procesu sodelovanja in prevzemu uporabniškega vodenja. Skupnostna usmeritev je odgovor na vprašanje, kako izboljšati sposobnost ljudi za aktivno reševanje lastnih težav (Dragoš, 2007, str. 6–7).

Rapoša-Tajnšek (1990, str. 65) meni, da bi moral biti skupnostni pristop osnovno načelo socialnega dela in da socialno delo postane legitimno šele takrat, ko preseže meje institucije in deluje v skupnosti. Družbene spremembe, ki jih je prinesla industrijska doba so namreč zmanjšale človekovo sposobnost reševanja lastnih težav. Lokalne skupnosti in družine so se spremenile, zato smo izgubili del opore, ki smo jo prej imeli v njih. Zdi se, da se je z večjo vpletenostjo formalnih institucij v življenja ljudi povečala njihova odvisnost od formalnih oblik pomoči, neformalne mreže pa so se zaradi pasivizacije in občutka nemoči pomaknile v ozadje. V času krčenja sredstev za javne oblike pomoči se odgovornost za socialno varnost

spet seli na družino in ostale neformalne mreže pomoči, razvijajo se nove oblike samoorganiziranja, prostovoljnega dela in državljske pobude. Socialni delavci se morajo truditi zmanjševati negativne posledice pretirane institucionalizacije in prispevati k večji samostojnosti ljudi pri odločanju o sebi (Rapoša Tajnšek, 1990, str. 63–64).

Po Stritihu in Možini (1992, str. 43) je skupnostno socialno delo zahtevna naloga, saj je treba v vsak projekt vložiti neprimerno več ustvarjalnosti, časa in naporov kot v izvajanje že utečenih postopkov.

Že pionirji socialnega dela so človeka videli v povezavi z njegovim okoljem, zato skupnostna usmeritev socialnega dela ni nov koncept (Rapoša Tajnšek, 1990, str. 64).

Skupnostni pristop torej zahteva povezovanje različnih ustvarjalcev, tako formalnih kot neformalnih, z namenom zagotoviti odgovore na potrebe stanovalcev, tako kot so jih opredelili sami. Socialni delavec, ki pri svojem delu v domu uporablja pristope skupnostnega socialnega dela, s tem pripomore k povezovanju stanovalcev s skupnostjo in k obnavljanju socialnih mrež stanovalcev.

1.6 Vključevanje domov za stare v skupnost

Odpiranje domov v skupnost je zelo pomembno, ker je zaprtost pred zunanjim svetom ena od značilnosti totalnih institucij. Ločevanje sveta na »zunaj« in »znotraj« institucije trga vezi in odvzame vloge stanovalcev (Mali, 2008, str. 135). Stanovalci institucij so pogosto izločeni iz družbenih tokov in tako prikrajšani za ustvarjanje svoje veljave, identitete, dobrin in informacij. Za izolacijo so še posebej ranljivi tisti stanovalci, ki živijo na posebnih oddelkih, denimo na oddelkih s povečano pozornostjo za osebe z demenco (Flaker idr., 2008, str. 289). Zaradi tega je krepitev družabnosti nujno potrebna dejavnost na področju organiziranja pomoči ljudem, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo. To lahko izvajamo na dva načina, in sicer s prostovoljci oz. družabniki, ki navežejo stik in se družijo s stanovalcem in z organizacijo dogodkov in situacij, ki omogočajo stike. Spodbujamo včlanjevanje v društva, skupine za samopomoč, prostovoljne organizacije. Pogoji za vzpostavljanje stikov je prisotnost v javnosti in skupnosti. Na ta način stanovalci prejmejo priložnost za vzpostavitev stikov, hkrati to pripomore k destigmatizaciji stanovalcev. Obletnice in druge mejnike izkoristimo za organizacijo proslav in prireditev. Omogočimo, da se stanovalci in strokovnjaki medsebojno spoznavajo, kar bo prispevalo k bolj sproščenemu vzdušju. Priskrbimo finančna sredstva za

družabne in športne dejavnosti. Zagotovimo spremljevalce, ki bodo spodbujali stike in pomagali gibalno oviranim, neorientiranim in osamljenim stanovalcem. Aktivirati je treba pasivne stanovalce, organizirati prevoze ... (Flaker idr., 2008, str.: 293–296). Družabnost lahko krepimo tudi z dostopom do spleta, telefona, pošte ipd. in organizacijo izobraževanj o uporabi teh medijev (Flaker idr., 2008, str.: 308).

Socialni delavci lahko z neformalnimi socialnimi mrežami zagotovijo večji del pomoči, ki jo star človek potrebuje in jih dopolni s storitvami, ki jih ponuja formalni sektor (Milošević Arnold, 2003, str. 13).

Ramovš in Ramovš (2006, str. 279) ugotavljata, da je treba v domovih za stare izboljšati kakovost sožitja stanovalcev, zaposlenih, sorodnikov in socialnega okolja. Sorodniki z obiski doma in sodelovanjem z zaposlenimi soustvarjajo vzdušje v domu. So nenadomestljiva sestavina kakovostnega življenja starega človeka v domu. Ker številni sorodniki ob selitvi starega človeka v dom doživljajo stiske in občutke krivde, potrebujejo tudi sami podporo. To lahko prejmejo v domskih programih za sorodnike (Ramovš in Ramovš, 2006, str. 280). Socialni delavec spodbuja sorodnike k vzpostavitvi in vzdrževanju stikov s stanovalcem. Nelagodje in pomanjkanje tem za pogovor lahko pomaga premagati tako, da organizira dejavnosti, ki jih stanovalec in sorodnik počneta skupaj, hkrati pa ustvari čim bolj domače okolje. Dobro je ustanoviti tudi prireditve za sorodnike in klube sorodnikov ter izobraževanja za sorodnike. Tako se bodo med seboj povezali sorodniki različnih stanovalcev in zaposleni s sorodniki stanovalcev (Flaker idr., 2008, str. 300). Dobro sodelovanje med zaposlenimi, stanovalci in njihovimi sorodniki izboljšuje klimo v instituciji in ustvarja pogoje za porajanje inovacij v oskrbi (Mali, Flaker, Urek, Rafaelič, 2018, str. 133).

Slovenski domovi za stare so gonilna sila razvoja oskrbe starih v skupnosti, saj poleg domske oskrbe zagotavljajo še pomoč v domačem okolju in skupnosti v obliki dnevnega varstva, pomoči na domu, socialnih servisov, oskrbovanih stanovanj, začasnega varstva ... Socialno varstvo namreč spodbuja procese dezinstitutionalizacije in uveljavljanje skupnostne skrbi, pri čemer poudarja pomembnost sodelovanja uporabnikov in pluralizacije storitev (Mali, 2012, str. 88). Domovi za stare lahko delujejo kot središča življenj starih ljudi v skupnosti, saj storitev ne nudijo samo svojim stanovalcem, temveč tudi starim, ki še živijo doma. Stari ljudje iz lokalne skupnosti lahko koristijo domsko prehrano, se udeležujejo aktivnosti v dnevnem centru in uporabljajo zdravstvene storitve doma (Mali, 1998, str. 131). Razvoj domov za stare v gerontološke centre, ki zagotavljajo celostno oskrbo starih ljudi (institutionalna oskrba, skupnostna oskrba, izobraževanje in usposabljanje neformalnih

oskrbovalcev, razbremenjevalne oblike za oskrbovalce) bo prispeval k dezinstitutionalizaciji (Mali, Flaker, Urek, Rafaelič, 2018, str. 33). Takšni centri razvijajo nove oblike medgeneracijskega sožitja in so dobro vpeti v skupnost (Mali, Flaker, Urek, Rafaelič, 2018, str. 135).

Deinstitutionalizacija v postmodernističnem smislu med drugim pomeni tudi odpiranje ustanov na zunaj in njihovo delovanje po načelih socialnega dela, kar zajema celostno razumevanje starega človeka in avtonomijo stanovalcev. V Sloveniji trenutno prevladuje medicinski model skrbi za stanovalce, ki se osredotoča predvsem na zdravstvene potrebe starih ljudi, manj pa na psihološke in socialne potrebe. Dom za stare, ki deluje po socialnem modelu, je odprt tako za stanovalce kot za obiskovalce, ki so lahko sorodniki, prostovoljci, društva, strokovnjaki, izvajalci različnih programov, mediji, študenti ... Dom deluje kot javni prostor, kjer se dogaja pretok ljudi, informacij, dogodkov (Milošević Arnold, 2003, str. 30).

V domovih za stare se porajajo inovacije na področju oskrbe starih ljudi. Mali, Flaker, Urek in Rafaelič (2018, str. 187) opisujejo vrste teh inovacij. Med družbene inovacije sodijo izobraževalne inovacije, namenjene skupnosti. Prav tako oblike podpore ljudem, ki so namenjene izboljšanju kakovosti življenja starih in njihovih sopotnikov v instituciji in izven nje. Pri tem se dom za stare povezuje z drugimi ustvarjalci v skupnosti. Inovacija je tudi zagotavljanje storitev, kot je npr. pranje perila posameznikom v skupnosti. Prostovoljno delo je pomemben dejavnik inovativnih projektov (Mali, Flaker, Urek, Rafaelič, 2018, str. 187–189). Med socialnovarstvene inovacije, ki so namenjene zunanjim uporabnikom, sodijo izobraževanje družinskih negovalcev, oskrba na domu, dnevno varstvo. Tudi med inovacijami za domove najdemo takšne, ki so namenjene zunanjim uporabnikom npr. razvoz hrane, izposoja ortopedskih pripomočkov idr. (Mali, Flaker, Urek, Rafaelič, 2018, str. 190–194).

Socialno delo je tako povezovalec, ključni dejavnik pri ustvarjanju in krepitvi podpornih mrež v skupnosti. Zagotavlja stik, posreduje ob težavah, skrbi za bolj ogrožene člane skupnosti in je vez med neformalnimi in formalnimi oblikami pomoči (Rapoša Tajnšek, 1990, str. 63–66).

2 PROBLEM

Za raziskovanje vključevanja stanovalcev Centra Notranje Gorice v skupnost sem se odločila, ker na družabnem omrežju Facebook spremljam objave direktorice centra, Ane Petrič, v katerih sem zasledila veliko skupnostnih dejavnosti. Želela sem raziskati, na kakšne načine se stanovalci in center vključujejo v skupnost, in kateri dejavniki vplivajo na to. Zanimalo me je tudi, kakšen odnos ima socialna služba do skupnostnih projektov in kateri dejavniki vplivajo na skupnostno socialno delo v centru. Raziskati sem želela še, kako so vključeni v skupnost stanovalci v primerjavi z življenjem pred prihodom v center.

Ker sem vsa leta študija prakso opravljala v domovih za stare ljudi, sem poznala teorijo totalne ustanove in kako so lahko institucije ločene od zunanjega sveta, pa tudi, da zaprtost institucij pogloblja stigmo in osamljenost starih ljudi, ki živijo v instituciji. Ugotovitve moje raziskave so lahko potencialno uporabne za izpopolnjevanje skupnostnih metod socialnega dela v drugih institucijah za stare ljudi.

Center starejših Notranje Gorice je zasebni socialnovarstveni zavod s koncesijo, ustanovljen leta 2011 in je del družbe DEOS, ki združuje osem centrov starejših. Sobe so razporejene v treh nadstropjih in 15. enotah. Center ima prostor za fizioterapijo in delovno terapijo. V centru izvajajo tudi duhovno oskrbo v za to namenjenem prostoru, po želji stanovalcev in sorodnikov pa tudi v sobah stanovalcev. Precej obiskan kraj je kavarna s teraso, kjer je urejen vrt. Na terasi potekajo tudi razni pikniki in prireditve. V centru je frizerski salon, pediker svoje storitve izvaja v sobah stanovalcev. V večnamenskem prostoru potekajo številne aktivnosti, od športnih, izobraževalnih, miselnih do kulturnih (DEOS, Center starejših Notranje Gorice, b.d.).

Z raziskavo sem poskušala odgovoriti na naslednja raziskovalna vprašanja:

- Kako se Center starejših Notranje Gorice in njegovi stanovalci vključujejo v skupnost?
- Kakšen odnos ima socialna služba Centra starejših Notranje Gorice do skupnostnih projektov?
- Kateri dejavniki vplivajo na skupnostno socialno delo z vidika socialne službe Centra starejših Notranje Gorice?

- Kateri dejavniki vplivajo na vključevanje stanovalcev Centra starejših Notranje Gorice v skupnost?
- Kako se stanovalci vključujejo v skupnost v primerjavi z vključevanjem pred prihodom v Center starejših Notranje Gorice?

3 METODOLOGIJA

3.1 Vrsta raziskave

Raziskava je kvalitativna, empirična in eksplorativna. V okviru kvalitativne raziskave zbiramo besedne opise in jih analiziramo na beseden način (Mesec, 1997).

Raziskava je empirična, saj sem s spraševanjem zbirala novo, neposredno izkustveno gradivo (Mesec, 1997). Moje osnovno gradivo so predstavljali intervjuji, ki sem jih izvedla s stanovalci Centra starejših Notranje Gorice in s socialno delavko.

Raziskava je eksplorativna ali poizvedovalna. Za takšne raziskave je značilno, da so uvod v spoznavanje neke problematike in da se osredotočijo na manjše število primerov (Mesec, 1997). Sama sem se osredotočila na eno institucijo, Center starejših Notranje Gorice.

3.2 Merski instrumenti in viri podatkov

Podatke sem zbirala z metodo spraševanja. Viri podatkov za raziskavo so stanovalci, s katerimi sem izvedla intervjuje, in socialna delavka. Merski instrument moje raziskave so bili vprašalniki (v prilogi št. 9.1.). Vprašalniki so bili delno standardizirani, saj sem med intervjuji dopuščala prostor za dodatne podatke, ki niso bili nujno vezani na moje teme raziskovanja. Vprašalniki so bili anonimni.

Z vprašanji sem želela osvetliti naslednje raziskovalne teme: vključevanje Centra starejših Notranje Gorice in njegovih stanovalcev v skupnost, odnos socialne službe Centra starejših Notranje Gorice do skupnostnih projektov; dejavniki, ki vplivajo na skupnostno socialno delo v Centru starejših Notranje Gorice; dejavniki, ki vplivajo na vključevanje stanovalcev Centra starejših Notranje Gorice v skupnost; vključevanje stanovalcev Centra starejših Notranje Gorice v skupnost v primerjavi pred selitvijo v Center.

3.3 Enote raziskovanja – populacija in vzorčenje

Populacijo so sestavljali stanovalci Centra starejših Notranje Gorice. Intervju sem opravila tudi s socialno delavko, zaposleno v Centru starejših Notranje Gorice. Vzorec stanovalcev je priročen in neslučajnostni, saj me je socialna delavka predstavila tistim stanovalcem, za katere

je menila, da so zmožni in pripravljeni sodelovati, pri čemer sem socialno delavko prosila, da izbira stanovalce iz različnih stanovanjskih enot in zdravstvenih stanj, različne dolžine bivanja v domu ... Po Mescu (1998, str. 73) je neslučajnostno vzorčenje ustrezen način izbora enot raziskovanja, saj nas v kvalitativnem raziskovanju ne zanima pogostost ponavljanja variabel, ampak raznolikost struktur. Nekateri stanovalci niso želeli sodelovati, saj niso imeli časa ali pa se niso dobro počutili, kar sva spoštovali. Med povabljenimi sta bili tudi dva stanovalca moškega spola, a sta sodelovanje zavrnila. Vzorec je tako zajemal deset stanovalk. Najdlje v centru biva stanovalka, ki je prišla ob odprtju doma pred sedmimi leti. Druga stanovalka v centru biva 4,5 leta. Tri stanovalke v centru bivajo dve leti, ena pa nekoliko manj, in sicer eno leto in štiri mesece. Dve stanovalki sta v centru pol leta. Pred tremi meseci sta v center prišli stanovalki iz vzorca, ki tu bivata najkrajši čas. Pred prihodom v center je pet stanovalk iz vzorca živelo v Ljubljani, ostalih pet pa je v center prišlo iz drugih krajev. Ena stanovalka je živela v Italiji, v Gorici. Ostale so iz Slovenije, in sicer iz Nove Gorice, Radencev, Rakitne in Domžal. Tri stanovalke bivajo v enoposteljnih apartmajih, štiri stanovalke bivajo v dvoposteljnih sobah, ena od njih sobo deli z možem, tri stanovalke pa bivajo v enoposteljnih sobah.

3.4 Zbiranje podatkov

Intervjuje sem opravljala v Centru starejših Notranje Gorice v tednu med 22. in 26. aprilom 2019 v dopoldanskem času. Socialna delavka me je predstavila stanovalcem in jih vprašala, ali bi bili pripravljeni sodelovati in kdaj bi imeli čas. S stanovalci, ki so želeli sodelovati, a niso imeli časa, smo se dogovorili za termin, ki jim je ustrežal. Ker v dopoldanskem času potekajo številne dejavnosti, se je to zgodila kar nekajkrat. Vsakemu stanovalcu sem predstavila namen raziskave, pojasnila, da gre za anonimni intervju in vprašala, ali mi dovolijo, da pogovor zvočno snemam. Vsi so se strinjali. Pogovori so potekali v sobah stanovalcev, v jedilnici, v oddelčni knjižnici; v tistem prostoru, ki ga je izbral posamezni stanovalec in je omogočal dovolj zasebnosti ter miru za izvedbo pogovora. Intervju s socialno delavko je potekal v njeni pisarni. Z njenim dovoljenjem sem tudi ta pogovor snemala.

3.5 Obdelava in analiza podatkov

Obdelavo in analizo podatkov sem opravila po metodi kvalitativne analize (Mesec, 1997). Zvočno posnete intervjuje sem poslušala in jih zapisala.

V zapisanih intervjujih sem podčrtala relevantne izjave. Številka za izjavo označuje vrstni red izjave, črka pa intervju, iz katerega sem črpala izjavo (a je 1. intervju, b je 2. intervju, c je tretji intervju itn.) Izpisala sem 188 relevantnih izjav.

Določila sem pet tem, povezanih s svojimi raziskovalnimi vprašanji, in sicer:

- Vključevanje Centra starejših Notranjih Goric in njegovih stanovalcev v skupnost.
- Odnos socialne službe Centra starejših Notranje Gorice do skupnostnih projektov.
- Dejavniki, ki vplivajo na skupnostno socialno delo v Centru starejših Notranje Gorice.
- Dejavniki, ki vplivajo na vključevanje stanovalcev Centra starejših Notranje Gorice v skupnost.
- Vključevanje stanovalcev Centra starejših Notranje Gorice v skupnost v primerjavi pred prihodom v Center.

Relevantno izjavo sem glede na njen pomen zapisala pod določeno temo.

Tabela 3.1: Primer relevantnih izjave in teme

1. Vključevanje Centra starejših Notranjih Goric in njegovih stanovalcev v skupnost

3a	Dosti stika imamo z otroki, npr. med počitnicami dajo starši sem otroke in so tu v varstvu, otroci pomagajo stanovalcem, imajo tudi svoje krožke, pa tudi z nami.
4a	... hodimo v trgovino, kavarno, poznamo celo vas, hodimo na sprehode, vas nas zelo sprejema.
5a	... pridejo pevski zbori, imamo kulturne prireditve, sigurno vsaj dvakrat na mesec. Bila je tudi Nuška Drašček, operne pevke.
6a	Toliko je dogajanja, zadnjič je bil cel dogodek, ko smo dobili kolo za dva stanovalca, mi mu rečemo rikša in se s tistim peljemo. Ko sem imela nekaj za na Pošto odnesti, me je glavni medicinski brat Nejc peljal z rikšo na Pošto.
7a	Hodim na razne izlete.
8a	Če vam po pravici povem, je tukaj veliko dogajanja, da imam manj časa, kot prej, ko sem bila v službi (smeh). Imamo razne izlete, zadnjič smo bili v Mozirskem gaju.
16a	Včasih gremo z osebnimi avtomobili, ko smo šli gledat snemanje Kdo bi vedel, se nas je nabralo za avtobus.
21b	Vsake toliko časa me na vozičku odpeljejo dol, samo jaz ne čutim potrebe, da bi kam šla.
31c	Jaz sem zelo vključena, saj je vse na voljo, če le hočeš. Hodim na zgodovinski krožek, nemški krožek, pridejo tudi od zunaj.
32c	Včasih pridejo tudi popoldan, od zunaj, npr. kakšen zbor ...
33c	... pridejo iz vrtca, za nas nastopajo, se pogovarjamo, se igramo razne igre, za nas rišejo. Večkrat pridejo, tudi mi gremo v vrtec ali šolo na kakšno predstavo.
34c	Danes ob dvanajstih pa nas bodo obiskali iz frizerske šole in nas bodo frizirali.
35c	... ravno danes imamo Aktivni dan, ko pridejo ljudje, ki niso stanovalci, zato smo bili sedaj na kavi, potem bomo šli na druge dejavnosti, potem bo pa še eno ura telovadbe. In prav spoprijateljili smo se.

Znotraj posameznih tem sem izjave odprto kodirala, tako da sem vsaki izjavi pripisala pojem, na katerega me je asociirala izjava.

Tabela 3.2: Primer odprtega kodiranja

1. Vključevanje Centra starejših Notranjih Goric in njegovih stanovalcev v skupnost

3a	Dosti stika imamo z otroki, npr. med počitnicami dajo starši sem otroke in so tu v varstvu, otroci pomagajo stanovalcem, imajo tudi svoje krožke, pa tudi z nami.	Stik z otroki
4a	... hodimo v trgovino, kavarno, poznamo celo vas, hodimo na sprehode, vas nas zelo sprejema.	Vključenost v bližnjo okolico
5a	... pridejo pevski zbori, imamo kulturne prireditve, sigurno vsaj dvakrat na mesec. Bila je tudi Nuška Drašček, operne pevke.	Nastopi/prireditve v domu
6a	Toliko je dogajanja, zadnjič je bil cel dogodek, ko smo dobili kolo za dva stanovalca, mi mu rečemo rikša in se s tistim peljemo. Ko sem imela nekaj za na Pošto odnesti, me je glavni medicinski brat Nejc peljal z rikšo na Pošto.	Inovativni pristopi
7a	Hodim na razne izlete.	Izleti
8a	Če vam po pravici povem, je tukaj toliko dogajanja, da imam manj časa, kot prej, ko sem bila v službi (smeh). Imamo razne izlete, zadnjič smo bili v Mozirskem gaju.	Izleti
16a	Včasih gremo z osebnimi avtomobili, ko smo šli gledat snemanje Kdo bi vedel, se nas je nabralo za avtobus.	Izleti
21b	Vsake toliko časa me na vozičku odpeljejo dol, samo jaz ne čutim potrebe, da bi kam šla.	Vključevanje stanovalcev z omejeno mobilnostjo
31c	Jaz sem zelo vključena, saj je vse na voljo, če le hočeš. Hodim na zgodovinski krožek, nemški krožek, pridejo tudi od zunaj.	Krožki
32c	Včasih pridejo tudi popoldan, od zunaj, npr. kakšen zbor ...	Nastopi/prireditve v domu
33c	... pridejo iz vrtca, za nas nastopajo, se pogovarjamo, se igramo razne igre, za nas rišejo. Večkrat pridejo, tudi mi gremo v vrtec ali šolo na kakšno predstavo.	Stik z otroki
34c	Danes ob dvanajstih pa nas bodo obiskali iz frizerske šole in nas bodo frizirali.	Inovativni pristopi
35c	... ravno danes imamo Aktivni dan, ko pridejo ljudje, ki niso stanovalci, zato smo bili sedaj na kavi, potem bomo šli na druge dejavnosti, potem bo pa še eno ura telovadbe. In prav spoprijateljili smo se.	Povezovanje z okoliškimi prebivalci

Nato sem zapisala kode in njim pripadajoče izjave. Po tem sem se vrnila na osno kodiranje in izjavam pripisala pojem, ki je čim bolj izražal dejanski pomen izjave.

Tabela 3.3: Primer osnega kodiranja

1. Vključevanje Centra starejših Notranjih Goric in njegovih stanovalcev v skupnost

3a	Dosti stika imamo z otroki, npr. med počitnicami dajo starši sem otroke in so tu v varstvu, otroci pomagajo stanovalcem, imajo tudi svoje krožke, pa tudi z nami.	Stiki z otroki
4a	... hodimo v trgovino, kavarno, poznamo celo vas, hodimo na sprehode, vas nas zelo sprejema.	Stiki z okoliškimi prebivalci
5a	... pridejo pevski zbori, imamo kulturne prireditve, sigurno vsaj dvakrat na mesec. Bila je tudi Nuška Drašček, operne pevke.	Obisk nastopov in prireditev v centru
6a	Toliko je dogajanja, zadnjič je bil cel dogodek, ko smo dobili kolo za dva stanovalca, mi mu rečemo rikša in se s tistim peljemo. Ko sem imela nekaj za na Pošto odnesti, me je glavni medicinski brat Nejc peljal z rikšo na Pošto.	Opravki izven centra
7a	Hodim na razne izlete.	Izleti
8a	Če vam po pravici povem, je tukaj veliko dogajanja, da imam manj časa, kot prej, ko sem bila v službi (smeh). Imamo razne izlete, zadnjič smo bili v Mozirskem gaju.	Izleti
16a	Včasih gremo z osebnimi avtomobili, ko smo šli gledat snemanje Kdo bi vedel, se nas je nabralo za avtobus.	Izleti
21b	Vsake toliko časa me na vozičku odpeljejo dol, samo jaz ne čutim potrebe, da bi kam šla.	Vključevanje stanovalcev z omejeno mobilnostjo in demenco
31c	Jaz sem zelo vključena, saj je vse na voljo, če le hočeš. Hodim na zgodovinski krožek, nemški krožek, pridejo tudi od zunaj.	Krožki, ki jih ne vodi osebje centra
32c	Včasih pridejo tudi popoldan, od zunaj, npr. kakšen zbor ...	Obisk nastopov in prireditev v centru
33c	... pridejo iz vrtca, za nas nastopajo, se pogovarjamo, se igramo razne igre, za nas rišejo. Večkrat pridejo, tudi mi gremo v vrtec ali šolo na kakšno predstavo.	Stiki z otroki
34c	Danes ob dvanajstih pa nas bodo obiskali iz frizerske šole in nas bodo frizirali.	Stiki s prostovoljci/študenti
35c	... ravno danes imamo Aktivni dan, ko pridejo ljudje, ki niso stanovalci, zato smo bili sedaj na kavi, potem bomo šli na druge dejavnosti, potem bo pa še eno ura telovadbe. In prav spoprijateljili smo se.	Stiki z okoliškimi prebivalci

Nato sem izjave uredila po kodah.

Tabela 3.4: Primer urejanja izjav po kodah

STIKI Z OTROKI
3a Dosti stika imamo z otroki, npr. med počitnicami dajo starši sem otroke in so tu v varstvu, otroci pomagajo stanovalcem, imajo tudi svoje krožke, pa tudi z nami.
33c ... pridejo iz vrtca, za nas nastopajo, se pogovarjamo, se igramo razne igre, za nas rišejo. Večkrat pridejo, tudi mi gremo v vrtec ali šolo na kakšno predstavo.
58č ... ravno sem gledala sliko v Delu, ko so bili na obisku otroci, smo se slikali z zajčkom. Zelo rada imam otroke. Vedno, ko so tu, sem zraven.
88e Gledam nastope, ko pridejo otroci za nas nastopat.
108f Otroke videvam na prireditvah, to se mi kar lepo zdi, pridejo za rojstne dneve, za pusta ... Otroci so prišli tudi na modno revijo.
146i Otroke vidim, ko pridejo nastopat ali pa v varstvo.
163j ... sodelujemo s šolami, vrtci ...

Dobljene rezultate sem zapisala v sklopu posameznih tem. Znotraj tem sem rezultate med seboj primerjala in jih postavila v medsebojna razmerja.

4 REZULTATI

4.1 Vključevanje Centra starejših Notranjih Gorice in njegovih stanovalcev v skupnost

Stanovalci imajo stike z različnimi ljudmi iz skupnosti:

- Otroki, ki so v centru na počitniškem varstvu, in otroki iz šol in vrtcev, s katerimi se povezuje center;
- okoliškimi prebivalci, s katerimi se srečujejo v trgovini, kavarni, v okolici centra;
- nastopajočimi in obiskovalci na prireditvah in nastopih, ki jih prireja center;
- ljudmi, ki jih srečajo, ko gredo po opravkih (zdravstveno osebje, zaposleni in kupci v trgovinah, šofer in potniki na avtobusu, poštni uradniki in stranke na pošti ipd.);
- ljudmi, ki jih srečajo na izletih;
- ljudmi, ki vodijo krožke v centru (pisateljica, ki vodi književni krožek idr.);
- prostovoljci in študenti, ki sodelujejo s centrom;
- prijatelji;
- sorodniki.

Center in njegovi stanovalci se s skupnostjo povezujejo na dva načina. Vključevanje v skupnost poteka v samem centru skozi dejavnosti, ki vključujejo ljudi, ki niso zaposleni ali stanovalci centra (varstvo otrok, nastopi in prireditve, krožki, sodelovanje s prostovoljci in študenti, obisk prijateljev in sorodnikov v centru). Vključevanje v skupnost poteka tudi zunaj centra, pri čemer se stanovalci in zaposleni udeležujejo različnih dejavnosti v skupnosti (izleti, obisk trgovin in kavarn, drugih institucij, prejšnje skupnosti stanovalcev, sorodnikov, prijateljev).

Spodaj bolj podrobno opisujem značilnosti posameznih stikov.

4.1.1 Stiki z otroki

Stanovalci imajo stike z otroki, ki so v centru na počitniškem varstvu. Ti otroci s stanovalci sodelujejo, jim pomagajo pri njihovih opravilih, med drugim pomagajo pri skrbi za zajčka.

Stanovalcem je druženje z otroki všeč (*»Ravno sem gledala sliko v Delu, ko so bili na obisku otroci, smo se slikali z zajčkom. Zelo rada imam otroke. Vedno, ko so tu, sem zraven.«* (58č)). Srečujejo se z otroki iz vrtcev, ki pridejo zanje nastopat, takrat skupaj igrajo razne igre, rišejo. Nastope otrok si stanovalci ogledajo tudi v vrtcih in šolah.

Domovi za stare se z razlogom trudijo za medgeneracijsko sodelovanje, saj pri teh projektih pridobijo vsi, tako stari kot mladi. Otroci lahko v dom prinesejo otroško igrivost in spontanost. Stanovalci so ob varstvu otrok koristni, spet prispevajo k družbi. Ker so v varstvu otroci zaposlenih, na ta način stanovalci tudi zaposlene spoznavajo v drugi luči, na bolj osebni ravni. Sodelovanje s šolami in vrteci prispeva k vključevanju stanovalcev v lokalno skupnost, saj se udeležujejo nastopov tako v centru kot v šolah in vrtcih.

Stik s starimi ljudmi se mi zdi pomemben tudi z vidika otrok, saj nimajo vsi starih staršev, stari ljudje pa so neprecenljiv vir modrosti in življenjskih izkušenj.

4.1.2 Stiki z okoliškimi prebivalci

Stanovalci se z okoliškimi prebivalci srečujejo v bližnji trgovini, kavarni, na sprehodih. Zdi se jim, da jih vas zelo sprejema (*»... hodimo v trgovino, kavarno, poznamo celo vas, hodimo na sprehode, vas nas zelo sprejema.«* (4a)). V okviru projekta Aktiven dan se dvakrat tedensko družijo s starejšimi iz okolice, skupaj telovadijo, poslušajo predavanja, pijejo kavo ... Sodelujejo tudi z društvi upokojencev (*»Sodelujemo z društvi upokojencev iz okolice ...«* (161j)).

Iz pogovora s stanovalci je sklepati, da jim je pomembno, da so vpeti v skupnost, da jih vas sprejema. Prejela sem vtis, da je center dobro vpet v lokalno skupnost, da so stanovalci sprejeti v okoliških trgovinah, kavarnah in tudi pri vaščanih. Stanovalci so povedali, da jim ustreza, da se dvakrat tedensko v okviru projekta Aktiven dan družijo z ljudmi, ki niso stanovalci centra. Ti namreč prinesejo neko svežino, nove informacije, popestritev dogajanja. To kaže, da je pomembno, da se domovi za stare odpirajo v skupnost.

4.1.3 Obisk nastopov in prireditev v centru

V centru organizirajo veliko nastopov in prireditev, kot so nastopi pevcev in pevskih zborov, kulturne prireditve, modne revije ... Za praznovanja rojstnih dni center povabi različne

nastopajoče (*»Rojstni dan sem tu praznovala, peli so mi Litostrojski pevci, trije so me poznali. Povabili so jih iz doma«* (110f)). Prireditve potekajo predvsem med tednom, ob dopoldnevih (*»Moram reči, da imajo dobro organizirano in je res veliko stvari, vsak dan se nekaj dogaja, sicer ob dopoldnevih, popoldnevi so bolj dolgočasni, če ni kakšne prireditve, vikendi in prazniki pa tudi.«* (81d)).

Menim, da je dobro, da pri dejavnostih sodelujejo ljudje iz lokalnih skupnosti, iz katerih prihajajo stanovalci. Tudi tako lahko ostajajo povezani s prejšnjo skupnostjo. Seveda je več možnosti za to, če v domu za stare živijo ljudje, ki so prej živeli v okolici doma. Ne vem, ali je bil izbor nastopajočih naključje, a gospe se je zdelo lepo, da so jo pevci prepoznali. Urnik dejavnosti pa kaže na to, da so dejavnosti organizirane takrat, ko to ustreza instituciji, saj potekajo predvsem dopoldne in med tednom.

Dom je poln dogajanja. V tednu, ko sem izvajala intervjuje, sem zasledila tržnico, prodajo oblačil, obisk dijakov frizerske šole, ki so stanovalce postrigli in uredili, izvedbo projekta Aktiven dan, telovadbo, delavnico, kjer so izdelovali ročne izdelke, dijake na praksi. Navajam nekaj dejavnosti, ki so jih v centru izvajali konec leta 2018:

- medgeneracijsko druženje in projekt »Mala pozornost za veliko veselje« (december 2018);
- medgeneracijsko druženje in predavanje z delavnico v izvedbi podjetja Silver Way (december 2018);
- praznovanje decembrskih rojstnih dni s folklorno skupino Pušeljce (december 2018);
- praznični nastop otrok iz OŠ Notranje Gorice (december 2018);
- ambasadorji nasmeha: Ari in Sergio (kužka) na obisku (december 2018);
- plesni nastop otrok iz plesne šole Livia dance (december 2018);
- delavnica v izvedbi podjetja Silver Way (december 2018);
- peka piškotov z avstrijsko študentko socialnega dela (december 2018);
- nastop ženskega pevskega zbora Ivana Cankarja (december 2018);
- koncert Helene Blagne v Hali Tivoli (december 2018);
- praznična čajanka na OŠ Brezovica (december 2018);
- obisk Miklavža (december 2018);

- praznični sejem (december 2018);
- ogled praznične Ljubljane (december 2018);
- praznovanje novembrskih rojstnih dni s citrarji (november 2018);
- sodelovanje v oddaji Štartaj Slovenija (snemanje prispevka) (november 2018);
- predstavitev kreativnosti Verne in Suzane (lokalni ustvarjalki) (november 2018);
- plesno popoldne (november 2018);
- predavanje z delavnico: preprečevanje nasilja nad starejšimi (november 2018);
- ambasadorji nasmeha: Iša in Ari (kužka) na obisku (november 2018);
- medgeneracijska čajanka (obisk staršev z malčki, obisk pevke Eve Hren) (november 2018);
- rajanje z Rdečimi noski (november 2018);
- sodelovanje s podjetjem Silver Way (snemanje fotografij za promocijo družabnih iger za starejše) (november 2018);
- Favn: zdravilna moč zelišč (predavanje) (november 2018);
- Podarim, nasmeh dobim (izmenjava oblačil za otroke in starejše, v sodelovanju s študenti medicine in trgovino Mana) (november 2018);
- ogled muzikala Briljantina (november 2018) (DEOS, Center starejših Notranje Gorice, b.d.).

4.1.4 Opravki izven centra

Stanovalci hodijo v trgovino, k zdravnikom, z avtobusom v mesto ... Ena stanovalka je povedala, da jo je eden od zaposlenih na pošto peljal s kolesom (*»Toliko je dogajanja, zadnjič je bil cel dogodek, ko smo dobili kolo za dva stanovalca, mi mu rečemo rikša in se s tistim peljemo. Ko sem imela nekaj za na pošto odnesti, me je glavni medicinski brat Nejc peljal z rikšo na pošto.«* (6a)).

Da si je glavni zdravstveni tehnik vzel čas, da je gospo peljal na pošto s t.i. rikšo, kaže, da zdravstveno osebje v centru ne skrbi le za zdravstvene potrebe, temveč tudi za socialne potrebe stanovalcev. Glede na to, da so mi nekateri zdravstveni delavci povedali, da so

kadrovsko zelo podhranjeni in da imajo veliko fluktuacijo zdravstvenih delavcev, je to kar presenetljivo. Po mojih dosedanjih izkušnjah v domovih za stare so poleg socialne službe predvsem vodilni zdravstveni delavci (fizioterapevti, delovni terapevti, v tem primeru vodja zdravstvenih tehnikov) tisti, ki se zavedajo pomembnosti socialne skrbi.

4.1.5 Izleti

Stanovalci hodijo na organizirane izlete. Če jih je manj, gredo z osebnim avtomobilom, če več pa z avtobusom. Bili so v Mozirskem gaju, na snemanju oddaje Kdo bi vedel, na obisku vrtca v Cerknici in na Cerkniškem jezeru, na spuščanju gregorčkov na Vrhnikih, žetvi sivke ... Gredo tudi na predstave, prireditve, razstave. Izleti so stanovalcem všeč. Udeležujejo se jih tudi manj samostojno gibljivi stanovalci (*»Šla sem v Mozirski gaj nazadnje, šli smo tudi v vrtec v Cerknici, ogledali smo si tudi Cerkniško jezero, to je bilo zelo prijetno in mi je bilo všeč. Izleti so mi zelo všeč, zaposleni se zelo trudijo, tudi vozičkarji hodijo zraven.«* (76d)).

Center organizira raznovrstne izlete, tako v lokalni skupnosti kot širše. Hodijo v naravo, na kulturne prireditve, obiskujejo druge ustanove. Stanovalci so zelo poudarjali trud zaposlenih pri vključevanju stanovalcev, ki uporabljajo voziček, kar kaže na to, da vključevanje stanovalcev v dejavnosti ni samoumevno, temveč zahteva trud in angažma zaposlenih.

4.1.6 Vključevanje stanovalcev z omejeno mobilnostjo in demenco

Stanovalce z omejeno možnostjo samostojnega gibanja in demenco zaposleni odpeljejo v pritličje, kjer je center dogajanja in tudi na prireditve izven centra ter v okolico centra. Ena od stanovalk je povedala, da so stanovalci na invalidskih vozičkih presenečeni, da zmorejo udeleževanja na izletih (*»Tudi ti na vozičkih so bili vsi presenečeni, da zmorejo, da to za njih ni nemogoče, da še kam grejo.«* (43c)).

Vključevanje stanovalcev, ki menijo, da tega več ne zmorejo in so potem presenečeni, da je to zanje mogoče, kaže na to, kako pomembno je, da domovi za stare iščejo vire moči stanovalcev, jih podprejo, kjer to potrebujejo, jim pokažejo, da so kljub omejenemu gibanju še vedno lahko aktivni in da jih pri tem spodbujajo. Menim, da je zelo dragoceno, da človek s pomočjo podpore spozna, da nekaj zmore.

4.1.7 Krožki, ki jih ne vodijo zaposleni

Stanovalci se udeležujejo različnih krožkov, tudi takšnih, ki jih ne vodijo zaposleni v centru. Center obiskuje knjižničarka, terapevtski kužki (*» ... vsak mesec pridejo zdravilni kužki. S kužki je tudi zelo zanimivo, pridejo ljudje z demenco in to jim ogromno pomeni, da so kužki tam«* (49c)), gospa, ki vodi bralni krožek.

Na enem od obiskov centra mi je stanovalka povedala, kako rada ima književni krožek, saj ga vodi priznana pisateljica, ki jo zelo ceni. Zdi se mi dobro, da imajo stanovalci priložnost za stik s cenjenimi osebami iz skupnosti. V Centru Notranje Gorice se za to trudijo, saj so pri njihovih aktivnostih sodelovali že številni znani.

4.1.8 Stiki s prostovoljci/študenti

Center med drugim obiskujejo dijaki frizerske šole, ki stanovalcem uredijo pričesko (*»Danes ob dvanajstih pa nas bodo obiskali iz frizerske šole in nas bodo frizirali.«* (34c)). Prostovoljci in študenti stanovalce peljejo k dejavnostim in spremljajo manj mobilne stanovalce.

Projekt, v okviru katerega dijaki frizerke šole pod mentorstvom profesorja brezplačno uredijo stanovalce, ki si to želijo, se mi zdi lep medgeneracijski projekt, v katerem lahko pridobijo vsi. Dijaki pridobivajo delovne izkušnje, dobijo pa tudi priložnost za stik s starimi ljudmi. Med friziranjem se pogovarjajo, morda dobijo nasvet, stanovalci lahko z njimi podelijo kakšno svojo življenjsko izkušnjo, kar je pomembno tudi za starega človeka, ki si želi izkušnje podeliti z mlado generacijo. Poleg tega so stanovalci deležni brezplačnega urejanja, striženja, kar je lahko za stanovalce z manj finančnimi sredstvi zelo dobrodošlo.

Prostovoljci in študenti so tisti, ki dopolnjujejo delo institucije, saj lahko razbremenijo zaposlene, ki so velikokrat preobremenjeni in kadrovsko podhranjeni. Prostovoljci in študenti se lahko morda s stanovalci družijo bolj sproščeno. Seveda pri tem tudi sami pridobivajo izkušnje, od starega človeka se lahko marsikaj naučijo. Stanovalci pa pridobijo spremstvo, kjer ga potrebujejo in se povezujejo tudi z ljudmi, ki niso zaposleni v instituciji. Tako lahko dobijo nove informacije iz skupnosti.

4.1.9 Stiki s prijatelji

Stanovalci ohranjajo stik s prijatelji. Slišijo se po telefonu, prijatelji pridejo na obisk. Ena od stanovalk je povedala, da bi si želela več stikov s prijatelji (*»... več stikov z ljudmi, ki ne živijo tu, bi si želela, predvsem z mojimi, prijatelji.«* (84d)).

Za človeka, ki se je preselil v dom za stare, je pomembno, da ohranja stik s prijatelji. Rečemo, da so prijatelji družina, ki si jo sami izberemo, saj so to ljudje s katerimi nas vežejo skupni interesi, življenjske izkušnje, velikokrat poznamo iste ljudi. Prijatelji so za stanovalce vez s prejšnjim življenjem, še posebej za tiste stanovalce, ki nimajo otrok ali pa ti niso vključeni v njihovo življenje.

4.1.10 Stiki s sorodniki

Stanovalci ohranjajo tudi stike s sorodniki. To so predvsem otroci, pa tudi vnuki, nečaki ... Sorodniki jih obiskujejo ali pa gredo stanovalci k njim domov. Sestajajo se ob praznovanjih, skupaj gredo na kosilo. Tega se zelo veselijo (*»Kar me zares in edino prav razveseli je obisk mojih sinov z družinama, ko kaj proslavimo. Takrat gremo kam ven, tega se zares veselim, ker jih pogrešam.«* (100e)). Nekaj stanovalk je povedalo, da s sorodniki komunicira po spletu (*»Tudi po Skype-u komuniciram z vnučkom«* (37c)).

Stiki s sorodniki so neprecenljivi, stanovalci se jih zelo veselijo. Ena od stanovalk je rekla, da je to pravzaprav edino, kar jo zares razveseli. Nekateri stanovalci za komuniciranje s sorodniki in prijatelji uporabljajo sodobne tehnologije.

4.2 Odnos socialne službe Centra starejših Notranje Gorice do skupnostnih projektov

Socialna služba prepoznava pomen:

- skupnostnih projektov,
- vključevanja stanovalcev z omejeno mobilnostjo,
- povezovanja z domačini.

Odnos socialne službe Centra starejših Notranje Gorice do skupnostnih projektov temelji na načelu spoštovanja posameznega stanovalca in njegovih odločitev, kar bolj podrobno opisujem v nadaljevanju.

4.2.1 Spoštovanje odločitev posameznikov

Socialna delavka se ob sprejemu s stanovalci pogovori, da ugotovi, ali so družabni, se radi vključujejo, kar nato zaposleni spoštujejo. Stanovalcev, ki si vključevanja v različne dejavnosti ne želijo, v to ne silijo, jih pa vsake toliko ponovno vprašajo (*»Odvisno od posameznika, zelo so si različni. So taki, ki si ne želijo sodelovati pri dejavnostih in jih pustimo, vsake toliko jih povprašamo, če bi šli, ampak če so bolj samotarski, so dobro orientirani in si ne želijo sodelovanja, to spoštujemo.«* (176jj))

Ker institucija skrbi za veliko število ljudi, lahko zaradi tega zanemari potrebe posameznika in z vsemi ravna na enak način. Zato je pomembno, da se socialna služba tega zaveda in tudi ostale zaposlene opozarja na pomembnost spoštovanja odločitev posameznih stanovalcev. Socialna služba pa je tudi tista, ki naj bi stanovalca in njegove želje poznala že pred selitvijo v dom.

4.2.2 Vključevanje stanovalcev z omejeno mobilnostjo

V Centru organizirajo takšne dejavnosti, da se jih lahko večinoma udeležijo vsi, tudi stanovalci na invalidskih vozičkih. Trudijo se, da vključujejo tudi stanovalce, ki so v posteljah, saj jih trikrat tedensko dvignejo, kar je ob začetku dela presenetilo socialno delavko (*»Lahko bi rekli, da jih je preveč, da nimamo časa, ampak se zelo trudimo, da se tudi njih vključuje v čim več dejavnosti. Vse stanovalce, ki to zdržijo in si to želijo, se namreč vsaj trikrat na teden dvigne. To je tudi mene presenetilo, ko sem prišla sem.«* (169jj)).

Menim, da trud pri vključevanju stanovalcev z omejeno mobilnostjo kaže na to, da je Center starejših Notranje Gorice socialno usmerjena institucija, saj jim je pomembna vključenost vseh stanovalcev. Glede na kadrovske omejitve, s katerimi se soočajo domovi za stare, je ključno, da so zaposleni angažirani in da vidijo smisel v npr. dvigovanju stanovalcev v posteljah trikrat tedensko. V medijih sem zasledila tudi, da izvajajo projekt »S posteljo na

vrta, v okviru katerega stanovanke, ki niso zmožni posedanja ob lepem vremenu, odpeljejo na vrt v posteljah.

4.2.3 *Prepoznavanje pomena skupnostnih projektov*

Socialna delavka meni, da so skupnostni projekti zelo pomembni, tudi z vidika, da potencialni stanovanke Center spoznajo in si socialno mrežo ustvarijo že pred selitvijo. Socialna delavka pravi, da je v instituciji možno in tudi nujno delati po načelih skupnostnega socialnega dela.

Zdi se mi zelo pomembno, da socialna delavka meni, da je v instituciji možno in tudi nujno delati po načelih skupnostnega socialnega dela. To pomeni, da se zaveda, da je s skupnostnim socialnim delom možno presegati okvire institucije, zmanjšati stigmo življenja v instituciji, ohranjati stik stanovalcev s skupnostjo, premagovati osamljenost ...

4.2.4 *Prepoznavanja pomena povezovanja z domačini*

Tudi zaradi zgoraj navedenega imajo prednost ob sprejemu domačini. Stanovanke Centra se z domačini povezujejo skozi projekt Aktiven dan, v sklopu katerega skupaj telovadijo in se družijo (*»Na ta način se premaguje osamljenost, se povežejo tako stanovanke kot zunanji stari ljudje, hkrati pa potencialni stanovanke spoznajo Center in se kasneje lažje odločijo za prehod v Center.«* (180j)).

Menim, da je sprejem domačinov pomemben tudi z vidika, da je človeku lažje, če se preseli v dom za stare, ki je znotraj njegove lokalne skupnosti, kjer pozna okolje in ljudi. Lažje se vrača domov, več je tudi priložnosti, da ga obiščejo prijatelji in sosedje iz lokalne skupnosti. Vemo pa, da pomanjkanje prostih sob v domovih za stare to velikokrat onemogoča, saj so se ljudje prisiljeni preseliti v dom, kjer je prosto mesto in ne nujno v dom, ki bi si ga sami izbrali. Skupnostni projekti, ki vključujejo domačine iz lokalne skupnosti, so koristni tako za domačine, ki so potencialni stanovanke centra kot za stanovanke, ki se na ta način povezujejo s skupnostjo.

4.3 Dejavniki, ki vplivajo na skupnostno socialno delo v Centru starejših Notranje Gorice

Dejavniki, ki vplivajo na skupnostno socialno delo v Centru starejših Notranje Gorice, so:

- angažiranost zaposlenih,
- vpliv vodstva,
- socialna delavka ima premalo časa za skupnostne aktivnosti,
- timsko delo.

Dejavniki so med seboj povezani. Ker ima socialna delavka premalo časa za udejanjenje skupnostnih projektov, potrebuje pomoč angažiranih sodelavcev. S pomočjo timskega dela center tako izvaja raznolike skupnostne dejavnosti. Vpliv vodstva je opazen pri angažiranosti zaposlenih, ki so pripravljeni med seboj sodelovati.

4.3.1 Angažiranost zaposlenih

V intervjujih so stanovalci navedli, da so zaposleni zelo angažirani in da se trudijo za vključevanje vseh stanovalcev (*»... koliko muke je bilo treba, da so ljudi spravili iz vozičkov in na avtobus, potem dol in vse to.«* (41c)). Stanovalce z omejeno možnostjo gibanja spremljajo z zavzetostjo in empatijo (*»Od vsega sem najbolj občudovala naše terapevte, ki so vozičke vozile po tistem grušču, to sploh ni enostavno. S kakšno zavzetostjo in empatijo so to počele.«* (44c)). Zaposleni so se pripravljeni angažirati, saj vidijo, da so stanovalci zato manj osamljeni in bolj zadovoljni. Zaposleni se angažirajo tudi tako, da uporabljajo svoja poznanstva za organizacijo skupnostnih dejavnosti, podajajo inovativne ideje za povezovanje centra s skupnostjo ... (*» ... uporabimo naša poznanstva in vabimo različne ljudi k sodelovanju in tako organiziramo npr. pevske nastope, predavanja ...«* (183j)) ter uporabljajo lastne talente (*»... zaposleni nastopajo, npr igrajo inštrumente, nastopijo na piknikih ... Ena od naših zaposlenih zelo dobro riše, zato smo imeli v domu razstavo njenih izdelkov. Na ta način jo stanovalci spoznajo v drugi luči.«* (186j)).

Iz izjav stanovalcev je razbrati, da so zaposleni angažirani in empatični do stanovalcev z omejeno gibljivostjo, saj menijo, da so stanovalci, ki se vključujejo v dejavnosti, manj osamljeni in bolj zadovoljni. Vključevanje čim več stanovalcev zahteva določen trud in dobro

organizacijo dela, a menim, da se je vredno potruditi. Ko sem opravljala intervjuje, sem na oglasni deski zasledila vabilo direktorice, namenjeno vsem zaposlenim, v katerem jih je povabila k podajanju inovativnih idej za aktivnosti v centru. Navedla je, da bodo dobre ideje nagrajene. Ocenjujem, da je spodbuda vodstva med drugim vzrok, da so zaposleni angažirani za organizacijo raznovrstnih dejavnosti.

4.3.2 Vpliv vodstva na skupnostne dejavnosti

Stanovalci so povedali, da ima direktorica centra Ana Petrič ogromno idej in je izjemna organizatorica, da je odprta in odzivna za vse ideje, ki jih podajo drugi (*»... vsaka želja, ki jo kdo izrazi, se izpolni. Direktorica je izredno odzivna. Bila je recimo želja, da se gre na Zbiljsko jezero in to se že organizira. Vsak dan je nekaj, razen sobote in nedelje.«* (122g)). Direktorica spodbuja zaposlene, da sodelujejo pri idejah za različne skupnostne aktivnosti.

Kot omenjeno, direktorica spodbuja zaposlene k podajanju idej. Stanovalci jo zelo pohvalijo in menijo, da je odlična organizatorica. Sama direktorico doma, Ano Petrič, ki je po izobrazbi magistra socialnega dela, spremljam na družabnih omrežjih, kjer redno objavlja aktivnosti v domu in tudi na tak način odpira dom v skupnost in širše. Menim, da je odpiranje institucij v skupnost možno tudi preko družabnih omrežij in da bo to v prihodnosti bolj razširjeno. Direktorica centra uporablja omrežje Facebook, ne le za predstavitev centra in njihovih dejavnosti, temveč tudi za vabila k sodelovanju pri različnih projektih, kot so izdelava voščilnic za stanovalce, medgeneracijska druženja, modne revije, izmenjava oblačil ... Je tudi pobudnica projekta Božiček za en dan za starejše. V Centru so letos med drugim izvedli inovativni projekt, kjer so v zameno za nekaj ur druženja s stanovalci ponudili brezplačno bivanje v njihovem apartmaju. Projekt je bil uspešen, vsa prosta mesta so bila zasedena. Opazila sem tudi, da direktorica uporablja svoja poznanstva, da za stanovalce zagotovi dodatne storitve, si denimo posodi kabriolet, da bi enemu od stanovalcev uresničili dolgoletno željo, da bi se peljal z njim. Na ta način lahko z malo sredstev za stanovalce zagotovi nekaj, kar ni samoumevno za bivanje v instituciji.

4.3.3 Socialna delavka ima premalo časa za skupnostne aktivnosti

Socialna delavka ima veliko administrativnega dela, ki jo omejuje pri večji angažiranosti pri skupnostnih projektih, zaradi česar večino takšnih dejavnosti organizira delovna terapevtka

(»... delovna terapevtka je tista, ki organizira večino dejavnosti, jaz pa pri tem sodelujem, kolikor lahko. Socialna delavka ima namreč veliko drugega, predvsem administrativnega dela, ki jo omejuje pri večji angažiranosti pri teh projektih. Če bi imela čas bi npr. že pred sprejemom človeka obiskala na domu in jih spoznala v domačem okolju.« (188j)).

Zdi se, da ima socialna delavka v Centru starejših Notranje Gorice manj vpliva na skupnostne dejavnosti kot nekateri ostali zaposleni (direktorica, delovna terapevtka). Študijsko prakso sem opravljala v nekaj domovih za stare (DEOS Medvode, DSO Moste-Polje, DSO Bežigrad) in prav vse socialne delavke so navedle, da jih količina administrativnega dela omejuje pri individualnem delu s stanovalci in pri organizaciji dejavnosti. Socialna delavka naj bi človeka spoznala že pred prihodom v dom, v domačem okolju, a zaradi pomanjkanja časa to večinoma ni tako. Včasih je razlog za to tudi, da ljudje v dom pridejo neposredno iz bolnišnice. V času bivanja človeka v domu socialna delavka nima dovolj časa za individualno delo z njim, prav tako ne za uvajanje inovativnih skupnostnih projektov.

4.3.4 Timsko delo

Socialna delavka pri organizaciji dogodkov sodeluje z animatorji in delovno terapijo. Za vključevanje stanovalcev z omejeno mobilnostjo je prav tako nujno timsko delo (*»To zahteva dodatno delo, to ne delajo samo negovalci, ampak tudi fizioterapevtka, delovna terapevtka, animatorji, vsi si moramo med seboj pomagati, da se nepokretne stanovalce uredi in vsakodnevno vključuje.« (174j)).*

V instituciji, ki skrbi za veliko število ljudi, je timsko delo nujno za zagotavljanje kakovostne oskrbe. Če želijo dnevno vključevati stanovalce z omejeno gibljivostjo, mora pri tem sodelovati tim sodelavcev: negovalci, fizioterapevtka, delovna terapevtka in animatorji. Menim, da je ključno, da se vodje timov odločijo, da bodo kar največ vključevali vse stanovalce in to uresničujejo s pomočjo timskega dela. Sodelovanje v interdisciplinarnih timih je pomembno tudi zaradi pomanjkanja časa socialne službe, ki lahko svoje strokovno znanje uporabi za načrtovanje aktivnosti, izvaja pa jih lahko s pomočjo tima sodelavcev.

4.4 Dejavniki, ki vplivajo na vključevanje stanovalcev Centra starejših Notranje Gorice v skupnost

Dejavniki, ki vplivajo na vključevanje stanovalcev Centra starejših Notranje Gorice v skupnost, so:

- odnos zaposlenih do vključevanja stanovalcev z omejeno mobilnostjo,
- pomanjkanje želje,
- osebnostni dejavniki,
- odločitev posameznika,
- podpora zaposlenih,
- mobilnost,
- pomanjkanje zaposlenih,
- zdravstveno stanje kot ovira k vključevanju,
- neustreznost dejavnosti,
- lokacija centra,
- dolgočasje,
- pomanjkanje obiskov,
- čas prilagajanja na novo okolje,
- kombinacija dejavnikov.

Posamezne dejavnike sem razdelila glede na to, ali so vezani bolj na institucijo ali bolj na posameznika.

Dejavniki, vezani na institucijo:

- odnos zaposlenih do vključevanja stanovalcev z omejeno mobilnostjo,
- podpora zaposlenih,
- pomanjkanje zaposlenih,
- neustreznost dejavnosti,
- pomanjkanje obiskov,

- lokacija Centra.

Koliko se stanovalci vključujejo v skupnost, je torej odvisno od odnosa zaposlenih do vključevanja stanovalcev z omejeno mobilnostjo, kar je neposredno povezano s podporo zaposlenih stanovalcev. Ovira pri tem je lahko premajhno število zaposlenih. Vključevanje lahko ovira tudi neustreznost dejavnosti in pomanjkanje obiskov. Slednje je lahko povezano tudi z lokacijo centra, ki otežuje dostop do prejšnje lokalne skupnosti.

Individualni dejavniki:

- pomanjkanje želje,
- osebni dejavniki,
- odločitev posameznika,
- mobilnost,
- zdravstveno stanje kot ovira pri vključevanju,
- dolgočasje,
- pomanjkanje obiskov,
- čas prilagajanja na novo okolje.

Ugotavljam, da je individualnih dejavnikov še več kot tistih vezanih na institucijo. Z osebnostnimi dejavniki bi lahko povezala pomanjkanje želje in odločitev stanovalca, ali se bo vključeval. Med drugim je od osebnostnih dejavnikov odvisen čas prilagajanja na novo življenjsko okolje. Pomanjkanje obiskov lahko povežemo z dolgočasjem. Na vključevanje lahko močno vplivata posameznikova mobilnost in zdravstveno stanje. Če je zdravstveno stanje slabo, je to lahko povezano s pomanjkanjem želje po sodelovanju v različnih dejavnostih.

V nadaljevanju bolj podrobno opisujem posamezne dejavnike.

4.4.1 Odnos zaposlenih do vključevanja stanovalcev z omejeno mobilnostjo

Na vključevanje stanovalcev v skupnostne dejavnosti vpliva odnos zaposlenih do vključevanja oseb z omejeno sposobnostjo samostojnega gibanja. Zaposleni stanovalce, ki uporabljajo invalidski voziček, spodbujajo k vključevanju v skupnost in jih tudi peljejo na dejavnosti in izlete, kar zahteva veliko truda in angažiranosti vseh (*»Naše zaposlene so eno*

uro in pol porivale te ljudi, vsa čast jim, ker se tako trudijo, da so te ljudi vozile na izlet, na avtobus pa eno nogo na stopnico, pa drugo, res se zelo trudijo, enkratni so.» (9a)).

Skozi pogovor s stanovalci se je vedno znova pojavljala ista tema, in sicer, kako se zaposleni trudijo in angažirajo, da bi vključevali kar največ stanovalcev. Izpostavilo se je torej, da je poleg drugih dejavnikov, ključen dejavnik vključevanja prav odnos zaposlenih.

4.4.2 Pomanjkanje želje

Nekateri stanovalci nimajo želje po (dodatnem) vključevanju v skupnostne dejavnosti. Raje gledajo televizijo, berejo in so tako zadovoljni (*»Seveda me punce spodbujajo, da bi šla dol, ampak nimam preveč želje, sem zadovoljna tako.» (26b))*). Nekateri stanovalci pravijo, da se v domu zamenja toliko ljudi, da nimajo potrebe po spoznavanju novih. Drugi nimajo volje do vključevanja, ker si selitve v dom niso izbrali sami. (*»Ko pridejo novi, jih zelo spodbujajo, ampak eni so zamorjeni in jim ni do ničesar, ker so prišli po sili razmer in se morda niso sami odločili za dom. Ne morejo se sprijazniti s trenutnim stanjem, živeti tu in zdaj, ampak samo razmišljajo o preteklosti.» (52c))*). Nekateri pogrešajo sorodnike, se zavedajo, da se jim zaključuje življenjska doba. (*»Tudi drugi so zagrenjeni, predvsem zelo pogrešajo družine, mrko gledajo, se zavedajo, da se jim zaključuje življenjska doba, da ni več tistega, kar je nekoč bilo. Ljudje okrog tebe umirajo, krog se oži.» (102e))*). Vzrok za pomanjkanje želje je lahko tudi slabo vreme. Stanovalci pravijo, da jim je všeč, da imajo vse na istem mestu (zdravnik ipd.), saj nimajo želje, da bi po opravkih hodili drugam.

V skladu z načeli socialnega dela je, da zaposleni spoštujejo želje stanovalcev, ki si ne želijo vključevati v dejavnosti. Nekateri imajo radi svoj mir, drugi potrebujejo čas, da se navadijo na domsko življenje. Socialna delavka, ki razume specifično staranja, je občutljiva na teme, kot je minljivost in se zna vživeti v starega človeka. Lahko ga nežno spodbudi k vključevanju, če si to morda želi, a se sam ni znal vključiti. Če stanovalcu ni do tega, pa mora to spoštovati in tudi druge zaposlene spodbujati k temu.

4.4.3 Osebnostni dejavniki

Koliko se stanovalec vključuje v skupnostne dejavnosti, je odvisno tudi od njegove osebnosti. Nekateri so takšni, da so se že pred odhodom v dom veliko vključevali v skupnost (*»... sem*

tak človek, da bi se povsod vključevala.» (51c)), drugi pa ne (»... ni v moji naravi, da bi prejhodila po domovih, se družiti s stanovalci in se tako pripravila. Mislim, da nisem dovolj družabna za kaj takega.» (101e)). Ti težje navežejo stike in se vključijo v dejavnosti.

Prav je, da zaposleni v domu spoštujejo posameznika in njegovo osebnost in da razumejo, da so stanovalci različni. Nekateri so se vključevali skozi celo življenje, bili člani društev, imeli širok krog poznanstev. Takšni ljudje se lažje vključujejo v domsko življenje, medtem ko je za osebe, ki niso družabne po naravi, to lahko težje. Če socialna delavka dobro spozna stanovalca, lahko oceni, kakšen je in skupaj z njim poišče načine, ki ga podprejo pri vključevanju v skupnost, če si to želi. Če socialna delavka prihod v dom za stare razume kot priložnost za sklepanje novih poznanstev, morda za preizkušanje novih dejavnosti, lahko to predstavi staremu človeku. Gospa, ki je celo življenje živela na vasi, je povedala, da ni imela priložnosti, da bi bila članica kakšnega društva, zbora ipd. Morda je lahko življenje v domu za stare priložnost, da sodeluje pri dejavnostih, ki jo zanimajo, a do zdaj ni imela časa ali priložnosti za to.

4.4.4 Odločitev posameznika

Stanovalci pravijo, da se vsak stanovalec zase odloči, ali se bo vključeval v skupnostne dejavnosti. (*»Vsak se mora sam odločiti, da se bo vključeval.» (144h)*) In da ima vsak, ki to želi, možnost sodelovanja.

Vsak posameznik se torej zase odloči, ali in koliko se bo vključeval v skupnostne dejavnosti. Pomembno je, da so dejavnosti predstavljene vsem stanovalcem, tudi večkrat in na različne načine, odločitev pa mora biti na strani posameznika.

4.4.5 Podpora zaposlenih

Podpora zaposlenih je pomembna, še posebej na začetku bivanja v Centru (*»... osebje spodbuja. Sploh na začetku mi je bilo zelo všeč, ker so me hodili spraševati in vabiti na telovadbo, pa so rekli zdaj je pa ta dogodek, pridite. Bilo je veliko lažje, kot če bi sama iskala. To je bila po navadi delovna terapevtka.» (83d)*). Zaposleni spodbujajo in svetujejo o načinih vključevanja. Spodbuda je razlog, da se vključujejo tudi tisti, ki menijo, da tega ne zmorejo ali pa nočejo biti ovira drugim. (*»Mene so tudi prepričali, najprej nisem mislila iti, ker se ne*

počutim najboljše zadnje čase, nisem hotela ovirati.» (42c)). Stanovalci čutijo, da imajo podporo zaposlenih in niso prepuščeni samim sebi. (*»Vsak se lahko udeleži in to gre, ker imaš na voljo spremstvo in nisi prepuščen sam sebi.*» (54c)). Podpora je posebej pomembna pri vključevanju stanovalcev z demenco, ki sami ne morejo na dejavnosti in na izlete.

Pomembno je, da zaposleni namenjajo čas in energijo za spodbudo stanovalcev za vključevanje, sploh tistih, ki so se v dom preselili pred kratkim. Od stanovalcev ne moremo pričakovati, da bodo dejavnostim sledili na oglasnih tablah, saj so med stanovalci tudi slabovidni, osebe z demenco. Ti stanovalci najbolj potrebujejo podporo zaposlenih. Če zaposleni spodbujajo stanovalce, imajo ti občutek, da je zaposlenim mar in da niso prepuščeni samim sebi. Zaradi tega dobijo stanovalci, ki ne želijo biti v napoto ali pa menijo, da vključevanja ne zmorejo več, informacijo, da to ni tako, kar se mi zdi res dragoceno. Stanovalce spodbuja predvsem delovna terapevtka, kar je logično, glede na to, da organizira veliko dejavnosti v domu. Dobro je, da je v domu čim več zaposlenih, ki so podpora stanovalcem za kakovostno življenje. Ne glede na časovno stisko menim, da mora tudi socialna delavka namenjati čas za podpiranje stanovalcev pri vključevanju v skupnostne dejavnosti, saj je ona tista, ki naj bi nove stanovalce najbolj poznala in z njimi navezala globlji stik.

4.4.6 Mobilnost

Zmanjšana možnost za samostojno gibanje stanovalce ovira predvsem pri samostojnem vključevanju v skupnostne dejavnosti. Stanovalci bi se radi odpravili samostojno v Ljubljano, a tega zaradi zdravstvenega stanja ne morejo ali si ne upajo. Stanovalci, ki so prej imeli vozniški izpit, izgubo tega doživijo kot veliko izgubo. (*»Manjka mi moj vozniški izpit, to me zelo omejuje, počutim se kot brez nog, sedaj ko sem brez izpita.*» (94e)). Tisti, ki so samostojno gibljivi, imajo možnost iti, kamor želijo in kadar želijo (*»... imam to srečo, da sem še zelo aktivna in grem lahko na avtobus in kamor si želim.*» (127g)). Nekateri stanovalci, ki so pri gibanju bolj počasni se udeleževanja v organiziranih dejavnostih izogibajo, saj ne želijo biti v breme zaposlenim in ostalim stanovalcem. (*S to hojico sem počasna, nočem pa biti breme, da me morajo paziti in se z mano ukvarjati.*» (156i)).

Starost prinaša številne izgube, med njimi pogosto zmanjšano možnost za samostojno gibanje. Ljudje, ki so se bili vajeni samostojno vključevati v skupnost, nezmožnost tega doživljajo kot

veliko izgubo. Organiziranih dejavnosti, kjer imajo podporo zaposlenih, se včasih ne želijo udeležiti, ker ne želijo biti v breme. Za takšne stanovalce je pomembno, da jih zaposleni prijazno spodbujajo in jim zagotovijo, da niso v breme. Na Facebooku, kjer objavlja direktorica centra, sem zasledila, da so stanovalcu, ki je zaradi bolezni ostal brez obeh nog, uresničili dolgoletno željo, da bi se peljal v kabrioletu. Gospoda in še nekaj stanovalcev so peljali do Ljubljanskega gradu in še kam. Menim, da je to lep primer, da zmanjšana mobilnost ni ovira, kjer je dovolj volje, da se stanovalcu želja uresniči. Posebej dragoceno pa se mi zdi, da so zaposleni za to željo stanovalca sploh vedeli, saj to ni samoumevno, ampak zahteva čas za pogovor in pristno zanimanje za človeka.

4.4.7 Pomanjkanje zaposlenih

Stanovalci se zavedajo, da ni dovolj zaposlenih in da zato morda kakšne aktivnosti ni. (*»Zelo veliko se dela, če pa česa ni, pa ni osebe krivo, ker personala manjka.«* (18a)).

V času, ki sem ga preživela v centru sem nekajkrat slišala, da je premalo zaposlenih in da so preobremenjeni. Pomanjkanje zaposlenih v domovih za stare dolgoročno pelje v slabšo kakovost storitev za stanovalce. Pri blaženju teh težav je ključno, da socialni delavci, zaposleni v domovih za stare uporabljajo metode skupnostnega socialnega dela, saj lahko z vključevanjem ljudi, ki niso zaposleni v domu, širimo mrežo ljudi, ki delajo s stanovalci.

4.4.8 Zdravstveno stanje kot ovira pri vključevanju

Veliko stanovalcev se je v center preselilo zaradi bolezni. Nekatere spremljajo hude bolečine in utrujenost, kar jih ovira pri vključevanju. (*»Niti nimam želje po stikih, saj to je tisto. Ker me tako boli in vse sorte poskušam, da bi si omilila to bolečino.«* (27b)). Nekateri imajo težave z vidom, vrtoglavico, s slabim nadzorom nad okončinami. (*»Avtobus ne pride v poštev, ker slabo hodim, imam tudi nevropatijo in nimam dobre kontrole nad rokami in nogami.«* (75d)). Večina organiziranih dejavnosti se dogaja v dopoldanskem času, ko imajo nekateri največ zdravstvenih težav. (*»Spodbud je tu veliko, od mene je odvisno koliko jih bom sprejela, da ne govorim o zdravstvenih problemih. Jaz imam zjutraj največ zdravstvenih težav, takrat je večina dejavnosti, to vse človeka omejuje.«* (103e)).

Po mojih izkušnjah večina starih ljudi pride v dom, ko jih doleti težja bolezen in ne morejo več samostojno živeti. To pomeni, da so nekateri domovi za stare, bolj kot domu, podobni negovalnim bolnišnicam. Seveda to vpliva na zmožnost vključevanja, a vendar se v Centru Notranje Gorice trudijo za vključevanje stanovalcev, ki imajo zdravstvene težave. Vseeno je opaziti institucionalne omejitve, kot je ta, da je večina dejavnosti dopoldan, kar ne ustreza stanovalcem, ki imajo takrat več težav.

4.4.9 Neustreznost dejavnosti

Stanovalcem ne ustrezajo vse dejavnosti, moti jih gneča. (*»Bila sem na telovadbi, pa nas je bilo preveč v vozičkih. En drugega smo se dotikali, ni mi ustrezalo.«* (25b)). Nekateri raje kot organizirane, izberejo individualne dejavnosti.

Ker so si stanovalci med seboj različni, vsem ne ustrezajo dejavnosti, ki jih organizirajo v centru. Stanovalci sicer velikokrat zavzemajo nekritično držo do storitev, ki so jih deležni, zato jih je treba spodbujati, da razmislijo, kaj bi si zares želeli. Po mojem mnenju to zahteva veliko refleksije na strani vodstva in socialne službe, saj je lažje verjeti, da so vsi stanovalci zadovoljni, kot pa raziskovati šibke točke in jih odpravljati.

4.4.10 Lokacija Centra

Stanovalcem je okolica doma sicer všeč, a oddaljenost od prejšnjega bivališča vpliva na to, koliko stikov imajo z ljudmi iz prejšnje skupnosti (*»... obiskovat me hodijo ljudje, za katere nisem pričakovala, da bodo prišli. Je pa tega manj kot prej, saj je ta dom odmaknjen od mojega bivališča, od moje prejšnje skupnosti.«* (73d)). Oddaljenost Centra od središča Ljubljane pomeni tudi to, da je prevoz do tja drag. (*»Jaz bi šla večkrat v Ljubljano za kakšen opravke, če bi bilo to bližje. Tako pa je to predrago, saj moram iti s taksijem. Taksi do Fužin, kjer imam zobozdravnika me stane 26 €, kar je v obe smeri več kot 50 €, kar si pogosto ne morem privoščiti.«* (74d)).

Zaradi pomanjkanja prostih mest v domovih za stare ljudi pogosto živijo v domovih, ki so oddaljeni od njihove prejšnje lokalne skupnosti. Nekateri pridejo v določen dom tudi zato, ker jim je bolj všeč kot kakšen, ki jim je bližje. A oddaljenost doma za stare od prejšnjega bivališča vpliva na dostopnost do prejšnje skupnosti. Takšni stanovalci imajo lahko manj

obiskov. Če se želi stanovalec vračati domov, je lahko to povezano tudi z višjimi stroški, ki si jih ne morejo vsi privoščiti.

4.4.11 Dolgočasje

Stanovalci se v skupnostne dejavnosti med drugim vključujejo tudi zato, ker jim je dolgčas. (*»Vse to počnem, ker mi je dolgčas, to počnem, ker rada vidim, da mi čas hitreje mine, tudi če sem med ljudmi, ki mi niso vedno všeč.«* (80d)).

Raznovrstnost dejavnosti pripomore k temu, da si lahko stanovalci zapolnijo čas. Dobro je, da dejavnosti ne potekajo le dopoldne in med tednom. Center starejših Notranje Gorice se trudi pri organizaciji dejavnosti tudi izven teh okvirjev in prireja popoldanske prireditve, nastope, medgeneracijska druženja. Prav skupnostne dejavnosti, ki vključuje prostovoljce, študente, lokalna društva idr. so tiste, ki lahko dopolnijo domske dejavnosti v času, ko je v domu manj zaposlenih.

4.4.12 Pomanjkanje obiskov

Nekateri stanovalci imajo manj obiskov, kot bi si želeli. (*»Osebnost bi morala imeti več obiskov.«* (85d)).

Stanovalci imajo lahko zaradi različnih razlogov manj obiskov, kot bi si jih želeli. S pomočjo individualnega dela lahko socialna služba ugotavlja, kdo so ti stanovalci in skupaj z njimi išče načine, kako bi lahko to povečali. Socialna delavka lahko stopi v stik s sorodniki, prijatelji, in jih povabi na obisk, lahko angažira tudi prostovoljce, študente in dijake, če si stanovalec tega želi.

4.4.13 Čas prilagajanja na novo okolje

Da bi se star človek vključil v skupnostne dejavnosti, potrebuje čas, da se prilagodi na novo okolje. (*»Star človek enostavno rabi čas, da se prilagodi in navadi na novo okolje, kar je za njega težko.«* (105e)).

Dom za stare je institucija, kjer so sprejemi novih stanovalcev pogosti, zato se lahko ta proces spremeni v rutino. Socialna delavka, ki se vživlja v starega človeka razume, da je prihod v

dom za stare zelo stresen in na to opozarja tudi ostale zaposlene. Razume, da navajanje na novo življenjsko okolje zahteva čas. Skupaj z novim stanovalcem lahko odkriva načine, kako bi ta prehod kar najbolj olajšali.

4.4.14 Kombinacija dejavnikov

Koliko se stanovalci vključujejo, je odvisno od vrste dejavnikov, kot so posameznikova osebnost, zdravstveno stanje, volja, spodbuda zaposlenih ...(*» Na to koliko se posameznik vključuje v skupnost vpliva več dejavnikov, zdravstveno stanje, eni stanovalci potrebujejo spodbudo, predvsem stanovalci z demenco potrebujejo vsakodnevno spodbudo, eni so že od prej aktivni, družabni in jih zanima, se sami vključujejo.«* (175j)).

Glede na to, da na vključevanje stanovalcev v skupnost vpliva veliko dejavnikov je pomembno, da socialna služba najde čas za individualno delo s stanovalci. Le tako se lahko odkrije, kaj si stanovalec želi in kaj potrebuje, da to lahko uresniči.

4.5 Vključevanje stanovalcev Centra starejših Notranje Gorice v skupnost v primerjavi z življenjem pred prihodom v dom

Nekateri stanovalci se po prihodu v center, v skupnost vključujejo več kot prej, saj prej niso imeli časa ali priložnosti za to. Drugi se po selitvi v center počutijo izključeni iz dnevnega življenja, kot so ga bili vajeni prej. Nekateri stanovalci so bili zelo dejavni do težje bolezni, ki jih je doletela in so zaradi tega nehali z vključevanjem v razne dejavnosti. Nekateri so se takrat tudi preselili v Center in so po izboljšanju zdravstvenega stanja ponovno dejavni. Drugi, ki imajo kronične ali terminalne bolezni, kot je napredovala oblika raka, kot je bilo naključje pri eni izmed mojih sogovornic, pri tem niso tako uspešni. Ugotovila sem, da nekateri stanovalci doma niso bili vajeni organiziranih dejavnosti in je takšno vključevanje zanje po prihodu v center nekaj novega.

Spodaj opisujem posamezne ugotovitve.

4.5.1 Več vključevanja v centru

Nekateri stanovalci se po prihodu v center, v skupnost vključujejo bolj kot prej, ko niso imeli časa ali toliko dejavnosti na voljo. (*»Tu se zelo veliko dogaja in se tudi jaz vključujem v dejavnosti. Ko sem bila doma, tega ni bilo na voljo.«* (2a)). Nekateri so bili po upokojitvi manj vključeni v skupnost, zdaj pa so ponovno dejavni. (*»Sedaj sem veliko bolj vključena. Dokler si v službi je eno, potem ko si v pokoju, si pa kar naenkrat prost in sam sebi prepuščen. Zdaj sem pa spet zelo dejavna na različnih področjih.«* (57č)).

Če se socialna delavka zaveda, da je lahko prihod v dom za stare tudi razbremenitev od gospodinjskega dela, s katero pride več časa za tiste dejavnosti, ki si jih posameznik res želi početi, lahko to predstavi stanovalcem. Tiste, ki še ne vedo, kaj bi radi počeli, lahko spodbuja, da to skupaj odkrijejo in iščejo načine za izvedbo.

4.5.2 Veliko vključevanja do bolezni

Za veliko stanovalcev je osrednji razlog za manj vključevanja bolezen, ki je običajno tudi razlog za prihod v center. Ljudje, ki so bili pred boleznijo zelo aktivni v skupnostnih dejavnostih (šole zdravja, društva upokojencev, krajevne skupnosti ...) po poslabšanju zdravstvenega stanja s tem prenehajo. (*»Čisto nič v zadnjih dveh letih, ker sem imela zdravljenje, kemoterapije zaradi raka na prsih, to je tudi razlog, da sem se preselila sem. Pred tem pa sem se, bila sem v zvezi borcev, hodila sem na sestanke v krajevni skupnosti ipd.«* (69b)). Ena od stanovalk je z dejavnostmi prenehala, ker je zbolel njen mož. (*»Bila sem v društvu upokojencev v Šiški, hodili smo na izlete. Potem sem s tem nehala, ker je mož zbolel. Hodila pa sem na tržnico, v trgovine, tudi na kakšno predstavo.«* (129h)).

Številni stanovalci so bili do bolezni zelo aktivni, nato pa so z večino aktivnostmi prenehali. Zaposleni v domu lahko s pomočjo individualnega dela s stanovalcem odkrivajo, kaj je tisto, kar bi lahko kljub bolezni še počel.

4.5.3 Pred prihodom v center se niso udeleževali organiziranih dejavnosti

Nekateri stanovalci se pred prihodom v center niso udeleževali organiziranih dejavnosti, ampak so se družili s sosedi in prijatelji. (*»Ko sem bila doma, smo se s sosedi veliko družili,*

bilo je nekaj družin, s katerimi smo se dobivali v naši oazi v bloku. Prišli so me tudi obiskat tu.» (23b)).

Številni stanovalci niso vajeni organiziranih dejavnosti, saj so se pred prihodom v dom družili s sosedi in prijatelji, niso pa se vključevali v društva in ostale organizirane dejavnosti. Sprašujem se, ali je za takšne ljudi, ki so vajeni bolj spontanega stika z ljudmi, prihod v institucijo bolj stresen kot za ljudi, ki so vajeni organiziranih dejavnosti (morda so bili člani društva upokojencev, pevskega zbora, gasilcev, dnevnega centra idr.).

4.5.4 Po prihodu v center manjši občutek vključenosti

Nekateri stanovalci centra se po prihodu v center počutijo manj vključeni v skupnost, saj so prej živeli med ljudmi vseh starosti in s sorodniki, zdaj pa se počutijo, kot da so izključeni iz življenjskega dogajanja. (*»Absolutno se počutim manj vključeno kot prej. Ko prideš v dom, se počutiš izključeno iz normalnega življenja, prideš med stare, bolne ljudi. Doma si sredi življenja, sredi ljudi vseh starosti. Jaz sem imela v hiši dva otroke in sem bila vsak dan na tekočem, tudi pogovarjaš se o čisto drugih stvareh. V domu se pogovarjaš samo o bolezni, če sploh govorijo stanovalci.» (70d)*). Pogrešajo svojo lokalno skupnost, kjer so vse poznali in kjer so drugi poznali njih (*»Doma je bilo sigurno boljše, jaz sem bila v takšni službi, da sem z vsemi kontaktirala. Jaz poznam celo Šiško, moje stanovanje je bilo na sredi Šiške, to skozi avti vozijo, okrog mene vsi sosedje. Tu so pa drugi ljudje. Na začetku mi je bilo hudo, sem rekla ne vem, če bom zdržala.» (107f)*).

Nekateri stanovalci se zaradi življenja v instituciji počutijo izključene iz življenjskega toka. V domu živijo s starimi ljudmi, ki prihajajo iz različnih okolij. Med seboj niso družinsko povezani. Pogovarjajo se o vedno istih temah, kot je bolezen. Pred prihodom v dom so bili vključeni v širšo skupnost, kjer so poznali veliko različnih ljudi.

4.5.5 Po prihodu v center občutek vključenosti

Nekateri se po selitvi zelo veliko vključujejo in imajo tudi občutek vključenosti. (*»Jaz se počutim vključeno tudi sedaj, se zelo veliko udeležujem.» (132h)*).

Nekateri stanovalci znajo izkoristiti tisto, kar se jim ponuja v domu in se zelo veliko udeležujejo različnih dejavnosti.

4.5.6 Malo vključevanja po upokojitvi

Stanovalci, ki se pred odhodom v dom niso vključevali v skupnost, so skrbeli za hišo, vrt. (*»Ne, nič. Skrbela sem za vrt, hišo, psa. Po upokojitvi sem se zelo umaknila in se nisem angažirala. V tem pogledu sem se kar zanemarila.«* (86e)). Po upokojitvi niso našli načinov za vključevanje in so se umaknili iz družbe.

Upokojitev je velika prelomnica v življenju ljudi. Nekateri po tem ne najdejo načina, da bi ostali vključeni v skupnost. Takšni stanovalci potrebujejo podporo zaposlenih, da najdejo tisto, kar jih zanima in kar bi jih obogatilo.

5 RAZPRAVA

Center starejših Notranje Gorice in njegovi stanovalci se v skupnost vključujejo na raznovrstne načine. V samem centru potekajo dejavnosti, kot so medgeneracijska druženja, nastopi in prireditve, sodelovanje s prostovoljci in študenti. Stanovalci se udeležujejo tudi v dejavnostih izven centra, kot so obiski prijateljev in sorodnikov, izleti, obisk trgovin, kavarn, drugih institucij in prejšnjih lokalnih skupnosti. Stanovalci imajo stike z otroki iz vrtcev in šol, s katerimi se povezuje center, in otroki zaposlenih, ki so v centru v varstvu. Stanovalci so ob varstvu otrok koristni, hkrati pa pridobijo priložnost, podeliti svoje znanje in izkušnje z mladimi. Ramovš (2000, str. 323) piše, da star človek ob deljenju svojih življenjskih izkušenj dobi občutek, da je bilo njegovo dotakratno življenje vredno in smiselno. Medgeneracijsko sodelovanje lahko tudi izboljša kakovost življenja in poveča občutek sprejetosti, zmanjšuje osamljenost in krepi zdravje (Zveza društev upokojencev Slovenije, b.d.).

Stanovalci imajo stike z okoliškimi prebivalci v trgovini, kavarni in v okolici centra ter v okviru programa Aktiven dan.

Center organizira raznolike prireditve in nastope. Takrat se stanovalci srečujejo z različnimi ljudmi, ki pri teh prireditvah sodelujejo. Skupnostne dejavnosti lahko dopolnijo domski program in lahko potekajo ob popoldnevih, koncih tedna, praznikih, ko je v domovih manj zaposlenih. Flaker in drugi (2008, str. 293–296) menijo, da je koristno, da obletnice stanovalcev in druge mejnike izkoristimo za organizacijo proslav in prireditev.

V centru organizirajo raznolike izlete (v naravo, na kulturne prireditve, snemanja oddaj, obiski drugih institucij idr.), pri čemer se zaposleni trudijo, da se izletov udeležujejo tudi manj samostojno gibljivi stanovalci. Stanovalci, ki so samostojno manj gibljivi, so glede zadovoljevanja svojih potreb tudi sicer bolj odvisni od zaposlenih kot samostojno gibljivi stanovalci (Mali, 2006, str. 25).

Center sodeluje z ljudmi iz skupnosti, ki med drugim izvajajo krožke za stanovalce. Priljubljen je književni krožek, ki ga vodi priznana pisateljica. Stanovalcem veliko pomenijo tudi obiski terapevtskih psov. S pomočjo živali lahko zmanjšujemo občutek osamljenosti, blažimo stres, krepimo telesne sposobnosti stanovalcev, prisotnost živali pa je lahko tudi spodbuda za vzpostavljanje stika med ljudmi (Novak in Sudec, 2015, str. 32–33).

Center sodeluje z dijaki in študenti, ki pri njih opravljajo praktično delo, ter z dijaki frizerske šole, ki stanovalce uredijo po njihovih željah. Stanovalci imajo stike tudi s prostovoljci, ki

velikokrat spremljajo manj samostojno gibljive stanovalce. Prostovoljci so za nekatere stanovalce eden od redkih stikov z zunanjim svetom (Flaker idr., 2008, str. 291).

Stanovalci stike s prijatelji ohranjajo skozi obiske in telefonske pogovore. Prijateljske vezi so pomemben dejavnik socialnega kapitala. Star človek, ki ima raznovrstne in številčne socialne mreže, ima več izbire za zadovoljevanje lastnih potreb (Dragoš, 2000, str. 244–246) in se lažje sooča z izgubami, ki jih nosi starost (Milošević Arnold, 2000, str. 254).

Stanovalci večinoma ohranjajo stik s sorodniki, in sicer skozi obiske, skupna praznovanja, druženja zunaj centra, tudi po spletu. Ti stiki jim zelo veliko pomenijo. Star človek potrebuje redne stike z ljudmi, ki so jim blizu in jih doživljajo kot svoje. V domovih za stare so stanovalci obkroženi z veliko ljudmi, a če nikogar od njih ne doživljajo kot svojega, se počutijo osamljene (Ramovš, 2000, str. 323). Cafuta (1997, str. 145) predlaga, naj domovi delajo na tem, da stanovalci ostanejo čim bolj povezani s sorodniki in zunanjim življenjskim okoljem. Stanovalci in njihovi sorodniki pri tem včasih potrebujejo podporo zaposlenih, saj zaradi prihoda stanovalca v dom čutijo tesnobo, občutek krivde, strah (Cafuta, 1997, str. 145).

Socialna služba Centra starejših Notranje Gorice ima pozitiven odnos do skupnostnih projektov in prepozna pomen vključevanja manj samostojno gibljivih stanovalcev v te dejavnosti. Slednje načrtujejo na način, da se jih lahko udeleži kar največ stanovalcev. Tudi stanovalce, ki so v posteljah, trikrat tedensko dvignejo, če stanovalec to želi in njegovo zdravstveno stanje to dopušča.

Socialna služba prepozna pomen spoštovanja odločitev posameznega stanovalca. Stanovalcev, ki si ne želijo sodelovanja v skupnostnih dejavnostih, v to ne silijo, a jih občasno ponovno vprašajo. Spoštovanje in ohranjanje dostojanstva je v skladu z načelom etičnosti pri delu, ki sta ga navedla Burack-Weiss in Brennan (Mali, 2008) in zahteva, da staremu človeku omogočamo avtonomno sprejemanje odločitev.

Socialna služba prepozna tudi pomen povezovanja z lokalnimi prebivalci, ki med drugim omogoča, da se potencialni stanovalci spoznajo z življenjem v domu za stare.

Na skupnostno socialno delo v Centru starejših Notranje Gorice vplivajo angažiranost zaposlenih, vpliv vodstva, timsko delo in pomanjkanje časa na strani socialne delavke. Angažiranost zaposlenih se kaže pri njihovem trudu, da bi v dejavnosti vključili kar največ stanovalcev. Manj samostojno gibljive stanovalce spodbujajo k udejstvovanju v različnih aktivnostih. Zaposleni se angažirajo, saj vidijo, da so stanovalci zato manj osamljeni in bolj zadovoljni. Angažirajo se tudi na način, da predlagajo nove projekte, k sodelovanju vabijo

svoje znance in osebe iz skupnosti. Na ta način organizirajo številne nastope in prireditve. Uporabljajo lastne talente, kar omogoči, da jih stanovalci spoznajo v drugi luči. Spoznavanje stanovalcev in strokovnjakov pa prispeva k bolj sproščenemu vzdušju v domu (Flaker idr., 2008, str. 293–296).

Direktorica centra zaposlene spodbuja k podajanju idej za inovativne projekte in je tudi organizatorica skupnostnih dejavnosti. Te predstavlja na družabnem omrežju Facebook in na ta način dom odpira skupnosti. Tako tudi pridobiva nove ljudi za sodelovanje pri projektih centra. Prisotnost v javnosti in skupnosti je pogoj za vzpostavljanje stikov, saj na ta način stanovalci prejmejo priložnost za vzpostavitev stikov, odpiranje v javnost, in skupnost pa pripomore tudi k destigmatizaciji stanovalcev (Flaker idr., 2008, str. 293–296).

Skupnostne, inovativne projekte, večkrat kot socialna delavka, organizirajo drugi strokovnjaki, kot na primer delovna terapevtka. Socialna delavka se zaveda pomembnosti skupnostnega socialnega dela, a ima premalo časa za udeleževanje skupnostnih projektov. Bodoče stanovalce si želi obiskati v njihovem domačem okolju, a trenutno za to nima časa. Da bi lahko socialni delavec zares deloval kot povezovalac med stanovalcem in okoljem, iz katerega prihaja, pa je ključno, da že pred prihodom stanovalca v dom spozna čim več ljudi iz stanovalčeve socialne mreže (Milošević Arnold, 2003, str. 21). Da bi lahko dostopala do mreže ljudi, ki jih lahko vključi v pomoč stanovalcem, bi morala biti socialna delavka vpeta v skupnost, v skupnostne akcije in programe. V skupnosti je mogoče poiskati različne pomočnike, ki lahko dopolnijo delo institucije (Flaker, 2003, str. 40).

Socialna delavka pri organizaciji dogodkov sodeluje z animatorji in delovno terapijo. Timsko delo je ključno pri vključevanju manj samostojno gibljivih stanovalcev, ki potrebujejo podporo in spremstvo.

Na vključevanje stanovalcev v skupnost vplivajo tako individualni kot institucionalni dejavniki. Pomemben dejavnik, vezan na institucijo, je že omenjeni odnos zaposlenih do vključevanja manj samostojno gibljivih stanovalcev, ki vključuje trud in angažiranost, da bi vključili kar največ stanovalcev. Podpora zaposlenih je pomembna zlasti na začetku bivanja v centru. Spodbujajo tudi tiste stanovalce, ki menijo, da dejavnosti ne zmorejo, ali nočejo biti breme in ovira drugim. Zaposleni morajo posebno skrb namenjati stanovalcem, ki živijo na oddelkih s povečano pozornostjo, saj so ti posebej ranljivi za izolacijo (Flaker idr., 2008, str. 289).

Institucionalni dejavnik je tudi neustreznost dejavnosti. V Centru starejših Notranje Gorice so sicer odprti za predloge stanovalcev in te v veliki meri upoštevajo. Ker se stanovalci na življenje v domu za stare pogosto prilagodijo s skromno držo in nekritičnostjo (Mali, 2006, str. 24), je pomembno, da socialni delavec skupaj s starim človekom raziskuje njegove potrebe in išče inovativne rešitve (Mali, Flaker, Urek in Rafaelič, 2018, str. 17). Uporabniki so namreč strokovnjaki iz izkušenj, zato je njihovo znanje neprecenljivo za ustvarjanje ustreznih oblik pomoči (Flaker idr., 2008, str. 24).

Pomanjkanje obiskov je lahko institucionalni dejavnik, če je lokacija doma tista, ki otežuje stik s prejšnjo lokalno skupnostjo stanovalcev in njihovih prebivalcev do doma za stare. Socialno mrežo stanovalca, ki ima malo obiskov, lahko socialni delavec obogati z angažmajem prostovoljcev, študentov, dijakov idr. Stanovalca lahko spodbuja k včlanjevanju v društva, skupine za samopomoč, prostovoljne organizacije (Flaker idr., 2008, str. 293–296).

Pomanjkanje želje po vključevanju v skupnostne dejavnosti je individualni dejavnik. Nekateri stanovalci nimajo želje po vključevanju v različne dejavnosti, ampak raje gledajo televizijo, berejo ipd. Včasih je razlog za pomanjkanje želje po vključevanju stiska ob prihodu v dom, saj se za to niso odločili sami in se ne morejo sprijazniti z življenjem v domu. Nekateri ne želijo opomnika na prejšnje življenje (Flaker idr., 2008, str. 282).

Tudi od posameznikove osebnosti je odvisno, koliko se vključuje v skupnostne dejavnosti. Milošević Arnold (2000, str. 261) meni, da je naloga socialnega delavca, da vsakemu stanovalcu večkrat natančno predstavi vse dejavnosti v domu in ga spodbuja, da se v njih vključuje.

Omejena gibljivost lahko vpliva na samo željo po vključevanju kot tudi na zmožnost vključevanja v skupnostne dejavnosti. Ivajnšič (1999, str. 49) meni, da si domovi za stare sicer prizadevajo za kulturno in družabno obogatitev življenja stanovalcev, a si velik del stanovalcev večine tovrstnih prireditev ne more udeležiti. Nekateri stanovalci zaradi uporabe invalidskega vozička ali pripomočkov za hojo ne želijo biti v breme drugim stanovalcem in zaposlenim. Omejena gibljivost pa stanovalce ovira tudi pri samostojnem vključevanju.

Največ stanovalcev se v dom za stare preseli zaradi poslabšanja zdravstvenega stanja, ki ga lahko spremljajo hude bolečine, utrujenost, slabše senzorno zaznavanje, slabši nadzor nad telesom idr. Ti stanovalci si ne upajo samostojno vključevati v skupnostne dejavnosti, temveč potrebujejo spremstvo. Zdravstvene težave in s tem povezano slabo počutje je lahko razlog za pomanjkanje želje po udejstvovanju v različnih aktivnostih. Nekaterim stanovalcem ne

ustreza časovni okvir dejavnosti v centru, ki potekajo predvsem dopoldne, ko je v domu največ zaposlenih, sami pa imajo takrat največ zdravstvenih težav.

Prihod v dom je za starega človeka velika življenjska sprememba, ki zahteva čas, da se človek prilagodi na novo okolje in se začne vključevati v domske dejavnosti. Ker so sprejemi novih stanovalcev v domovih za stare zelo pogosti, se ti lahko spremenijo v proces, ki spregleda posameznika. Mali (2006, str. 24) ugotavlja, da so sprejemne procedure namenjene same sebi in so del procesa mortifikacije ob sprejemu v dom.

Nekateri stanovalci se po prihodu v center, v skupnost vključujejo več kot prej, saj imajo v centru na voljo širok izbor dejavnosti, ki jim v domačem okolju niso bile na voljo. Nekateri stanovalci so povedali, da pred prihodom v dom niso bili vajeni organiziranih dejavnosti, temveč so se družili s prijatelji in sorodniki.

Stanovalci, ki jih je doletela težja bolezen, so takrat prenehali z večino dejavnostmi. Velikokrat je bolezen tudi osrednji vzrok za prihod v dom za stare ljudi. Tisti, ki se jim zdravstveno stanje izboljša, se ponovno začnejo vključevati v skupnostne dejavnosti, prilagojene trenutnemu zdravstvenemu stanju.

Za nekatere stanovalce se je s prihodom v center zmanjšal njihov občutek vključenosti v družbo, saj so prej živeli med različnimi ljudmi, vseh starosti in med svojimi sorodniki, zdaj pa živijo med starimi ljudmi, ki med seboj niso družinsko povezani. Občutek imajo, da niso del življenjskega dogajanja. Pogrešajo predvsem sorodnike, prijatelje in vključenost v družbena dogajanja ter osebo, s katero bi se lahko pogovarjali (Flaker idr., 2008, str. 281).

Drugi stanovalci se zelo veliko udeležujejo v skupnostnih aktivnostih in imajo tudi občutek vključenosti.

Za nekatere stanovalce je bila upokojitev velika življenjska prelomnica, saj so se takrat umaknili iz družbe in se osredotočili predvsem na gospodinjska opravila.

Pomanjkljivost svojega vzorca vidim v tem, da je bil ta priročen in neslučajnost, saj mi je socialna delavka predlagala tiste stanovalce, za katere je menila, da so zmožni in pripravljeni sodelovati. Pri takšnem izboru tvegamo, da bodo zaposleni izbrali tiste stanovalce, ki večkrat sodelujejo v raziskavah, morda so po naravi ti bolj družabni in se bolj vključujejo v skupnostne dejavnosti. Nekaj stanovalcev je sodelovanje zavrnilo, med njimi sta bila dva moška stanovalca, kar je škoda, saj bi z večjo raznovrstnostjo sogovornikov lahko prejela bolj bogate podatke.

6 SKLEPI

- Center starejših Notranje Gorice in njegovi stanovalci se v skupnost vključujejo skozi dejavnosti, ki potekajo v centru (varstvo otrok, nastopi in prireditve, krožki, sodelovanje s prostovoljci in študenti, obisk prijateljev in sorodnikov).
- Vključevanje v skupnost poteka tudi zunaj centra, ko se stanovalci sami ali v spremstvu zaposlenih udeležujejo dejavnosti v skupnosti (izleti, obisk trgovin in kavarn, drugih institucij, prejšnje skupnosti stanovalcev, sorodnikov, prijateljev).
- Stanovalcem veliko pomeni stik z ljudmi iz skupnosti, kot so otroci, pisateljica, ki vodi književni krožek, skupine pevcev, ki jih poznajo.
- Zaposleni se trudijo, da bi se v skupnostne dejavnosti vključevali tudi manj samostojno giblivi stanovalci, pri čemer stanovalce spodbujajo k vključevanju in jih pri tem spremljajo.
- Stanovalcem, še posebej stanovalcem z demenco, veliko pomeni stik s terapevtskimi kužki.
- Stanovalcem največ pomeni stik s sorodniki.
- Socialna delavka je zaradi pomanjkanja časa pri organizaciji skupnostnih projektov v podporo sodelavcem, ni pa glavna organizatorica. To sta delovna terapevtka in direktorica.
- Socialna služba prepoznava pomen vključevanja manj samostojno gibljivih stanovalcev, spoštovanja odločitev posameznega stanovalca in povezovanja z okoliškimi prebivalci.
- Angažiranost zaposlenih se kaže v trudu za vključevanje čim več stanovalcev, pri podajanju idej za nove projekte, uporabi lastnih poznanstev in talentov. Stanovalce, ki so manj samostojno giblivi, zaposleni spremljajo z zavzetostjo in empatijo. Angažirajo se zato, ker menijo, da so stanovalci, ki so vključeni v dejavnosti manj osamljeni in bolj zadovoljni.
- Vpliv vodstva se kaže pri odpiranju centra v skupnost po družabnih omrežjih, kjer objavlja direktorica centra in tako tudi pridobiva ljudi za skupno sodelovanje. Direktorica zaposlene spodbuja k podajanju novih idej za projekte, tudi sama je pobudnica in organizatorica različnih skupnostnih dejavnosti.

- Pomanjkanje časa socialne delavke zaradi velike količine administrativnega dela vpliva na to, da se ne more dovolj posvečati skupnostnemu socialnemu delu, čeprav se zaveda pomembnosti tega področja dela.
- Timsko delo je ključno za zagotavljanje kakovostne oskrbe, pri organizaciji skupnostnih dejavnosti in pri vključevanju manj samostojno gibljivih stanovalcev.
- Podpora in spodbuda zaposlenih za vključevanje sta zelo pomembni na začetku bivanja ter v času bivanja za manj samostojno gibljive stanovalce in za stanovalce z demenco.
- Institucionalni dejavniki vključevanja v skupnost so še pomanjkanje zaposlenih, neustreznost dejavnosti, pomanjkanje obiskov in lokacija centra.
- Pomanjkanje želje po vključevanju je individualni dejavnik, ki je lahko posledica stiske ob prihodu v dom za stare.
- Posameznikova osebnost vpliva na to, koliko se vključuje v skupnostne dejavnosti. Nekateri stanovalci so po naravi bolj družabni in se jim je v domsko dogajanje lažje vključiti kot tistim, ki so manj družabni.
- Stanovalci, ki so samostojno manj gibljivi, imajo lahko manjšo željo po vključevanju kot tudi manjšo zmožnost vključevanja v skupnostne dejavnosti. Včasih se vključevanja izogibajo, saj ne želijo biti v breme drugim stanovalcem in zaposlenim. Omejeni so tudi pri samostojnem vključevanju v skupnost.
- Vključevanje v skupnostne dejavnosti lahko ovirajo zdravstvene težave stanovalcev. Stanovalci, ki se zaradi zdravstvenih težav slabo počutijo, nimajo želje po vključevanju. Zaradi težav kot so slabši nadzor nad okončinami in vrtočlavica, si brez spremstva ne upajo iz centra.
- Oviri pri samostojnem vključevanju sta lahko tudi pomanjkanje finančnih sredstev, ki bi jih potrebovali za, na primer taksi do Ljubljane in izguba vozniškega izpita.
- Individualni dejavniki so še odločitev posameznika, dolgočasje, pomanjkanje obiskov in čas prilagajanja na novo okolje.
- Nekateri stanovalci se po prihodu v Center v skupnost vključujejo več kot prej in imajo občutek vključenosti.

- Nekateri stanovalci se pred prihodom v dom niso vključevali v organiziranih dejavnostih, ampak so se družili s prijatelji in sorodniki.
- Stanovalci, ki jih je doletela težja bolezen, so takrat prenehali z večino dejavnostmi, kar pogosto sovpada s prihodom v dom. Po izboljšanju zdravstvenega stanja se začnejo vključevati v skupnostne dejavnosti, prilagojene trenutnemu zdravstvenemu stanju.
- Nekateri stanovalci se po prihodu v center počutijo izključeni iz družbe, saj so prej živeli med različnimi ljudmi, vseh starosti in med svojimi sorodniki, zdaj pa živijo med starimi ljudmi, ki med seboj niso družinsko povezani.
- Za nekatere stanovalce je bila upokožitev velika življenjska prelomnica, saj so se takrat umaknili iz družbe in se osredotočili predvsem na gospodinjska opravila.

7 PREDLOGI

- Stanovalcem omogočiti tečaje računalništva, dostop do spleta in računalnika, denimo po en računalnik v oddelčnih knjižnicah.
- Organizirati izlete v lokalne skupnosti, od koder prihajajo stanovalci, pri čemer je lahko stanovallec domačin, vodič po svoji skupnosti.
- Delati na ohranjanju stikov s prijatelji stanovalcev, jih povabiti k sodelovanju v domskih aktivnostih.
- Organizirati skupnostna izobraževanja in delavnice, kot je program priprave na starost, ki vključuje sodelovanje potencialnih stanovalcev v domskih aktivnostih.
- Priporočljivo bi bilo, da se tudi drugi domovi za stare v skupnost odpirajo s pomočjo družabnih omrežij, kjer lahko predstavijo svoje dejavnosti in javnost povabijo k sodelovanju.
- Raziskati vpliv izobrazbe direktorjev domov za stare na udeležanje skupnostnih projektov.
- Raziskati, ali so ustrezni pogoji za posvojitev hišne živali, na primer mačke.
- Raziskati, kaj so dejavniki, ki so pripomogli, da imajo nekateri stanovalci občutek, da so zelo vključeni v skupnost.
- Raziskati možnosti zaposlitve administrativnega delavca, ki bi prevzel administrativne naloge socialne delavke.
- Raziskati dejavnike, ki vplivajo na to, koliko se posamezen socialni delavec, zaposlen v domu za stare, uveljavi kot organizator inovativnih projektov, ki sovpadajo s postmodernistično perspektivo socialnega dela.
- Raziskati, kako so v skupnost vključeni stanovalci, ki so manj samostojno gibljivi (uporabljajo invalidski voziček, pripomočke za hojo, so v posteljah) in stanovalci z demenco, ter načine, kako manj samostojno gibljive stanovalce in stanovalce z demenco kar najbolj vključevati v skupnost.

8 UPORABLJENA LITERATURA

- Cafuta, J. (1997). Starost in starostniki v domovih za stare. *Socialno delo*, 36 (2), 141-146.
- Dragoš, S. (2000). Staranje v luči socialnega kapitala (na Slovenskem). *Socialno delo*, 39 (4/5), 241-252.
- Dragoš, S. (2007). *Skupnostno socialno delo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (študijsko gradivo).
- Filipovič Hrast, M., Hlebec, V., Knežević Hočevan, D., Černič Istenič, M., Kavčič, M., Jelenc-Krašovec, S., Kump, S., & Mali, J. (2014). *Oskrba starejših v skupnosti*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Flaker, V., Mali, J., Kodele, T., Grebenc, V., Škerjanc, J., & Urek, M. (2008). *Dolgotrajna oskrba: očrt potreb in odgovorov nanje*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Flaker, V. (2003). *Oris metod socialnega dela: Uvod v Katalog nalog centrov za socialno delo*. Ljubljana, Fakulteta za socialo delo, Skupnost centrov Slovenije.
- Flaker, V. (1998). *Odpiranje norosti: Vzpon in padec totalnih ustanov*, Založba /cf*, Ljubljana.
- Ivajnsič, S. (1999). Nekatera odprta vprašanja in dileme socialnega dela v domu za stare ljudi. *Socialno delo*, 38 (1), 49-52.
- Krajnc, A. (2010). Dejavna starost kot pogoj za družbeno vključenost starejših. V Festival za tretje življenjsko obdobje. *Za strpno in socialno sožitje vseh generacij* (str. 62). Ljubljana: Hevrek!
- Malačič, J. (2008). Socialnoekonomske posledice staranja prebivalstva. *Zdravniški vestnik*, 77 (12), 793-798.
- Mali, J. (1998). Institucionalni vidiki življenja v domovih za stare ljudi. *Socialno delo*, 37 (2), 132-133.
- Mali, J. (2006). Koncept totalne ustanove in domovi za stare. *Socialno delo*, 45 (1/2), 17-27.
- Mali, J. (2008). *Od hiralnic do domov za stare ljudi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mali, J. (2011). Pogled z vidika skrbi za stare ljudi. *Socialno delo*, 50 (1), 59-62.
- Mali, J. (2012). Uvajanje dezinstitutucionalizacije na področju oskrbe starih ljudi. *Časopis za kritiko znanosti*, 40 (250), 86-94, 293, 301.

- Mali, J. (2013). Socialno delo s starimi ljudmi kot specializacija stroke. *Socialno delo*, 52 (1), 57-67.
- Mali, J., Flaker, V., Urek, M. & Rafaelič, A. (2018). *Inovacije v dolgotrajni oskrbi, primer domov za stare ljudi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mali, J., & Milošević-Arnold, V. (2006). Nekatere značilnosti razvoja domov za stare ljudi v Sloveniji po drugi svetovni vojni. *Socialno delo*, 45 (3/5), 169-181.
- Mesec, B. (1997). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu I*, UL, Fakulteta za socialno delo.
- Mesec, B. (2007). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu II*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (študijsko gradivo).
- Milošević-Arnold, V. (2000). Profesionalne vloge socialnih delavcev pri delu s starimi ljudmi. *Socialno delo*, 39 (4/5), 253-262.
- Milošević Arnold, V. (2003). *Socialno delo s starimi ljudmi: Izbrani članki in referati*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Novak, S., & Sudec, J. (2015). Vpliv živali na kakovost življenja starih ljudi. *Socialno delo*, 54 (1), 31-39.
- Ostrman, A. (2010). Možnosti socialne vključenosti starejših v lokalni skupnosti. V Festival za tretje življenjsko obdobje. *Za strpno in socialno sožitje vseh generacij* (str. 56-61). Ljubljana: Hevrek!
- Ramovš, J. (2000). Medgeneracijska povezanost, samopomoč in kakovostna starost. *Socialno delo*, 39 (4/5), 315-329.
- Ramovš, J., & Ramovš, K. (2006). Klubi svojcev kot sredstvo za povečanje kakovosti bivanja v domovih za stare ljudi. *Socialno delo*, 45 (3/5), 279-282.
- Rapoša-Tajnšek, P. (1993). Skupnostno socialno delo in skupnostna usmeritev v praksi socialnega dela v Sloveniji. *Socialno delo*, 32 (5/6), 139-142.
- Rapoša-Tajnšek, P. (1990). Skupnostni pristop kot osnovni princip socialnega dela. *Socialno delo*, 29 (1/3), 63-68.
- Stritih, B., & Možina, M. (1992). Avtopoeza: procesi samoorganiziranja in samopomoči. *Socialno delo*, 31 (1/2), 18-73.
- Theurer, K., Mortenson, W. B., Stone, R., Suto, M., Timonen, V., & Rozanova, J. (2015). The need for a social revolution in residential care. *Journal of Aging Studies*, 35, 201-210.
- Zakon o socialnem varstvu (ZSV-UPB2)(2016). Uradni list RS, št. 3/2007.

- Zaviršek, D., Zorn, J., & Videmšek, P. (2002). *Inovativne metode v socialnem delu: opolnomočenje ljudi, ki potrebujejo podporo za samostojno življenje*. Ljubljana: Študentska založba

8.1 Internetni viri

- DEOS, celostna oskrba starostnikov, d. d., Center starejših Notranje Gorice (b.d.). O Centru Notranje Gorice. Pridobljeno 28. 11. 2019 s <https://www.deos.si/notranje-gorice/o-centru-notranje-gorice/>.
- DEOS, celostna oskrba starostnikov, d. d., Center starejših Notranje Gorice (b.d.). Dogodki. Pridobljeno 18. 12. 2018 s <https://www.deos.si/notranje-gorice/dogodki/>.
- Inštitut Antona Trstenjaka (b.d.). Gerontologija. Dom za stare ljudi. Pridobljeno 28. 11. 2019 s <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/gerontologija/slovar/1369.html>.
- Ministrstvo za delo, družino, socialno zadeve in enake možnosti (b.d.). Domovi za starejše. Pridobljeno 6. 11. 2019 s <https://www.gov.si teme/domovi-za-starejse/>.
- Pravilnik o postopkih pri uveljavljanju pravice do institucionalnega varstva. Uradni list RS, št. 38/2004. Pridobljeno 5. 1. 2020 s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV4776>.
- Skupnost socialnih zavodov Slovenije (b.d.). Pregled kapacitet in pokritost institucionalnega varstva starejših in posebnih skupin odraslih. Pridobljeno 15. 2. 2020 s <http://www.ssz-slo.si/splosno-o-posebnih-domovih/pregled-kapacitet-in-pokritost-institucionalnega-varstva-starejsih-in-posebnih-skupin-odraslih/>.
- Urad RS za makroekonomske analize in razvoj. Demografske spremembe. Pridobljeno 14. 11. 2019 s <http://www.umar.gov.si teme/demografske-spremembe/>.
- Zveza društev upokojencev Slovenije (b.d.). Medgeneracijsko sodelovanje. Pridobljeno 29. 11. 2019 s <http://www.zdus-zveza.si/medgeneracijsko-sodelovanje>.
- Zveza društev upokojencev Slovenije (b.d.). Aktivno staranje. Pridobljeno 20. 12. 2019 s <http://www.zdus-zveza.si/aktivno-staranje>.

9 PRILOGE

9.1 Smernice za intervju

9.1.1 Smernice za intervju s stanovalci

Koliko časa živite v centru?

Kje ste živeli pred tem?

Kako ste se pred selitvijo v dom vključevali v skupnost (ste bili v kakšnem društvu, pevskem zboru, krožku, ste hodili na prireditve...)?

Kako vključeni v skupnost se počutite sedaj, ko živite v centru, v primerjavi z življenjem doma?

Koliko stika imate z mlajšo in srednjo generacijo?

Koliko stika imate z ljudmi, ki niso stanovalci ali zaposleni v centru?

Na kakšne načine se vključujete v skupnost (npr. trgovine, kavarne, društvo upokojencev, kulturna društva, prostovoljci, študenti, tržnica, obisk mesta, otroci, prireditve, bazen, izleti...)? Če se ne, zakaj ne?

Običajno centri ponujajo veliko krožkov, dejavnosti, aktivnosti za stanovalce. V katere/če katere dejavnosti ste vi vključeni? Če ne, zakaj ne?

Katera je vaša najljubša dejavnost? Zakaj?

Kako ustrezne so za vas dejavnosti, ki jih ponuja center?

Kaj je tisto, kar center še ne ponuja, a bi si vi želeli oz. potrebovali?

Kaj je tisto, kar vas spodbudi k vključevanju v dejavnosti? Ali bi potrebovali več spodbude iz strani osebja?

Ali si želite več stikov s skupnostjo torej z ljudmi, društvu, dogodki izven doma?

Ali imate kakšen predlog ali idejo, kako bi se stanovalci čim bolj vključevali v skupnost?

9.1.2 Smernice za intervju s socialno delavko

Kako se s selitvijo v center spremeni vključenost stanovalca v skupnost?

Kako se center vključuje v skupnost?

Kaj so dejavniki, ki vplivajo na to, koliko se center vključuje v skupnost?

Kaj so dejavniki, ki vplivajo na to, koliko se posamezni stanovalci vključujejo v skupnost?

Kakšen odnos ima socialna služba do skupnostnih projektov?

Ali je v instituciji možno delati po načelih skupnostnega socialnega dela?

9.2 Zapisi intervjujev in začetna analiza

Intervju 1

Koliko časa živite v centru?

4,5 leta.

Kje ste živeli pred tem?

Na Viču.

Kako ste se pred selitvijo v dom vključevali v skupnost (ste bili v kakšnem društvu, pevskem zboru, krožku, ste hodili na prireditve...)?

Pred selitvijo se nisem vključevala v takšne stvari, ni bilo časa.

Kako vključeni v skupnost se počutite sedaj, ko živite v centru, v primerjavi z življenjem doma?

Tu se zelo veliko dogaja in se tudi jaz vključujem v dejavnosti. Ko sem bila doma, tega ni bilo na voljo.

Koliko stika imate z mlajšo in srednjo generacijo?

Dosti stika imamo z otroki, npr. med počitnicami dajo starši sem otroke in so tu v varstvu, otroci pomagajo stanovalcem, imajo tudi svoje krožke, pa tudi z nami. Z nami jejo. Okolica ve, da mi tu otroke sprejemamo, varstvo je brezplačno in to je super. Potem se pogovarjamo z njimi, smo se kar zblížali, se igramo.

Koliko stika imate z ljudmi, ki niso stanovalci ali zaposleni v centru?

Tudi, hodimo v trgovino, kavarno, poznamo celo vas, hodimo na sprehode, vas nas zelo sprejema. Tu imajo tudi svojce, pa vejo, da tudi njih isto čaka.

Na kakšne načine se vključujete v skupnost (npr. trgovine, kavarne, društvo upokojencev, kulturna društva, prostovoljci, študenti, tržnica, obisk mesta, otroci, prireditve, bazen, izleti...)? Če se ne, zakaj ne?

Pridejo različni, pridejo pevski zbori, imamo kulturne prireditve, sigurno vsaj dvakrat na mesec. Bila je tudi Nuška Drašček, operne pevke. Toliko je dogajanja, zadnjič je bil cel dogodek, ko smo dobili kolo za dva stanovalca, mi mu rečemo rikša in se s tistim peljemo. Ko sem imela nekaj za na Pošto odnesti, me je glavni medicinski brat Nejc peljal z rikšo na Pošto. Sva šla kar po glavni cesti in sva bila tik tak nazaj.

Običajno centri ponujajo veliko krožkov, dejavnosti, aktivnosti za stanovalce. V katere/če katere dejavnosti ste vi vključeni? Če ne, zakaj ne?

Tu sem dosti pomagala drugim stanovalcem, dokler sem še zmogla. Sodelujem tudi pri pevskih vajah. Hodim na razne izlete. V glavnem pa smo ena klapa, ki čvekamo, se veliko smejimo. Prejšnji mesec smo spet začeli z biosinhrono telovadbo, to imamo vsak dan od ponedeljka do petka. Če vam po pravici povem, je tukaj toliko dogajanja, da imam manj časa, kot prej, ko sem bila v službi (smeh). Imamo razne izlete, zadnjič smo bili v Mozirskem gaju. Ni pa bilo najboljša za vozičkarje, ker je tam pesek, še dva dni me je vse bolelo, ker sem porivala ljudi na vozičku. Naše zaposlene so eno uro in pol porivale te ljudi, vsa čast jim, ker se tako trudijo, da so te ljudi vozile, pa potem na avtobus, pa eno nogo na stopnico, pa drugo, res se zelo trudijo, enkratni so.

Katera je vaša najljubša dejavnost? Zakaj?

Najraje imam križanke in kriminalke. Vse dejavnosti v centru so najboljše, nobene ni za zanemariti, samo voljo je treba imeti pa iti zraven.

Kako ustrezne so za vas dejavnosti, ki jih ponuja center?

So, faktično nam ne manjka absolutno nič več.

Kaj je tisto, kar center še ne ponuja, a bi si vi želeli oz. potrebovali?

Nič takega ni, kdorkoli bi tu rekel, da mu je dolgčas ali jamral, je to zato, ker je on brez volje. Ne more ti biti dolgčas tu, jaz takih ljudi ne razumem. To je čisto drug karakter, značaj, da se ti nič ne da. Jaz imam čas za televizijo šele zvečer, prej nimam časa.

Kaj je tisto, kar vas spodbudi k vključevanju v dejavnosti? Ali bi potrebovali več spodbude iz strani osebja?

Te na vozičkih pripelje osebje, ker vejo, da sami od sebe ne morejo prihajati. Jaz si pa dan razporedim tako, da sem tam, kjer mi je všeč. Udeležim se tistega, kar mi paše, potem grem pa križanke reševati, da imam malo mir. Tisti, ki so še umsko in fizično sposobni, vejo kaj jim paše. Svetujejo pa nam fizioterapevtke in ostale punce.

Ali si želite več stikov s skupnostjo torej z ljudmi, društvi, dogodki izven doma?

Rada bi šla v Ljubljano, ampak s tem (op. a. hojico) ne morem na trolo. Ko sem bila še na palici, sem šla z avtobusom do Ljubljane. Zdaj hodimo organizirano, gremo skupaj na muzikal ali pa kam drugam. Včasih gremo z osebnimi avtomobili, ko smo šli gledat snemanje Kdo bi vedel, se nas je nabralo za avtobus. Imam pa zelo veliko stika z vsemi ljudmi, imam toliko vsega na razpolago. V domu se toliko ljudi zamenja, da ne rabim novih poznanstev, preden spoznam vse tu notri, gre ogromno časa.

Ali imate kakšen predlog ali idejo, kako bi se stanovalci čim bolj vključevali v skupnost?

Težko bi našla kaj, kar se še niso spomnili. Morala bi biti res malenkostna, da bi rekla, to pa manjka. Zelo veliko se dela, če pa česa ni, pa ni osebje krivo, ker personala manjka.

Intervju 2

Koliko časa živite v centru?

3 mesece.

Kje ste živeli pred tem?

V Ljubljani (Moste).

Kako ste se pred selitvijo v dom vključevali v skupnost (ste bili v kakšnem društvu, pevskem zboru, krožku, ste hodili na prireditve...)?

Bila sem zelo leteča. Vključevala sem se, kolikor se je dalo, veliko sem pomagala pri vnukinji. Bila sem v Šoli zdravja na Kodeljevem, sodelovali smo z vrtcem v okviru medgeneracijskega sodelovanja. Še pred enim letom sem bila zelo aktivna (pokaže sliko), potem je prišla bolezen in se je vse spremenilo.

Kako vključeni v skupnost se počutite sedaj, ko živite v centru, v primerjavi z življenjem doma?

Vse se je spremenilo zaradi bolezni, ko sem zbolela sem šla iz bolnice že v hospic, potem domov, ena redkih, ki gre domov iz hospica, pa ni šlo, zdaj sem tu. Imam hude bolečine, ki so mi ostale, kar se mi ob aktivnosti še poslabša, zato sem raje v postelji. Vsake toliko časa me na vozičku odpeljejo dol, samo jaz ne čutim potrebe, da bi kam šla. Imam televizijo, si označim kaj bom gledala, hčere mi prinesejo knjige. Sama s sabo sem zadovoljna.

Koliko stika imate z mlajšo in srednjo generacijo?

Ko sem bila doma, smo se z sosedi veliko družili, bilo je nekaj družin s katerimi smo se dobivali v naši oazi v bloku. Prišli so me tudi obiskat tu.

Koliko stika imate z ljudmi, ki niso stanovalci ali zaposleni v centru?

Ne veliko, ampak moram reči, da ne pogrešam človeške bližine. Strašno sem vesela teh, ki mi prinesejo hrano, me umivajo, sem z njimi v dobrih kontaktih.

Na kakšne načine se vključujete v skupnost (npr. trgovine, kavarne, društvo upokojencev, kulturna društva, prostovoljci, študenti, tržnica, obisk mesta, otroci, prireditve, bazen, izleti...)? Če se ne, zakaj ne?

Zame te dejavnosti niso, zaradi bolezni.

Običajno centri ponujajo veliko krožkov, dejavnosti, aktivnosti za stanovalce. V katere/če katere dejavnosti ste vi vključeni? Če ne, zakaj ne?

Bila sem na telovadbi, pa nas je bilo preveč v vozičkih. En drugega smo se dotikali, ni mi ustrezalo. Potem pa se začne bolečina in je najboljše, da grem v sobo. Ampak se ne sekiram zaradi tega.

Katera je vaša najljubša dejavnost? Zakaj?

Najraje gledam televizijo.

Kako ustrezne so za vas dejavnosti, ki jih ponuja center?

Zame je že komunikacija lahko naporna, ker težko govorim in me utruja. Zato sem večinoma v postelji.

Kaj je tisto, kar center še ne ponuja, a bi si vi želeli oz. potrebovali?

Nič takega.

Kaj je tisto, kar vas spodbudi k vključevanju v dejavnosti? Ali bi potrebovali več spodbude iz strani osebja?

Seveda me punce spodbujajo, da bi šla dol, ampak nimam preveč želje, sem zadovoljna tako.

Ali si želite več stikov s skupnostjo torej z ljudmi, društvi, dogodki izven doma?

Niti ne, saj to je tisto. Ker me tako boli in vse sorte poskušam, da bi si omilila to bolečino.

Ali imate kakšen predlog ali idejo, kako bi se stanovalci čim bolj vključevali v skupnost?

Odvisno, kakšni ljudje so, ali si sploh želijo stikov.

Intervju 3

Koliko časa živite v centru?

2 leti.

Kje ste živeli pred tem?

V Novi Gorici.

Kako ste se pred selitvijo v dom vključevali v skupnost (ste bili v kakšnem društvu, pevskem zboru, krožku, ste hodili na prireditve...)?

Štiri leta sem bila predsednica Univerze za tretje življenjsko obdobje, hodila na telovadbo, krožke, italijanščino, angleščino.

Kako vključeni v skupnost se počutite sedaj, ko živite v centru, v primerjavi z življenjem doma?

Dom je sicer izven mesta, ampak meni to ustreza. Okolje je čudovito in sem si tudi zelo opomogla tu. Jaz sem zelo vključena, saj je vse na voljo, če le hočeš. Hodim na zgodovinski krožek, nemški krožek, pridejo tudi od zunaj. Če hočeš, je vsaki dan poleg telovadbe še nekaj. Včasih pridejo tudi popoldan, od zunaj, npr. kakšen zbor...

Koliko stika imate z mlajšo in srednjo generacijo?

To je zelo zanimivo, pridejo iz vrtca, za nas nastopajo, se pogovarjamo, se igramo razne igre, za nas rišejo. Večkrat pridejo, tudi mi gremo v vrtec ali šolo na kakšno predstavo. Danes ob dvanajstih pa nas bodo obiskali iz frizerske šole in nas bodo frizirali.

Koliko stika imate z ljudmi, ki niso stanovalci ali zaposleni v centru?

Kar nekaj, ravno danes imamo Aktivni dan, ko pridejo ljudje, ki niso stanovalci, zato smo bili sedaj na kavi, potem bomo šli na druge dejavnosti, potem bo pa še eno ura telovadbe. In prav spoprijateljili smo se. To se dogaja dvakrat na teden. Imam tudi svoje prijateljice, ki me pokličejo, me tudi obiščejo včasih. Tudi po Skype-u komuniciram z vnučkom.

Na kakšne načine se vključujete v skupnost (npr. trgovine, kavarne, društvo upokojencev, kulturna društva, prostovoljci, študenti, tržnica, obisk mesta, otroci, prireditve, bazen, izleti...)? Če se ne, zakaj ne?

Zelo veliko. Šli smo v Mozirski gaj. Jaz se tako čudim našim dekletom. Tudi vozičkarje so prepričale, da so šli in koliko muke je bilo treba, da so ljudi spravili iz vozičkov in na avtobus, potem dol in vse to. Mene so tudi prepričali, najprej nisem mislila iti, ker se ne počutim najboljši zadnje čase, nisem hotela ovirati. Bilo je pa zelo lepo, vse v rožicah. Zanimivo je bilo, mislila sem, da ne bom zmogla, ampak sem zadovoljna, da sem šla, da še zmorem. To je bilo doživetje, sprostitev. Tudi ti na vozičkih so bili vsi presenečeni, da zmorejo, da to za njih ni nemogoče, da še kam grejo. Od vsega sem najbolj občudovala naše terapevtke, ki so vozičke vozile po tistem grušču, to sploh ni enostavno. S kakšno zavzetostjo in empatijo so to počele. Zato se jaz tu počutim kot doma, zaradi takšnih zaposlenih.

Običajno centri ponujajo veliko krožkov, dejavnosti, aktivnosti za stanovalce. V katere/če katere dejavnosti ste vi vključeni? Če ne, zakaj ne?

Ta dom res ponuja veliko, jaz sem si ogledala pet domov, preden sem se odločila za selitev in ta mi je bil najbolj všeč. Tudi po internetu sem gledala, kaj ponujajo drugi in vidim, da ima naš res veliko stvari.

Katera je vaša najljubša dejavnost? Zakaj?

Vsak mesec pride knjižničarka, ki ji lahko naročiš knjige, ki bi jih bral, pa že tako imamo ogromno knjig na voljo. Jaz zelo rada berem. Zelo prijetna so tudi ta druženja, Aktiven dan. Ker rečemo tudi kaj s temi, ki pridejo od zunaj. In vedno je kaj novega.

Kako ustrezne so za vas dejavnosti, ki jih ponuja center?

Za vsakogar se najde kaj.

Kaj je tisto, kar center še ne ponuja, a bi si vi želeli oz. potrebovali?

Ne vem, če se lahko kaj spomnim. Direktorica ima ogromno idej in je tudi izjemna organizatorica in zmeraj najde kaj novega, kar bi lahko naredili. Vedno najde ljudi, da pridejo, pridejo predstaviti kakšen izdelek, ki ga lahko tudi vzamemo, se kaj novega naučimo. In to je vse zanimivo. Odprta je za vsako idejo, kaj vse smo že imeli. Tri operne pevke so bile, imeli smo modno revijo, bili so iz televizije, bile so frizerke, so nas uredili. Bila je Saša Lendero, vsak mesec pridejo zdravilni kužki. S kužki je tudi zelo zanimivo, pridejo ljudje z demenco in to jim ogromno pomeni, da so kužki tam. Tudi dementne vozijo na vse prireditve in tudi ven. Jaz se včasih čudim, kako jih peljejo po ulici, ven.

Kaj je tisto, kar vas spodbudi k vključevanju v dejavnosti? Ali bi potrebovali več spodbude iz strani osebja?

Jaz ne, ker sem tak človek, da bi se povsod vključevala. Vsi stanovalci imajo spodbudo s strani osebja. Ko pridejo novi, jih zelo spodbujajo, ampak eni so zamorjeni in jim ni do ničesar, ker so prišli po sili razmer in se morda niso sami odločili za dom. Ne morejo se sprijazniti s trenutnim stanjem, živeti tu in zdaj, ampak samo razmišljajo o preteklosti. Sam si moraš ustvariti eno prijetno življenje, ker se da, tukaj se tudi nasmejimo, se družimo.

Ali si želite več stikov s skupnostjo torej z ljudmi, društvi, dogodki izven doma?

Imam dovolj stikov. Maja bom šla v Novo Gorico, grem k okulistu in zobozdravniku, takrat se dobim s prijateljicami. Jaz drugače čutim, da je to moj novi dom. Tu so me tako čudovito sprejeli, od čistilke do

direktorice. Najbolj pomembna pa mi je sestra (začne jokati), ona mi je v izredno spodbudo. Tu je toliko dejavnosti, če to hočeš, da mi ni dolgčas.

Ali imate kakšen predlog ali idejo, kako bi se stanovalci čim bolj vključevali v skupnost?

Meni se zdi to, kar je organizirano, dovolj. Vsak se lahko udeleži in to gre, ker imaš na voljo spremstvo in nisi prepuščen sam sebi.

Intervju 4

Koliko časa živite v centru?

7 let, toliko časa, kot je dom odprt.

Kje ste živeli pred tem?

Prišla sva skupaj z možem, po moževem padcu z drevesa, ko je postal tetraplegik, sva bila najprej v domačem domu v Radencih, nato sva se preselila sem, tu imava lušno garsonjero.

Kako ste se pred selitvijo v dom vključevali v skupnost (ste bili v kakšnem društvu, pevskem zboru, krožku, ste hodili na prireditve...)?

Dokler sem v službo hodila, sem se malo vključevala v skupnost. Potem sva gradila vikend in tudi ni bilo časa. Bila pa sva družabna in sva se z ljudmi družila. Nisva se udeleževala organiziranih dejavnosti.

Kako vključeni v skupnost se počutite sedaj, ko živite v centru, v primerjavi z življenjem doma?

Sedaj sem veliko bolj vključena. Dokler si v službi je eno, potem ko si v pokoju, si pa kar naenkrat prost in sam sebi prepuščen. Zdaj sem pa spet zelo dejavna na različnih področjih.

Koliko stika imate z mlajšo in srednjo generacijo?

Zelo veliko, ravno sem gledala sliko v Delu, ko so bili na obisku otroci, smo se slikali z zajčkom. Zelo rada imam otroke. Vedno, ko so tu, sem zraven. Študenti in prostovoljci so tudi tu, recimo peljejo ljudi k dejavnostim, spremljajo manj mobilne stanovalce.

Koliko stika imate z ljudmi, ki niso stanovalci ali zaposleni v centru?

Zelo veliko stika imam z ljudmi, ki niso stanovalci, obiskujejo me sorodniki. Še vedno sem v stiku s prijateljicami. Na stanovalce se pa jaz ne upam preveč navezati, ker se mi je zgodilo, da sem se preveč navezala in zelo trpela, ko so umrli.

Na kakšne načine se vključujete v skupnost (npr. trgovine, kavarne, društvo upokojencev, kulturna društva, prostovoljci, študenti, tržnica, obisk mesta, otroci, prireditve, bazen, izleti...)? Če se ne, zakaj ne?

Dokler me ni kap, sem šla na čisto vsak izlet. Zadnje čase manj hodim ven, ker me daje vrtoglavica in si ne upam. Mož je običajno hodil z osebnim avtomobilom, so ga peljali, jaz pa sem šla na avtobus. Hodim pa veliko po naši okolici, grem v trgovino...

Običajno centri ponujajo veliko krožkov, dejavnosti, aktivnosti za stanovalce. V katere/če katere dejavnosti ste vi vključeni? Če ne, zakaj ne?

Zelo sem aktivna, izdelujem ploščice, obdelujem vrt, imela sem zajčka, vse kar je ročnega dela, udeležujem se pevskih vaj, imamo razna predavanja, to poslušam, prav tako mož. Sem predsednica oskrbovancev.

Katera je vaša najljubša dejavnost? Zakaj?

Imam vse rada, delam pa rada tisto, kar ima nek učinek, zato imam rada ročna dela. Obožujem tudi petje, zelo rada poslušam in tudi pojem.

Kako ustrezne so za vas dejavnosti, ki jih ponuja center?

Dejavnosti je ogromno, včasih je prav utrudljivo in se ne zmorem udeležiti vsega.

Kaj je tisto, kar center še ne ponuja, a bi si vi želeli oz. potrebovali?

Še preveč je vsega, vsega ne zmorem, dopoldan še gre, popoldan pa rabim svoj mir. Dolgo sem sama urejala vrt, ker ne zmorem več toliko, pa mi je direktorica rekla, da mi bo uredila, da bo hišnik delal, jaz bom pa naredila načrt, kaj bodo delali.

Kaj je tisto, kar vas spodbudi k vključevanju v dejavnosti? Ali bi potrebovali več spodbude iz strani osebja?

Tisti, ki lahko še mislijo, pomoje ne rabijo toliko spodbude. Dementne pa vozijo, ker jim veliko pomeni, da se vsaj nekaj premika, da niso samo v sobah.

Ali si želite več stikov s skupnostjo torej z ljudmi, društvu, dogodki izven doma?

O tem pa ne maram razmišljati, sprejela sem, da je tako kot je in da sem v življenje vključena tako kot sem. Prišla sem zaradi moža, ker sam ne bi zmoget, zdaj sicer tudi že sama rabim nekaj pomoči. Ampak sem poskušala iz te situacije potegniti najboljše, kar se je dalo.

Ali imate kakšen predlog ali idejo, kako bi se stanovalci čim bolj vključevali v skupnost?

Nič posebnega, tisti, ki si želi, to možnost ima.

Intervju 5

Koliko časa živite v centru?

7 mesecev.

Kje ste živeli pred tem?

Ljubljana-Šiška.

Kako ste se pred selitvijo v dom vključevali v skupnost (ste bili v kakšnem društvu, pevskem zboru, krožku, ste hodili na prireditve...)?

Čisto nič v zadnjih dveh letih, ker sem imela zdravljenje, kemoterapije zaradi raka na prsni, to je tudi razlog, da sem se preselila sem. Pred tem pa sem se, bila sem v zvezi borcev, hodila sem na sestanke v krajevni skupnosti ipd.

Kako vključeni v skupnost se počutite sedaj, ko živite v centru, v primerjavi z življenjem doma?

Absolutno se počutim manj vključeno kot prej. Ko prideš v dom se počutiš izključeno iz normalnega življenja, prideš med stare, bolne ljudi. Doma si sredi življenja, sredi ljudi vseh starosti. Jaz sem imela v hiši dva otroka in sem bila vsak dan na tekočem, tudi pogovarjaš se o čisto drugih stvareh. V domu se pogovarjaš samo o bolezni, če sploh govorijo stanovalci.

Koliko stika imate z mlajšo in srednjo generacijo?

Zelo se trudijo, da imamo stanovalci stik z različnimi generacijami in to pomaga. Če tega ne bi bilo, bi bilo grozno in dolčas. Vsi stari imamo radi mlade. Tudi med osebjem je veliko mladih in to je super. Osebjem, ki je nad štirideset let ima pogosto infantilni in pokroviteljski odnos do nas. Mladi, ki tu delajo pa imajo drugačen odnos, skoraj tako kot doma vnuki.

Koliko stika imate z ljudmi, ki niso stanovalci ali zaposleni v centru?

Imam še kar srečo, ker hodim k sorodnikom na razna praznovanja, tudi obiskovat me hodijo ljudje, za katere nisem pričakovala, da bodo prišli. Je pa tega manj kot prej, saj je ta dom odmaknjen od mojega bivališča, od moje prejšnje skupnosti. Jaz bi šla večkrat v Ljubljano za kakšen opravke, če bi bilo to bližje. Tako pa je to predrago, saj moram iti s taksijem. Taksij do Fužin, kjer imam zobozdravnika me stane 26 €, kar je v obe smeri več kot 50 €, kar si pogosto ne morem privoščiti. Avtobus ne pride v poštev, ker slabo hodim, imam tudi nevropatijo in nimam dobre kontrole nad rokami in nogami.

Na kakšne načine se vključujete v skupnost (npr. trgovine, kavarne, društvo upokojencev, kulturna društva, prostovoljci, študenti, tržnica, obisk mesta, otroci, prireditve, bazen, izleti...)? Če se ne, zakaj ne?

Šla sem v Mozirski gaj nazadnje, šli smo tudi v vrtec v Cerknici, ogledali smo si tudi Cerkniško jezero, to je bilo zelo prijetno in mi je bilo všeč. Izleti so mi zelo všeč, osebjem se zelo trudi, tudi vozičkarji hodijo zraven. Zraven grejo tudi nepokretni, z njimi se zelo trudijo, ker sami ne morejo niti stati. To se mi zdi skoraj preveč, ker potem vse tako dolgo traja.

Običajno centri ponujajo veliko krožkov, dejavnosti, aktivnosti za stanovalce. V katere/če katere dejavnosti ste vi vključeni? Če ne, zakaj ne?

Sedaj se vključujem v vse dejavnosti, ker mi je pač dolčas. Nisem več tako bolna, imam preveč časa in se zato vsega udeležim, razen, če se mi kakšna zadeva zdi prav neumna. V tem primeru se udeležim enkrat in nič več.

Katera je vaša najljubša dejavnost? Zakaj?

Tista, ki je jaz ne morem opravljati. To pa je branje, ne morem brati, ker imam od zdravljenja pokvarjene oči. To je moje največje veselje, ker ne gre, pa se dolgočasim. Zato veliko gledam televizijo, česar se tudi naveličam.

Kako ustrezne so za vas dejavnosti, ki jih ponuja center?

Najraje imam Aktivni dan, sicer je treba to plačati, je pa dvakrat na teden, telovadba, kombinira pa se vedno s kakšnim predavanjem, ki je tudi za ostale, veliko časa tako napravimo, da preuredimo stole in prestavimo mize. Vse to počnem, ker mi je dolgčas, to počnem, ker rada vidim, da mi čas hitreje mine, tudi če sem med ljudmi, ki mi niso vedno všeč. Včasih pride kakšen dementen noter, pa se z njimi potem ukvarjamo.

Kaj je tisto, kar center še ne ponuja, a bi si vi želeli oz. potrebovali?

Moram reči, da imajo dobro organizirano in je res veliko stvari, vsak dan se nekaj dogaja, sicer ob dopoldnevih, popoldnevi so bolj dolgočasni, če ni kakšne prireditve, vikendi in prazniki pa tudi. Nič kaj takega, da bi si še želela.

Kaj je tisto, kar vas spodbudi k vključevanju v dejavnosti? Ali bi potrebovali več spodbude iz strani osebja?

Sama spremljam na oglasni deski, pa tudi osebje spodbuja. Sploh na začetku mi je bilo zelo všeč, ker so me hodili spraševati in vabiti na telovadbo, pa so rekli zdaj je pa ta dogodek, pridite. Bilo je veliko lažje, kot če bi sama iskala. To je bila ponavadi delovna terapevtka.

Ali si želite več stikov s skupnostjo torej z ljudmi, društvi, dogodki izven doma?

Ja, več stikov z ljudmi, ki ne živijo tu, bi si želela, predvsem z mojimi, prijatelji.

Ali imate kakšen predlog ali idejo, kako bi se stanovalci čim bolj vključevali v skupnost?

Osebnost bi morala imeti več obiskov, všeč pa so mi predavanja, čeprav se običajno nič novega ne naučim, je pa stik z ljudmi od zunaj.

Intervju 6

Koliko časa živite v centru?

3 mesece.

Kje ste živeli pred tem?

Na Rakitni.

Kako ste se pred selitvijo v dom vključevali v skupnost (ste bili v kakšnem društvu, pevskem zboru, krožku, ste hodili na prireditve...)?

Ne, nič. Skrbela sem za vrt, hišo, psa. Po upokojitvi sem se zelo umaknila in se nisem angažirala. V tem pogledu sem se kar zanemarila.

Kako vključeni v skupnost se počutite sedaj, ko živite v centru, v primerjavi z življenjem doma?

Ja, tu se vključujem k telovadbi. Rada sem s temi mladimi ljudmi, ki so tukaj. Se pa malo vključujem, ker me omejuje moje zdravje. Pred kratkim sem padla in si izpahnila ramo. Me pa zelo vabijo na razne dejavnosti, a zaenkrat hodim samo na telovadbo. To me zanima, v mladosti sem veliko gojila šport.

Koliko stika imate z mlajšo in srednjo generacijo?

Gledam nastope, ko pridejo otroci za nas nastopati. Nisem pa tak tip človeka, da bi se angažirala, če me ne potegne družba. Ni bilo še pogojev, da bi se jaz vključila, nekako se mi ne da. Sem pa vesela, da so ljudje tu tako angažirani.

Koliko stika imate z ljudmi, ki niso stanovalci ali zaposleni v centru?

Obiščejo me ljudje z Rakitne, domačini so me sprejeli in me sedaj obiščejo. S prijateljicami komuniciram preko telefona. Manjka mi moj voziški izpit, to me zelo omejuje, počutim se kot brez nog, sedaj ko sem brez izpita.

Na kakšne načine se vključujete v skupnost (npr. trgovine, kavarne, društvo upokojencev, kulturna društva, prostovoljci, študenti, tržnica, obisk mesta, otroci, prireditve, bazen, izleti...)? Če se ne, zakaj ne?

Ni bilo še kaj dosti priložnosti, da bi kam šla, sploh zaradi vremena se mi ni dalo. No, šla sem v Cerknico, v en vrtec, so me potegnili zraven. Drugače grem s hojico do trgovine, po najnujnejše stvari. Ali pa če me kdo obišče, gremo tja v kavarno.

Običajno centri ponujajo veliko krožkov, dejavnosti, aktivnosti za stanovalce. V katere/če katere dejavnosti ste vi vključeni? Če ne, zakaj ne?

Tu so razne aktivnosti, ampak moram reči, da nisem ravno navdušena nad njimi. Jaz sem tega imela precej v službi in tako naprej in tega sem se nekako zasitila. Veliko je prireditvev, predstav, nastopov, kar pa obiskujem.

Katera je vaša najljubša dejavnost? Zakaj?

Kar me zares in edino prav razveseli je obisk mojih sinov z družinama, ko kaj proslavimo. Takrat gremo kam ven, tega se zares veselim, ker jih pogrešam.

Kako ustrezne so za vas dejavnosti, ki jih ponuja center?

Najbolj mi ustreza telovadba, ker to od nekdaj rada počnem. Tu veliko predvajajo narodno zabavno glasbo, Avsenike... tega so ljudje navajeni, meni to ne ustreza. Eni v tem uživajo, meni je kar moteče. To je zbliževanje kmečkega in mestnega življenja, ampak distanca med nami ostaja.

Kaj je tisto, kar center še ne ponuja, a bi si vi želeli oz. potrebovali?

Ni česa takega, ker meni se dom že nasploh zdi kot sirotišnica. Že od nekdaj sem imela odpor do domov za stare in se doma, kolikor se je dalo izogibala. Tudi ni v moji naravi, da bi prej hodila po domovih, se družiti s stanovalci in se tako pripravila. Mislim, da nisem dovolj družabna za kaj takega. Tu nimam prave družbe. S stanovalci se vljudnostno pogovarjam, nimam poglobljenih pogovorov, zato veliko berem. Med menoj in ljudmi s podeželja je nek razkorak, ne pridemo skupaj, saj nas ne zanimajo iste teme.

Kaj je tisto, kar vas spodbudi k vključevanju v dejavnosti? Ali bi potrebovali več spodbude iz strani osebja?

Osebjem je zelo prijetno, direktorica je našla prijetno skupino mladih ljudi, tudi sama spodbuja, da se dom čim bolj okraši in da je okolje čim bolj prijetno. Težava je v tem, da je starost zagrenjena, nič kaj zapeljiva. Tudi drugi so zagrenjeni, predvsem zelo pogrešajo družine, mrko gledajo, se zavedajo, da se jim zaključuje življenjska doba, da ni več tistega, kar je nekoč bilo. Ljudje okrog tebe umirajo, krog se oža. Spodbud je tu veliko, od mene je odvisno koliko jih bom sprejela, da ne govorim o zdravstvenih problemih. Jaz imam zjutraj največ zdravstvenih težav, takrat je večina dejavnosti, to vse človeka omejuje.

Ali si želite več stikov s skupnostjo torej z ljudmi, društvu, dogodki izven doma?

Ja, zunanji svet mi manjka, ampak sem sama kriva, ker se ne vključujem. Že pred prihodom v center sem se nekako umaknila iz družbe.

Ali imate kakšen predlog ali idejo, kako bi se stanovalci čim bolj vključevali v skupnost?

Star človek enostavno rabi čas, da se prilagodi in navadi na novo okolje, kar je za njega težko. Nekako moraš to sprejeti, če se ne vključiš, pač opazuješ dogajanje. To, kar se tu dogaja, je drugače zelo v redu. Psihologija staranje je pač takšna, da je temu tako.

Intervju 7

Koliko časa živite v centru?

Pol leta.

Kje ste živeli pred tem?

V Šiški.

Kako ste se pred selitvijo v dom vključevali v skupnost (ste bili v kakšnem društvu, pevskem zboru, krožku, ste hodili na prireditve...)?

Ja, v društvu upokojencev sem bila, ampak sem pred leti to pustila, ko sem zbolela. Nisem več mogla hoditi na izlete, srce mi nagaja.

Kako vključeni v skupnost se počutite sedaj, ko živite v centru, v primerjavi z življenjem doma?

Doma je bilo sigurno boljše, jaz sem bila v takšni službi, da sem z vsemi kontaktirala. Jaz poznam celo Šiško, moje stanovanje je bilo na sredi Šiške, to skozi avti vozijo, okrog mene vsi sosedje. Tu so pa drugi ljudje. Na začetku mi je bilo hudo, sem rekla ne vem, če bom zdržala. Od stresa se mi je sladkor dvigoval, sem mislila, da bom kar umrla. Tukaj je drugače kot doma, moraš upoštevati njihovo, soba mora biti odprta, noter pride kdor želi. Sem pa zdaj spoznala dve prijateljici, pa se večkrat dobimo.

Koliko stika imate z mlajšo in srednjo generacijo?

Otroke videvam na prireditvah, to se mi kar lepo zdi, pridejo za rojstne dneve, za pusta... Otroci so prišli tudi na modno revijo. Mene so nagovarjali, da me bodo namazali, ampak sem rekla, jaz ne grem, jaz se ne bom sramotila. Sem šla pa gledat, bolj so se mi dopadali šolski otroci, ki so hodili na reviji, ne pa stari ljudje (smeh).

Koliko stika imate z ljudmi, ki niso stanovalci ali zaposleni v centru?

Pridejo me obiskat sosedje.

Na kakšne načine se vključujete v skupnost (npr. trgovine, kavarne, društvo upokojencev, kulturna društva, prostovoljci, študenti, tržnica, obisk mesta, otroci, prireditve, bazen, izleti...)? Če se ne, zakaj ne?

Rojstni dan sem tu praznovala, peli so mi Litostrojski pevci, trije so me poznali. Povabili so jih iz doma, prejšnji mesec so bili drugi pevci za rojstne dneve. Vsak mesec priredijo zabavo za tiste, ki v tem mesecu praznujejo, vedno kdo drug poje. Po mene velikokrat pride od sina žena, pa me kam pelje. Greva na kosilo, me pelje v kitajsko restavracijo, v Ljubljano. V trgovino grem po kakšen priboljšek. Tako čas mineva.

Običajno centri ponujajo veliko krožkov, dejavnosti, aktivnosti za stanovalce. V katere/če katere dejavnosti ste vi vključeni? Če ne, zakaj ne?

Pridem poslušam razne nastope.

Katera je vaša najljubša dejavnost? Zakaj?

Najraje se dobim s prijateljico, ona je na drugem koncu, se dobiva na kavici, se pogovarjava.

Kako ustrezne so za vas dejavnosti, ki jih ponuja center?

So v redu.

Kaj je tisto, kar center še ne ponuja, a bi si vi želeli oz. potrebovali?

Ne vem, meni je tako všeč.

Kaj je tisto, kar vas spodbudi k vključevanju v dejavnosti? Ali bi potrebovali več spodbude iz strani osebja?

Ne bi.

Ali si želite več stikov s skupnostjo torej z ljudmi, društvi, dogodki izven doma?

Zdaj sem se tukaj privadila, zdaj mi je že težko iti kam. Nimam želje, da bi hodila kam. Ustreza mi, da imam tukaj vse kar se tiče zdravnikov, da mi ni treba hodit okrog. Samo povem sestri in ona mi takoj prinese vsa zdravila.

Ali imate kakšen predlog ali idejo, kako bi se stanovalci čim bolj vključevali v skupnost?

Ne.

Intervju 8

Koliko časa živite v centru?

2 leti.

Kje ste živeli pred tem?

V Italiji, Gorica. Bila sem poročena z Italijanom, tam sva živela 20 let.

Kako ste se pred selitvijo v dom vključevali v skupnost (ste bili v kakšnem društvu, pevskem zboru, krožku, ste hodili na prireditve...)?

Družila sem se z ljudmi, Italijani so krasni, topli ljudje.

Kako vključeni v skupnost se počutite sedaj, ko živite v centru, v primerjavi z življenjem doma?

Glede na to, da sem še pokretna, se vključujem kolikor mi ustreza, drugače pa grem tudi v Ljubljano.

Koliko stika imate z mlajšo in srednjo generacijo?

Zelo veliko kontakta imam z svojimi nečaki in pranečaki iz Ljubljane, slišimo se vsaj dvakrat na dan, tudi vidimo se zelo pogosto. Dobivamo se v Ljubljani, gremo na kavico, na ribe...

Koliko stika imate z ljudmi, ki niso stanovalci ali zaposleni v centru?

Kot sem že rekla, imam največ stika s sorodniki.

Na kakšne načine se vključujete v skupnost (npr. trgovine, kavarne, društvo upokojencev, kulturna društva, prostovoljci, študenti, tržnica, obisk mesta, otroci, prireditve, bazen, izleti...)? Če se ne, zakaj ne?
Jaz grem kar na avtobus in v Ljubljano, na tržnico. Grem kamor mi paše.

Običajno centri ponujajo veliko krožkov, dejavnosti, aktivnosti za stanovalce. V katere/če katere dejavnosti ste vi vključeni? Če ne, zakaj ne?

Jaz se ne vključujem kaj dosti v domske dejavnosti. Vsa vrata so mi sicer odprta. No, če so kakšni izleti in ta dom ima tega ogromno, več kot drugi, kot čujem, me pridejo vprašati, bi šla z nami v opero, na izlet... včasih privolim, ali pa tudi ne. Vedno sem tudi vabljen na prireditve, včasih grem, ne pa redno. Dostikrat grem na zgodovinski krožek, bralni krožek, ugankarski krožek, vsak ponedeljek na fizioterapijo.

Katera je vaša najljubša dejavnost? Zakaj?

Fizioterapijo imam zelo rada in tudi čutim, da mi zelo pomaga. Imamo tudi književni krožek, ki je zelo obiskan, vsak ponedeljek.

Kako ustrezne so za vas dejavnosti, ki jih ponuja center?

Nobena ni brezvezna. Vse je za nekaj dobro. Zame so najboljše te, ki povezujejo gibanje in ugankarstvo.

Kaj je tisto, kar center še ne ponuja, a bi si vi želeli oz. potrebovali?

To je težko vprašanje, ker vsaka želja, ki jo kdo izrazi, se izpolni. Direktorica je izredno odzivna. Bila je recimo želja, da se gre na Zbiljsko jezero in to se že organizira. Vsak dan je nekaj, razen sobote in nedelje.

Kaj je tisto, kar vas spodbudi k vključevanju v dejavnosti? Ali bi potrebovali več spodbude iz strani osebja?

Včasih ti je izpod časti, včasih se ti zdi zamalo. Grem raje v Ljubljano, z Urbano. Spodbude je pa dovolj, osebje zelo spodbuja. Eni so tudi tu osamljeni, odvisno od karakterja, pa ne najdejo pristnih stikov, sorodne duše. Nihče ne bo prišel na tvoja vrata, tudi sam se moraš potruditi. Eni pa tudi še živijo v preteklosti, ena vedno poudarja »Jaz sem bila profesorica nemščine«, kot da je nekaj več od drugih. Potem pa sama sedi.

Ali si želite več stikov s skupnostjo torej z ljudmi, društvu, dogodki izven doma?

Jaz imam tri iz doma, s katerimi se družimo, gremo tudi ven na kavo, na kakšen Jegermeister. Drugače pa imam to srečo, da sem še zelo aktivna in grem lahko na avtobus in kamor si želim.

Ali imate kakšen predlog ali idejo, kako bi se stanovalci čim bolj vključevali v skupnost?

Vse je odvisno od posameznika, njegove situacije, zdravstvenega stanja, volje...

Intervju 9

Koliko časa živite v centru?

1 leto in 4 mesece.

Kje ste živeli pred tem?

V Ljubljani.

Kako ste se pred selitvijo v dom vključevali v skupnost (ste bili v kakšnem društvu, pevskem zboru, krožku, ste hodili na prireditve...)?

Bila sem v društvu upokojencev v Šiški, hodili smo na izlete. Potem sem s tem nehala, ker je mož zbolel. Hodila pa sem na tržnico, v trgovine, tudi na kakšno predstavo. Včasih grem domov h hčerki in vnukom, vsi so v isti hiši. Včasih sva z možem nekajkrat letno hodila v toplice, potem sem tudi sama hodila, ampak sem imela probleme zaradi plavanja in vnetega živca, zato sem se odločila, da ne bom več šla.

Kako vključeni v skupnost se počutite sedaj, ko živite v centru, v primerjavi z življenjem doma?

Jaz se počutim vključeno tudi sedaj, se zelo veliko udejstvujem.

Koliko stika imate z mlajšo in srednjo generacijo?

Kadar pridejo smo v stiku, saj so luštni. Včasih grem gledat, včasih ne, odvisno od počutja.

Koliko stika imate z ljudmi, ki niso stanovalci ali zaposleni v centru?

Imam računalnik, Googlam in se slišim s svojimi. Hčera me obišče vsaj enkrat na teden, imam tudi prijateljice, ki me obiskujejo, ena na štirinajst dni, ena vsak teden, ena vsak mesec.

Na kakšne načine se vključujete v skupnost (npr. trgovine, kavarne, društvo upokojencev, kulturna društva, prostovoljci, študenti, tržnica, obisk mesta, otroci, prireditve, bazen, izleti...)? Če se ne, zakaj ne?
Po potrebi grem v trgovino, tudi na kavico pred Tuš. Hči me odpelje tudi kam drugam v trgovino ali kamor rabim. Precej sem hodila na izlete, imam pa zadnje čase probleme z zdravjem, probleme imam tudi z očmi, morala bom na operacijo. Toliko teh aktivnosti je, toliko se dogaja v domu, da prav veliko prostega časa nimamo. Jaz pa rada tudi rešujem križanke, čitam.

Običajno centri ponujajo veliko krožkov, dejavnosti, aktivnosti za stanovalce. V katere/če katere dejavnosti ste vi vključeni? Če ne, zakaj ne?

Vsak dan hodim k telovadbi, krožek za bistenje možgan, na kurs nemščine, na pogovore, ki jih imamo z ga. Lidijo (socialno delavko) enkrat na mesec, bralni krožek pri ga. Alenki Veber.

Katera je vaša najljubša dejavnost? Zakaj?

Najbolj všeč mi je krožek pri ga. Veber, ker vsi sodelujemo, vsak pove svoje mnenje. Lani smo reševali uganke, tudi pri njej.

Kako ustrezne so za vas dejavnosti, ki jih ponuja center?

Zelo v redu so, vsak si lahko dobi kaj zase.

Kaj je tisto, kar center še ne ponuja, a bi si vi želeli oz. potrebovali?

Pravzaprav je za vse poskrbljeno, vsak lahko dobi svoje.

Kaj je tisto, kar vas spodbudi k vključevanju v dejavnosti? Ali bi potrebovali več spodbude iz strani osebja?

Na začetku sigurno rabiš spodbudo, na začetku so vsak dan hodili, so povedali, kaj se dogaja in me vabili. Potem pa ne rabiš več. Jaz grem vsak dan hodit, telovadim... moraš pa imeti sam željo, ene vozijo na vozičkih dol k telovadbi pa tam samo sedijo, nimajo volje. Eni si pa zelo prizadevajo.

Ali si želite več stikov s skupnostjo torej z ljudmi, društvu, dogodki izven doma?

Ne, nič. Jaz sem mislila, da bom ne vem koliko hodila nazaj v Ljubljano, ampak me zmeraj manj mika. Sicer grem tudi kdaj pa kdaj, ampak nimam neke želje.

Ali imate kakšen predlog ali idejo, kako bi se stanovalci čim bolj vključevali v skupnost?

Vsak se mora sam odločiti, da se bo vključeval.

Intervju 10

Koliko časa živite v centru?

2 leti.

Kje ste živeli pred tem?

V Domžalah.

Kako ste se pred selitvijo v dom vključevali v skupnost (ste bili v kakšnem društvu, pevskem zboru, krožku, ste hodili na prireditve...)?

Bila sem v društvu upokojencev, zelo smo se imeli fajn, veliko smo bili skupaj. To sem počela, ko sem bila bolj pri sebi, potem sem padla.

Kako vključeni v skupnost se počutite sedaj, ko živite v centru, v primerjavi z življenjem doma?

Dom je le dom. Tu sem, ker sem padla in si zlomila kolk. Je v redu, ampak se ne da primerjati z domom.

Koliko stika imate z mlajšo in srednjo generacijo?

Otroke vidim, ko pridejo nastopat ali pa v varstvo.

Koliko stika imate z ljudmi, ki niso stanovalci ali zaposleni v centru?

Zelo rada imam petje, teh nastopov ne izpustim. Peli sta Saša Lendero, Nina Pušlar... obiskuje me sin. Odpeljejo me k zdravniku, ko imam kakšen pregled.

Na kakšne načine se vključujete v skupnost (npr. trgovine, kavarne, društvo upokojencev, kulturna društva, prostovoljci, študenti, tržnica, obisk mesta, otroci, prireditve, bazen, izleti...)? Če se ne, zakaj ne?
Največkrat grem do Tuša, pa malo okoli doma.

Običajno centri ponujajo veliko krožkov, dejavnosti, aktivnosti za stanovalce. V katere/če katere dejavnosti ste vi vključeni? Če ne, zakaj ne?

Ne prav veliko, najraje poslušam pevske nastope. Se mi ne da.

Katera je vaša najljubša dejavnost? Zakaj?

Vse kar je povezano s petjem.

Kako ustrezne so za vas dejavnosti, ki jih ponuja center?

So v redu, samo meni se ne da, veste. Nimam želje, da bi sodelovala.

Kaj je tisto, kar center še ne ponuja, a bi si vi želeli oz. potrebovali?

Veste, ta Ana Petrič, direktorica, ta se vsega spomni, je izjemna organizatorica. Vse je na voljo. Niti nimam časa, da bi vse spremljala.

Kaj je tisto, kar vas spodbudi k vključevanju v dejavnosti? Ali bi potrebovali več spodbude iz strani osebja?

Ne potrebujem spodbude, ker si ne želim delati, več kot sedaj.

Ali si želite več stikov s skupnostjo torej z ljudmi, društvu, dogodki izven doma?

Ja, želela bi si več stikov, ampak ne morem veliko hoditi, ker težko hodim, uporabljam hojico. Pravzaprav bi si najbolj želela domov, ampak vem, da to ne gre.

Ali imate kakšen predlog ali idejo, kako bi se stanovalci čim bolj vključevali v skupnost?

Tisti, ki težko hodijo se težko vključujejo. S to hojico sem počasna, nočem pa biti breme, da me morajo paziti in se z mano ukvarjati.

Intervju 11

Socialna delavka

Kako se s selitvijo v center spremeni vključenost stanovalca v skupnost?

Ovisno od vsakega posameznika, kakšen je od prej, zato je ob sprejemu pomembno, da se jaz kot socialna delavka pogovorim z njim, da vidim, ali so bili prej radi družabni, ali so se kaj vključevali. Nekateri so taki, da tega ne želijo in jih tudi ne silimo. Nekateri pa so po selitvi bolj vključeni v skupnost.

Kako se center vključuje v skupnost?

Sodelujemo z društvu upokojencev iz okolice, prirejamo razne nastope, prireditve, sodelujemo s šolami, vrteci, prostovoljci, študenti. Z njimi se povezuje in dejavnosti organizira predvsem delovna terapevtka. Hodimo tudi ven iz centra, zadnjič smo šli recimo na spuščanje gregorčkov na Vrhniko, gremo na razstave, prireditve, šli smo na žetev sivke...

Kaj so dejavniki, ki vplivajo na to, koliko se center vključuje v skupnost?

Velik vpliv ima odnos vodstva do vključevanja vseh stanovalcev, tudi tistih, ki so v posteljah. Lahko bi rekli, da jih je preveč, da nimamo časa, ampak se zelo trudimo, da se tudi njih vključuje v čim več dejavnosti. Vse stanovalce, ki to zdržijo in si to želijo, se namreč vsaj trikrat na teden dvigne. To je tudi mene presenetilo, ko sem prišla sem. Tu je cel tim tak, da se je pripravljen angažirati in vidi smisel v tem, da se vse stanovalce vključuje. Bolje se počutijo, manj so osamljeni. Tim na to ne gleda kot na dodatno delo, ampak na dolgoročne koristi in zadovoljstvo stanovalcev, ki jih to prinaša.

Kaj so dejavniki, ki vplivajo na to, koliko se posamezni stanovalci vključujejo v skupnost?

Ovisno je od vrste dejavnosti. Če govorimo o izletih iz centra, ki zahtevajo več hoje, se jih udeležujejo tisti, ki to zmorejo. Organiziramo pa večinoma takšne dejavnosti, da se jih lahko udeležijo vsi, tudi stanovalci na vozičkih. Zelo se trudimo, da vključujemo tudi stanovalce, ki so v posteljah in nepokretni. Če zdržijo na vozičkih, jih večkrat na teden posedemo na voziček in peljemo na različne dejavnosti npr. spremljajo obisk otrok iz vrtca, obisk prostovoljcev, razna predavanja. To zahteva dodatno delo, to ne delajo samo negovalci, ampak tudi fizioterapevtka, delovna terapevtka, animatorji, vsi si moramo med seboj pomagati, da se stanovalce uredi in

vsakodnevno vključuje. Na to koliko se posameznik vključuje v skupnost vpliva več dejavnikov, zdravstveno stanje, eni stanovalci potrebujejo spodbudo, predvsem stanovalci z demenco potrebujejo vsakodnevno spodbudo, eni so že od prej aktivni, družabni in jih zanima, se sami vključujejo. Odvisno od posameznika, zelo so si različni. So taki, ki si ne želijo sodelovati pri dejavnostih in jih pustimo, vsake toliko jih povprašamo, če bi šli, ampak če so bolj samotarski, so dobro orientirani in si ne želijo sodelovanja, to spoštujemo.

Kakšen odnos ima socialna služba do skupnostnih projektov?

Skupnostni projekti so zelo pomembni. Ob sprejemu imajo prednost domačini in tudi zato je pomembno, da dom sodeluje s skupnostjo, da potencialni stanovalci že prej spoznavajo dom, da vedo, da se tu veliko dogaja, da se trudimo za naše stanovalce. En takšnih projektov je Aktiven dan, kjer se med seboj družijo naši stanovalci in ostali stari ljudje, skupaj dvakrat tedensko telovadijo in se družijo. Na ta način se premaguje osamljenost, se povežejo tako stanovalci kot zunanji stari ljudje, hkrati pa potencialni stanovalci spoznajo center in se kasneje lažje odločijo za prehod v center. Zato je pomembno, da socialna delavka vključevanje spodbuja in tudi zunanjim predstavi naše aktivnosti, tudi če tu ne živijo, si lahko tu ustvarijo socialno mrežo. Pri projektih sodelujemo z delovno terapijo in animatorji, oni so tisti, ki so zadolženi za organizacijo dogodkov. Pri delu uporabimo naša poznanstva in vabimo različne ljudi k sodelovanju in tako organiziramo npr. pevske nastope, predavanja... Vsi zaposleni so dobrodošli, da podajajo ideje, da dom povežejo z osebami, ki jih poznajo in bi sodelovale z nami. Naša direktorica zelo spodbuja, da zaposleni sodelujemo pri idejah. Tudi zaposleni nastopajo, npr. igrajo inštrumente, nastopijo na piknikih... Ena od naših zaposlenih zelo dobro riše, zato smo imeli v domu razstavo njenih izdelkov. Na ta način jo stanovalci spoznajo v drugi luči.

Ali je v instituciji možno delati po načelih skupnostnega socialnega dela?

Da, mislim da je tudi v instituciji možno, pa tudi nujno delati po načelih skupnostnega socialnega dela. Pri nas je sicer delovna terapevtka tista, ki organizira večino dejavnosti, jaz pa pri tem sodelujem, kolikor lahko. Socialna delavka ima namreč veliko drugega, predvsem administrativnega dela, ki jo omejuje pri večji angažiranosti pri teh projektih. Če bi imela čas bi npr. že pred sprejemom človeka obiskala na domu in jih spoznala v domačem okolju.

Začetna analiza

Intervju 1(A)

Koliko časa živite v centru?

4,5 leta.

Kje ste živeli pred tem?

Na Viču.

Kako ste se pred selitvijo v dom vključevali v skupnost (ste bili v kakšnem društvu, pevskem zboru, krožku, ste hodili na prireditve...)?

/Pred selitvijo se nisem vključevala v takšne stvari, ni bilo časa./1

Kako vključeni v skupnost se počutite sedaj, ko živite v centru, v primerjavi z življenjem doma? /Tu se zelo veliko dogaja in se tudi jaz vključujem v dejavnosti. Ko sem bila doma, tega ni bilo na voljo./2

Koliko stika imate z mlajšo in srednjo generacijo?

/Dosti stika imamo z otroki, npr. med počitnicami dajo starši sem otroke in so tu v varstvu, otroci pomagajo stanovalcem, imajo tudi svoje krožke, pa tudi z nami./3 Z nami jejo. Okolica ve, da mi tu otroke sprejemamo, varstvo je brezplačno in to je super. Potem se pogovarjamo z njimi, smo se kar zbližali, se igramo.

Koliko stika imate z ljudmi, ki niso stanovalci ali zaposleni v centru?

Tudi, /hodimo v trgovino, kavarno, poznamo celo vas, hodimo na sprehode, vas nas zelo sprejema./4 Tu imajo tudi svojce, pa vejo, da tudi njih isto čaka.

Na kakšne načine se vključujete v skupnost (npr. trgovine, kavarne, društvo upokojencev, kulturna društva, prostovoljci, študenti, tržnica, obisk mesta, otroci, prireditve, bazen, izleti...)? Če se ne, zakaj ne?
Pridejo različni, /pridejo pevske zbori, imamo kulturne prireditve, sigurno vsaj dvakrat na mesec. Bila je tudi Nuška Drašček, operne pevke./5 /Toliko je dogajanja, zadnjič je bil cel dogodek, ko smo dobili kolo za dva stanovalca, mi mu rečemo rikša in se s tistim peljemo. Ko sem imela nekaj za na Pošto odnesti, me je glavni medicinski brat Nejc peljal z rikšo na Pošto./6 Sva šla kar po glavni cesti in sva bila tik tak nazaj.

Običajno centri ponujajo veliko krožkov, dejavnosti, aktivnosti za stanovalce. V katere/če katere dejavnosti ste vi vključeni? Če ne, zakaj ne?

Tu sem dosti pomagala drugim stanovalcem, dokler sem še zmogla. /Sodelujem tudi pri pevskih vajah. Hodim na razne izlete./7 V glavnem pa smo ena klapa, ki čakamo, se veliko smejimo. Prejšnji mesec smo spet začeli z biosinhrono telovadbo, to imamo vsak dan od ponedeljka do petka. /Če vam po pravici povem, je tukaj toliko dogajanja, da imam manj časa, kot prej, ko sem bila v službi (smeh). Imamo razne izlete, zadnjič smo bili v Mozirskem gaju./8 Ni pa bilo najboljša za vozičkarje, ker je tam pesek, še dva dni me je vse bolelo, ker sem porivala ljudi na vozičku. /Naše zaposlene so eno uro in pol porivale te ljudi, vsa čast jim, ker se tako trudijo, da so te ljudi vozile na izlet, na avtobus, pa eno nogo na stopnico, pa drugo, res se zelo trudijo, enkratni so./9

Katera je vaša najljubša dejavnost? Zakaj?

Najraje imam križanke in kriminalke. Vse dejavnosti v centru so najboljše, nobene ni za zanemariti, samo voljo je treba imeti pa iti zraven.

Kako ustrezne so za vas dejavnosti, ki jih ponuja center?

So, faktično nam ne manjka absolutno nič več.

Kaj je tisto, kar center še ne ponuja, a bi si vi želeli oz. potrebovali?

Nič takega ni, /kdorkoli bi tu rekel, da mu je dolgčas ali jamral, je to zato, ker je on brez volje./10 Ne more ti biti dolgčas tu, jaz takih ljudi ne razumem. /To je čisto drug karakter, značaj, da se ti nič ne da./11 Jaz imam čas za televizijo šele zvečer, prej nimam časa.

Kaj je tisto, kar vas spodbudi k vključevanju v dejavnosti? Ali bi potrebovali več spodbude iz strani osebja?

/Te na vozičkih pripelje osebje, ker vejo, da sami od sebe ne morejo prihajati./12 Jaz si pa dan razporedim tako, da sem tam, kjer mi je všeč. Udeležim se tistega, kar mi paše, potem grem pa križanke reševati, da imam malo mir. /Tisti, ki so še umsko in fizično sposobni, vejo kaj jim paše./13 /Svetujejo pa nam fizioterapevtke in ostale punce./14

Ali si želite več stikov s skupnostjo torej z ljudmi, društvu, dogodki izven doma?

/Rada bi šla v Ljubljano, ampak s hojico ne morem na trolo. Ko sem bila še na palici, sem šla z avtobusom do Ljubljane. Zdaj hodim organizirano, gremo skupaj na muzikal ali pa kam drugam./15 /Včasih gremo z osebnimi avtomobili, ko smo šli gledat snemanje Kdo bi vedel, se nas je nabralo za avtobus./16 Imam pa zelo veliko stika z vsemi ljudmi, imam toliko vsega na razpolago. /V domu se toliko ljudi zamenja, da ne rabim novih poznanstev, preden spoznam vse tu notri, gre ogromno časa./17

Ali imate kakšen predlog ali idejo, kako bi se stanovalci čim bolj vključevali v skupnost? Težko bi našla kaj, kar se še niso spomnili. Morala bi biti res malenkostna, da bi rekla, to pa manjka. /Zelo veliko se dela, če pa česa ni, pa ni osebje krivo, ker personala manjka./18

Intervju 2(B)

Koliko časa živite v centru?

3 mesece.

Kje ste živeli pred tem?

V Ljubljani (Moste).

Kako ste se pred selitvijo v dom vključevali v skupnost (ste bili v kakšnem društvu, pevskem zboru, krožku, ste hodili na prireditve...)?

/Bila sem zelo leteča. Vključevala sem se, kolikor se je dalo, veliko sem pomagala pri vnukinji. Bila sem v Šoli zdravja na Kodeljevem, sodelovali smo z vrtcem v okviru medgeneracijskega sodelovanja. Še pred enim letom sem bila zelo aktivna (pokaže sliko), potem je prišla bolezen in se je vse spremenilo./19

Kako vključeni v skupnost se počutite sedaj, ko živite v centru, v primerjavi z življenjem doma?

/Vse se je spremenilo zaradi bolezni, ko sem zbolela sem šla iz bolnice že v hospic, potem domov, ena redkih, ki gre domov iz hospica, pa ni šlo, zdaj sem tu. Imam hude bolečine, ki so mi ostale, kar se mi ob aktivnosti še poslabša, zato sem raje v postelji./20 /Vsake toliko časa me na vozičku odpeljejo dol, samo jaz ne čutim potrebe, da bi kam šla./21 /Imam televizijo, si označim kaj bom gledala, hčere mi prinesejo knjige. Sama s sabo sem zadovoljna./22

Koliko stika imate z mlajšo in srednjo generacijo?

/Ko sem bila doma, smo se z sosedi veliko družili, bilo je nekaj družin s katerimi smo se dobivali v naši oazi v bloku. Prišli so me tudi obiskat tu./23

Koliko stika imate z ljudmi, ki niso stanovalci ali zaposleni v centru?

Ne veliko, ampak moram reči, da ne pogrešam človeške bližine. Strašno sem vesela teh, ki mi prinesejo hrano, me umivajo, sem z njimi v dobrih kontaktih.

Na kakšne načine se vključujete v skupnost (npr. trgovine, kavarne, društvo upokojencev, kulturna društva, prostovoljci, študenti, tržnica, obisk mesta, otroci, prireditve, bazen, izleti...)? Če se ne, zakaj ne?

/Zame te dejavnosti niso, zaradi bolezni./24

Običajno centri ponujajo veliko krožkov, dejavnosti, aktivnosti za stanovalce. V katere/če katere dejavnosti ste vi vključeni? Če ne, zakaj ne?

/Bila sem na telovadbi, pa nas je bilo preveč v vozičkih. En drugega smo se dotikali, ni mi ustrezalo./25 Potem pa se začne bolečina in je najboljša, da grem v sobo. Ampak se ne sekiram zaradi tega.

Katera je vaša najljubša dejavnost? Zakaj?

Najraje gledam televizijo.

Kako ustrezne so za vas dejavnosti, ki jih ponuja center?

Zame je že komunikacija lahko naporna, ker težko govorim in me utruja. Zato sem večinoma v postelji.

Kaj je tisto, kar center še ne ponuja, a bi si vi želeli oz. potrebovali?

Nič takega.

Kaj je tisto, kar vas spodbudi k vključevanju v dejavnosti? Ali bi potrebovali več spodbude iz strani osebja?

/Seveda me punce spodbujajo, da bi šla dol, ampak nimam preveč želje, sem zadovoljna tako./26

Ali si želite več stikov s skupnostjo torej z ljudmi, društvi, dogodki izven doma?

/Niti nimam želje po stikih, saj to je tisto. Ker me tako boli in vse sorte poskušam, da bi si omilila to bolečino./27

Ali imate kakšen predlog ali idejo, kako bi se stanovalci čim bolj vključevali v skupnost?

/Odvisno, kakšni ljudje so, ali si sploh želijo stikov./28

Intervju 3(C)

Koliko časa živite v centru?

2 leti.

Kje ste živeli pred tem?

V Novi Gorici.

Kako ste se pred selitvijo v dom vključevali v skupnost (ste bili v kakšnem društvu, pevskem zboru, krožku, ste hodili na prireditve...)?

/Štiri leta sem bila predsednica Univerze za tretje življenjsko obdobje, hodila na telovadbo, krožke, italijanščino, angleščino./29

Kako vključeni v skupnost se počutite sedaj, ko živite v centru, v primerjavi z življenjem doma?

/Dom je sicer izven mesta, ampak meni to ustreza./30 Okolje je čudovito in sem si tudi zelo opomogla tu. /Jaz sem zelo vključena, saj je vse na voljo, če le hočeš. Hodim na zgodovinski krožek, nemški krožek, pridejo tudi od zunaj./31 Če hočeš, je vsaki dan poleg telovadbe še nekaj. /Včasih pridejo tudi popoldan, od zunaj, npr. kakšen zbor.../32

Koliko stika imate z mlajšo in srednjo generacijo?

To je zelo zanimivo, /pridejo iz vrtca, za nas nastopajo, se pogovarjamo, se igramo razne igre, za nas rišejo. Večkrat pridejo, tudi mi gremo v vrtec ali šolo na kakšno predstavo./33 /Danes ob dvanajstih pa nas bodo obiskali iz frizerske šole in nas bodo frizirali./34

Koliko stika imate z ljudmi, ki niso stanovalci ali zaposleni v centru?

Kar nekaj, /ravno danes imamo Aktivni dan, ko pridejo ljudje, ki niso stanovalci, zato smo bili sedaj na kavi, potem bomo šli na druge dejavnosti, potem bo pa še eno ura telovadbe. In prav spoprijateljili smo se./35 To se dogaja dvakrat na teden. /Imam tudi svoje prijateljice, ki me pokličejo, me tudi obiščejo včasih./36 /Tudi po Skype-u komuniciram z vnučkom./37

Na kakšne načine se vključujete v skupnost (npr. trgovine, kavarne, društvo upokojencev, kulturna društva, prostovoljci, študenti, tržnica, obisk mesta, otroci, prireditve, bazen, izleti...)? Če se ne, zakaj ne?
/Zdi se mi da, se zelo veliko vključujem./38 /Šli smo v Mozirski gaj./39 /Jaz se tako čudim našim dekletom. Tudi vozičkarje so prepričale, da so šli/40 in /koliko muke je bilo treba, da so ljudi spravili iz vozičkov in na avtobus, potem dol in vse to./41 /Mene so tudi prepričali, najprej nisem mislila iti, ker se ne počutim najboljši zadnje čase, nisem hotela ovirati./42 Bilo je pa zelo lepo, vse v rožicah. Zanimivo je bilo, mislila sem, da ne bom zmogla, ampak sem zadovoljna, da sem šla, da še zmorem. To je bilo doživetje, sprostitev. /Tudi ti na vozičkih so bili vsi presenečeni, da zmorejo, da to za njih ni nemogoče, da še kam grejo./43 /Od vsega sem najbolj občudovala naše terapevte, ki so vozičke vozile po tistem grušču, to sploh ni enostavno. S kakšno zavzetostjo in empatijo so to počele./44 Zato se jaz tu počutim kot doma, zaradi takšnih zaposlenih.

Običajno centri ponujajo veliko krožkov, dejavnosti, aktivnosti za stanovalce. V katere/če katere dejavnosti ste vi vključeni? Če ne, zakaj ne?

Ta dom res ponuja veliko, jaz sem si ogledala pet domov, preden sem se odločila za selitev in ta mi je bil najbolj všeč. Tudi po internetu sem gledala, kaj ponujajo drugi in vidim, da ima naš res veliko stvari.

Katera je vaša najljubša dejavnost? Zakaj?

/Vsak mesec pride knjižničarka, ki ji lahko naročiš knjige, ki bi jih bral/45, pa že tako imamo ogromno knjig na voljo. Jaz zelo rada berem. /Zelo prijetna so tudi ta druženja, Aktiven dan. Ker rečemo tudi kaj s temi, ki pridejo od zunaj./46 In vedno je kaj novega.

Kako ustrezne so za vas dejavnosti, ki jih ponuja center?

Za vsakogar se najde kaj.

Kaj je tisto, kar center še ne ponuja, a bi si vi želeli oz. potrebovali?

Ne vem, če se lahko kaj spomnim. /Direktorica ima ogromno idej in je tudi izjemna organizatorica in zmeraj najde kaj novega, kar bi lahko naredili. Vedno najde ljudi, da pridejo, pridejo predstaviti kakšen izdelek, ki ga lahko tudi vzamemo, se kaj novega naučimo. In to je vse zanimivo. Odprta je za vsako idejo, kaj vse smo že imeli./47 /Tri operne pevke so bile, imeli smo modno revijo, bili so iz televizije, bile so frizerke, so nas uredili. Bila je Saša Lendero./48 /Vsak mesec pridejo zdravilni kužki. S kužki je tudi zelo zanimivo, pridejo ljudje z demenco in to jim ogromno pomeni, da so kužki tam./49 /Tudi dementne vozijo na vse prireditve in tudi ven. Jaz se včasih čudim, kako jih peljejo po ulici, ven./50

Kaj je tisto, kar vas spodbudi k vključevanju v dejavnosti? Ali bi potrebovali več spodbude iz strani osebja?

Jaz ne, ker /sem tak človek, da bi se povsod vključevala./51 Vsi stanovalci imajo spodbudo s strani osebja. /Ko pridejo novi, jih zelo spodbujajo, ampak eni so zamorjeni in jim ni do ničesar, ker so prišli po sili razmer in se morda niso sami odločili za dom. Ne morejo se sprijazniti s trenutnim stanjem, živeti tu in zdaj, ampak samo razmišljajo o preteklosti./52 Sam si moraš ustvariti eno prijetno življenje, ker se da, tukaj se tudi nasmejimo, se družimo.

Ali si želite več stikov s skupnostjo torej z ljudmi, društvu, dogodki izven doma?

Imam dovolj stikov. /Maja bom šla v Novo Gorico, grem k okulistu in zobozdravniku, takrat se dobim s prijateljicami./53 Jaz drugače čutim, da je to moj novi dom. Tu so me tako čudovito sprejeli, od čistilke do direktorice. Najbolj pomembna pa mi je sestra (začne jokati), ona mi je v izredno spodbudo. Tu je toliko dejavnosti, če to hočeš, da mi ni dolgčas.

Ali imate kakšen predlog ali idejo, kako bi se stanovalci čim bolj vključevali v skupnost?

Meni se zdi to, kar je organizirano, dovolj. /Vsak se lahko udeleži in to gre, ker imaš na voljo spremstvo in nisi prepuščen sam sebi./54

Intervju 4(Č)

Koliko časa živite v centru?

7 let, toliko časa, kot je dom odprt.

Kje ste živeli pred tem?

Prišla sva skupaj z možem, po moževem padcu z drevesa, ko je postal tetraplegik, sva bila najprej v domačem domu v Radencih, nato sva se preselila sem, tu imava lušno garsonjero.

Kako ste se pred selitvijo v dom vključevali v skupnost (ste bili v kakšnem društvu, pevskem zboru, krožku, ste hodili na prireditve...)?

/Dokler sem v službo hodila, sem se malo vključevala v skupnost. Potem sva gradila vikend in tudi ni bilo časa./55 Bila pa sva družabna in sva se z ljudmi družila. Nisva se udeleževala organiziranih dejavnosti./56

Kako vključeni v skupnost se počutite sedaj, ko živite v centru, v primerjavi z življenjem doma?

/Sedaj sem veliko bolj vključena. Dokler si v službi je eno, potem ko si v pokoju, si pa kar naenkrat prost in sam sebi prepuščen. Zdaj sem pa spet zelo dejavna na različnih področjih./57

Koliko stika imate z mlajšo in srednjo generacijo?

Zelo veliko, /ravno sem gledala sliko v Delu, ko so bili na obisku otroci, smo se slikali z zajčkom. Zelo rada imam otroke. Vedno, ko so tu, sem zraven./58 /Študenti in prostovoljci so tudi tu, recimo peljejo ljudi k dejavnostim, spremljajo manj mobilne stanovalce./59

Koliko stika imate z ljudmi, ki niso stanovalci ali zaposleni v centru?

/Zelo veliko stika imam z ljudmi, ki niso stanovalci, obiskujejo me sorodniki./60 /Še vedno sem v stiku s prijateljicami./61 Na stanovalce se pa jaz ne upam preveč navezati, ker se mi je zgodilo, da sem se preveč navezala in zelo trpela, ko so umrli.

Na kakšne načine se vključujete v skupnost (npr. trgovine, kavarne, društvo upokojencev, kulturna društva, prostovoljci, študenti, tržnica, obisk mesta, otroci, prireditve, bazen, izleti...)? Če se ne, zakaj ne?

/Dokler me ni kap, sem šla na čisto vsak izlet./62 /Zadnje čase manj hodim ven, ker me daje vrtočlavica in si ne upam./63 /Mož je običajno hodil z osebnim avtomobilom, so ga peljali, jaz pa sem šla na avtobus./64 /Hodim pa veliko po naši okolici, grem v trgovino.../65

Običajno centri ponujajo veliko krožkov, dejavnosti, aktivnosti za stanovalce. V katere/če katere dejavnosti ste vi vključeni? Če ne, zakaj ne?

Zelo sem aktivna, izdelujem ploščice, obdelujem vrt, imela sem zajčka, vse kar je ročnega dela, udeležujem se pevskih vaj, /imamo razna predavanja, to poslušam, prav tako mož./66 Sem predsednica oskrbovancev.

Katera je vaša najljubša dejavnost? Zakaj?

Imam vse rada, delam pa rada tisto, kar ima nek učinek, zato imam rada ročna dela. Obožujem tudi petje, zelo rada poslušam in tudi pojem.

Kako ustrezne so za vas dejavnosti, ki jih ponuja center?

Dejavnosti je ogromno, včasih je prav utrudljivo in se ne zmorem udeležiti vsega.

Kaj je tisto, kar center še ne ponuja, a bi si vi želeli oz. potrebovali?

Še preveč je vsega, vsega ne zmorem, dopoldan še gre, popoldan pa rabim svoj mir. Dolgo sem sama urejala vrt, ker ne zmorem več toliko, pa mi je direktorica rekla, da mi bo uredila, da bo hišnik delal, jaz bom pa naredila načrt, kaj bodo delali.

Kaj je tisto, kar vas spodbudi k vključevanju v dejavnosti? Ali bi potrebovali več spodbude iz strani osebja?

/Tisti, ki lahko še mislijo, pomoje ne rabijo toliko spodbude. Dementne pa vozijo, ker jim veliko pomeni, da se vsaj nekaj premika, da niso samo v sobah./67

Ali si želite več stikov s skupnostjo torej z ljudmi, društvu, dogodki izven doma?

O tem pa ne maram razmišljati, sprejela sem, da je tako kot je in da sem v življenje vključena tako kot sem. Prišla sem zaradi moža, ker sam ne bi zmoget, zdaj sicer tudi že sama rabim nekaj pomoči. Ampak sem poskušala iz te situacije potegniti najboljše, kar se je dalo.

Ali imate kakšen predlog ali idejo, kako bi se stanovalci čim bolj vključevali v skupnost?

Nič posebnega, /tisti, ki si želi vključevati, to možnost ima./68

Intervju 5(D)

Koliko časa živite v centru?

7 mesecev.

Kje ste živeli pred tem?

Ljubljana-Šiška.

Kako ste se pred selitvijo v dom vključevali v skupnost (ste bili v kakšnem društvu, pevskem zboru, krožku, ste hodili na prireditve...)?

/Čisto nič v zadnjih dveh letih, ker sem imela zdravljenje, kemoterapije zaradi raka na prsih, to je tudi razlog, da sem se preselila sem. Pred tem pa sem se, bila sem v zvezi borcev, hodila sem na sestanke v krajevni skupnosti ipd./69

Kako vključeni v skupnost se počutite sedaj, ko živite v centru, v primerjavi z življenjem doma?

/Absolutno se počutim manj vključeno kot prej. Ko prideš v dom se počutiš izključeno iz normalnega življenja, prideš med stare, bolne ljudi. Doma si sredi življenja, sredi ljudi vseh starosti. Jaz sem imela v hiši dva otroka in sem bila vsak dan na tekočem, tudi pogovarjaš se o čisto drugih stvareh. V domu se pogovarjaš samo o bolezni, če sploh govorijo stanovalci./70

Koliko stika imate z mlajšo in srednjo generacijo?

/Zelo se trudijo, da imamo stanovalci stik z različnimi generacijami in to pomaga. Če tega ne bi bilo, bi bilo grozno in dolgčas. Vsi stari imamo radi mlade./71 Tudi med osebjem je veliko mladih in to je super. Osebje, ki je nad štirideset let ima pogosto infantilni in pokroviteljski odnos do nas. Mladi, ki tu delajo pa imajo drugačen odnos, skoraj tako kot doma vnuki.

Koliko stika imate z ljudmi, ki niso stanovalci ali zaposleni v centru?

/Imam še kar srečo, ker hodim k sorodnikom na razna praznovanja./72 tudi /obiskovat me hodijo ljudje, za katere nisem pričakovala, da bodo prišli. Je pa tega manj kot prej, saj je ta dom odmaknjen od mojega bivališča, od moje prejšnje skupnosti./73 /Jaz bi šla večkrat v Ljubljano za kakšen opravke, če bi bilo to bližje. Tako pa je to predrago, saj moram iti s taksijem. Taksi do Fužin, kjer imam zobozdravnika me stane 26 €, kar je v obe smeri več kot 50 €, kar si pogosto ne morem privoščiti. /74 /Avtobus ne pride v poštev, ker slabo hodim, imam tudi nevropatijo in nimam dobre kontrole nad rokami in nogami./75

Na kakšne načine se vključujete v skupnost (npr. trgovine, kavarne, društvo upokojencev, kulturna društva, prostovoljci, študenti, tržnica, obisk mesta, otroci, prireditve, bazen, izleti...)? Če se ne, zakaj ne?

/Šla sem v Mozirski gaj nazadnje, šli smo tudi v vrtec v Cerknici, ogledali smo si tudi Cerkniško jezero, to je bilo zelo prijetno in mi je bilo všeč. Izleti so mi zelo všeč, osebje se zelo trudi, tudi vozičkarji hodijo zraven./76 /Zraven grejo tudi nepokretni, z njimi se zelo trudijo, ker sami ne morejo niti stati. To se mi zdi skoraj preveč, ker potem vse tako dolgo traja./77

Običajno centri ponujajo veliko krožkov, dejavnosti, aktivnosti za stanovalce. V katere/če katere dejavnosti ste vi vključeni? Če ne, zakaj ne?

/Sedaj se vključujem v vse dejavnosti, ker mi je pač dolgčas. Nisem več tako bolna, imam preveč časa in se zato vsega udeležim, razen, če se mi kakšna zadeva zdi prav neumna./78 V tem primeru se udeležim enkrat in nič več.

Katera je vaša najljubša dejavnost? Zakaj?

Tista, ki je jaz ne morem opravljati. To pa je branje, ne morem brati, ker imam od zdravljenja pokvarjene oči. To je moje največje veselje, ker ne gre, pa se dolgočasim. Zato veliko gledam televizijo, česar se tudi naveličam.

Kako ustrezne so za vas dejavnosti, ki jih ponuja center?

/Najraje imam Aktivni dan, sicer je treba to plačati, je pa dvakrat na teden, telovadba, kombinira pa se vedno s kakšnim predavanjem, ki je tudi za ostale, veliko časa tako napravimo, da preuredimo stole in prestavimo mize./79 /Vse to počnem, ker mi je dolgčas, to počnem, ker rada vidim, da mi čas hitreje mine, tudi če sem med ljudmi, ki mi niso vedno všeč./80 Včasih pride kakšen dementen noter, pa se z njimi potem ukvarjamo.

Kaj je tisto, kar center še ne ponuja, a bi si vi želeli oz. potrebovali?

/Moram reči, da imajo dobro organizirano in je res veliko stvari, vsak dan se nekaj dogaja, sicer ob dopoldnevih, popoldnevi so bolj dolgočasni, če ni kakšne prireditve, vikendi in prazniki pa tudi./81 Nič kaj takega, da bi si še želela.

Kaj je tisto, kar vas spodbudi k vključevanju v dejavnosti? Ali bi potrebovali več spodbude iz strani osebja?

/Sama spremljam na oglasni deski/82, pa tudi /osebje spodbuja. Sploh na začetku mi je bilo zelo všeč, ker so me hodili spraševati in vabiti na telovadbo, pa so rekli zdaj je pa ta dogodek, pridite. Bilo je veliko lažje, kot če bi sama iskala. To je bila ponavadi delovna terapevtka./83

Ali si želite več stikov s skupnostjo torej z ljudmi, društvu, dogodki izven doma?

Ja, /več stikov z ljudmi, ki ne živijo tu, bi si želela, predvsem z mojimi, prijatelji./84

Ali imate kakšen predlog ali idejo, kako bi se stanovalci čim bolj vključevali v skupnost?

/Osebnostno bi morala imeti več obiskov/85, všeč pa so mi predavanja, čeprav se običajno nič novega ne naučim, je pa stik z ljudmi od zunaj.

Intervju 6(E)

Koliko časa živite v centru?

3 mesece.

Kje ste živeli pred tem?

Na Rakitni.

Kako ste se pred selitvijo v dom vključevali v skupnost (ste bili v kakšnem društvu, pevskem zboru, krožku, ste hodili na prireditve...)?

/Ne, nič. Skrbela sem za vrt, hišo, psa. Po upokojitvi sem se zelo umaknila in se nisem angažirala. V tem pogledu sem se kar zanemarila./86

Kako vključeni v skupnost se počutite sedaj, ko živite v centru, v primerjavi z življenjem doma?

Ja, tu se vključujem k telovadbi. Rada sem s temi mladimi ljudmi, ki so tukaj. /Se pa malo vključujem, ker me omejuje moje zdravje. Pred kratkim sem padla in si izpahnila ramo./87 Me pa zelo vabijo na razne dejavnosti, a za enkrat hodim samo na telovadbo. To me zanima, v mladosti sem veliko gojila šport.

Koliko stika imate z mlajšo in srednjo generacijo?

/Gledam nastope, ko pridejo otroci za nas nastopat./88 /Nisem tak tip človeka, da bi se angažirala, če me ne potegne družba./89 /Ni bilo še pogojev, da bi se jaz vključila, nekako se mi ne da./90 /Sem pa vesela, da so ljudje tu tako angažirani./91

Koliko stika imate z ljudmi, ki niso stanovalci ali zaposleni v centru?

/Obiščejo me ljudje z Rakitne, domačini so me sprejeli in me sedaj obiščejo./92 /S prijateljicami komuniciram preko telefona./93 /Manjka mi moj vozniški izpit, to me zelo omejuje, počutim se kot brez nog, sedaj ko sem brez izpita./94

Na kakšne načine se vključujete v skupnost (npr. trgovine, kavarne, društvo upokojencev, kulturna društva, prostovoljci, študenti, tržnica, obisk mesta, otroci, prireditve, bazen, izleti...)? Če se ne, zakaj ne?

/Ni bilo še kaj dosti priložnosti, da bi kam šla, sploh zaradi vremena se mi ni dalo./95 No, /šla sem v Cerknico, v en vrtec, so me potegnili zraven./96 Drugače /grem s hojico do trgovine, po najnujnejše stvari./97 Ali pa /če me kdo obišče, gremo tja v kavarno./98

Običajno centri ponujajo veliko krožkov, dejavnosti, aktivnosti za stanovalce. V katere/če katere dejavnosti ste vi vključeni? Če ne, zakaj ne?

Tu so razne aktivnosti, ampak moram reči, da nisem ravno navdušena nad njimi. Jaz sem tega imela precej v službi in tako naprej in tega sem se nekako zasitila. /Veliko je prireditev, predstav, nastopov, kar pa obiskujem./99

Katera je vaša najljubša dejavnost? Zakaj?

/Kar me zares in edino prav razveseli je obisk mojih sinov z družinama, ko kaj proslavimo. Takrat gremo kam ven, tega se zares veselim, ker jih pogrešam./100

Kako ustrezne so za vas dejavnosti, ki jih ponuja center?

Najbolj mi ustreza telovadba, ker to od nekdanj rada počnem. Tu veliko predvajajo narodno zabavno glasbo, Avsenike... tega so ljudje navajeni, meni to ne ustreza. Eni v tem uživajo, meni je kar moteče. To je zблиževanje kmečkega in mestnega življenja, ampak distanca med nami ostaja.

Kaj je tisto, kar center še ne ponuja, a bi si vi želeli oz. potrebovali?

Ni česa takega, ker meni se dom že nasploh zdi kot sirotišnica. Že od nekdanj sem imela odpor do domov za stare in se doma, kolikor se je dalo izogibala. Tudi /ni v moji naravi, da bi prej hodila po domovih, se družiti s stanovalci in se tako pripravila. Mislim, da nisem dovolj družabna za kaj takega./101 Tu nimam prave družbe. S stanovalci se vljudnostno pogovarjam, nimam poglobljenih pogovorov, zato veliko berem. Med menoj in ljudmi s podeželja je nek razkorak, ne pridemo skupaj, saj nas ne zanimajo iste teme.

Kaj je tisto, kar vas spodbudi k vključevanju v dejavnosti? Ali bi potrebovali več spodbude iz strani osebja?

Osebe je zelo prijetno, direktorica je našla prijetno skupino mladih ljudi, tudi sama spodbuja, da se dom čim bolj okraši in da je okolje čim bolj prijetno. Težava je v tem, da je starost zagrenjena, nič kaj zapeljiva. /Tudi drugi so zagrenjeni, predvsem zelo pogrešajo družine, mrko gledajo, se zavedajo, da se jim zaključuje življenjska doba, da ni več tistega, kar je nekoč bilo. Ljudje okrog tebe umirajo, krog se oža./102 /Spodbud je tu veliko, od mene je odvisno koliko jih bom sprejela, da ne govorim o zdravstvenih problemih. Jaz imam zjutraj največ zdravstvenih težav, takrat je večina dejavnosti, to vse človeka omejuje./103

Ali si želite več stikov s skupnostjo torej z ljudmi, društvu, dogodki izven doma?

Ja, /zunanj svet mi manjka, ampak sem sama kriva, ker se ne vključujem. Že pred prihodom v center sem se nekako umaknila iz družbe./104

Ali imate kakšen predlog ali idejo, kako bi se stanovalci čim bolj vključevali v skupnost?

/Star človek enostavno rabi čas, da se prilagodi in navadi na novo okolje, kar je za njega težko./105 Nekako moraš to sprejeti, če se ne vključiš, pač opazuješ dogajanje. To, kar se tu dogaja, je drugače zelo v redu. Psihologija staranje je pač takšna, da je temu tako.

Intervju 7(F)

Koliko časa živite v centru?

Pol leta.

Kje ste živeli pred tem?

V Šiški.

Kako ste se pred selitvijo v dom vključevali v skupnost (ste bili v kakšnem društvu, pevskem zboru, krožku, ste hodili na prireditve...)?

/Ja, v društvu upokojencev sem bila, ampak sem pred leti to pustila, ko sem zbolela. Nisem več mogla hoditi na izlete, srce mi nagaja./106

Kako vključeni v skupnost se počutite sedaj, ko živite v centru, v primerjavi z življenjem doma?

/Doma je bilo sigurno boljše, jaz sem bila v takšni službi, da sem z vsemi kontaktirala. Jaz poznam celo Šiško, moje stanovanje je bilo na sredi Šiške, to skozi avti vozijo, okrog mene vsi sosedje. Tu so pa drugi ljudje. Na začetku mi je bilo hudo, sem rekla ne vem, če bom zdržala./107 Od stresa se mi je sladkor dvigoval, sem mislila, da bom kar umrla. Tukaj je drugače kot doma, moraš upoštevati njihovo, soba mora biti odprta, noter pride kdor želi. Sem pa zdaj spoznala dve prijateljici, pa se večkrat dobimo.

Koliko stika imate z mlajšo in srednjo generacijo?

/Otroke videvam na prireditvah, to se mi kar lepo zdi, pridejo za rojstne dneve, za pusta... Otroci so prišli tudi na modno revijo./108 Mene so nagovarjali, da me bodo namazali, ampak sem rekla, jaz ne grem, jaz se ne bom sramotila. Sem šla pa gledat, bolj so se mi dopadali šolski otroci, ki so hodili na reviji, ne pa stari ljudje (smeh).

Koliko stika imate z ljudmi, ki niso stanovalci ali zaposleni v centru?

/Pridejo me obiskat sosedje./109

Na kakšne načine se vključujete v skupnost (npr. trgovine, kavarne, društvo upokojencev, kulturna društva, prostovoljci, študenti, tržnica, obisk mesta, otroci, prireditve, bazen, izleti...)? Če se ne, zakaj ne?
/Rojstni dan sem tu praznovala, peli so mi Litostrojski pevci, trije so me poznali. Povabili so jih iz doma./110
prejšnji mesec so bili drugi pevci za rojstne dneve. Vsak mesec priredijo zabavo za tiste, ki v tem mesecu praznujejo, vedno kdo drug poje. /Po mene velikokrat pride od sina žena, pa me kam pelje. Greva na kosilo, me pelje v kitajsko restavracijo, v Ljubljano./111 /V trgovino grem po kakšen priboljšek./112 Tako čas mineva.

Običajno centri ponujajo veliko krožkov, dejavnosti, aktivnosti za stanovalce. V katere/če katere dejavnosti ste vi vključeni? Če ne, zakaj ne?
/Pridem poslušat razne nastope./113

Katera je vaša najljubša dejavnost? Zakaj?

Najraje se dobim s prijateljico, ona je na drugem koncu, se dobiva na kavici, se pogovarjava.

Kako ustrezne so za vas dejavnosti, ki jih ponuja center?

So v redu.

Kaj je tisto, kar center še ne ponuja, a bi si vi želeli oz. potrebovali?

Ne vem, meni je tako všeč.

Kaj je tisto, kar vas spodbudi k vključevanju v dejavnosti? Ali bi potrebovali več spodbude iz strani osebja?

Ne bi.

Ali si želite več stikov s skupnostjo torej z ljudmi, društvi, dogodki izven doma?

Zdaj sem se tukaj privadila, zdaj mi je že težko iti kam. /Nimam želje, da bi hodila kam. Ustreza mi, da imam tukaj vse kar se tiče zdravnikov, da mi ni treba hodit okrog./114 Samo povem sestri in ona mi takoj prinese vsa zdravila.

Ali imate kakšen predlog ali idejo, kako bi se stanovalci čim bolj vključevali v skupnost?

Ne.

Intervju 8(G)

Koliko časa živite v centru?

2 leti.

Kje ste živeli pred tem?

V Italiji, Gorica. Bila sem poročena z Italijanom, tam sva živela 20 let.

Kako ste se pred selitvijo v dom vključevali v skupnost (ste bili v kakšnem društvu, pevskem zboru, krožku, ste hodili na prireditve...)?

Družila sem se z ljudmi, Italijani so krasni, topli ljudje.

Kako vključeni v skupnost se počutite sedaj, ko živite v centru, v primerjavi z življenjem doma?

/Glede na to, da sem še pokretna, se vključujem kolikor mi ustreza, drugače pa grem tudi v Ljubljano./115

Koliko stika imate z mlajšo in srednjo generacijo?

/Zelo veliko kontakta imam z svojimi nečaki in pranečaki iz Ljubljane, slišimo se vsaj dvakrat na dan, tudi vidimo se zelo pogosto. Dobivamo se v Ljubljani, gremo na kavico, na ribe.../116

Koliko stika imate z ljudmi, ki niso stanovalci ali zaposleni v centru?

Kot sem že rekla, /imam največ stika s sorodniki./117

Na kakšne načine se vključujete v skupnost (npr. trgovine, kavarne, društvo upokojencev, kulturna društva, prostovoljci, študenti, tržnica, obisk mesta, otroci, prireditve, bazen, izleti...)? Če se ne, zakaj ne?

/Jaz grem kar na avtobus in v Ljubljano, na tržnico. Grem kamor mi paše./118

Običajno centri ponujajo veliko krožkov, dejavnosti, aktivnosti za stanovalce. V katere/če katere dejavnosti ste vi vključeni? Če ne, zakaj ne?

Jaz se ne vključujem kaj dosti v domske dejavnosti. Vsa vrata so mi sicer odprta. /No, če so kakšni izleti in ta dom ima tega ogromno, več kot drugi, kot čujem, me pridejo vprašati, bi šla z nami v opero, na izlet... včasih privolim, ali pa tudi ne./119 /Vedno sem tudi vabljen na prireditve, včasih grem, ne pa redno./120 Dostikrat grem na zgodovinski krožek, bralni krožek, ugankarski krožek, vsak ponedeljek na fizioterapijo.

Katera je vaša najljubša dejavnost? Zakaj?

Fizioterapijo imam zelo rada in tudi čutim, da mi zelo pomaga. Imamo tudi /književni krožek, ki je zelo obiskan./121 vsak ponedeljek.

Kako ustrezne so za vas dejavnosti, ki jih ponuja center?

Nobena ni brezvezna. Vse je za nekaj dobro. Zame so najboljše te, ki povezujejo gibanje in ugankarstvo.

Kaj je tisto, kar center še ne ponuja, a bi si vi želeli oz. potrebovali?

To je težko vprašanje, ker /vsaka želja, ki jo kdo izrazi, se izpolni. Direktorica je izredno odzivna. Bila je recimo želja, da se gre na Zbiljsko jezero in to se že organizira. Vsak dan je nekaj, razen sobote in nedelje./122

Kaj je tisto, kar vas spodbudi k vključevanju v dejavnosti? Ali bi potrebovali več spodbude iz strani osebja?

/Včasih ti je izpod časti, včasih se ti zdi zamalo. Grem raje v Ljubljano, z Urbano./123 Spodbude je pa dovolj, osebje zelo spodbuja. /Eni so tudi tu osamljeni, odvisno od karakterja, pa ne najdejo pristnih stikov, sorodne duše./124 /Nihče ne bo prišel na tvoja vrata, tudi sam se moraš potruditi. Eni pa tudi še živijo v preteklosti, ena vedno poudarja »Jaz sem bila profesorica nemščine«, kot da je nekaj več od drugih. Potem pa sama sedi./125

Ali si želite več stikov s skupnostjo torej z ljudmi, društvu, dogodki izven doma?

/Jaz imam tri iz doma, s katerimi se družimo, gremo tudi ven na kavo, na kakšen Jegermeister./126 Drugače pa /imam to srečo, da sem še zelo aktivna in grem lahko na avtobus in kamor si želim./127

Ali imate kakšen predlog ali idejo, kako bi se stanovalci čim bolj vključevali v skupnost?

/Vse je odvisno od posameznika, njegove situacije, zdravstvenega stanja, volje.../128

Intervju 9(H)

Koliko časa živite v centru?

1 leto in 4 mesece.

Kje ste živeli pred tem?

V Ljubljani.

Kako ste se pred selitvijo v dom vključevali v skupnost (ste bili v kakšnem društvu, pevskem zboru, krožku, ste hodili na prireditve...)?

/Bila sem v društvu upokojencev v Šiški, hodili smo na izlete. Potem sem s tem nehala, ker je mož zbolel. Hodila pa sem na tržnico, v trgovine, tudi na kakšno predstavo./129 /Včasih grem domov h hčerki in vnukom, vsi so v isti hiši./130 /Včasih sva z možem nekajkrat letno hodila v toplice, potem sem tudi sama hodila, ampak sem imela probleme zaradi plavanja in vnetega živca, zato sem se odločila, da ne bom več šla./131

Kako vključeni v skupnost se počutite sedaj, ko živite v centru, v primerjavi z življenjem doma?

/Jaz se počutim vključeno tudi sedaj, se zelo veliko udeležujem./132

Koliko stika imate z mlajšo in srednjo generacijo?

Kadar pridejo smo v stiku, saj so luštni. Včasih grem gledat, včasih ne, odvisno od počutja.

Koliko stika imate z ljudmi, ki niso stanovalci ali zaposleni v centru?

/Imam računalnik, Googlam in se slišim s svojimi./133 /Hčera me obišče vsaj enkrat na teden./134 /imam tudi prijateljice, ki me obiskujejo, ena na štirinajst dni, ena vsak teden, ena vsak mesec./135

Na kakšne načine se vključujete v skupnost (npr. trgovine, kavarne, društvo upokojencev, kulturna društva, prostovoljci, študenti, tržnica, obisk mesta, otroci, prireditve, bazen, izleti...)? Če se ne, zakaj ne?

/Po potrebi grem v trgovino, tudi na kavico pred Tuš./136 /Hči me odpelje tudi kam drugam v trgovino ali kamor rabim./137 /Precej sem hodila na izlete, imam pa zadnje čase probleme z zdravjem, probleme imam tudi z očmi, morala bom na operacijo./138 Toliko teh aktivnosti je, toliko se dogaja v domu, da prav veliko prostega časa nimamo. Jaz pa rada tudi rešujem križanke, čitam.

Običajno centri ponujajo veliko krožkov, dejavnosti, aktivnosti za stanovalce. V katere/če katere dejavnosti ste vi vključeni? Če ne, zakaj ne?

Vsak dan hodim k telovadbi, krožek za bistenje možgan, /na kurs nemščine./139 na pogovore, ki jih imamo z ga. Lidijo (socialno delavko) enkrat na mesec, /bralni krožek pri ga. Alenki Veber./140

Katera je vaša najljubša dejavnost? Zakaj?

Najbolj všeč mi je krožek pri ga. Veber, ker vsi sodelujemo, vsak pove svoje mnenje. Lani smo reševali uganke, tudi pri njej.

Kako ustrezne so za vas dejavnosti, ki jih ponuja center?

Zelo v redu so, vsak si lahko dobi kaj zase.

Kaj je tisto, kar center še ne ponuja, a bi si vi želeli oz. potrebovali?

Pravzaprav je za vse poskrbljeno, vsak lahko dobi svoje.

Kaj je tisto, kar vas spodbudi k vključevanju v dejavnosti? Ali bi potrebovali več spodbude iz strani osebja?

/Na začetku sigurno rabiš spodbudo, na začetku so vsak dan hodili, so povedali, kaj se dogaja in me vabili. Potem pa ne rabiš več./141 Jaz grem vsak dan hodit, telovadim... /moraš pa imeti sam željo./142 ene vozijo na vozičkih dol k telovadbi pa tam samo sedijo, nimajo volje. Eni si pa zelo prizadevajo.

Ali si želite več stikov s skupnostjo torej z ljudmi, društvi, dogodki izven doma?

Ne, nič. /Jaz sem mislila, da bom ne vem koliko hodila nazaj v Ljubljano, ampak me zmeraj manj mika. Sicer grem tudi kdaj pa kdaj, ampak nimam neke želje./143

Ali imate kakšen predlog ali idejo, kako bi se stanovalci čim bolj vključevali v skupnost?

/Vsak se mora sam odločiti, da se bo vključeval./144

Intervju 10(I)

Koliko časa živite v centru?

2 leti.

Kje ste živeli pred tem?

V Domžalah.

Kako ste se pred selitvijo v dom vključevali v skupnost (ste bili v kakšnem društvu, pevskem zboru, krožku, ste hodili na prireditve...)?

/Bila sem v društvu upokojencev, zelo smo se imeli fajn, veliko smo bili skupaj. To sem počela, ko sem bila bolj pri sebi, potem sem padla./145

Kako vključeni v skupnost se počutite sedaj, ko živite v centru, v primerjavi z življenjem doma?

Dom je le dom. Tu sem, ker sem padla in si zlomila kolk. Je v redu, ampak se ne da primerjati z domom.

Koliko stika imate z mlajšo in srednjo generacijo?

/Otroke vidim, ko pridejo nastopat ali pa v varstvo./146

Koliko stika imate z ljudmi, ki niso stanovalci ali zaposleni v centru?

/Zelo rada imam petje, teh nastopov ne izpustim. Peli sta Saša Lendero, Nina Pušlar... /147 /obiskuje me sin./148 /Odpeljejo me k zdravniku, ko imam kakšen pregled./149

Na kakšne načine se vključujete v skupnost (npr. trgovine, kavarne, društvo upokojencev, kulturna društva, prostovoljci, študenti, tržnica, obisk mesta, otroci, prireditve, bazen, izleti...)? Če se ne, zakaj ne?

/Največkrat grem do Tuša, pa malo okoli doma./150

Običajno centri ponujajo veliko krožkov, dejavnosti, aktivnosti za stanovalce. V katere/če katere dejavnosti ste vi vključeni? Če ne, zakaj ne?

/Ne prav veliko, najraje poslušam pevske nastope. Se mi ne da./151

Katera je vaša najljubša dejavnost? Zakaj?

Vse kar je povezano s petjem.

Kako ustrezne so za vas dejavnosti, ki jih ponuja center?

So v redu, samo meni se ne da, veste. /Nimam želje, da bi sodelovala./152

Kaj je tisto, kar center še ne ponuja, a bi si vi želeli oz. potrebovali?

Veste, /ta Ana Petrič, direktorica, ta se vsega spomni, je izjemna organizatorka. Vse je na voljo. Niti nimam časa, da bi vse spremljala./153

Kaj je tisto, kar vas spodbudi k vključevanju v dejavnosti? Ali bi potrebovali več spodbude iz strani osebja?

/Ne potrebujem spodbude, ker si ne želim delati, več kot sedaj./154

Ali si želite več stikov s skupnostjo torej z ljudmi, društvi, dogodki izven doma?

Ja, /želela bi si več stikov, ampak ne morem veliko hoditi, ker težko hodim, uporabljam hojico. Pravzaprav bi si najbolj želela domov, ampak vem, da to ne gre./155

Ali imate kakšen predlog ali idejo, kako bi se stanovalci čim bolj vključevali v skupnost?

/Tisti, ki težko hodijo, se težko vključujejo. S to hojico sem počasna, nočem pa biti breme, da me morajo paziti in se z mano ukvarjati./156

Intervju 11(J) – Socialna delavka

Kako se s selitvijo v center spremeni vključenost stanovalca v skupnost?

/Odvisto od vsakega posameznika, kakšen je od prej/157 zato je /ob sprejemu pomembno, da se jaz kot socialna delavka pogovorim z njim, da vidim, ali so bili prej radi družabni, ali so se kaj vključevali/158. /Nekateri so taki, da tega ne želijo in jih tudi ne silimo./159 /Nekateri pa so po selitvi bolj vključeni v skupnost./160

Kako se center vključuje v skupnost?

/Sodelujemo z društvi upokojencev iz okolice/161, /prirejamo razne nastope, prireditve/162, /sodelujemo s šolami, vrteci/163, /prostovoljci, študenti./164 /Z njimi se povezuje in dejavnosti organizira predvsem delovna terapevtka./165 /Hodimo tudi ven iz centra, zadnjič smo šli recimo na spuščanje gregorčkov na Vrhniko, gremo na razstave, prireditve, šli smo na žetev sivke.../166

Kaj so dejavniki, ki vplivajo na to, koliko se center vključuje v skupnost?

/Velik vpliv ima odnos vodstva/167 do /vključevanja vseh stanovalcev, tudi tistih, ki so v posteljah./168 /Lahko bi rekli, da jih je preveč, da nimamo časa, ampak se zelo trudimo, da se tudi njih vključuje v čim več dejavnosti. Vse stanovalce, ki to zdržijo in si to želijo, se namreč vsaj trikrat na teden dvigne. To je tudi mene presenetilo, ko sem prišla sem./169 Tu je /cel tim tak, da se je pripravljen angažirati in vidi smisel v tem, da se vse stanovalce vključuje. Bolje se počutijo, manj so osamljeni. Tim na to ne gleda kot na dodatno delo, ampak na dolgoročne koristi in zadovoljstvo stanovalcev, ki jih to prinaša./170

Kaj so dejavniki, ki vplivajo na to, koliko se posamezni stanovalci vključujejo v skupnost?

/Odvisto je od vrste dejavnosti. Če govorimo o izletih iz centra, ki zahtevajo več hoje, se jih udeležujejo tisti, ki to zmorejo./171 /Organiziramo pa večinoma takšne dejavnosti, da se jih lahko udeležijo vsi, tudi stanovalci na vozičkih./172 /Zelo se trudimo, da vključujemo tudi stanovalce, ki so v posteljah in nepokretni. Če zdržijo na vozičkih, jih večkrat na teden posedemo na voziček in peljemo na različne dejavnosti npr. spremljajo obisk otrok iz vrta, obisk prostovoljcev, razna predavanja./173 /To zahteva dodatno delo, to ne delajo samo negovalci, ampak tudi fizioterapevtka, delovna terapevtka, animatorji, vsi si moramo med seboj pomagati, da se nepokretne stanovalce uredi in vsakodnevno vključuje./174 /Na to koliko se posameznik vključuje v skupnost vpliva več dejavnikov, zdravstveno stanje, eni stanovalci potrebujejo spodbudo, predvsem stanovalci z demenco potrebujejo vsakodnevno spodbudo, eni so že od prej aktivni, družabni in jih zanima, se sami vključujejo./175 /Odvisto od posameznika, zelo so si različni. So taki, ki si ne želijo sodelovati pri dejavnostih in jih pustimo, vsake toliko jih povprašamo, če bi šli, ampak če so bolj samotarski, so dobro orientirani in si ne želijo sodelovanja, to spoštujemo./176

Kakšen odnos ima socialna služba do skupnostnih projektov?

/Skupnostni projekti so zelo pomembni./177 /Ob sprejemu imajo prednost domačini/178 in tudi zato je /pomembno, da dom sodeluje s skupnostjo, da potencialni stanovalci že prej spoznajo dom, da vedo, da se tu

veliko dogaja, da se trudimo za naše stanovalce/179. /En takšnih projektov je Aktiven dan, kjer se med seboj družijo naši stanovalci in ostali stari ljudje, skupaj dvakrat tedensko telovadijo in se družijo. Na ta način se premaguje osamljenost, se povežejo tako stanovalci kot zunanji stari ljudje, hkrati pa potencialni stanovalci spoznajo center in se kasneje lažje odločijo za prehod v center./180 Zato je /pomembno, da socialna delavka vključevanje spodbuja in tudi zunanjim predstavi naše aktivnosti, tudi če tu ne živijo, si lahko tu ustvarijo socialno mrežo./181 /Pri projektih sodelujemo z delovno terapijo in animatorji, oni so tisti, ki so zadolženi za organizacijo dogodkov./182 Pri delu /uporabimo naša poznanstva in vabimo različne ljudi k sodelovanju in tako organiziramo npr. pevske nastope, predavanja.../183 Vsi /zaposleni so dobrodošli, da podajajo ideje, da dom povežejo z osebami, ki jih poznajo in bi sodelovale z nami./184 Naša /direktorica zelo spodbuja, da zaposleni sodelujemo pri idejah./185 Tudi /zaposleni nastopajo, npr igrajo instrumente, nastopijo na piknikih... Ena od naših zaposlenih zelo dobro riše, zato smo imeli v domu razstavo njenih izdelkov. Na ta način jo stanovalci spoznajo v drugi luči./186

Ali je v instituciji možno delati po načelih skupnostnega socialnega dela?

Da, /mislim da je tudi v instituciji možno, pa tudi nujno delati po načelih skupnostnega socialnega dela./187 Pri nas je sicer /delovna terapevtka tista, ki organizira večino dejavnosti, jaz pa pri tem sodelujem, kolikor lahko. Socialna delavka ima namreč veliko drugega, predvsem administrativnega dela, ki jo omejuje pri večji angažiranosti pri teh projektih. Če bi imela čas bi npr. že pred sprejemom človeka obiskala na domu in jih spoznala v domačem okolju./188

9.3 Teme in izpis relevantnih izjav

Teme:

- Vključevanje Centra starejših Notranjih Goric in njegovih stanovalcev v skupnost
- Odnos socialne službe Centra starejših Notranje Gorice do skupnostnih projektov
- Dejavniki, ki vplivajo na skupnostno socialno delo v centru starejših Notranje Gorice
- Dejavniki, ki vplivajo na vključevanje stanovalcev Centra starejših Notranje Gorice v skupnost
- Vključevanje stanovalcev Centra starejših Notranje Gorice v skupnost v primerjavi pred selitvijo v Center

1. Vključevanje Centra starejših Notranjih Goric in njegovih stanovalcev v skupnost

3a	Dosti stika imamo z otroki, npr. med počitnicami dajo starši sem otroke in so tu v varstvu, otroci pomagajo stanovalcem, imajo tudi svoje krožke, pa tudi z nami.
4a	...hodimo v trgovino, kavarno, poznamo celo vas, hodimo na sprehode, vas nas zelo sprejema.
5a	...pridejo pevske zbori, imamo kulturne prireditve, sigurno vsaj dvakrat na mesec. Bila je tudi Nuška Drašček, operne pevke.
6a	Toliko je dogajanja, zadnjič je bil cel dogodek, ko smo dobili kolo za dva stanovalca, mi mu rečemo rikša in se s tistim peljemo. Ko sem imela nekaj za na Pošto odnesti, me je glavni medicinski brat Nejc peljal z rikšo na Pošto.
7a	Hodim na razne izlete.
8a	Če vam po pravici povem, je tukaj toliko dogajanja, da imam manj časa, kot prej, ko sem bila v službi (smeh). Imamo razne izlete, zadnjič smo bili v Mozirskem gaju.
16a	Včasih gremo z osebnimi avtomobili, ko smo šli gledat snemanje Kdo bi vedel, se nas je nabralo za avtobus.
21b	Vsake toliko časa me na vozičku odpeljejo dol, samo jaz ne čutim potrebe, da bi kam šla.
31c	Jaz sem zelo vključena, saj je vse na voljo, če le hočeš. Hodim na zgodovinski krožek, nemški krožek, pridejo tudi od zunaj.
32c	Včasih pridejo tudi popoldan, od zunaj, npr. kakšen zbor...
33c	...pridejo iz vrta, za nas nastopajo, se pogovarjamo, se igramo razne igre, za nas rišejo. Večkrat pridejo, tudi mi gremo v vrtec ali šolo na kakšno predstavo.
34c	Danes ob dvanajstih pa nas bodo obiskali iz frizerske šole in nas bodo frizirali.
35c	...ravno danes imamo Aktivni dan, ko pridejo ljudje, ki niso stanovalci, zato smo bili sedaj na kavi, potem bomo šli na druge dejavnosti, potem bo pa še eno ura telovadbe. In prav spoprijateljili smo se.
36c	Imam tudi svoje prijateljice, ki me pokličejo, me tudi obiščejo včasih.
37c	Tudi po Skype-u komuniciram z vnučkom.
39c	Šli smo v Mozirski gaj.
43c	Tudi ti na vozičkih so bili vsi presenečeni, da zmorejo, da to za njih ni nemogoče, da še kam grejo.
45c	Vsak mesec pride knjižničarka, ki ji lahko naročiš knjige, ki bi jih bral.

46c	Zelo prijetna so tudi ta druženja, Aktiven dan. Ker rečemo tudi kaj s temi, ki pridejo od zunaj.
48c	Tri operne pevke so bile, imeli smo modno revijo, bili so iz televizije, bile so frizerke, so nas uredili. Bila je Saša Lendero.
49c	...vsak mesec pridejo zdravilni kužki. S kužki je tudi zelo zanimivo, pridejo ljudje z demenco in to jim ogromno pomeni, da so kužki tam.
50c	Tudi dementne vozijo na vse prireditve in tudi ven. Jaz se včasih čudim, kako jih peljejo po ulici, ven.
53c	Maja bom šla v Novo Gorico, grem k okulistu in zobozdravniku, takrat se dobim s prijateljicami.
58č	...ravno sem gledala sliko v Delu, ko so bili na obisku otroci, smo se slikali z zajčkom. Zelo rada imam otroke. Vedno, ko so tu, sem zraven.
59č	Študenti in prostovoljci so tudi tu, recimo peljejo ljudi k dejavnostim, spremljajo manj mobilne stanovalce.
60č	Zelo veliko stika imam z ljudmi, ki niso stanovalci, obiskujejo me sorodniki.
61č	Še vedno sem v stiku s prijateljicami.
64č	Mož je običajno hodil z osebnim avtomobilom, so ga peljali, jaz pa sem šla na avtobus.
65č	Hodim pa veliko po naši okolici, grem v trgovino...
66č	...imamo razna predavanja, to poslušam, prav tako mož.
72d	Imam še kar srečo, ker hodim k sorodnikom na razna praznovanja.
76d	Šla sem v Mozirski gaj nazadnje, šli smo tudi v vrtec v Cerknici, ogledali smo si tudi Cerkniško jezero, to je bilo zelo prijetno in mi je bilo všeč. Izleti so mi zelo všeč, osebje se zelo trudi, tudi vozičkarji hodijo zraven.
79d	Najraje imam Aktivni dan, sicer je treba to plačati, je pa dvakrat na teden, telovadba, kombinira pa se vedno s kakšnim predavanjem, ki je tudi za ostale, veliko časa tako napravimo, da preuredimo stole in prestavimo mize.
81d	Moram reči, da imajo dobro organizirano in je res veliko stvari, vsak dan se nekaj dogaja, sicer ob dopoldnevih, popoldnevi so bolj dolgočasni, če ni kakšne prireditve, vikendi in prazniki pa tudi.
84d	...več stikov z ljudmi, ki ne živijo tu, bi si želela, predvsem z mojimi, prijatelji.
88e	Gledam nastope, ko pridejo otroci za nas nastopat.
92e	Obiščejo me ljudje z Rakitne, domačini so me sprejeli in me sedaj obiščejo.
93e	S prijateljicami komuniciram preko telefona.
96e	...šla sem v Cerknico, v en vrtec, so me potegnili zraven.
97e	...grem s hojico do trgovine, po najnujnejše stvari.
98e	...če me kdo obišče, gremo tja v kavarno.
99e	Veliko je prireditev, predstav, nastopov, kar pa obiskujem.
100e	Kar me zares in edino prav razveseli je obisk mojih sinov z družinama, ko kaj proslavimo. Takrat gremo kam ven, tega se zares veselim, ker jih pogrešam.
108f	Otroke videvam na prireditvah, to se mi kar lepo zdi, pridejo za rojstne dneve, za pusta... Otroci so prišli tudi na modno revijo.
109f	Pridejo me obiskat sosede.
110f	Rojstni dan sem tu praznovala, peli so mi Litostrojski pevci, trije so me poznali. Povabili so jih iz doma,
111f	Po mene velikokrat pride od sina žena, pa me kam pelje. Greva na kosilo, me pelje v kitajsko restavracijo, v Ljubljano.
112f	V trgovino grem po kakšen priboljšek.
113f	Pridem poslušat razne nastope.
116g	Zelo veliko kontakta imam z svojimi nečaki in pranečaki iz Ljubljane, slišimo se vsaj dvakrat na dan, tudi vidimo se zelo pogosto. Dobivamo se v Ljubljani, gremo na kavico, na ribe...
117g	...imam največ stika s sorodniki.
118g	Jaz grem kar na avtobus in v Ljubljano, na tržnico. Grem kamor mi paše.
119g	No, če so kakšni izleti in ta dom ima tega ogromno, več kot drugi, kot čujem, me pridejo vprašati, bi šla z nami v opero, na izlet... včasih privolim, ali pa tudi ne.
120g	Vedno sem tudi vabljen na prireditve, včasih grem, ne pa redno.
121g	...književni krožek, ki je zelo obiskan.
126g	Jaz imam tri iz doma, s katerimi se družimo, gremo tudi ven na kavo, na kakšen Jegermeister.
130h	Včasih grem domov h hčerki in vnukom, vsi so v isti hiši.
133h	Imam računalnik, Googlam in se slišim s svojimi.
134h	Hčera me obišče vsaj enkrat na teden,
135h	...imam tudi prijateljice, ki me obiskujejo, ena na štirinajst dni, ena vsak teden, ena vsak mesec.
136h	Po potrebi grem v trgovino, tudi na kavico pred Tuš.

137h	Hči me odpelje tudi kam drugam v trgovino ali kamor rabim.
139h	...na kurs nemščine,...
140h	bralni krožek pri ga. Alenki Veber.
146i	Otroke vidim, ko pridejo nastopat ali pa v varstvo.
147i	Zelo rada imam petje, teh nastopov ne izpustim. Peli sta Saša Lendero, Nina Pušlar...
148i	...obiskuje me sin.
149i	Odpeljejo me k zdravniku, ko imam kakšen pregled.
150i	Največkrat grem do Tuša, pa malo okoli doma.
151i	Ne prav veliko, najraje poslušam pevske nastope. Se mi ne da.
161j	Sodelujemo z društvi upokojencev iz okolice ...
162j	...prirejamo razne nastope, prireditve...
163j	...sodelujemo s šolami, vrtci...
164j	...prostovoljci, študenti.
166j	Hodimo tudi ven iz centra, zadnjič smo šli recimo na spuščanje gregorčkov na Vrhniko, gremo na razstave, prireditve, šli smo na žetev sivke...

2. Odnos socialne službe Centra starejših Notranje Gorice do skupnostnih projektov

158j	...ob sprejemu pomembno, da se jaz kot socialna delavka pogovorim z njim, da vidim, ali so bili prej radi družabni, ali so se kaj vključevali.
159j	Nekateri so taki, da tega ne želijo in jih tudi ne silimo.
168j	...vključevanja vseh stanovalcev, tudi tistih, ki so v posteljah.
169j	Lahko bi rekli, da jih je preveč, da nimamo časa, ampak se zelo trudimo, da se tudi njih vključuje v čim več dejavnosti. Vse stanovalce, ki to zdržijo in si to želijo, se namreč vsaj trikrat na teden dvigne. To je tudi mene presenetilo, ko sem prišla sem.
172j	Organiziramo pa večinoma takšne dejavnosti, da se jih lahko udeležijo vsi, tudi stanovalci na vozičkih.
176j	Odvisno od posameznika, zelo so si različni. So taki, ki si ne želijo sodelovati pri dejavnostih in jih pustimo, vsake toliko jih povprašamo, če bi šli, ampak če so bolj samotarski, so dobro orientirani in si ne želijo sodelovanja, to spoštujemo.
177j	Skupnostni projekti so zelo pomembni.
178j	Ob sprejemu imajo prednost domačini...
179j	...pomembno, da dom sodeluje s skupnostjo, da potencialni stanovalci že prej spoznavajo dom, da vedo, da se tu veliko dogaja, da se trudimo za naše stanovalce
180j	En takšnih projektov je Aktiven dan, kjer se med seboj družijo naši stanovalci in ostali stari ljudje, skupaj dvakrat tedensko telovadijo in se družijo. Na ta način se premaguje osamljenost, se povežejo tako stanovalci kot zunanji stari ljudje, hkrati pa potencialni stanovalci spoznajo center in se kasneje lažje odločijo za prehod v center.
181j	...pomembno, da socialna delavka vključevanje spodbuja in tudi zunanjim predstavi naše aktivnosti, tudi če tu ne živijo, si lahko tu ustvarijo socialno mrežo.
187j	...mislim da je tudi v instituciji možno, pa tudi nujno delati po načelih skupnostnega socialnega dela.

3. Dejavniki, ki vplivajo na skupnostno socialno delo v centru starejših Notranje Gorice

71d	Zelo se trudijo, da imamo stanovalci stik z različnimi generacijami in to pomaga. Če tega ne bi bilo, bi bilo grozno in dolčas. Vsi stari imamo radi mlade.
77d	Zraven grejo tudi nepokretni, z njimi se zelo trudijo, ker sami ne morejo niti stati. To se mi zdi skoraj preveč, ker potem vse tako dolgo traja.
91e	Sem pa vesela, da so ljudje tu tako angažirani.
41c	...koliko muke je bilo treba, da so ljudi spravili iz vozičkov in na avtobus, potem dol in vse to.
44c	Od vsega sem najbolj občudovala naše terapevtke, ki so vozičke vozile po tistem grušču, to sploh ni enostavno. S kakšno zavzetostjo in empatijo so to počele.
47c	Direktorica ima ogromno idej in je tudi izjemna organizatorica in zmeraj najde kaj novega, kar bi lahko naredili. Vedno najde ljudi, da pridejo, pridejo predstaviti kakšen izdelek, ki ga lahko tudi vzamemo, se kaj novega naučimo. In to je vse zanimivo. Odprta je za vsako idejo, kaj vse smo že imeli.

122g	...vsaka želja, ki jo kdo izrazi, se izpolni. Direktorica je izredno odzivna. Bila je recimo želja, da se gre na Zbiljsko jezero in to se že organizira. Vsak dan je nekaj, razen sobote in nedelje.
153i	...ta Ana Petrič, direktorica, ta se vsega spomni, je izjemna organizatorica. Vse je na voljo. Niti nimam časa, da bi vse spremljala.
165j	Z njimi se povezuje in dejavnosti organizira predvsem delovna terapevtka.
167j	Velik vpliv ima odnos vodstva...
170j	...cel tim tak, da se je pripravljen angažirati in vidi smisel v tem, da se vse stanovalce vključuje. Bolje se počutijo, manj so osamljeni. Tim na to ne gleda kot na dodatno delo, ampak na dolgoročne koristi in zadovoljstvo stanovalcev, ki jih to prinaša.
173j	Zelo se trudimo, da vključujemo tudi stanovalce, ki so v posteljah in nepokretni. Če zdržijo na vozičkih, jih večkrat na teden posedemo na voziček in peljemo na različne dejavnosti npr. spremljajo obisk otrok iz vrtca, obisk prostovoljcev, razna predavanja.
174j	To zahteva dodatno delo, to ne delajo samo negovalci, ampak tudi fizioterapevtka, delovna terapevtka, animatorji, vsi si moramo med seboj pomagati, da se nepokretne stanovalce uredi in vsakodnevno vključuje.
182j	Pri projektih sodelujemo z delovno terapijo in animatorji, oni so tisti, ki so zadolženi za organizacijo dogodkov.
183j	...uporabimo naša poznanstva in vabimo različne ljudi k sodelovanju in tako organiziramo npr. pevske nastope, predavanja...
184j	zaposleni so dobrodošli, da podajajo ideje, da dom povežejo z osebami, ki jih poznajo in bi sodelovale z nami.
185j	...direktorica zelo spodbuja, da zaposleni sodelujemo pri idejah.
186j	...zaposleni nastopajo, npr igrajo inštrumente, nastopijo na piknikih... Ena od naših zaposlenih zelo dobro riše, zato smo imeli v domu razstavo njenih izdelkov. Na ta način jo stanovalci spoznajo v drugi luči.
188j	...delovna terapevtka tista, ki organizira večino dejavnosti, jaz pa pri tem sodelujem, kolikor lahko. Socialna delavka ima namreč veliko drugega, predvsem administrativnega dela, ki jo omejuje pri večji angažiranosti pri teh projektih. Če bi imela čas bi npr. že pred sprejemom človeka obiskala na domu in jih spoznala v domačem okolju.

1. Dejavniki, ki vplivajo na vključevanje stanovalcev Centra starejših Notranje Gorice v skupnost

9a	Naše zaposlene so eno uro in pol porivale te ljudi, vsa čast jim, ker se tako trudijo, da so te ljudi vozile na izlet, na avtobus, pa eno nogo na stopnico, pa drugo, res se zelo trudijo, enkratni so.
10a	...kdorkoli bi tu rekel, da mu je dolgčas ali jamral, je to zato, ker je on brez volje.
11a	To je čisto drug karakter, značaj, da se ti nič ne da.
12a	Te na vozičkih pripelje osebje, ker vejo, da sami od sebe ne morejo prihajati.
13a	Tisti, ki so še umsko in fizično sposobni, vejo kaj jim paše.
14a	Svetujejo pa nam fizioterapevtke in ostale punce.
15a	Rada bi šla v Ljubljano, ampak s hujico ne morem na trolo. Ko sem bila še na palici, sem šla z avtobusom do Ljubljane. Zdaj hodim organizirano, gremo skupaj na muzikal ali pa kam drugam.
17a	V domu se toliko ljudi zamenja, da ne rabim novih poznanstev, preden spoznam vse tu notri, gre ogromno časa.
18a	Zelo veliko se dela, če pa česa ni, pa ni osebje krivo, ker personala manjka.
20b	Vse se je spremenilo zaradi bolezni, ko sem zbolela sem šla iz bolnice že v hospic, potem domov, ena redkih, ki gre domov iz hospica, pa ni šlo, zdaj sem tu. Imam hude bolečine, ki so mi ostale, kar se mi ob aktivnosti še poslabša, zato sem raje v postelji.
22b	Imam televizijo, si označim kaj bom gledala, hčere mi prinesejo knjige. Sama s sabo sem zadovoljna.
24b	Zame te dejavnosti niso, zaradi bolezni.
25b	Bila sem na telovadbi, pa nas je bilo preveč v vozičkih. En drugega smo se dotikali, ni mi ustrezalo.
26b	Seveda me punce spodbujajo, da bi šla dol, ampak nimam preveč želje, sem zadovoljna tako.
27b	Niti nimam želje po stikih, saj to je tisto. Ker me tako boli in vse sorte poskušam, da bi si omilila to bolečino.
28b	Odvisno, kakšni ljudje so, ali si sploh želijo stikov.
30c	Dom je sicer izven mesta, ampak meni to ustreza.
40c	Jaz se tako čudim našim dekletom. Tudi vozičkarje so prepričale, da so šli.
42c	Mene so tudi prepričali, najprej nisem mislila iti, ker se ne počutim najboljše zadnje čase, nisem hotela ovirati.
51c	...sem tak človek, da bi se povsod vključevala.

52c	Ko pridejo novi, jih zelo spodbujajo, ampak eni so zamorjeni in jim ni do ničesar, ker so prišli po sili razmer in se morda niso sami odločili za dom. Ne morejo se sprijazniti s trenutnim stanjem, živeti tu in zdaj, ampak samo razmišljajo o preteklosti.
54c	Vsak se lahko udeleži in to gre, ker imaš na voljo spremstvo in nisi prepuščen sam sebi.
62č	Dokler me ni kap, sem šla na čisto vsak izlet.
63č	Zadnje čase manj hodim ven, ker me daje vrtoglavica in si ne upam.
67č	Tisti, ki lahko še mislijo, pomoje ne rabijo toliko spodbude. Dementne pa vozijo, ker jim veliko pomeni, da se vsaj nekaj premika, da niso samo v sobah.
68č	...tisti, ki si želi vključevati, to možnost ima.
73d	...obiskovat me hodijo ljudje, za katere nisem pričakovala, da bodo prišli. Je pa tega manj kot prej, saj je ta dom odmaknjen od mojega bivališča, od moje prejšnje skupnosti.
74d	Jaz bi šla večkrat v Ljubljano za kakšen opravke, če bi bilo to bližje. Tako pa je to predrago, saj moram iti s taksijem. Taksij do Fužin, kjer imam zobozdravnika me stane 26 €, kar je v obe smeri več kot 50 €, kar si pogosto ne morem privoščiti.
75d	Avtobus ne pride v poštev, ker slabo hodim, imam tudi nevropatijo in nimam dobre kontrole nad rokami in nogami.
78d	Sedaj se vključujem v vse dejavnosti, ker mi je pač dolgčas. Nisem več tako bolna, imam preveč časa in se zato vsega udeležim, razen, če se mi kakšna zadeva zdi prav neumna.
80d	Vse to počnem, ker mi je dolgčas, to počnem, ker rada vidim, da mi čas hitreje mine, tudi če sem med ljudmi, ki mi niso vedno všeč.
82d	Sama spremljam na oglasni deski.
83d	...osebje spodbuja. Sploh na začetku mi je bilo zelo všeč, ker so me hodili spraševati in vabiti na telovadbo, pa so rekli zdaj je pa ta dogodek, pridite. Bilo je veliko lažje, kot če bi sama iskala. To je bila ponavadi delovna terapevtka.
85d	Osebnost bi morala imeti več obiskov.
87e	Se pa malo vključujem, ker me omejuje moje zdravje. Pred kratkim sem padla in si izpahnila ramo.
89e	Nisem pa tak tip človeka, da bi se angažirala, če me ne potegne družba.
90e	Ni bilo še pogojev, da bi se jaz vključila, nekako se mi ne da.
94e	Manjka mi moj vozniški izpit, to me zelo omejuje, počutim se kot brez nog, sedaj ko sem brez izpita.
95e	Ni bilo še kaj dosti priložnosti, da bi kam šla, sploh zaradi vremena, se mi ni dalo.
101e	...ni v moji naravi, da bi prej hodila po domovih, se družiti s stanovalci in se tako pripravila. Mislim, da nisem dovolj družabna za kaj takega.
102e	Tudi drugi so zagrenjeni, predvsem zelo pogrešajo družine, mrko gledajo, se zavedajo, da se jim zaključuje življenjska doba, da ni več tistega, kar je nekoč bilo. Ljudje okrog tebe umirajo, krog se oža.
103e	Spodbud je tu veliko, od mene je odvisno koliko jih bom sprejela, da ne govorim o zdravstvenih problemih. Jaz imam zjutraj največ zdravstvenih težav, takrat je večina dejavnosti, to vse človeka omejuje.
105e	Star človek enostavno rabi čas, da se prilagodi in navadi na novo okolje, kar je za njega težko.
114f	Nimam želje, da bi hodila kam. Ustreza mi, da imam tukaj vse kar se tiče zdravnikov, da mi ni treba hoditi okrog.
115g	Glede na to, da sem še pokretna, se vključujem kolikor mi ustreza, drugače pa grem tudi v Ljubljano.
123g	Včasih ti je izpod časti, včasih se ti zdi zamalo. Grem raje v Ljubljano, z Urbano.
124g	Eni so tudi tu osamljeni, odvisno od karakterja, pa ne najdejo pristnih stikov, sorodne duše.
125g	Nihče ne bo prišel na tvoja vrata, tudi sam se moraš potruditi. Eni pa tudi še živijo v preteklosti, ena vedno poudarja »Jaz sem bila profesorica nemščine«, kot da je nekaj več od drugih. Potem pa sama sedi.
127g	...imam to srečo, da sem še zelo aktivna in grem lahko na avtobus in kamor si želim.
128g	Vse je odvisno od posameznika, njegove situacije, zdravstvenega stanja, volje...
138h	Precej sem hodila na izlete, imam pa zadnje čase probleme z zdravjem, probleme imam tudi z očmi, morala bom na operacijo.
141h	Na začetku sigurno rabiš spodbudo, na začetku so vsak dan hodili, so povedali, kaj se dogaja in me vabili. Potem pa ne rabiš več.
142h	...moraš pa imeti sam željo.
143h	Jaz sem mislila, da bom ne vem koliko hodila nazaj v Ljubljano, ampak me zmeraj manj mika. Sicer grem tudi kdaj pa kdaj, ampak nimam neke želje.
144h	Vsak se mora sam odločiti, da se bo vključeval.
152i	Nimam želje, da bi sodelovala.
154i	Ne potrebujem spodbude, ker si ne želim delati, več kot sedaj.

155i	...želela bi si več stikov, ampak ne morem veliko hoditi, ker težko hodim, uporabljam hojico. Pravzaprav bi si najbolj želela domov, ampak vem, da to ne gre.
156i	Tisti, ki težko hodijo, se težko vključujejo. S to hojico sem počasna, nočem pa biti breme, da me morajo paziti in se z mano ukvarjati.
157j	Odvisno od vsakega posameznika, kakšen je od prej.
171j	Odvisno je od vrste dejavnosti. Če govorimo o izletih iz centra, ki zahtevajo več hoje, se jih udeležujejo tisti, ki to zmorejo.
175j	Na to koliko se posameznik vključuje v skupnost vpliva več dejavnikov, zdravstveno stanje, eni stanovalci potrebujejo spodbudo, predvsem stanovalci z demenco potrebujejo vsakodnevno spodbudo, eni so že od prej aktivni, družabni in jih zanima, se sami vključujejo.

2. Vključevanje stanovalcev Centra starejših Notranje Gorice v skupnost v primerjavi pred selitvijo v Center

1a	Pred selitvijo se nisem vključevala v takšne stvari, ni bilo časa.
2a	Tu se zelo veliko dogaja in se tudi jaz vključujem v dejavnosti. Ko sem bila doma, tega ni bilo na voljo.
19b	Bila sem zelo leteča. Vključevala sem se, kolikor se je dalo, veliko sem pomagala pri vnukinji. Bila sem v Šoli zdravja na Kodeljevem, sodelovali smo z vrtcem v okviru medgeneracijskega sodelovanja. Še pred enim letom sem bila zelo aktivna (pokaže sliko), potem je prišla bolezen in se je vse spremenilo.
23b	Ko sem bila doma, smo se z sosedi veliko družili, bilo je nekaj družin s katerimi smo se dobivali v naši oazi v bloku. Prišli so me tudi obiskat tu.
29c	Štiri leta sem bila predsednica Univerze za tretje življenjsko obdobje, hodila na telovadbo, krožke, italijanščino, angleščino.
38c	Zdi se mi d se zelo veliko vključujem.
55č	Dokler sem v službo hodila, sem se malo vključevala v skupnost. Potem sva gradila vikend in tudi ni bilo časa.
56č	Bila pa sva družabna in sva se z ljudmi družila. Nisva se udeleževala organiziranih dejavnosti.
57č	Sedaj sem veliko bolj vključena. Dokler si v službi je eno, potem ko si v pokoju, si pa kar naenkrat prost in sam sebi prepuščen. Zdaj sem pa spet zelo dejavna na različnih področjih.
69d	Čisto nič v zadnjih dveh letih, ker sem imela zdravljenje, kemoterapije zaradi raka na prsih, to je tudi razlog, da sem se preselila sem. Pred tem pa sem se, bila sem v zvezi borcev, hodila sem na sestanke v krajevni skupnosti ipd.
70d	Absolutno se počutim manj vključeno kot prej. Ko prideš v dom se počutiš izključeno iz normalnega življenja, prideš med stare, bolne ljudi. Doma si sredi življenja, sredi ljudi vseh starosti. Jaz sem imela v hiši dva otroka in sem bila vsak dan na tekočem, tudi pogovarjaš se o čisto drugih stvareh. V domu se pogovarjaš samo o bolezni, če sploh govorijo stanovalci.
86e	Ne, nič. Skrbela sem za vrt, hišo, psa. Po upokojitvi sem se zelo umaknila in se nisem angažirala. V tem pogledu sem se kar zanemarila.
104e	...zunanj svet mi manjka, ampak sem sama kriva, ker se ne vključujem. Že pred prihodom v center sem se nekako umaknila iz družbe.
106f	Ja, v društvu upokojencev sem bila, ampak sem pred leti to pustila, ko sem zbolela. Nisem več mogla hoditi na izlete, srce mi nagaja.
107f	Doma je bilo sigurno boljše, jaz sem bila v takšni službi, da sem z vsemi kontaktirala. Jaz poznam celo Šiško, moje stanovanje je bilo na sredi Šiške, to skozi avti vozijo, okrog mene vsi sosedje. Tu so pa drugi ljudje. Na začetku mi je bilo hudo, sem rekla ne vem, če bom zdržala.
129h	Bila sem v društvu upokojencev v Šiški, hodili smo na izlete. Potem sem s tem nehala, ker je mož zbolel. Hodila pa sem na tržnico, v trgovine, tudi na kakšno predstavo.
131h	Včasih sva z možem nekajkrat letno hodila v toplice, potem sem tudi sama hodila, ampak sem imela probleme zaradi plavanja in vnetega živca, zato sem se odločila, da ne bom več šla.
132h	Jaz se počutim vključeno tudi sedaj, se zelo veliko udeležujem.
145i	Bila sem v društvu upokojencev, zelo smo se imeli fajn, veliko smo bili skupaj. To sem počela, ko sem bila bolj pri sebi, potem sem padla.
160j	Nekateri pa so po selitvi bolj vključeni v skupnost.

9.4 Odprto kodiranje znotraj posameznih tem

1. Vključevanje Centra starejših Notranjih Goric in njegovih stanovalcev v skupnost

3a	Dosti stika imamo z otroki, npr. med počitnicami dajo starši sem otroke in so tu v varstvu, otroci pomagajo stanovalcem, imajo tudi svoje krožke, pa tudi z nami.	Stik z otroki
4a	...hodimo v trgovino, kavarno, poznamo celo vas, hodimo na sprehode, vas nas zelo sprejema.	Vključenost v bližnjo okolico
5a	...pridejo pevski zbori, imamo kulturne prireditve, sigurno vsaj dvakrat na mesec. Bila je tudi Nuška Drašček, operne pevke.	Nastopi/prireditve v domu
6a	Toliko je dogajanja, zadnjič je bil cel dogodek, ko smo dobili kolo za dva stanovalca, mi mu rečemo rikša in se s tistim peljemo. Ko sem imela nekaj za na Pošto odnesti, me je glavni medicinski brat Nejc peljal z rikšo na Pošto.	Inovativni pristopi
7a	Hodim na razne izlete.	Izleti
8a	Če vam po pravici povem, je tukaj toliko dogajanja, da imam manj časa, kot prej, ko sem bila v službi (smeh). Imamo razne izlete, zadnjič smo bili v Mozirskem gaju.	Izleti
16a	Včasih gremo z osebnimi avtomobili, ko smo šli gledat snemanje Kdo bi vedel, se nas je nabralo za avtobus.	Izleti
21b	Vsake toliko časa me na vozičku odpeljejo dol, samo jaz ne čutim potrebe, da bi kam šla.	Vključevanje stanovalcev z omejeno mobilnostjo
31c	Jaz sem zelo vključena, saj je vse na voljo, če le hočeš. Hodim na zgodovinski krožek, nemški krožek, pridejo tudi od zunaj.	Krožki
32c	Včasih pridejo tudi popoldan, od zunaj, npr. kakšen zbor...	Nastopi/prireditve v domu
33c	...pridejo iz vrta, za nas nastopajo, se pogovarjamo, se igramo razne igre, za nas rišejo. Večkrat pridejo, tudi mi gremo v vrtec ali šolo na kakšno predstavo.	Stik z otroki
34c	Danes ob dvanajstih pa nas bodo obiskali iz frizerske šole in nas bodo frizirali.	Inovativni pristopi
35c	...ravno danes imamo Aktivni dan, ko pridejo ljudje, ki niso stanovalci, zato smo bili sedaj na kavi, potem bomo šli na druge dejavnosti, potem bo pa še eno ura telovadbe. In prav spoprijateljili smo se.	Povezovanje z okoliškimi prebivalci
36c	Imam tudi svoje prijateljice, ki me pokličejo, me tudi obiščejo včasih.	Ohranjanje prijateljstev
37c	Tudi po Skype-u komuniciram z vnučkom.	Uporaba spleta
39c	Šli smo v Mozirski gaj.	Izleti
43c	Tudi ti na vozičkih so bili vsi presenečeni, da zmorejo, da to za njih ni nemogoče, da še kam grejo.	Vključevanje stanovalcev z omejeno mobilnostjo
45c	Vsak mesec pride knjižničarka, ki ji lahko naročiš knjige, ki bi jih bral.	Obisk knjižničarke
46c	Zelo prijetna so tudi ta druženja, Aktiven dan. Ker rečemo tudi kaj s temi, ki pridejo od zunaj.	Povezovanje z okoliškimi prebivalci
48c	Tri operne pevke so bile, imeli smo modno revijo, bili so iz televizije, bile so frizerke, so nas uredili. Bila je Saša Lendero.	Nastopi/prireditve v domu
49c	...vsak mesec pridejo zdravilni kužki. S kužki je tudi zelo zanimivo, pridejo ljudje z demenco in to jim ogromno pomeni, da so kužki tam.	Obisk terapevtskih psov
50c	Tudi dementne vozijo na vse prireditve in tudi ven. Jaz se včasih čudim, kako jih peljejo po ulici, ven.	Vključevanje oseb z demenco
53c	Maja bom šla v Novo Gorico, grem k okulistu in zobozdravniku, takrat se dobim s prijateljicami.	Obisk domačega okolja
58č	...ravno sem gledala sliko v Delu, ko so bili na obisku otroci, smo se slikali z zajčkom. Zelo rada imam otroke. Vedno, ko so tu, sem zraven.	Stik z otroki

59č	Študenti in prostovoljci so tudi tu, recimo peljejo ljudi k dejavnostim, spremljajo manj mobilne stanovalce.	Študenti in prostovoljci
60č	Zelo veliko stika imam z ljudmi, ki niso stanovalci, obiskujejo me sorodniki.	Veliko stika z ljudmi, ki niso stanovalci
61č	Še vedno sem v stiku s prijateljicami.	Ohranjanje prijateljstev
64č	Mož je običajno hodil z osebnim avtomobilom, so ga peljali, jaz pa sem šla na avtobus.	Izleti
65č	Hodim pa veliko po naši okolici, grem v trgovino...	Vključenost v bližnjo okolico
66č	...imamo razna predavanja, to poslušam, prav tako mož.	Predavanja
72d	Imam še kar srečo, ker hodim k sorodnikom na razna praznovanja.	Obisk domačega okolja
76d	Šla sem v Mozirski gaj nazadnje, šli smo tudi v vrtec v Cerknici, ogledali smo si tudi Cerkniško jezero, to je bilo zelo prijetno in mi je bilo všeč. Izleti so mi zelo všeč, osebe se zelo trudi, tudi vozičkarji hodijo zraven.	Izleti
79d	Najraje imam Aktivni dan, sicer je treba to plačati, je pa dvakrat na teden, telovadba, kombinira pa se vedno s kakšnim predavanjem, ki je tudi za ostale, veliko časa tako zapravimo, da preuredimo stole in prestavimo mize.	Povezovanje z okoliškimi prebivalci
81d	Moram reči, da imajo dobro organizirano in je res veliko stvari, vsak dan se nekaj dogaja, sicer ob dopoldnevih, popoldnevi so bolj dolgočasni, če ni kakšne prireditve, vikendi in prazniki pa tudi.	Dogajanje ob dopoldnevih
84d	...več stikov z ljudmi, ki ne živijo tu, bi si želela, predvsem z mojimi, prijatelji.	Želja po vključevanju
88e	Gledam nastope, ko pridejo otroci za nas nastopat	Stik z otroki
92e	Obiščejo me ljudje z Rakitne, domačini so me sprejeli in me sedaj obiščejo.	Ohranjanje prijateljstev
93e	S prijateljicami komuniciram preko telefona.	Ohranjanje prijateljstev
96e	...šla sem v Cerknico, v en vrtec, so me potegnili zraven.	Izleti
97e	...grem s hojico do trgovine, po najnujnejše stvari.	Vključenost v bližnjo okolico
98e	...če me kdo obišče, gremo tja v kavarno.	Vključenost v bližnjo okolico
99e	Veliko je prireditev, predstav, nastopov, kar pa obiskujem.	Nastopi/prireditve
100e	Kar me zares in edino prav razveseli je obisk mojih sinov z družinama, ko kaj proslavimo. Takrat gremo kam ven, tega se zares veselim, ker jih pogrešam.	Druženje s svojci izven doma
108f	Otroke videvam na prireditvah, to se mi kar lepo zdi, pridejo za rojstne dneve, za pusta... Otroci so prišli tudi na modno revijo.	Stik z otroki
109f	Pridejo me obiskat sosede.	Ohranjanje prijateljstev
110f	Rojstni dan sem tu praznovala, peli so mi Litostrojski pevci, trije so me poznali. Povabili so jih iz doma,	Nastopi/prireditve v domu
111f	Po mene velikokrat pride od sina žena, pa me kam pelje. Greva na kosilo, me pelje v kitajsko restavracijo, v Ljubljano.	Druženje s svojci izven doma
112f	V trgovino grem po kakšen priboljšek.	Vključenost v bližnjo okolico
113f	Pridem poslušat razne nastope.	Nastopi/prireditve v domu
116g	Zelo veliko kontakta imam z svojimi nečaki in pranečaki iz Ljubljane, slišimo se vsaj dvakrat na dan, tudi vidimo se zelo pogosto. Dobivamo se v Ljubljani, gremo na kavico, na ribe...	Druženje s svojci izven doma
117g	...imam največ stika s sorodniki.	Stik s sorodniki
118g	Jaz grem kar na avtobus in v Ljubljano, na tržnico. Grem kamor mi paše.	Samostojno vključevanje

119g	No, če so kakšni izleti in ta dom ima tega ogromno, več kot drugi, kot čujem, me pridejo vprašati, bi šla z nami v opero, na izlet... včasih privolim, ali pa tudi ne.	Izleti
120g	Vedno sem tudi vabljen na prireditve, včasih grem, ne pa redno.	Nastopi/prireditve v domu
121g	...književni krožek, ki je zelo obiskan.	Krožki
126g	Jaz imam tri iz doma, s katerimi se družimo, gremo tudi ven na kavo, na kakšen Jegermeister.	Vključenost v bližnjo okolico
130h	Včasih grem domov h hčerki in vnukom, vsi so v isti hiši.	Obisk domačega okolja
133h	Imam računalnik, Googlam in se slišim s svojimi.	Uporaba spleta
134h	Hčera me obišče vsaj enkrat na teden,	Stik s sorodniki
135h	...imam tudi prijateljice, ki me obiskujejo, ena na štirinajst dni, ena vsak teden, ena vsak mesec.	Ohranjanje prijateljstev
136h	Po potrebi grem v trgovino, tudi na kavico pred Tuš.	Vključenost v bližnjo okolico
137h	Hči me odpelje tudi kam drugam v trgovino ali kamor rabim.	Druženje s svojci izven doma
139h	...na kurs nemščine,...	Krožki
140h	bralni krožek pri ga. Alenki Veber.	Krožki
146i	Otroke vidim, ko pridejo nastopat ali pa v varstvo.	Stik z otroki
147i	Zelo rada imam petje, teh nastopov ne izpustim. Peli sta Saša Lendero, Nina Pušlar...	Nastopi/prireditve v domu
148i	...obiskuje me sin.	Stik s sorodniki
149i	Odpeljejo me k zdravniku, ko imam kakšen pregled.	Obisk zdravnika
150i	Največkrat grem do Tuša, pa malo okoli doma.	Vključenost v bližnjo okolico
151i	Ne prav veliko, najraje poslušam pevske nastope. Se mi ne da.	Nastopi/prireditve v domu
161j	Sodelujemo z društvi upokojencev iz okolice...	Sodelovanje z društvi upokojencev
162j	...prirejamo razne nastope, prireditve...	Nastopi/prireditve v domu
163j	...sodelujemo s šolami, vrtci...	Stik z otroki
164j	...prostovoljci, študenti.	Prostovoljci/študenti
166j	Hodimo tudi ven iz centra, zadnjič smo šli recimo na spuščanje gregorčkov na Vrhniko, gremo na razstave, prireditve, šli smo na žetev sivke...	Izleti

2. Odnos socialne službe Centra starejših Notranje Gorice do skupnostnih projektov

158j	...ob sprejemu pomembno, da se jaz kot socialna delavka pogovorim z njim, da vidim, ali so bili prej radi družabni, ali so se kaj vključevali.	Spoznavanje posameznika
159j	Nekateri so taki, da tega ne želijo in jih tudi ne silimo.	Spoštovanje odločitev posameznika
168j	...vključevanja vseh stanovalcev, tudi tistih, ki so v posteljah.	Vključevanje stanovalcev z omejeno mobilnostjo
169j	Lahko bi rekli, da jih je preveč, da nimamo časa, ampak se zelo trudimo, da se tudi njih vključuje v čim več dejavnosti. Vse stanovalce, ki to zdržijo in si to želijo, se namreč vsaj trikrat na teden dvigne. To je tudi mene presenetilo, ko sem prišla sem.	Trud za vključevanje vseh stanovalcev
172j	Organiziramo pa večinoma takšne dejavnosti, da se jih lahko udeležijo vsi, tudi stanovalci na vozičkih.	Vključevanje stanovalcev z omejeno mobilnostjo
176j	Odvisno od posameznika, zelo so si različni. So taki, ki si ne želijo sodelovati pri dejavnostih in jih pustimo, vsake toliko jih povprašamo, če bi šli, ampak če so bolj samotarski, so dobro orientirani in si ne želijo sodelovanja, to spoštujemo.	Spoštovanje odločitev posameznika
177j	Skupnostni projekti so zelo pomembni.	Prepoznavanje pomena skupnostnih projektov
178j	Ob sprejemu imajo prednost domačini...	Sprejem domačinov
179j	...pomembno, da dom sodeluje s skupnostjo, da	Prepoznavanje pomena skupnostnih

	potencialni stanovanke že prej spoznavajo dom, da vedo, da se tu veliko dogaja, da se trudimo za naše stanovanke	projektov
180j	En takšnih projektov je Aktiven dan, kjer se med seboj družijo naši stanovanke in ostali stari ljudje, skupaj dvakrat tedensko telovadijo in se družijo. Na ta način se premaguje osamljenost, se povežejo tako stanovanke kot zunanji stari ljudje, hkrati pa potencialni stanovanke spoznajo center in se kasneje lažje odločijo za prehod v center.	Prepoznavanje pomena povezovanja stanovanke in starih ljudi iz okolice
181j	...pomembno, da socialna delavka vključevanje spodbuja in tudi zunanji predstavi naše aktivnosti, tudi če tu ne živijo, si lahko tu ustvarijo socialno mrežo.	Prepoznavanje pomena skupnostnih projektov
187j	...mislim da je tudi v instituciji možno, pa tudi nujno delati po načelih skupnostnega socialnega dela.	Prepoznavanje možnosti za skupnostno delo v domu

3. Dejavniki, ki vplivajo na skupnostno socialno delo v centru starejših Notranje Gorice

71d	Zelo se trudijo, da imamo stanovanke stik z različnimi generacijami in to pomaga. Če tega ne bi bilo, bi bilo grozno in dolčas. Vsi stari imamo radi mlade.	Trud zaposlenih za medgeneracijsko povezovanje
77d	Zraven grejo tudi nepokretni, z njimi se zelo trudijo, ker sami ne morejo niti stati. To se mi zdi skoraj preveč, ker potem vse tako dolgo traja.	Trud zaposlenih za vključevanje stanovanke z omejeno mobilnostjo
91e	Sem pa vesela, da so ljudje tu tako angažirani.	Angažiranost zaposlenih
41c	...koliko muke je bilo treba, da so ljudi spravili iz vozičkov in na avtobus, potem dol in vse to.	Trud za vključevanje stanovanke z omejeno mobilnostjo
44c	Od vsega sem najbolj občudovala naše terapevte, ki so vozičke vozile po tistem grušču, to sploh ni enostavno. S kakšno zavzetostjo in empatijo so to počele.	Trud za vključevanje stanovanke z omejeno mobilnostjo
47c	Direktorica ima ogromno idej in je tudi izjemna organizatorica in zmeraj najde kaj novega, kar bi lahko naredili. Vedno najde ljudi, da pridejo, pridejo predstaviti kakšen izdelek, ki ga lahko tudi vzamemo, se kaj novega naučimo. In to je vse zanimivo. Odprta je za vsako idejo, kaj vse smo že imeli.	Vpliv vodstva na vključevanje
122g	...vsaka želja, ki jo kdo izrazi, se izpolni. Direktorica je izredno odzivna. Bila je recimo želja, da se gre na Zbiljsko jezero in to se že organizira. Vsak dan je nekaj, razen sobote in nedelje.	Vpliv vodstva na vključevanje
153i	...ta Ana Petrič, direktorica, ta se vsega spomni, je izjemna organizatorica. Vse je na voljo. Niti nimam časa, da bi vse spremljala.	Vpliv vodstva na vključevanje
165j	Z njimi se povezuje in dejavnosti organizira predvsem delovna terapevta.	Delovna terapija kot organizator dejavnosti
167j	Velik vpliv ima odnos vodstva...	Vpliv vodstva na vključevanje
170j	...cel tim tak, da se je pripravljen angažirati in vidi smisel v tem, da se vse stanovanke vključuje. Bolje se počutijo, manj so osamljeni. Tim na to ne gleda kot na dodatno delo, ampak na dolgoročne koristi in zadovoljstvo stanovanke, ki jih to prinaša.	Odnos celotnega tima do vključevanja
173j	Zelo se trudimo, da vključujemo tudi stanovanke, ki so v posteljah in nepokretni. Če zdržijo na vozičkih, jih večkrat na teden posedemo na voziček in peljemo na različne dejavnosti npr. spremljajo obisk otrok iz vrta, obisk prostovoljcev, razna predavanja.	Trud za vključevanje stanovanke z omejeno mobilnostjo
174j	To zahteva dodatno delo, to ne delajo samo negovalci, ampak tudi fizioterapevta, delovna terapevta, animatorji, vsi si moramo med seboj	Timsko delo

	pomagati, da se nepokretne stanovalce uredi in vsakodnevno vključuje.	
182j	Pri projektih sodelujemo z delovno terapijo in animatorji, oni so tisti, ki so zadolženi za organizacijo dogodkov.	Timsko delo
183j	...uporabimo naša poznanstva in vabimo različne ljudi k sodelovanju in tako organiziramo npr. pevske nastope, predavanja...	Uporaba lastnih poznanstev
184j	zaposleni so dobrodošli, da podajajo ideje, da dom povežejo z osebami, ki jih poznajo in bi sodelovale z nami.	Spodbuda zaposlenih k podajanju idej za skupnostne projekte
185j	...direktorica zelo spodbuja, da zaposleni sodelujemo pri idejah.	Vpliv vodstva na vključevanje
186j	...zaposleni nastopajo, npr igrajo inštrumente, nastopijo na piknikih... Ena od naših zaposlenih zelo dobro riše, zato smo imeli v domu razstavo njenih izdelkov. Na ta način jo stanovalci spoznajo v drugi luči.	Angažiranost zaposlenih
188j	...delovna terapevtka tista, ki organizira večino dejavnosti, jaz pa pri tem sodelujem, kolikor lahko. Socialna delavka ima namreč veliko drugega, predvsem administrativnega dela, ki jo omejuje pri večji angažiranosti pri teh projektih. Če bi imela čas bi npr. že pred sprejemom človeka obiskala na domu in jih spoznala v domačem okolju.	Socialna delavka ima premalo časa za skupnostne aktivnosti

4. Dejavniki, ki vplivajo na vključevanje stanovalcev Centra starejših Notranje Gorice v skupnost

9a	Naše zaposlene so eno uro in pol porivale te ljudi, vsa čast jim, ker se tako trudijo, da so te ljudi vozile na izlet, na avtobus, pa eno nogo na stopnico, pa drugo, res se zelo trudijo, enkratni so.	Odnos zaposlenih do vključevanja stanovalcev z omejeno mobilnostjo
10a	...kdorkoli bi tu rekel, da mu je dolgčas ali jamral, je to zato, ker je on brez volje.	Pomanjkanje volje za vključevanje
11a	To je čisto drug karakter, značaj, da se ti nič ne da.	Osebnostni dejavniki
12a	Te na vozičkih pripelje osebje, ker vejo, da sami od sebe ne morejo prihajati.	Odnos zaposlenih do vključevanja stanovalcev z omejeno mobilnostjo
13a	Tisti, ki so še umsko in fizično sposobni, vejo kaj jim paše.	Odločitev posameznika
14a	Svetujejo pa nam fizioterapevtke in ostale punce.	Svetovanje osebja
15a	Rada bi šla v Ljubljano, ampak s hojico ne morem na trolo. Ko sem bila še na palici, sem šla z avtobusom do Ljubljane. Zdaj hodim organizirano, gremo skupaj na muzikal ali pa kam drugam.	Omejena gibljivost kot ovira k samostojnemu vključevanju
17a	V domu se toliko ljudi zamenja, da ne rabim novih poznanstev, preden spoznam vse tu notri, gre ogromno časa.	Pomanjkanje želje po vključevanju
18a	Zelo veliko se dela, če pa česa ni, pa ni osebje krivo, ker personala manjka.	Pomanjkanje osebja
20b	Vse se je spremenilo zaradi bolezni, ko sem zbolela sem šla iz bolnice že v hospic, potem domov, ena redkih, ki gre domov iz hospica, pa ni šlo, zdaj sem tu. Imam hude bolečine, ki so mi ostale, kar se mi ob aktivnosti še poslabša, zato sem raje v postelji.	Zdravstveno stanje kot ovira k vključevanju
22b	Imam televizijo, si označim kaj bom gledala, hčere mi prinesejo knjige. Sama s sabo sem zadovoljna.	Pomanjkanje želje po vključevanju
24b	Zame te dejavnosti niso, zaradi bolezni.	Zdravstveno stanje kot ovira k vključevanju
25b	Bila sem na telovadbi, pa nas je bilo preveč v vozičkih. En drugega smo se dotikali, ni mi ustrezalo.	Neustreznost dejavnosti

26b	Seveda me punce spodbujajo, da bi šla dol, ampak nimam preveč želje, sem zadovoljna tako.	Pomanjkanje želje po vključevanju
27b	Niti nimam želje po stikih, saj to je tisto. Ker me tako boli in vse sorte poskušam, da bi si omilila to bolečino.	Zdravstveno stanje kot ovira k vključevanju
28b	Odvisno, kakšni ljudje so, ali si sploh želijo stikov.	Osebnostni dejavniki
30c	Dom je sicer izven mesta, ampak meni to ustreza.	Lokacija doma
40c	Jaz se tako čudim našim dekletom. Tudi vozičkarje so prepričale, da so šli.	Odnos zaposlenih do vključevanja stanovalcev z omejeno mobilnostjo
42c	Mene so tudi prepričali, najprej nisem mislila iti, ker se ne počutim najboljše zadnje čase, nisem hotela ovirati.	Spodbuda osebja
51c	...sem tak človek, da bi se povsod vključevala.	Osebnostni dejavniki
52c	Ko pridejo novi, jih zelo spodbujajo, ampak eni so zamorjeni in jim ni do ničesar, ker so prišli po sili razmer in se morda niso sami odločili za dom. Ne morejo se sprijazniti s trenutnim stanjem, živeti tu in zdaj, ampak samo razmišljajo o preteklosti.	Pomanjkanje želje po vključevanju
54c	Vsak se lahko udeleži in to gre, ker imaš na voljo spremstvo in nisi prepuščen sam sebi.	Spremstvo osebja
62č	Dokler me ni kap, sem šla na čisto vsak izlet.	Zdravstveno stanje kot ovira k vključevanju
63č	Zadnje čase manj hodim ven, ker me daje vrtoglavica in si ne upam.	Zdravstveno stanje kot ovira k vključevanju
67č	Tisti, ki lahko še mislijo, pomoje ne rabijo toliko spodbude. Dementne pa vozijo, ker jim veliko pomeni, da se vsaj nekaj premika, da niso samo v sobah.	Spodbuda oseb z demenco
68č	...tisti, ki si želi vključevati, to možnost ima.	Želja po vključevanju
73d	...obiskovat me hodijo ljudje, za katere nisem pričakovala, da bodo prišli. Je pa tega manj kot prej, saj je ta dom odmaknjen od mojega bivališča, od moje prejšnje skupnosti.	Lokacija doma
74d	Jaz bi šla večkrat v Ljubljano za kakšen popravek, če bi bilo to bližje. Tako pa je to predrago, saj moram iti s taksijem. Taksij do Fužin, kjer imam zobozdravnika me stane 26 €, kar je v obe smeri več kot 50 €, kar si pogosto ne morem privoščiti.	Finančni dejavniki
75d	Avtobus ne pride v poštev, ker slabo hodim, imam tudi nevropatijo in nimam dobre kontrole nad rokami in nogami.	Zdravstveno stanje kot ovira k vključevanju
78d	Sedaj se vključujem v vse dejavnosti, ker mi je pač dolgčas. Nisem več tako bolna, imam preveč časa in se zato vsega udeležim, razen, če se mi kakšna zadeva zdi prav neumna.	Dolgočasje
80d	Vse to počnem, ker mi je dolgčas, to počnem, ker rada vidim, da mi čas hitreje mine, tudi če sem med ljudmi, ki mi niso vedno všeč.	Dolgočasje
82d	Sama spremljam na oglasni deski.	Spremljanje oglasnih desk
83d	...osebje spodbuja. Sploh na začetku mi je bilo zelo všeč, ker so me hodili spraševati in vabiti na telovadbo, pa so rekli zdaj je pa ta dogodek, pridite. Bilo je veliko lažje, kot če bi sama iskala. To je bila ponavadi delovna terapevtka.	Spodbuda osebja
85d	Osebnostno bi morala imeti več obiskov.	Premalo obiskov
87e	Se pa malo vključujem, ker me omejuje moje zdravje. Pred kratkim sem padla in si izpahnila ramo.	Zdravstveno stanje kot ovira k vključevanju
89e	Nisem pa tak tip človeka, da bi se angažirala, če me ne potegne družba.	Osebnostni dejavniki
90e	Ni bilo še pogojev, da bi se jaz vključila, nekako se mi ne da.	Pomanjkanje pogojev za vključevanje
94e	Manjka mi moj vozniški izpit, to me zelo omejuje, počutim se kot brez nog, sedaj ko sem brez izpita.	Odsotnost lastnega prevoza

95e	Ni bilo še kaj dosti priložnosti, da bi kam šla, sploh zaradi vremena se mi ni dalo.	Vremenski dejavniki
101e	...ni v moji naravi, da bi prej hodila po domovih, se družiti s stanovalci in se tako pripravila. Mislim, da nisem dovolj družabna za kaj takega.	Osebnostni dejavniki
102e	Tudi drugi so zagrenjeni, predvsem zelo pogrešajo družine, mrko gledajo, se zavedajo, da se jim zaključuje življenjska doba, da ni več tistega, kar je nekoč bilo. Ljudje okrog tebe umirajo, krog se oža.	Pomanjkanje želje po vključevanju
103e	Spodbud je tu veliko, od mene je odvisno koliko jih bom sprejela, da ne govorim o zdravstvenih problemih. Jaz imam zjutraj največ zdravstvenih težav, takrat je večina dejavnosti, to vse človeka omejuje.	Zdravstveno stanje kot ovira k vključevanju
105e	Star človek enostavno rabi čas, da se prilagodi in navadi na novo okolje, kar je za njega težko.	Čas prilagajanja na novo okolje
114f	Nimam želje, da bi hodila kam. Ustreza mi, da imam tukaj vse kar se tiče zdravnikov, da mi ni treba hodit okrog.	Pomanjkanje želje po vključevanju
115g	Glede na to, da sem še pokretna, se vključujem kolikor mi ustreza, drugače pa grem tudi v Ljubljano.	Dobra mobilnost
123g	Včasih ti je izpod časti, včasih se ti zdi zamalo. Grem raje v Ljubljano, z Urbano.	Želja po individualnem vključevanju
124g	Eni so tudi tu osamljeni, odvisno od karakterja, pa ne najdejo pristnih stikov, sorodne duše.	Osebnostni dejavniki
125g	Nihče ne bo prišel na tvoja vrata, tudi sam se moraš potruditi. Eni pa tudi še živijo v preteklosti, ena vedno poudarja »Jaz sem bila profesorica nemščine«, kot da je nekaj več od drugih. Potem pa sama sedi.	Osebnostni dejavniki
127g	...imam to srečo, da sem še zelo aktivna in grem lahko na avtobus in kamor si želim.	Dobra mobilnost
128g	Vse je odvisno od posameznika, njegove situacije, zdravstvenega stanja, volje...	Kombinacija dejavnikov
138h	Precej sem hodila na izlete, imam pa zadnje čase probleme z zdravjem, probleme imam tudi z očmi, morala bom na operacijo.	Zdravstveno stanje kot ovira k vključevanju
141h	Na začetku sigurno rabiš spodbudo, na začetku so vsak dan hodili, so povedali, kaj se dogaja in me vabili. Potem pa ne rabiš več.	Pomen spodbude na začetku bivanja v domu
142h	...moraš pa imeti sam željo.	Želja po vključevanju
143h	Jaz sem mislila, da bom ne vem koliko hodila nazaj v Ljubljano, ampak me zmeraj manj mika. Sicer grem tudi kdaj pa kdaj, ampak nimam neke želje.	Pomanjkanje želje po vključevanju
144h	Vsak se mora sam odločiti, da se bo vključeval.	Odločitev posameznika
152i	Nimam želje, da bi sodelovala.	Pomanjkanje želje po vključevanju
154i	Ne potrebujem spodbude, ker si ne želim delati, več kot sedaj.	Pomanjkanje želje po vključevanju
155i	...želela bi si več stikov, ampak ne morem veliko hoditi, ker težko hodim, uporabljam hojico. Pravzaprav bi si najbolj želela domov, ampak vem, da to ne gre.	Omejena gibljivost kot ovira k samostojnemu vključevanju
156i	Tisti, ki težko hodijo, se težko vključujejo. S to hojico sem počasna, nočem pa biti breme, da me morajo paziti in se z mano ukvarjati.	Omejena gibljivost kot ovira k samostojnemu vključevanju
157j	Odvisno od vsakega posameznika, kakšen je od prej.	Osebnostni dejavniki
171j	Odvisno je od vrste dejavnosti. Če govorimo o izletih iz centra, ki zahtevajo več hoje, se jih udeležujejo tisti, ki to zmorejo.	Zdravstveno stanje kot ovira k vključevanju
175j	Na to koliko se posameznik vključuje v skupnost vpliva več dejavnikov, zdravstveno stanje, eni stanovalci potrebujejo spodbudo, predvsem stanovalci	Kombinacija dejavnikov

	z demenco potrebujejo vsakodnevno spodbudo, eni so že od prej aktivni, družabni in jih zanima, se sami vključujejo.	
--	---	--

5. Vključevanje stanovalcev Centra starejših Notranje Gorice v skupnost v primerjavi pred selitvijo v Center

1a	Pred selitvijo se nisem vključevala v takšne stvari, ni bilo časa.	Sedaj več časa za vključevanje
2a	Tu se zelo veliko dogaja in se tudi jaz vključujem v dejavnosti. Ko sem bila doma, tega ni bilo na voljo.	Sedaj več dejavnosti na voljo
19b	Bila sem zelo leteča. Vključevala sem se, kolikor se je dalo, veliko sem pomagala pri vnukinji. Bila sem v Šoli zdravja na Kodeljevem, sodelovali smo z vrtcem v okviru medgeneracijskega sodelovanja. Še pred enim letom sem bila zelo aktivna (pokaže sliko), potem je prišla bolezen in se je vse spremenilo.	Veliko vključevanja do bolezni
23b	Ko sem bila doma, smo se z sosedi veliko družili, bilo je nekaj družin s katerimi smo se dobivali v naši oazi v bloku. Prišli so me tudi obiskat tu.	Ohranjanje prejšnjih stikov
29c	Štiri leta sem bila predsednica Univerze za tretje življenjsko obdobje, hodila na telovadbo, krožke, italijanščino, angleščino.	Prej veliko vključevanja
38c	Zdi se mi da se zelo veliko vključujem.	Sedaj veliko vključevanja
55č	Dokler sem v službo hodila, sem se malo vključevala v skupnost. Potem sva gradila vikend in tudi ni bilo časa.	Sedaj več časa za vključevanje
56č	Bila pa sva družabna in sva se z ljudmi družila. Nisva se udeleževala organiziranih dejavnosti.	Individualno vključevanje
57č	Sedaj sem veliko bolj vključena. Dokler si v službi je eno, potem ko si v pokoju, si pa kar naenkrat prost in sam sebi prepuščen. Zdaj sem pa spet zelo dejavna na različnih področjih.	Več vključevanja kot pred selitvijo
69d	Čisto nič v zadnjih dveh letih, ker sem imela zdravljenje, kemoterapije zaradi raka na prsih, to je tudi razlog, da sem se preselila sem. Pred tem pa sem se, bila sem v zvezi borcev, hodila sem na sestanke v krajevni skupnosti ipd.	Veliko vključevanja do bolezni
70d	Absolutno se počutim manj vključeno kot prej. Ko prideš v dom se počutiš izključeno iz normalnega življenja, prideš med stare, bolne ljudi. Doma si sredi življenja, sredi ljudi vseh starosti. Jaz sem imela v hiši dva otroka in sem bila vsak dan na tekočem, tudi pogovarjaš se o čisto drugih stvareh. V domu se pogovarjaš samo o bolezni, če sploh govorijo stanovalci.	Po selitvi občutek izključenosti iz normalnega življenja
86e	Ne, nič. Skrbela sem za vrt, hišo, psa. Po upokojitvi sem se zelo umaknila in se nisem angažirala. V tem pogledu sem se kar zanemarila.	Pred selitvijo malo vključevanja
104e	...zunani svet mi manjka, ampak sem sama kriva, ker se ne vključujem. Že pred prihodom v center sem se nekako umaknila iz družbe.	Malo vključevanja pred in po selitvi
106f	Ja, v društvu upokojencev sem bila, ampak sem pred leti to pustila, ko sem zbolela. Nisem več mogla hoditi na izlete, srce mi nagaja.	Veliko vključevanja do bolezni
107f	Doma je bilo sigurno boljše, jaz sem bila v takšni službi, da sem z vsemi kontaktirala. Jaz poznam celo Šiško, moje stanovanje je bilo na sredi Šiške, to skozi avti vozijo, okrog mene vsi sosedje. Tu so pa drugi ljudje. Na začetku mi je bilo hudo, sem rekla ne vem, če bom zdržala.	Prej veliko vključevanja
129h	Bila sem v društvu upokojencev v Šiški, hodili smo na izlete. Potem sem s tem nehala, ker je mož zbolel. Hodila	Veliko vključevanja do bolezni

	pa sem na tržnico, v trgovine, tudi na kakšno predstavo.	
131h	Včasih sva z možem nekajkrat letno hodila v toplice, potem sem tudi sama hodila, ampak sem imela probleme zaradi plavanja in vnetega živca, zato sem se odločila, da ne bom več šla.	Veliko vključevanja do bolezni
132h	Jaz se počutim vključeno tudi sedaj, se zelo veliko udeležujem.	Sedaj veliko vključevanja
145i	Bila sem v društvu upokojencev, zelo smo se imeli fajn, veliko smo bili skupaj. To sem počela, ko sem bila bolj pri sebi, potem sem padla.	Veliko vključevanja do bolezni
160j	Nekateri pa so po selitvi bolj vključeni v skupnost.	Več vključevanja kot pred selitvijo

9.5 Začetna tematska analiza (po odprtem kodiranju)

Vključevanje Centra starejših Notranjih Goric in njegovih stanovalcev v skupnost

Stik z otroki

3a Dosti stika imamo z otroki, npr. med počitnicami dajo starši sem otroke in so tu v varstvu, otroci pomagajo stanovalcem, imajo tudi svoje krožke, pa tudi z nami.

33c ...pridejo iz vrtca, za nas nastopajo, se pogovarjamo, se igramo razne igre, za nas rišejo. Večkrat pridejo, tudi mi gremo v vrtec ali šolo na kakšno predstavo.

58č ...ravno sem gledala sliko v Delu, ko so bili na obisku otroci, smo se slikali z zajčkom. Zelo rada imam otroke. Vedno, ko so tu, sem zraven.

88e Gledam nastope, ko pridejo otroci za nas nastopat.

108f Otroke vidim na prireditvah, to se mi kar lepo zdi, pridejo za rojstne dneve, za pusta... Otroci so prišli tudi na modno revijo.

146i Otroke vidim, ko pridejo nastopat ali pa v varstvo.

163j ...sodelujemo s šolami, vrtci...

Vključenost v bližnjo okolico

4a ...hodimo v trgovino, kavarno, poznamo celo vas, hodimo na sprehode, vas nas zelo sprejema.

65č Hodim pa veliko po naši okolici, grem v trgovino...

97e ...grem s hojico do trgovine, po najnujnejše stvari.

98e ...če me kdo obišče, gremo tja v kavarno.

112f V trgovino grem po kakšen priboljšek.

126g Jaz imam tri iz doma, s katerimi se družimo, gremo tudi ven na kavo, na kakšen Jegermeister.

136g Po potrebi grem v trgovino, tudi na kavico pred Tuš.

150i Največkrat grem do Tuša, pa malo okoli doma.

Nastopi/prireditve v domu

5a ...pridejo pevski zbori, imamo kulturne prireditve, sigurno vsaj dvakrat na mesec. Bila je tudi Nuška Drašček, operne pevke.

32c Včasih pridejo tudi popoldan, od zunaj, npr. kakšen zbor...

48c Tri operne pevke so bile, imeli smo modno revijo, bili so iz televizije, bile so frizerke, so nas uredili. Bila je Saša Lendero.

99e Veliko je prireditev, predstav, nastopov, kar pa obiskujem.

110f Rojstni dan sem tu praznovala, peli so mi Litostrojski pevci, trije so me poznali. Povabili so jih iz doma.

113f Pridem poslušat razne nastope.

120g Vedno sem tudi vabljen na prireditve, včasih grem, ne pa redno.

147i Zelo rada imam petje, teh nastopov ne izpustim. Peli sta Saša Lendero, Nina Pušlar...

151i Ne prav veliko, najraje poslušam pevske nastope. Se mi ne da.

162j ...prirejamo razne nastope, prireditve...

Inovativni pristopi

6a Toliko je dogajanja, zadnjič je bil cel dogodek, ko smo dobili kolo za dva stanovalca, mi mu rečemo rikša in se s tistim peljemo. Ko sem imela nekaj za na Pošto odnesti, me je glavni medicinski brat Nejc peljal z rikšo na Pošto.

34c Danes ob dvanajstih pa nas bodo obiskali iz frizerske šole in nas bodo frizirali.

Izleti

7a Hodim na razne izlete.

8a Če vam po pravici povem, je tukaj toliko dogajanja, da imam manj časa, kot prej, ko sem bila v službi (smeh). Imamo razne izlete, zadnjič smo bili v Mozirskem gaju.

16a Včasih gremo z osebnimi avtomobili, ko smo šli gledat snemanje Kdo bi vedel, se nas je nabralo za avtobus.

39c Šli smo v Mozirski gaj.

64č Mož je običajno hodil z osebnim avtomobilom, so ga peljali, jaz pa sem šla na avtobus.

76d Šla sem v Mozirski gaj nazadnje, šli smo tudi v vrtec v Cerknici, ogledali smo si tudi Cerkniško jezero, to je bilo zelo prijetno in mi je bilo všeč. Izleti so mi zelo všeč, osebe se zelo trudi, tudi vozičkarji hodijo zraven.

96e ...šla sem v Cerknico, v en vrtec, so me potegnili zraven.

119g No, če so kakšni izleti in ta dom ima tega ogromno, več kot drugi, kot čujem, me pridejo vprašati, bi šla z nami v opero, na izlet... včasih privolim, ali pa tudi ne.

166j Hodimo tudi ven iz centra, zadnjič smo šli recimo na spuščanje gregorčkov na Vrhniko, gremo na razstave, prireditve, šli smo na žetev sivke...

Vključevanje stanovalcev z omejeno mobilnostjo

21b Vsake toliko časa me na vozičku odpeljejo dol, samo jaz ne čutim potrebe, da bi kam šla.

43c Tudi ti na vozičkih so bili vsi presenečeni, da zmorejo, da to za njih ni nemogoče, da še kam grejo.

Krožki

31c Jaz sem zelo vključena, saj je vse na voljo, če le hočeš. Hodim na zgodovinski krožek, nemški krožek, pridejo tudi od zunaj.

121g ...književni krožek, ki je zelo obiskan.

139h ...na kurs nemščine,...

140h bralni krožek pri ga. Alenki Veber.

Povezovanje z okoliškimi prebivalci

35c ...ravno danes imamo Aktivni dan, ko pridejo ljudje, ki niso stanovalci, zato smo bili sedaj na kavi, potem bomo šli na druge dejavnosti, potem bo pa še eno ura telovadbe. In prav spoprijateljili smo se.

46c Zelo prijetna so tudi ta druženja, Aktivni dan. Ker rečemo tudi kaj s temi, ki pridejo od zunaj.

79d Najraje imam Aktivni dan, sicer je treba to plačati, je pa dvakrat na teden, telovadba, kombinira pa se vedno s kakšnim predavanjem, ki je tudi za ostale, veliko časa tako zapravimo, da preuredimo stole in prestavimo mize.

Ohranjanje prijateljstev

36c Imam tudi svoje prijateljice, ki me pokličejo, me tudi obiščejo včasih.

61č Še vedno sem v stiku s prijateljicami.

92e Obiščejo me ljudje z Rakitne, domačini so me sprejeli in me sedaj obiščejo.

93e S prijateljicami komuniciram preko telefona.

109f Pridejo me obiskat sosedje.

135h ...imam tudi prijateljice, ki me obiskujejo, ena na štirinajst dni, ena vsak teden, ena vsak mesec.

Uporaba spleta

37c Tudi po Skype-u komuniciram z vnučkom.

133h Imam računalnik, Googlam in se slišim s svojimi.

Obisk knjižničarke

45c Vsak mesec pride knjižničarka, ki ji lahko naročiš knjige, ki bi jih bral.

Obisk terapevtskih psov

49c...vsak mesec pridejo zdravilni kužki. S kužki je tudi zelo zanimivo, pridejo ljudje z demenco in to jim ogromno pomeni, da so kužki tam.

Vključevanje oseb z demenco

50c Tudi dementne vozijo na vse prireditve in tudi ven. Jaz se včasih čudim, kako jih peljejo po ulici, ven.

Obisk domačega okolja

53c Maja bom šla v Novo Gorico, grem k okulistu in zobozdravniku, takrat se dobim s prijateljicami.

72d Imam še kar srečo, ker hodim k sorodnikom na razna praznovanja.

130h Včasih grem domov h hčerki in vnukom, vsi so v isti hiši.

Študenti in prostovoljci

59č Študenti in prostovoljci so tudi tu, recimo peljejo ljudi k dejavnostim, spremljajo manj mobilne stanovalce.

164j ...prostovoljci, študenti.

Veliko stika z ljudmi, ki niso stanovalci

60č Zelo veliko stika imam z ljudmi, ki niso stanovalci, obiskujejo me sorodniki.

Predavanja

66č ...imamo razna predavanja, to poslušam, prav tako mož.

Dogajanje ob dopoldnevih

81d Moram reči, da imajo dobro organizirano in je res veliko stvari, vsak dan se nekaj dogaja, sicer ob dopoldnevih, popoldnevi so bolj dolgočasni, če ni kakšne prireditve, vikendi in prazniki pa tudi.

Želja po vključevanju

84d...več stikov z ljudmi, ki ne živijo tu, bi si želela, predvsem z mojimi, prijatelji.

Druženje s svojci izven doma

100e Kar me zares in edino prav razveseli je obisk mojih sinov z družinama, ko kaj proslavimo. Takrat gremo kam ven, tega se zares veselim, ker jih pogrešam.

111f Po mene velikokrat pride od sina žena, pa me kam pelje. Grevna na kosilo, me pelje v kitajsko restavracijo, v Ljubljano.

116g Zelo veliko kontakta imam z svojimi nečaki in pranečaki iz Ljubljane, slišimo se vsaj dvakrat na dan, tudi vidimo se zelo pogosto. Dobivamo se v Ljubljani, gremo na kavico, na ribe...

137h Hči me odpelje tudi kam drugam v trgovino ali kamor rabim.

Stik s sorodniki

117g ...imam največ stika s sorodniki.

134h Hčera me obišče vsaj enkrat na teden,

148i ...obiskuje me sin.

Samostojno vključevanje

118g Jaz grem kar na avtobus in v Ljubljano, na tržnico. Grem kamor mi paše.

Obisk zdravnika

149i Odpeljejo me k zdravniku, ko imam kakšen pregled.

Sodelovanje z društvi upokojencev

161j Sodelujemo z društvi upokojencev iz okolice...

Odnos socialne službe Centra starejših Notranje Gorice do skupnostnih projektov

Spoznavanje posameznika

158j ...ob sprejemu pomembno, da se jaz kot socialna delavka pogovorim z njim, da vidim, ali so bili prej radi družabni, ali so se kaj vključevali.

Spoštovanje odločitev posameznika

159j Nekateri so taki, da tega ne želijo in jih tudi ne silimo.

176j Odvisno od posameznika, zelo so si različni. So taki, ki si ne želijo sodelovati pri dejavnostih in jih pustimo, vsake toliko jih povprašamo, če bi šli, ampak če so bolj samotarski, so dobro orientirani in si ne želijo sodelovanja, to spoštujemo.

Vključevanje stanovalcev z omejeno mobilnostjo

168j...vključevanja vseh stanovalcev, tudi tistih, ki so v posteljah.

172j Organiziramo pa večinoma takšne dejavnosti, da se jih lahko udeležijo vsi, tudi stanovalci na vozičkih.

Trud za vključevanje vseh stanovalcev

169j Lahko bi rekli, da jih je preveč, da nimamo časa, ampak se zelo trudimo, da se tudi njih vključuje v čim več dejavnosti. Vse stanovalce, ki to zdržijo in si to želijo, se namreč vsaj trikrat na teden dvigne. To je tudi mene presenetilo, ko sem prišla sem.

Prepoznavanje pomena skupnostnih projektov

177j Skupnostni projekti so zelo pomembni.

179j ...pomembno, da dom sodeluje s skupnostjo, da potencialni stanovalci že prej spoznavajo dom, da vedo, da se tu veliko dogaja, da se trudimo za naše stanovalce

181j ...pomembno, da socialna delavka vključevanje spodbuja in tudi zunanjim predstavi naše aktivnosti, tudi če tu ne živijo, si lahko tu ustvarijo socialno mrežo.

Sprejem domačinov

178j Ob sprejemu imajo prednost domačini...

Prepoznavanje pomena povezovanja stanovalcev in starih ljudi iz okolice

180j En takšnih projektov je Aktiven dan, kjer se med seboj družijo naši stanovalci in ostali stari ljudje, skupaj dvakrat tedensko telovadijo in se družijo. Na ta način se premaguje osamljenost, se povežejo tako stanovalci kot zunanji stari ljudje, hkrati pa potencialni stanovalci spoznajo center in se kasneje lažje odločijo za prehod v center.

Prepoznavanje možnosti za skupnostno delo v domu

187 ...mislim da je tudi v instituciji možno, pa tudi nujno delati po načelih skupnostnega socialnega dela.

Dejavniki, ki vplivajo na skupnostno socialno delo v centru starejših Notranje Gorice

Trud zaposlenih za medgeneracijsko povezovanje

71d Zelo se trudijo, da imamo stanovalci stik z različnimi generacijami in to pomaga. Če tega ne bi bilo, bi bilo grozno in dolgčas. Vsi stari imamo radi mlade.

Trud zaposlenih za vključevanje stanovalcev z omejeno mobilnostjo

77d Zraven grejo tudi nepokretni, z njimi se zelo trudijo, ker sami ne morejo niti stati. To se mi zdi skoraj preveč, ker potem vse tako dolgo traja.

41c ...koliko muke je bilo treba, da so ljudi spravili iz vozičkov in na avtobus, potem dol in vse to.

44c Od vsega sem najbolj občudovala naše terapevtke, ki so vozičke vozile po tistem grušču, to sploh ni enostavno. S kakšno zavzetostjo in empatijo so to počele.

173j Zelo se trudimo, da vključujemo tudi stanovalce, ki so v posteljah in nepokretni. Če zdržijo na vozičkih, jih večkrat na teden posedemo na voziček in peljemo na različne dejavnosti npr. spremljajo obisk otrok iz vrtca, obisk prostovoljcev, razna predavanja.

Delovna terapija kot organizator dejavnosti

165j Z njimi se povezuje in dejavnosti organizira predvsem delovna terapevtka.

Angažiranost zaposlenih

91e Sem pa vesela, da so ljudje tu tako angažirani.

186j ...zaposleni nastopajo, npr. igrajo inštrumente, nastopijo na piknikih... Ena od naših zaposlenih zelo dobro riše, zato smo imeli v domu razstavo njenih izdelkov. Na ta način jo stanovalci spoznajo v drugi luči.

Vpliv vodstva na vključevanje

47c Direktorica ima ogromno idej in je tudi izjemna organizatorica in zmeraj najde kaj novega, kar bi lahko naredili. Vedno najde ljudi, da pridejo, pridejo predstaviti kakšen izdelek, ki ga lahko tudi vzamemo, se kaj novega naučimo. In to je vse zanimivo. Odprta je za vsako idejo, kaj vse smo že imeli.

122g ...vsaka želja, ki jo kdo izrazi, se izpolni. Direktorica je izredno odzivna. Bila je recimo želja, da se gre na Zbiljsko jezero in to se že organizira. Vsak dan je nekaj, razen sobote in nedelje.

153i ...ta Ana Petrič, direktorica, ta se vsega spomni, je izjemna organizatorica. Vse je na voljo. Niti nimam časa, da bi vse spremljala.

167j Velik vpliv ima odnos vodstva...

185j ...direktorica zelo spodbuja, da zaposleni sodelujemo pri idejah.

Odnos celotnega tima do vključevanja

170j ...cel tim tak, da se je pripravljen angažirati in vidi smisel v tem, da se vse stanovalce vključuje. Bolje se počutijo, manj so osamljeni. Tim na to ne gleda kot na dodatno delo, ampak na dolgoročne koristi in zadovoljstvo stanovalcev, ki jih to prinaša.

Timsko delo

182j Pri projektih sodelujemo z delovno terapijo in animatorji, oni so tisti, ki so zadolženi za organizacijo dogodkov.

174j To zahteva dodatno delo, to ne delajo samo negovalci, ampak tudi fizioterapevtka, delovna terapevtka, animatorji, vsi si moramo med seboj pomagati, da se nepokretni stanovalce uredi in vsakodnevno vključuje.

Uporaba lastnih poznanstev

183j ...uporabimo naša poznanstva in vabimo različne ljudi k sodelovanju in tako organiziramo npr. pevske nastope, predavanja...

Spodbuda zaposlenih k podajanju idej za skupnostne projekte

184j zaposleni so dobrodošli, da podajajo ideje, da dom povežejo z osebami, ki jih poznajo in bi sodelovale z nami.

Socialna delavka ima premalo časa za skupnostne aktivnosti

188j ...delovna terapevtka tista, ki organizira večino dejavnosti, jaz pa pri tem sodelujem, kolikor lahko. Socialna delavka ima namreč veliko drugega, predvsem administrativnega dela, ki jo omejuje pri večji angažiranosti pri teh projektih. Če bi imela čas bi npr. že pred sprejemom človeka obiskala na domu in jih spoznala v domačem okolju.

Dejavniki, ki vplivajo na vključevanje stanovalcev Centra starejših Notranje Gorice v skupnost

Odnos zaposlenih do vključevanja stanovalcev z omejeno mobilnostjo

9a Naše zaposlene so eno uro in pol porivale te ljudi, vsa čast jim, ker se tako trudijo, da so te ljudi vozile na izlet, na avtobus, pa eno nogo na stopnico, pa drugo, res se zelo trudijo, enkratni so.

12a Te na vozičkih pripelje osebje, ker vejo, da sami od sebe ne morejo prihajati.

40c Jaz se tako čudim našim dekletom. Tudi vozičkarje so prepričale, da so šli.

Pomanjkanje volje za vključevanje

10a ...kdorkoli bi tu rekel, da mu je dolgčas ali jamral, je to zato, ker je on brez volje.

Osebnostni dejavniki

157j Odvisno od vsakega posameznika, kakšen je od prej.

125g Nihče ne bo prišel na tvoja vrata, tudi sam se moraš potruditi. Eni pa tudi še živijo v preteklosti, ena vedno poudarja »Jaz sem bila profesorica nemščine«, kot da je nekaj več od drugih. Potem pa sama sedi.

124g Eni so tudi tu osamljeni, odvisno od karakterja, pa ne najdejo pristnih stikov, sorodne duše.

101e ...ni v moji naravi, da bi prej hodila po domovih, se družiti s stanovalci in se tako pripravila. Mislim, da nisem dovolj družabna za kaj takega.

89e Nisem pa tak tip človeka, da bi se angažirala, če me ne potegne družba.

51c ...sem tak človek, da bi se povsod vključevala.

28b Odvisno, kakšni ljudje so, ali si sploh želijo stikov.

11a To je čisto drug karakter, značaj, da se ti nič ne da.

Odločitev posameznika

144h Vsak se mora sam odločiti, da se bo vključeval.

13a Tisti, ki so še umsko in fizično sposobni, vejo kaj jim paše.

Svetovanje osebja

14a Svetujejo pa nam fizioterapevtke in ostale punce.

Omejena gibljivost kot ovira k samostojnemu vključevanju

156i Tisti, ki težko hodijo, se težko vključujejo. S to hojico sem počasna, nočem pa biti breme, da me morajo paziti in se z mano ukvarjati.

155i ...želela bi si več stikov, ampak ne morem veliko hoditi, ker težko hodim, uporabljam hojico. Pravzaprav bi si najbolj želela domov, ampak vem, da to ne gre.

15a Rada bi šla v Ljubljano, ampak s hojico ne morem na trolo. Ko sem bila še na palici, sem šla z avtobusom do Ljubljane. Zdaj hodim organizirano, gremo skupaj na muzikal ali pa kam drugam.

Pomanjkanje želje po vključevanju

17a V domu se toliko ljudi zamenja, da ne rabim novih poznanstev, preden spoznam vse tu notri, gre ogromno časa.

22b Imam televizijo, si označim kaj bom gledala, hčere mi prinesejo knjige. Sama s sabo sem zadovoljna.

26b Seveda me punce spodbujajo, da bi šla dol, ampak nimam preveč želje, sem zadovoljna tako.

52c Ko pridejo novi, jih zelo spodbujajo, ampak eni so zamorjeni in jim ni do ničesar, ker so prišli po sili razmer in se morda niso sami odločili za dom. Ne morejo se sprijazniti s trenutnim stanjem, živeti tu in zdaj, ampak samo razmišljajo o preteklosti.

102e Tudi drugi so zagrenjeni, predvsem zelo pogrešajo družine, mrko gledajo, se zavedajo, da se jim zaključuje življenjska doba, da ni več tistega, kar je nekoč bilo. Ljudje okrog tebe umirajo, krog se oža.

114f Nimam želje, da bi hodila kam. Ustreza mi, da imam tukaj vse kar se tiče zdravnikov, da mi ni treba hodit okrog.

143h Jaz sem mislila, da bom ne vem koliko hodila nazaj v Ljubljano, ampak me zmeraj manj mika. Sicer grem tudi kdaj pa kdaj, ampak nimam neke želje.

152i Nimam želje, da bi sodelovala.

154i Ne potrebujem spodbude, ker si ne želim delati, več kot sedaj.

Pomanjkanje osebja

18a Zelo veliko se dela, če pa česa ni, pa ni osebje krivo, ker personala manjka.

Zdravstveno stanje kot ovira k vključevanju

20b Vse se je spremenilo zaradi bolezni, ko sem zbolela sem šla iz bolnice že v hospic, potem domov, ena redkih, ki gre domov iz hospica, pa ni šlo, zdaj sem tu. Imam hude bolečine, ki so mi ostale, kar se mi ob aktivnosti še poslabša, zato sem raje v postelji.

24b Zame te dejavnosti niso, zaradi bolezni.

27b Niti nimam želje po stikih, saj to je tisto. Ker me tako boli in vse sorte poskušam, da bi si omilila to bolečino.

62č Dokler me ni kap, sem šla na čisto vsak izlet.

63č Zadnje čase manj hodim ven, ker me daje vrtoglavica in si ne upam.

75d Avtobus ne pride v poštev, ker slabo hodim, imam tudi nevropatijo in nimam dobre kontrole nad rokami in nogami.

87e Se pa malo vključujem, ker me omejuje moje zdravje. Pred kratkim sem padla in si izpahnila ramo.

103e Spodbud je tu veliko, od mene je odvisno koliko jih bom sprejela, da ne govorim o zdravstvenih problemih. Jaz imam zjutraj največ zdravstvenih težav, takrat je večina dejavnosti, to vse človeka omejuje.

138h Precej sem hodila na izlete, imam pa zadnje čase probleme z zdravjem, probleme imam tudi z očmi, morala bom na operacijo.

171j Odvisno je od vrste dejavnosti. Če govorimo o izletih iz centra, ki zahtevajo več hoje, se jih udeležujejo tisti, ki to zmorejo.

Neustreznost dejavnosti

25b Bila sem na telovadbi, pa nas je bilo preveč v vozičkih. En drugega smo se dotikali, ni mi ustrezalo.

Lokacija doma

30c Dom je sicer izven mesta, ampak meni to ustreza.

73d...obiskovat me hodijo ljudje, za katere nisem pričakovala, da bodo prišli. Je pa tega manj kot prej, saj je ta dom odmaknjen od mojega bivališča, od moje prejšnje skupnosti.

Spodbuda osebja

42c Mene so tudi prepričali, najprej nisem mislila iti, ker se ne počutim najboljše zadnje čase, nisem hotela ovirati.

83d ...osebje spodbuja. Sploh na začetku mi je bilo zelo všeč, ker so me hodili spraševati in vabiti na telovadbo, pa so rekli zdaj je pa ta dogodek, pridite. Bilo je veliko lažje, kot če bi sama iskala. To je bila ponavadi delovna terapevtka.

Spremljanje osebja

54c Vsak se lahko udeleži in to gre, ker imaš na voljo spremstvo in nisi prepuščen sam sebi.

Spodbuda oseb z demenco

67č Tisti, ki lahko še mislijo, pomoje ne rabijo toliko spodbude. Dementne pa vozijo, ker jim veliko pomeni, da se vsaj nekaj premika, da niso samo v sobah.

Želja po vključevanju

68č...tisti, ki si želi vključevati, to možnost ima.

142h ...moraš pa imeti sam željo.

Finančni dejavniki

74d Jaz bi šla večkrat v Ljubljano za kakšen opravke, če bi bilo to bližje. Tako pa je to predrago, saj moram iti s taksijem. Taksij do Fužin, kjer imam zobozdravnika me stane 26 €, kar je v obe smeri več kot 50 €, kar si pogosto ne morem privoščiti.

Dolgočasje

78d Sedaj se vključujem v vse dejavnosti, ker mi je pač dolgčas. Nisem več tako bolna, imam preveč časa in se zato vsega udeležim, razen, če se mi kakšna zadeva zdi prav neumna.

80d Vse to počnem, ker mi je dolgčas, to počnem, ker rada vidim, da mi čas hitreje mine, tudi če sem med ljudmi, ki mi niso vedno všeč.

Spremljanje oglasnih desk

82d Sama spremljam na oglasni deski.

Premalo obiskov

85d Osebnost bi morala imeti več obiskov.

Pomanjkanje pogojev za vključevanje

90e Ni bilo še pogojev, da bi se jaz vključila, nekako se mi ne da.

Odsotnost lastnega prevoza

94e Manjka mi moj vozniški izpit, to me zelo omejuje, počutim se kot brez nog, sedaj ko sem brez izpita.

Vremenski dejavniki

95e Ni bilo še kaj dosti priložnosti, da bi kam šla, sploh zaradi vremena se mi ni dalo.

Čas prilagajanja na novo okolje

105e Star človek enostavno rabi čas, da se prilagodi in navadi na novo okolje, kar je za njega težko.

Dobra mobilnost

115g Glede na to, da sem še pokretna, se vključujem kolikor mi ustreza, drugače pa grem tudi v Ljubljano.

127g ...imam to srečo, da sem še zelo aktivna in grem lahko na avtobus in kamor si želim.

Želja po individualnem vključevanju

123g Včasih ti je izpod časti, včasih se ti zdi zamalo. Grem raje v Ljubljano, z Urbano.

Kombinacija dejavnikov

128g

Vse je odvisno od posameznika, njegove situacije, zdravstvenega stanja, volje...

175j

Na to koliko se posameznik vključuje v skupnost vpliva več dejavnikov, zdravstveno stanje, eni stanovalci potrebujejo spodbudo, predvsem stanovalci z demenco potrebujejo vsakodnevno spodbudo, eni so že od prej aktivni, družabni in jih zanima, se sami vključujejo.

Pomen spodbude na začetku bivanja v domu

141h Na začetku sigurno rabiš spodbudo, na začetku so vsak dan hodili, so povedali, kaj se dogaja in me vabili. Potem pa ne rabiš več.

Vključevanje stanovalcev Centra starejših Notranje Gorice v skupnost v primerjavi pred selitvijo v Center

Sedaj več časa za vključevanje

1a Pred selitvijo se nisem vključevala v takšne stvari, ni bilo časa.

55č Dokler sem v službo hodila, sem se malo vključevala v skupnost. Potem sva gradila vikend in tudi ni bilo časa.

Sedaj več dejavnosti na voljo

2a Tu se zelo veliko dogaja in se tudi jaz vključujem v dejavnosti. Ko sem bila doma, tega ni bilo na voljo.

Veliko vključevanja do bolezni

19b Bila sem zelo leteča. Vključevala sem se, kolikor se je dalo, veliko sem pomagala pri vnukinji. Bila sem v Šoli zdravja na Kodeljevem, sodelovali smo z vrtcem v okviru medgeneracijskega sodelovanja. Še pred enim letom sem bila zelo aktivna (pokaže sliko), potem je prišla bolezen in se je vse spremenilo.

69d Čisto nič v zadnjih dveh letih, ker sem imela zdravljenje, kemoterapije zaradi raka na prsni, to je tudi razlog, da sem se preselila sem. Pred tem pa sem se, bila sem v zvezi borcev, hodila sem na sestanke v krajevni skupnosti ipd.

106f Ja, v društvu upokojencev sem bila, ampak sem pred leti to pustila, ko sem zbolela. Nisem več mogla hoditi na izlete, srce mi nagaja.

129h Bila sem v društvu upokojencev v Šiški, hodili smo na izlete. Potem sem s tem nehala, ker je mož zbolel. Hodila pa sem na tržnico, v trgovino, tudi na kakšno predstavo.

131h Včasih sva z možem nekajkrat letno hodila v toplice, potem sem tudi sama hodila, ampak sem imela probleme zaradi plavanja in vnetega živca, zato sem se odločila, da ne bom več šla.

145i Bila sem v društvu upokojencev, zelo smo se imeli fajn, veliko smo bili skupaj. To sem počela, ko sem bila bolj pri sebi, potem sem padla.

Ohranjanje prejšnjih stikov

23b Ko sem bila doma, smo se z sosedi veliko družili, bilo je nekaj družin s katerimi smo se dobivali v naši oazi v bloku. Prišli so me tudi obiskat tu.

Prej veliko vključevanja

29c Štiri leta sem bila predsednica Univerze za tretje življenjsko obdobje, hodila na telovadbo, krožke, italijanščino, angleščino.

107f Doma je bilo sigurno boljše, jaz sem bila v takšni službi, da sem z vsemi kontaktirala. Jaz poznam celo Šiško, moje stanovanje je bilo na sredi Šiške, to skozi avti vozijo, okrog mene vsi sosedje. Tu so pa drugi ljudje. Na začetku mi je bilo hudo, sem rekla ne vem, če bom zdržala.

Sedaj veliko vključevanja

38c Zdi se mi da se zelo veliko vključujem.

132h Jaz se počutim vključeno tudi sedaj, se zelo veliko udeležujem.

Individualno vključevanje

56č Bila pa sva družabna in sva se z ljudmi družila. Nisva se udeleževala organiziranih dejavnosti.

Več vključevanja kot pred selitvijo

57č Sedaj sem veliko bolj vključena. Dokler si v službi je eno, potem ko si v pokoju, si pa kar naenkrat prost in sam sebi prepuščen. Zdaj sem pa spet zelo dejavna na različnih področjih.

160j Nekateri pa so po selitvi bolj vključeni v skupnost.

Po selitvi občutek izključenosti iz normalnega življenja

70d Absolutno se počutim manj vključeno kot prej. Ko prideš v dom se počutiš izključeno iz normalnega življenja, prideš med stare, bolne ljudi. Doma si sredi življenja, sredi ljudi vseh starosti. Jaz sem imela v hiši dva otroka in sem bila vsak dan na tekočem, tudi pogovarjaš se o čisto drugih stvareh. V domu se pogovarjaš samo o boleznih, če sploh govorijo stanovalci.

Pred selitvijo malo vključevanja

86e Ne, nič. Skrbela sem za vrt, hišo, psa. Po upokojitvi sem se zelo umaknila in se nisem angažirala. V tem pogledu sem se kar zanemarila.

Malo vključevanja pred in po selitvi

104e ...zunanj svet mi manjka, ampak sem sama kriva, ker se ne vključujem. Že pred prihodom v center sem se nekako umaknila iz družbe.

9.6 Oso kodiranje

1. Vključevanje Centra starejših Notranjih Goric in njegovih stanovalcev v skupnost

3a	Dosti stika imamo z otroki, npr. med počitnicami dajo starši sem otroke in so tu v varstvu, otroci pomagajo stanovalcem, imajo tudi svoje krožke, pa tudi z nami.	Stiki z otroki
4a	...hodimo v trgovino, kavarno, poznamo celo vas, hodimo na sprehode, vas nas zelo sprejema.	Stiki z okoliškimi prebivalci
5a	...pridejo pevski zbori, imamo kulturne prireditve, sigurno vsaj dvakrat na mesec. Bila je tudi Nuška Drašček, operne pevke.	Obisk nastopov in prireditev v centru
6a	Toliko je dogajanja, zadnjič je bil cel dogodek, ko smo dobili kolo za dva stanovalca, mi mu rečemo rikša in se s tistim peljemo. Ko sem imela nekaj za na Pošto odnesti, me je glavni medicinski brat Nejc peljal z rikšo na Pošto.	Opravki izven centra
7a	Hodim na razne izlete.	Izleti
8a	Če vam po pravici povem, je tukaj veliko dogajanja, da imam manj časa, kot prej, ko sem bila v službi (smeh). Imamo razne izlete, zadnjič smo bili v Mozirskem gaju.	Izleti

16a	Včasih gremo z osebnimi avtomobili, ko smo šli gledat snemanje Kdo bi vedel, se nas je nabralo za avtobus.	Izleti
21b	Vsake toliko časa me na vozičku odpeljejo dol, samo jaz ne čutim potrebe, da bi kam šla.	Vključevanje stanovalcev z omejeno mobilnostjo in demenco
31c	Jaz sem zelo vključena, saj je vse na voljo, če le hočeš. Hodim na zgodovinski krožek, nemški krožek, pridejo tudi od zunaj.	Krožki, ki jih ne vodi osebje centra
32c	Včasih pridejo tudi popoldan, od zunaj, npr. kakšen zbor...	Obisk nastopov in prireditev v centru
33c	...pridejo iz vrtca, za nas nastopajo, se pogovarjamo, se igramo razne igre, za nas rišejo. Večkrat pridejo, tudi mi gremo v vrtec ali šolo na kakšno predstavo.	Stiki z otroki
34c	Danes ob dvanajstih pa nas bodo obiskali iz frizerske šole in nas bodo frizirali.	Stiki s prostovoljci/študenti
35c	...ravno danes imamo Aktivni dan, ko pridejo ljudje, ki niso stanovalci, zato smo bili sedaj na kavi, potem bomo šli na druge dejavnosti, potem bo pa še eno ura telovadbe. In prav spoprijateljili smo se.	Stiki z okoliškimi prebivalci
36c	Imam tudi svoje prijateljice, ki me pokličejo, me tudi obiščejo včasih.	Stiki s prijatelji
37c	Tudi po Skype-u komuniciram z vnučkom.	Stiki s sorodniki
39c	Šli smo v Mozirski gaj.	Izleti
43c	Tudi ti na vozičkih so bili vsi presenečeni, da zmorejo, da to za njih ni nemogoče, da še kam grejo.	Vključevanje stanovalcev z omejeno mobilnostjo in demenco
45c	Vsak mesec pride knjižničarka, ki ji lahko naročiš knjige, ki bi jih bral.	Krožki, ki jih ne vodi osebje centra
46c	Zelo prijetna so tudi ta druženja, Aktivni dan. Ker rečemo tudi kaj s temi, ki pridejo od zunaj.	Stiki z okoliškimi prebivalci
48c	Tri operne pevke so bile, imeli smo modno revijo, bili so iz televizije, bile so frizerke, so nas uredili. Bila je Saša Lendero.	Obisk nastopov in prireditev v centru
49c	...vsak mesec pridejo zdravilni kužki. S kužki je tudi zelo zanimivo, pridejo ljudje z demenco in to jim ogromno pomeni, da so kužki tam.	Krožki, ki jih ne vodi osebje centra
50c	Tudi dementne vozijo na vse prireditve in tudi ven. Jaz se včasih čudim, kako jih peljejo po ulici, ven.	Vključevanje stanovalcev z omejeno mobilnostjo in demenco
53c	Maja bom šla v Novo Gorico, grem k okulistu in zobozdravniku, takrat se dobim s prijateljicami.	Opravki izven centra
58č	...ravno sem gledala sliko v Delu, ko so bili na obisku otroci, smo se slikali z zajčkom. Zelo rada imam otroke. Vedno, ko so tu, sem zraven.	Stiki z otroki
59č	Študenti in prostovoljci so tudi tu, recimo peljejo ljudi k dejavnostim, spremljajo manj mobilne stanovalce.	Stiki s prostovoljci/študenti
60č	Zelo veliko stika imam z ljudmi, ki niso stanovalci, obiskujejo me sorodniki.	Stiki s sorodniki
61č	Še vedno sem v stiku s prijateljicami.	Stiki s prijatelji
64č	Mož je običajno hodil z osebnim avtomobilom, so ga peljali, jaz pa sem šla na avtobus.	Izleti
65č	Hodim pa veliko po naši okolici, grem v trgovino...	Opravki izven centra
66č	...imamo razna predavanja, to poslušam, prav tako mož.	Krožki, ki jih ne vodi osebje centra
72d	Imam še kar srečo, ker hodim k sorodnikom na razna praznovanja.	Stiki s sorodniki
76d	Šla sem v Mozirski gaj nazadnje, šli smo tudi v vrtec v Cerknici, ogledali smo si tudi Cerkniško jezero, to je bilo zelo prijetno in mi je bilo všeč. Izleti so mi zelo všeč, osebje se zelo trudi, tudi vozičkarji hodijo zraven.	Izleti
79d	Najraje imam Aktivni dan, sicer je treba to plačati, je	Stik z okoliškimi prebivalci

	pa dvakrat na teden, telovadba, kombinira pa se vedno s kakšnim predavanjem, ki je tudi za ostale, veliko časa tako zapravimo, da preuredimo stole in prestavimo mize.	
81d	Moram reči, da imajo dobro organizirano in je res veliko stvari, vsak dan se nekaj dogaja, sicer ob dopoldnevih, popoldnevi so bolj dolgočasni, če ni kakšne prireditve, vikendi in prazniki pa tudi.	Obisk nastopov in prireditev v centru
84d	...več stikov z ljudmi, ki ne živijo tu, bi si želela, predvsem z mojimi, prijatelji.	Stiki s prijatelji
88e	Gledam nastope, ko pridejo otroci za nas nastopat.	Stiki z otroki
92e	Obiščejo me ljudje z Rakitne, domačini so me sprejeli in me sedaj obiščejo.	Stiki s prijatelji
93e	S prijateljicami komuniciram preko telefona.	Stiki s prijatelji
96e	...šla sem v Cerknico, v en vrtec, so me potegnili zraven.	Izleti
97e	...grem s hojico do trgovine, po najnujnejše stvari.	Opravki izven centra
98e	...če me kdo obišče, gremo tja v kavarno.	Stiki z okoliškimi prebivalci
99e	Veliko je prireditev, predstav, nastopov, kar pa obiskujem.	Obisk nastopov in prireditev v centru
100e	Kar me zares in edino prav razveseli je obisk mojih sinov z družinama, ko kaj proslavimo. Takrat gremo kam ven, tega se zares veselim, ker jih pogrešam.	Stiki s sorodniki
108f	Otroke videvam na prireditvah, to se mi kar lepo zdi, pridejo za rojstne dneve, za pusta... Otroci so prišli tudi na modno revijo.	Stiki z otroki
109f	Pridejo me obiskat sosedje.	Stiki s prijatelji
110f	Rojstni dan sem tu praznovala, peli so mi Litostrojski pevci, trije so me poznali. Povabili so jih iz doma,	Obisk nastopov in prireditev v centru
111f	Po mene velikokrat pride od sina žena, pa me kam pelje. Greva na kosilo, me pelje v kitajsko restavracijo, v Ljubljano.	Stiki s sorodniki
112f	V trgovino grem po kakšen priboljšek.	Opravki izven centra
113f	Pridem poslušat razne nastope.	Obisk nastopov in prireditev v centru
116g	Zelo veliko kontakta imam z svojimi nečaki in pranečaki iz Ljubljane, slišimo se vsaj dvakrat na dan, tudi vidimo se zelo pogosto. Dobivamo se v Ljubljani, gremo na kavico, na ribe...	Stiki s sorodniki
117g	...imam največ stika s sorodniki.	Stiki s sorodniki
118g	Jaz grem kar na avtobus in v Ljubljano, na tržnico. Grem kamor mi paše.	Opravki izven centra
119g	No, če so kakšni izleti in ta dom ima tega ogromno, več kot drugi, kot čujem, me pridejo vprašati, bi šla z nami v opero, na izlet... včasih privolim, ali pa tudi ne.	Izleti
120g	Vedno sem tudi vabljen na prireditve, včasih grem, ne pa redno.	Obisk nastopov in prireditev v centru
121g	...književni krožek, ki je zelo obiskan.	Krožki, ki jih ne vodi osebje centra
126g	Jaz imam tri iz doma, s katerimi se družimo, gremo tudi ven na kavo, na kakšen Jegermeister.	Stiki z okoliškimi prebivalci
130h	Včasih grem domov h hčerki in vnukom, vsi so v isti hiši.	Stiki s sorodniki
133h	Imam računalnik, Googlam in se slišim s svojimi.	Stiki s sorodniki
134h	Hčera me obišče vsaj enkrat na teden,	Stiki s sorodniki
135h	...imam tudi prijateljice, ki me obiskujejo, ena na štirinajst dni, ena vsak teden, ena vsak mesec.	Stiki s prijatelji
136h	Po potrebi grem v trgovino, tudi na kavico pred Tuš.	Stiki z okoliškimi prebivalci
137h	Hči me odpelje tudi kam drugam v trgovino ali kamor rabim.	Stiki s sorodniki

139h	...na kurs nemščine,...	Krožki, ki jih ne vodi osebje centra
140h	bralni krožek pri ga. Alenki Veber.	Krožki, ki jih ne vodi osebje centra
146i	Otroke vidim, ko pridejo nastopat ali pa v varstvo.	Stiki z otroki
147i	Zelo rada imam petje, teh nastopov ne izpustim. Peli sta Saša Lendero, Nina Pušlar...	Obisk nastopov in prireditev v centru
148i	...obiskuje me sin.	Stiki s sorodniki
149i	Odpeljejo me k zdravniku, ko imam kakšen pregled.	Opravki izven centra
150i	Največkrat grem do Tuša, pa malo okoli doma.	Stiki z okoliškimi prebivalci
151i	Ne prav veliko, najraje poslušam pevske nastope. Se mi ne da.	Obisk nastopov in prireditev v centru
161j	Sodelujemo z društvi upokojencev iz okolice...	Stiki z okoliškimi prebivalci
162j	...prirejamo razne nastope, prireditve...	Obisk nastopov in prireditev v centru
163j	...sodelujemo s šolami, vrtci...	Stiki z otroki
164j	...prostovoljci, študenti.	Stiki s prostovoljci/študenti
166j	Hodimo tudi ven iz centra, zadnjič smo šli recimo na spuščanje gregorčkov na Vrhniko, gremo na razstave, prireditve, šli smo na žetev sivke...	Izleti

2. Odnos socialne službe Centra starejših Notranje Gorice do skupnostnih projektov

158j	...ob sprejemu pomembno, da se jaz kot socialna delavka pogovorim z njim, da vidim, ali so bili prej radi družabni, ali so se kaj vključevali.	Spoštovanje odločitev posameznikov
159j	Nekateri so taki, da tega ne želijo in jih tudi ne silimo.	Spoštovanje odločitev posameznikov
168j	...vključevanja vseh stanovalcev, tudi tistih, ki so v posteljah.	Vključevanje stanovalcev z omejeno mobilnostjo
169j	Lahko bi rekli, da jih je preveč, da nimamo časa, ampak se zelo trudimo, da se tudi njih vključuje v čim več dejavnosti. Vse stanovalce, ki to zdržijo in si to želijo, se namreč vsaj trikrat na teden dvigne. To je tudi mene presenetilo, ko sem prišla sem.	Vključevanje stanovalcev z omejeno mobilnostjo
172j	Organiziramo pa večinoma takšne dejavnosti, da se jih lahko udeležijo vsi, tudi stanovalci na vozičkih.	Vključevanje stanovalcev z omejeno mobilnostjo
176j	Ovisno od posameznika, zelo so si različni. So taki, ki si ne želijo sodelovati pri dejavnostih in jih pustimo, vsake toliko jih povprašamo, če bi šli, ampak če so bolj samotarski, so dobro orientirani in si ne želijo sodelovanja, to spoštujemo.	Spoštovanje odločitev posameznikov
177j	Skupnostni projekti so zelo pomembni.	Prepoznavanje pomena skupnostnih projektov
178j	Ob sprejemu imajo prednost domačini...	Prepoznavanja pomena povezovanja z domačini
179j	...pomembno, da dom sodeluje s skupnostjo, da potencialni stanovalci že prej spoznajo dom, da vedo, da se tu veliko dogaja, da se trudimo za naše stanovalce	Prepoznavanje pomena skupnostnih projektov
180j	En takšnih projektov je Aktiven dan, kjer se med seboj družijo naši stanovalci in ostali stari ljudje, skupaj dvakrat tedensko telovadijo in se družijo. Na ta način se premaguje osamljenost, se povežejo tako stanovalci kot zunanji stari ljudje, hkrati pa potencialni stanovalci spoznajo center in se kasneje lažje odločijo za prehod v center.	Prepoznavanja pomena povezovanja z domačini
181j	...pomembno, da socialna delavka vključevanje spodbuja in tudi zunanjim predstavi naše aktivnosti, tudi če tu ne živijo, si lahko tu ustvarijo socialno mrežo.	Prepoznavanje pomena skupnostnih projektov
187j	...mislim da je tudi v instituciji možno, pa tudi nujno delati po načelih skupnostnega socialnega dela.	Prepoznavanje pomena skupnostnih projektov

3. Dejavniki, ki vplivajo na skupnostno socialno delo v centru starejših Notranje Gorice

71d	Zelo se trudijo, da imamo stanovalci stik z različnimi generacijami in to pomaga. Če tega ne bi bilo, bi bilo grozno in dolgočas. Vsi stari imamo radi mlade.	Angažiranost zaposlenih
77d	Zraven grejo tudi nepokretni, z njimi se zelo trudijo, ker sami ne morejo niti stati. To se mi zdi skoraj preveč, ker potem vse tako dolgo traja.	Angažiranost zaposlenih
91e	Sem pa vesela, da so ljudje tu tako angažirani.	Angažiranost zaposlenih
41c	...koliko muke je bilo treba, da so ljudi spravili iz vozičkov in na avtobus, potem dol in vse to.	Angažiranost zaposlenih
44c	Od vsega sem najbolj občudovala naše terapevte, ki so vozičke vozile po tistem grušču, to sploh ni enostavno. S kakšno zavzetostjo in empatijo so to počele.	Angažiranost zaposlenih
47c	Direktorica ima ogromno idej in je tudi izjemna organizatorica in zmeraj najde kaj novega, kar bi lahko naredili. Vedno najde ljudi, da pridejo, pridejo predstaviti kakšen izdelek, ki ga lahko tudi vzamemo, se kaj novega naučimo. In to je vse zanimivo. Odrpta je za vsako idejo, kaj vse smo že imeli.	Vpliv vodstva
122g	...vsaka želja, ki jo kdo izrazi, se izpolni. Direktorica je izredno odzivna. Bila je recimo želja, da se gre na Zbiljsko jezero in to se že organizira. Vsak dan je nekaj, razen sobote in nedelje.	Vpliv vodstva
153i	...ta Ana Petrič, direktorica, ta se vsega spomni, je izjemna organizatorica. Vse je na voljo. Niti nimam časa, da bi vse spremljala.	Vpliv vodstva
165j	Z njimi se povezuje in dejavnosti organizira predvsem delovna terapevka.	Socialna delavka ima premalo časa za skupnostne aktivnosti
167j	Velik vpliv ima odnos vodstva...	Vpliv vodstva
170j	...cel tim tak, da se je pripravljen angažirati in vidi smisel v tem, da se vse stanovalce vključuje. Bolje se počutijo, manj so osamljeni. Tim na to ne gleda kot na dodatno delo, ampak na dolgoročne koristi in zadovoljstvo stanovalcev, ki jih to prinaša.	Angažiranost zaposlenih
173j	Zelo se trudimo, da vključujemo tudi stanovalce, ki so v posteljah in nepokretni. Če zdržijo na vozičkih, jih večkrat na teden posedemo na voziček in peljemo na različne dejavnosti npr. spremljajo obisk otrok iz vrta, obisk prostovoljcev, razna predavanja.	Angažiranost zaposlenih
174j	To zahteva dodatno delo, to ne delajo samo negovalci, ampak tudi fizioterapevka, delovna terapevka, animatorji, vsi si moramo med seboj pomagati, da se nepokretni stanovalci uredi in vsakodnevno vključuje.	Timsko delo
182j	Pri projektih sodelujemo z delovno terapijo in animatorji, oni so tisti, ki so zadolženi za organizacijo dogodkov.	Timsko delo
183j	...uporabimo naša poznanstva in vabimo različne ljudi k sodelovanju in tako organiziramo npr. pevske nastope, predavanja...	Angažiranost zaposlenih
184j	zaposleni so dobrodošli, da podajajo ideje, da dom povežejo z osebami, ki jih poznajo in bi sodelovale z nami.	Angažiranost zaposlenih
185j	...direktorica zelo spodbuja, da zaposleni sodelujemo pri idejah.	Vpliv vodstva
186j	...zaposleni nastopajo, npr. igrajo instrumente, nastopijo na piknikih... Ena od naših zaposlenih zelo dobro riše, zato smo imeli v domu razstavo njenih izdelkov. Na ta način jo stanovalci spoznajo v drugi luči.	Angažiranost zaposlenih
188j	...delovna terapevka tista, ki organizira večino	Socialna delavka ima premalo časa za

	dejavnosti, jaz pa pri tem sodelujem, kolikor lahko. Socialna delavka ima namreč veliko drugega, predvsem administrativnega dela, ki jo omejuje pri večji angažiranosti pri teh projektih. Če bi imela čas bi npr. že pred sprejemom človeka obiskala na domu in jih spoznala v domačem okolju.	skupnostne aktivnosti
--	---	-----------------------

4. Dejavniki, ki vplivajo na vključevanje stanovalcev Centra starejših Notranje Gorice v skupnost

9a	Naše zaposlene so eno uro in pol porivale te ljudi, vsa čast jim, ker se tako trudijo, da so te ljudi vozile na izlet, na avtobus, pa eno nogo na stopnico, pa drugo, res se zelo trudijo, enkratni so.	Odnos zaposlenih do vključevanja stanovalcev z omejeno mobilnostjo
10a	...kdorkoli bi tu rekel, da mu je dolgčas ali jamral, je to zato, ker je on brez volje.	Pomanjkanje želje
11a	To je čisto drug karakter, značaj, da se ti nič ne da.	Osebnostni dejavniki
12a	Te na vozičkih pripelje osebje, ker vejo, da sami od sebe ne morejo prihajati.	Odnos zaposlenih do vključevanja stanovalcev z omejeno mobilnostjo
13a	Tisti, ki so še umsko in fizično sposobni, vejo kaj jim paše.	Odločitev posameznika
14a	Svetujejo pa nam fizioterapevtke in ostale punce.	Podpora osebja
15a	Rada bi šla v Ljubljano, ampak s hojico ne morem na trola. Ko sem bila še na palici, sem šla z avtobusom do Ljubljane. Zdaj hodim organizirano, gremo skupaj na muzikal ali pa kam drugam.	Mobilnost
17a	V domu se toliko ljudi zamenja, da ne rabim novih poznanstev, preden spoznam vse tu notri, gre ogromno časa.	Pomanjkanje želje
18a	Zelo veliko se dela, če pa česa ni, pa ni osebje krivo, ker personala manjka.	Pomanjkanje osebja
20b	Vse se je spremenilo zaradi bolezni, ko sem zbolela sem šla iz bolnice že v hospic, potem domov, ena redkih, ki gre domov iz hospica, pa ni šlo, zdaj sem tu. Imam hude bolečine, ki so mi ostale, kar se mi ob aktivnosti še poslabša, zato sem raje v postelji.	Zdravstveno stanje kot ovira k vključevanju
22b	Imam televizijo, si označim kaj bom gledala, hčere mi prinesejo knjige. Sama s sabo sem zadovoljna.	Pomanjkanje želje
24b	Zame te dejavnosti niso, zaradi bolezni.	Zdravstveno stanje kot ovira k vključevanju
25b	Bila sem na telovadbi, pa nas je bilo preveč v vozičkih. En drugega smo se dotikali, ni mi ustrezalo.	Neustreznost dejavnosti
26b	Seveda me punce spodbujajo, da bi šla dol, ampak nimam preveč želje, sem zadovoljna tako.	Pomanjkanje želje
27b	Niti nimam želje po stikih, saj to je tisto. Ker me tako boli in vse sorte poskušam, da bi si omilila to bolečino.	Zdravstveno stanje kot ovira k vključevanju
28b	Odvisno, kakšni ljudje so, ali si sploh želijo stikov.	Osebnostni dejavniki
30c	Dom je sicer izven mesta, ampak meni to ustreza.	Lokacija centra
40c	Jaz se tako čudim našim dekletom. Tudi vozičkarje so prepričale, da so šli.	Odnos zaposlenih do vključevanja stanovalcev z omejeno mobilnostjo
42c	Mene so tudi prepričali, najprej nisem mislila iti, ker se ne počutim najboljše zadnje čase, nisem hotela ovirati.	Podpora osebja
51c	...sem tak človek, da bi se povsod vključevala.	Osebnostni dejavniki
52c	Ko pridejo novi, jih zelo spodbujajo, ampak eni so zamorjeni in jim ni do ničesar, ker so prišli po sili razmer in se morda niso sami odločili za dom. Ne morejo se sprijazniti s trenutnim stanjem, živeti tu in zdaj, ampak samo razmišljajo o preteklosti.	Pomanjkanje želje
54c	Vsak se lahko udeleži in to gre, ker imaš na voljo spremstvo in nisi prepuščen sam sebi.	Podpora osebja
62č	Dokler me ni kap, sem šla na čisto vsak izlet.	Zdravstveno stanje kot ovira k vključevanju
63č	Zadnje čase manj hodim ven, ker me daje vrtoglavica	Zdravstveno stanje kot ovira k vključevanju

	in si ne upam.	
67č	Tisti, ki lahko še mislijo, pomoje ne rabijo toliko spodbude. Dementne pa vozijo, ker jim veliko pomeni, da se vsaj nekaj premika, da niso samo v sobah.	Podpora osebja
68č	...tisti, ki si želi vključevati, to možnost ima.	Odločitev posameznika
73d	...obiskovat me hodijo ljudje, za katere nisem pričakovala, da bodo prišli. Je pa tega manj kot prej, saj je ta dom odmaknjen od mojega bivališča, od moje prejšnje skupnosti.	Lokacija centra
74d	Jaz bi šla večkrat v Ljubljano za kakšen opravek, če bi bilo to bližje. Tako pa je to predrago, saj moram iti s taksijem. Taksi do Fužin, kjer imam zobozdravnika me stane 26 €, kar je v obe smeri več kot 50 €, kar si pogosto ne morem privoščiti.	Lokacija centra
75d	Avtobus ne pride v poštev, ker slabo hodim, imam tudi nevropatijo in nimam dobre kontrole nad rokami in nogami.	Zdravstveno stanje kot ovira k vključevanju
78d	Sedaj se vključujem v vse dejavnosti, ker mi je pač dolgčas. Nisem več tako bolna, imam preveč časa in se zato vsega udeležim, razen, če se mi kakšna zadeva zdi prav neumna.	Dolgočasje
80d	Vse to počnem, ker mi je dolgčas, to počnem, ker rada vidim, da mi čas hitreje mine, tudi če sem med ljudmi, ki mi niso vedno všeč.	Dolgočasje
82d	Sama spremljam na oglasni deski.	Odločitev posameznika
83d	...osebje spodbuja. Sploh na začetku mi je bilo zelo všeč, ker so me hodili spraševati in vabiti na telovadbo, pa so rekli zdaj je pa ta dogodek, pridite. Bilo je veliko lažje, kot če bi sama iskala. To je bila ponavadi delovna terapevtka.	Podpora osebja
85d	Osebnostno bi morala imeti več obiskov.	Pomanjkanje obiskov
87e	Se pa malo vključujem, ker me omejuje moje zdravje. Pred kratkim sem padla in si izpahnila ramo.	Zdravstveno stanje kot ovira k vključevanju
89e	Nisem pa tak tip človeka, da bi se angažirala, če me ne potegne družba.	Osebnostni dejavniki
90e	Ni bilo še pogojev, da bi se jaz vključila, nekako se mi ne da.	Pomanjkanje želje
94e	Manjka mi moj voziški izpit, to me zelo omejuje, počutim se kot brez nog, sedaj ko sem brez izpita.	Mobilnost
95e	Ni bilo še kaj dosti priložnosti, da bi kam šla, sploh zaradi vremena se mi ni dalo.	Pomanjkanje želje
101e	...ni v moji naravi, da bi prej hodila po domovih, se družiti s stanovalci in se tako pripravila. Mislim, da nisem dovolj družabna za kaj takega.	Osebnostni dejavniki
102e	Tudi drugi so zagrenjeni, predvsem zelo pogrešajo družine, mrko gledajo, se zavedajo, da se jim zaključuje življenjska doba, da ni več tistega, kar je nekoč bilo. Ljudje okrog tebe umirajo, krog se oža.	Pomanjkanje želje
103e	Spodbud je tu veliko, od mene je odvisno koliko jih bom sprejela, da ne govorim o zdravstvenih problemih. Jaz imam zjutraj največ zdravstvenih težav, takrat je večina dejavnosti, to vse človeka omejuje.	Zdravstveno stanje kot ovira k vključevanju
105e	Star človek enostavno rabi čas, da se prilagodi in navadi na novo okolje, kar je za njega težko.	Čas prilagajanja na novo okolje
114f	Nimam želje, da bi hodila kam. Ustreza mi, da imam tukaj vse kar se tiče zdravnikov, da mi ni treba hodit okrog.	Pomanjkanje želje
115g	Glede na to, da sem še pokretna, se vključujem kolikor mi ustreza, drugače pa grem tudi v Ljubljano.	Mobilnost

123g	Včasih ti je izpod časti, včasih se ti zdi zamalo. Grem raje v Ljubljano, z Urbano.	Neustreznost dejavnosti
124g	Eni so tudi tu osamljeni, odvisno od karakterja, pa ne najdejo pristnih stikov, sorodne duše.	Osebnostni dejavniki
125g	Nihče ne bo prišel na tvoja vrata, tudi sam se moraš potruditi. Eni pa tudi še živijo v preteklosti, ena vedno poudarja »Jaz sem bila profesorica nemščine«, kot da je nekaj več od drugih. Potem pa sama sedi.	Osebnostni dejavniki
127g	...imam to srečo, da sem še zelo aktivna in grem lahko na avtobus in kamor si želim.	Mobilnost
128g	Vse je odvisno od posameznika, njegove situacije, zdravstvenega stanja, volje...	Kombinacija dejavnikov
138h	Precej sem hodila na izlete, imam pa zadnje čase probleme z zdravjem, probleme imam tudi z očmi, morala bom na operacijo.	Zdravstveno stanje kot ovira k vključevanju
141h	Na začetku sigurno rabiš spodbudo, na začetku so vsak dan hodili, so povedali, kaj se dogaja in me vabili. Potem pa ne rabiš več.	Podpora osebja
142h	...moraš pa imeti sam željo.	Osebnostni dejavniki
143h	Jaz sem mislila, da bom ne vem koliko hodila nazaj v Ljubljano, ampak me zmeraj manj mika. Sicer grem tudi kdaj pa kdaj, ampak nimam neke želje.	Pomanjkanje želje
144h	Vsak se mora sam odločiti, da se bo vključeval.	Odločitev posameznika
152i	Nimam želje, da bi sodelovala.	Pomanjkanje želje
154i	Ne potrebujem spodbude, ker si ne želim delati, več kot sedaj.	Pomanjkanje želje
155i	...želela bi si več stikov, ampak ne morem veliko hoditi, ker težko hodim, uporabljam hojico. Pravzaprav bi si najbolj želela domov, ampak vem, da to ne gre.	Mobilnost
156i	Tisti, ki težko hodijo, se težko vključujejo. S to hojico sem počasna, nočem pa biti breme, da me morajo paziti in se z mano ukvarjati.	Mobilnost
157j	Odvisto od vsakega posameznika, kakšen je od prej.	Osebnostni dejavniki
171j	Odvisto je od vrste dejavnosti. Če govorimo o izletih iz centra, ki zahtevajo več hoje, se jih udeležujejo tisti, ki to zmorejo.	Zdravstveno stanje kot ovira k vključevanju
175j	Na to koliko se posameznik vključuje v skupnost vpliva več dejavnikov, zdravstveno stanje, eni stanovalci potrebujejo spodbudo, predvsem stanovalci z demenco potrebujejo vsakodnevno spodbudo, eni so že od prej aktivni, družabni in jih zanima, se sami vključujejo.	Kombinacija dejavnikov

5. Vključevanje stanovalcev Centra starejših Notranje Gorice v skupnost v primerjavi pred selitvijo v Center

1a	Pred selitvijo se nisem vključevala v takšne stvari, ni bilo časa.	Več vključevanja v centru
2a	Tu se zelo veliko dogaja in se tudi jaz vključujem v dejavnosti. Ko sem bila doma, tega ni bilo na voljo.	Več vključevanja v centru
19b	Bila sem zelo leteča. Vključevala sem se, kolikor se je dalo, veliko sem pomagala pri vnukinji. Bila sem v Šoli zdravja na Kodeljevem, sodelovali smo z vrtcem v okviru medgeneracijskega sodelovanja. Še pred enim letom sem bila zelo aktivna (pokaže sliko), potem je prišla bolezen in se je vse spremenilo.	Veliko vključevanja do bolezni
23b	Ko sem bila doma, smo se z sosedi veliko družili, bilo je nekaj družin s katerimi smo se dobivali v naši oazi v bloku. Prišli so me tudi obiskat tu.	Doma individualno vključevanje
29c	Štiri leta sem bila predsednica Univerze za tretje	Več vključevanja doma

	življenjsko obdobje, hodila na telovadbo, krožke, italijanščino, angleščino.	
38c	Zdi se mi da se zelo veliko vključujem.	Po selitvi občutek vključenosti
55č	Dokler sem v službo hodila, sem se malo vključevala v skupnost. Potem sva gradila vikend in tudi ni bilo časa.	Več vključevanja v centru
56č	Bila pa sva družabna in sva se z ljudmi družila. Nisva se udeleževala organiziranih dejavnosti.	Doma individualno vključevanje
57č	Sedaj sem veliko bolj vključena. Dokler si v službi je eno, potem ko si v pokoju, si pa kar naenkrat prost in sam sebi prepuščen. Zdaj sem pa spet zelo dejavna na različnih področjih.	Več vključevanja v centru
69d	Čisto nič v zadnjih dveh letih, ker sem imela zdravljenje, kemoterapije zaradi raka na prsih, to je tudi razlog, da sem se preselila sem. Pred tem pa sem se, bila sem v zvezi borcev, hodila sem na sestanke v krajevni skupnosti ipd.	Veliko vključevanja do bolezni
70d	Absolutno se počutim manj vključeno kot prej. Ko prideš v dom se počutiš izključeno iz normalnega življenja, prideš med stare, bolne ljudi. Doma si sredi življenja, sredi ljudi vseh starosti. Jaz sem imela v hiši dva otroka in sem bila vsak dan na tekočem, tudi pogovarjaš se o čisto drugih stvareh. V domu se pogovarjaš samo o bolezni, če sploh govorijo stanovalci.	Več vključevanja doma
86e	Ne, nič. Skrbela sem za vrt, hišo, psa. Po upokojitvi sem se zelo umaknila in se nisem angažirala. V tem pogledu sem se kar zanemarila.	Doma malo vključevanja
104e	...zunanjí svet mi manjka, ampak sem sama kriva, ker se ne vključujem. Že pred prihodom v center sem se nekako umaknila iz družbe.	Doma malo vključevanja
106f	Ja, v društvu upokojencev sem bila, ampak sem pred leti to pustila, ko sem zbolela. Nisem več mogla hoditi na izlete, srce mi nagaja.	Veliko vključevanja do bolezni
107f	Doma je bilo sigurno boljše, jaz sem bila v takšni službi, da sem z vsemi kontaktirala. Jaz poznam celo Šiško, moje stanovanje je bilo na sredi Šiške, to skozi avti vozijo, okrog mene vsi sosedje. Tu so pa drugi ljudje. Na začetku mi je bilo hudo, sem rekla ne vem, če bom zdržala.	Več vključevanja doma
129h	Bila sem v društvu upokojencev v Šiški, hodili smo na izlete. Potem sem s tem nehala, ker je mož zbolel. Hodila pa sem na tržnico, v trgovine, tudi na kakšno predstavo.	Veliko vključevanja do bolezni
131h	Včasih sva z možem nekajkrat letno hodila v toplice, potem sem tudi sama hodila, ampak sem imela probleme zaradi plavanja in vnetega živca, zato sem se odločila, da ne bom več šla.	Veliko vključevanja do bolezni
132h	Jaz se počutim vključeno tudi sedaj, se zelo veliko udeležujem.	Po selitvi občutek vključenosti
145i	Bila sem v društvu upokojencev, zelo smo se imeli fajn, veliko smo bili skupaj. To sem počela, ko sem bila bolj pri sebi, potem sem padla.	Veliko vključevanja do bolezni
160j	Nekateri pa so po selitvi bolj vključeni v skupnost.	Več vključevanja v centru

9.7 Urejanje izjav po kodah in združevanje v kategorije

VKLJUČEVANJE CENTRA STAREJŠIH NOTRANJNH GORIC IN NJEGOVH STANOVALCEV V SKUPNOST

STIKI Z OTROKI

3a Dosti stika imamo z otroki, npr. med počitnicami dajo starši sem otroke in so tu v varstvu, otroci pomagajo stanovalcem, imajo tudi svoje krožke, pa tudi z nami.
 33c ...pridejo iz vrtca, za nas nastopajo, se pogovarjamo, se igramo razne igre, za nas rišejo. Večkrat pridejo, tudi mi gremo v vrtec ali šolo na kakšno predstavo.
 58č ...ravno sem gledala sliko v Delu, ko so bili na obisku otroci, smo se slikali z zajčkom. Zelo rada imam otroke. Vedno, ko so tu, sem zraven.
 88e Gledam nastope, ko pridejo otroci za nas nastopat.
 108f Otroke videvam na prireditvah, to se mi kar lepo zdi, pridejo za rojstne dneve, za pusta... Otroci so prišli tudi na modno revijo.
 146i Otroke vidim, ko pridejo nastopat ali pa v varstvo.
 163j ...sodelujemo s šolami, vrtci...

STIKI Z OKOLIŠKIMI PREBIVALCI

4a ...hodimo v trgovino, kavarno, poznamo celo vas, hodimo na sprehode, vas nas zelo sprejema.
 35c ...ravno danes imamo Aktivni dan, ko pridejo ljudje, ki niso stanovalci, zato smo bili sedaj na kavi, potem bomo šli na druge dejavnosti, potem bo pa še eno ura telovadbe. In prav spoprijateljili smo se.
 46c Zelo prijetna so tudi ta druženja, Aktiven dan. Ker rečemo tudi kaj s temi, ki pridejo od zunaj.
 79d Najraje imam Aktivni dan, sicer je treba to plačati, je pa dvakrat na teden, telovadba, kombinira pa se vedno s kakšnim predavanjem, ki je tudi za ostale, veliko časa tako zapravimo, da preuredimo stole in prestavimo mize.
 98e ...če me kdo obišče, gremo tja v kavarno.
 126g Jaz imam tri iz doma, s katerimi se družimo, gremo tudi ven na kavo, na kakšen Jegermeister.
 136h Po potrebi grem v trgovino, tudi na kavico pred Tuš.
 150i Največkrat grem do Tuša, pa malo okoli doma.
 161j Sodelujemo z društvi upokojencev iz okolice...

OBISK NASTOPOV IN PRIREDITEV V CENTRU

5a ...pridejo pevski zbori, imamo kulturne prireditve, sigurno vsaj dvakrat na mesec. Bila je tudi Nuška Drašček, operne pevke.
 32c Včasih pridejo tudi popoldan, od zunaj, npr. kakšen zbor...
 48c Tri operne pevke so bile, imeli smo modno revijo, bili so iz televizije, bile so frizerke, so nas uredili. Bila je Saša Lendero.
 81d Moram reči, da imajo dobro organizirano in je res veliko stvari, vsak dan se nekaj dogaja, sicer ob dopoldnevih, popoldnevi so bolj dolgočasni, če ni kakšne prireditve, vikendi in prazniki pa tudi.
 99e Veliko je prireditev, predstav, nastopov, kar pa obiskujem.
 110f Rojstni dan sem tu praznovala, peli so mi Litostrojski pevci, trije so me poznali. Povabili so jih iz doma,
 113f Pridem poslušat razne nastope.
 120g Vedno sem tudi vabljen na prireditve, včasih grem, ne pa redno.
 147i Zelo rada imam petje, teh nastopov ne izpustim. Peli sta Saša Lendero, Nina Pušlar...
 151i Ne prav veliko, najraje poslušam pevske nastope. Se mi ne da.
 162j ...prirejamo razne nastope, prireditve...

OPRAVKI IZVEN CENTRA

6a Toliko je dogajanja, zadnjič je bil cel dogodek, ko smo dobili kolo za dva stanovalca, mi mu rečemo rikša in se s tistim peljemo. Ko sem imela nekaj za na Pošto odnesti, me je glavni medicinski brat Nejc peljal z rikšo na Pošto.
 53c Maja bom šla v Novo Gorico, grem k okulistu in zobozdravniku, takrat se dobim s prijateljicami.
 65č Hodim pa veliko po naši okolici, grem v trgovino...
 97e ...grem s hojico do trgovine, po najnujnejše stvari.
 112f V trgovino grem po kakšen priboljšek.
 118g Jaz grem kar na avtobus in v Ljubljano, na tržnico. Grem kamor mi paše.
 149i Odpeljejo me k zdravniku, ko imam kakšen pregled.

IZLETI

7a Hodim na razne izlete.
 8a Če vam po pravici povem, je tukaj toliko dogajanja, da imam manj časa, kot prej, ko sem bila v službi (smeh). Imamo razne izlete, zadnjič smo bili v Mozirskem gaju.
 16a Včasih gremo z osebnimi avtomobili, ko smo šli gledat snemanje Kdo bi vedel, se nas je nabralo za avtobus.
 39c Šli smo v Mozirski gaj.
 64č Mož je običajno hodil z osebnim avtomobilom, so ga peljali, jaz pa sem šla na avtobus.

76d Šla sem v Mozirski gaj nazadnje, šli smo tudi v vrtec v Cerknici, ogledali smo si tudi Cerkniško jezero, to je bilo zelo prijetno in mi je bilo všeč. Izleti so mi zelo všeč, osebje se zelo trudi, tudi vozičkarji hodijo zraven.
 96e ...šla sem v Cerknico, v en vrtec, so me potegnili zraven.
 119g No, če so kakšni izleti in ta dom ima tega ogromno, več kot drugi, kot čujem, me pridejo vprašati, bi šla z nami v opero, na izlet... včasih privolim, ali pa tudi ne.
 166j Hodimo tudi ven iz centra, zadnjič smo šli recimo na spuščanje gregorčkov na Vrhniko, gremo na razstave, prireditve, šli smo na žetev sivke...

VKLJUČEVANJE STANOVALCEV Z OMEJENO MOBILNOSTJO IN DEMENCO

21b Vsake toliko časa me na vozičku odpeljejo dol, samo jaz ne čutim potrebe, da bi kam šla.
 43c Tudi ti na vozičkih so bili vsi presenečeni, da zmorejo, da to za njih ni nemogoče, da še kam grejo.
 50c Tudi dementne vozijo na vse prireditve in tudi ven. Jaz se včasih čudim, kako jih peljejo po ulici, ven.

KROŽKI, KI JIH NE VODI OSEBJE CENTRA

31c Jaz sem zelo vključena, saj je vse na voljo, če le hočeš. Hodim na zgodovinski krožek, nemški krožek, pridejo tudi od zunaj.
 45c Vsak mesec pride knjižničarka, ki ji lahko naročiš knjige, ki bi jih bral.
 49c ...vsak mesec pridejo zdravilni kužki. S kužki je tudi zelo zanimivo, pridejo ljudje z demenco in to jim ogromno pomeni, da so kužki tam.
 66č ...imamo razna predavanja, to poslušam, prav tako mož.
 121g ...književni krožek, ki je zelo obiskan.
 139h ...na kurs nemščine,...
 140h bralni krožek pri ga. Alenki Veber.

STIKI S PROSTOVOLJCI/ŠTUDENTI

34c Danes ob dvanajstih pa nas bodo obiskali iz frizerske šole in nas bodo frizirali.
 59č Študenti in prostovoljci so tudi tu, recimo peljejo ljudi k dejavnostim, spremljajo manj mobilne stanovalce.
 164j ...prostovoljci, študenti.

STIKI S PRIJATELJI

36c Imam tudi svoje prijateljice, ki me pokličejo, me tudi obiščejo včasih.
 61č Še vedno sem v stiku s prijateljicami.
 84d ...več stikov z ljudmi, ki ne živijo tu, bi si želela, predvsem z mojimi, prijatelji.
 92e Obiščejo me ljudje z Rakitne, domačini so me sprejeli in me sedaj obiščejo.
 93e S prijateljicami komuniciram preko telefona.
 109F Pridejo me obiskat sosedje.
 135h ...imam tudi prijateljice, ki me obiskujejo, ena na štirinajst dni, ena vsak teden, ena vsak mesec.

STIKI S SORODNIKI

37c Tudi po Skype-u komuniciram z vnučkom.
 60č Zelo veliko stika imam z ljudmi, ki niso stanovalci, obiskujejo me sorodniki.
 72d Imam še kar srečo, ker hodim k sorodnikom na razna praznovanja.
 100e Kar me zares in edino prav razveseli je obisk mojih sinov z družinama, ko kaj proslavimo. Takrat gremo kam ven, tega se zares veselim, ker jih pogrešam.
 111f Po mene velikokrat pride od sina žena, pa me kam pelje. Greva na kosilo, me pelje v kitajsko restavracijo, v Ljubljano.
 116g Zelo veliko kontakta imam z svojimi nečaki in pranečaki iz Ljubljane, slišimo se vsaj dvakrat na dan, tudi vidimo se zelo pogosto. Dobivamo se v Ljubljani, gremo na kavico, na ribe...
 117g ...imam največ stika s sorodniki.
 130h Včasih grem domov h hčerki in vnukom, vsi so v isti hiši.
 133h Imam računalnik, Googlam in se slišim s svojimi.
 134h Hčera me obišče vsaj enkrat na teden,
 137h Hči me odpelje tudi kam drugam v trgovino ali kamor rabim.
 148i ...obiskuje me sin.

ODNOS SOCIALNE SLUŽBE CENTRA STAREJŠIH NOTRANJE GORICE DO SKUPNOSTNIH PROJEKTOV

SPOŠTOVANJE ODLOČITEV POSAMEZNIKOV

158j ...ob sprejemu pomembno, da se jaz kot socialna delavka pogovorim z njim, da vidim, ali so bili prej radi družabni, ali so se kaj vključevali.

159j Nekateri so taki, da tega ne želijo in jih tudi ne silimo.

176j Odvisno od posameznika, zelo so si različni. So taki, ki si ne želijo sodelovati pri dejavnostih in jih pustimo, vsake toliko jih povprašamo, če bi šli, ampak če so bolj samotarski, so dobro orientirani in si ne želijo sodelovanja, to spoštujemo.

VKLJUČEVANJE STANOVALCEV Z OMEJENO MOBILNOSTJO

168j ...vključevanja vseh stanovalcev, tudi tistih, ki so v posteljah.

169j Lahko bi rekli, da jih je preveč, da nimamo časa, ampak se zelo trudimo, da se tudi njih vključuje v čim več dejavnosti. Vse stanovalce, ki to zdržijo in si to želijo, se namreč vsaj trikrat na teden dvigne. To je tudi mene presenetilo, ko sem prišla sem.

172j Organiziramo pa večinoma takšne dejavnosti, da se jih lahko udeležijo vsi, tudi stanovalci na vozičkih.

PREPOZNAVANJE POMENA SKUPNOSTNIH PROJEKTOV

177j Skupnostni projekti so zelo pomembni.

179j ...pomembno, da dom sodeluje s skupnostjo, da potencialni stanovalci že prej spoznajo dom, da vedo, da se tu veliko dogaja, da se trudimo za naše stanovalce

181j ...pomembno, da socialna delavka vključevanje spodbuja in tudi zunanjim predstavi naše aktivnosti, tudi če tu ne živijo, si lahko tu ustvarijo socialno mrežo.

187j ...mislim da je tudi v instituciji možno, pa tudi nujno delati po načelih skupnostnega socialnega dela.

PREPOZNAVANJA POMENA POVEZOVANJA Z DOMAČINI

178j Ob sprejemu imajo prednost domačini...

180j En takšnih projektov je Aktiven dan, kjer se med seboj družijo naši stanovalci in ostali stari ljudje, skupaj dvakrat tedensko telovadijo in se družijo. Na ta način se premaguje osamljenost, se povežejo tako stanovalci kot zunanji stari ljudje, hkrati pa potencialni stanovalci spoznajo center in se kasneje lažje odločijo za prehod v center.

DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA SKUPNOSTNO SOCIALNO DELO V CENTRU STAREJŠIH NOTRANJE GORICE

ANGAŽIRANOST ZAPOSLENIH

71d Zelo se trudijo, da imamo stanovalci stik z različnimi generacijami in to pomaga. Če tega ne bi bilo, bi bilo grozno in dolčas. Vsi stari imamo radi mlade.

77d Zraven grejo tudi nepokretni, z njimi se zelo trudijo, ker sami ne morejo niti stati. To se mi zdi skoraj preveč, ker potem vse tako dolgo traja.

91e Sem pa vesela, da so ljudje tu tako angažirani.

41c ...koliko muke je bilo treba, da so ljudi spravili iz vozičkov in na avtobus, potem dol in vse to.

44c Od vsega sem najbolj občudovala naše terapevtke, ki so vozičke vozile po tistem grušču, to sploh ni enostavno. S kakšno zavzetostjo in empatijo so to počele.

170j ...cel tim tak, da se je pripravljen angažirati in vidi smisel v tem, da se vse stanovalce vključuje. Bolje se počutijo, manj so osamljeni. Tim na to ne gleda kot na dodatno delo, ampak na dolgoročne koristi in zadovoljstvo stanovalcev, ki jih to prinaša.

173j Zelo se trudimo, da vključujemo tudi stanovalce, ki so v posteljah in nepokretni. Če zdržijo na vozičkih, jih večkrat na teden posedemo na voziček in peljemo na različne dejavnosti npr. spremljajo obisk otrok iz vrta, obisk prostovoljcev, razna predavanja.

183j ...uporabimo naša poznanstva in vabimo različne ljudi k sodelovanju in tako organiziramo npr. pevske nastope, predavanja...

184j zaposleni so dobrodošli, da podajajo ideje, da dom povežejo z osebami, ki jih poznajo in bi sodelovale z nami.

186j ...zaposleni nastopajo, npr igrajo inštrumente, nastopijo na piknikih... Ena od naših zaposlenih zelo dobro riše, zato smo imeli v domu razstavo njenih izdelkov. Na ta način jo stanovalci spoznajo v drugi luči.

VPLIV VODSTVA

47c Direktorica ima ogromno idej in je tudi izjemna organizatorica in zmeraj najde kaj novega, kar bi lahko naredili. Vedno najde ljudi, da pridejo, pridejo predstaviti kakšen izdelek, ki ga lahko tudi vzamemo, se kaj novega naučimo. In to je vse zanimivo. Odprta je za vsako idejo, kaj vse smo že imeli.

122g ...vsaka želja, ki jo kdo izrazi, se izpolni. Direktorica je izredno odzivna. Bila je recimo želja, da se gre na Zbiljsko jezero in to se že organizira. Vsak dan je nekaj, razen sobote in nedelje.

153i ...ta Ana Petrič, direktorica, ta se vsega spomni, je izjemna organizatorica. Vse je na voljo. Niti nimam časa, da bi vse spremljala.

167j Velik vpliv ima odnos vodstva...

185j ...direktorica zelo spodbuja, da zaposleni sodelujemo pri idejah.

SOCIALNA DELAVKA IMA PREMALO ČASA ZA SKUPNOSTNE AKTIVNOSTI

165j Z njimi se povezuje in dejavnosti organizira predvsem delovna terapevtka.

188j ...delovna terapevtka tista, ki organizira večino dejavnosti, jaz pa pri tem sodelujem, kolikor lahko. Socialna delavka ima namreč veliko drugega, predvsem administrativnega dela, ki jo omejuje pri večji angažiranosti pri teh projektih. Če bi imela čas bi npr. že pred sprejemom človeka obiskala na domu in jih spoznala v domačem okolju.

TIMSKO DELO

174j To zahteva dodatno delo, to ne delajo samo negovalci, ampak tudi fizioterapevtka, delovna terapevtka, animatorji, vsi si moramo med seboj pomagati, da se nepokretne stanovalce uredi in vsakodnevno vključuje.

182j Pri projektih sodelujemo z delovno terapijo in animatorji, oni so tisti, ki so zadolženi za organizacijo dogodkov.

DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA VKLJUČEVANJE STANOVALCEV CENTRA STAREJŠIH NOTRANJE GORICE V SKUPNOST

ODNOS ZAPOSLENIH DO VKLJUČEVANJA STANOVALCEV Z OMEJENO MOBILNOSTJO

9a Naše zaposlene so eno uro in pol porivale te ljudi, vsa čast jim, ker se tako trudijo, da so te ljudi vozile na izlet, na avtobus, pa eno nogo na stopnico, pa drugo, res se zelo trudijo, enkratni so.

12a Te na vozičkih pripelje osebe, ker vejo, da sami od sebe ne morejo prihajati.

40c Jaz se tako čudim našim dekletom. Tudi vozičkarje so prepričale, da so šli.

POMANJKANJE ŽELJE

10a ...kdorkoli bi tu rekel, da mu je dolgčas ali jamral, je to zato, ker je on brez volje.

17a V domu se toliko ljudi zamenja, da ne rabim novih poznanstev, preden spoznam vse tu notri, gre ogromno časa.

22b Imam televizijo, si označim kaj bom gledala, hčere mi prinesejo knjige. Sama s sabo sem zadovoljna.

26b Seveda me punce spodbujajo, da bi šla dol, ampak nimam preveč želje, sem zadovoljna tako.

52c Ko pridejo novi, jih zelo spodbujajo, ampak eni so zamorjeni in jim ni do ničesar, ker so prišli po sili razmer in se morda niso sami odločili za dom. Ne morejo se sprijazniti s trenutnim stanjem, živeti tu in zdaj, ampak samo razmišljajo o preteklosti.

90e Ni bilo še pogojev, da bi se jaz vključila, nekako se mi ne da.

95e Ni bilo še kaj dosti priložnosti, da bi kam šla, sploh zaradi vremena se mi ni dalo.

102e Tudi drugi so zagrenjeni, predvsem zelo pogrešajo družine, mrko gledajo, se zavedajo, da se jim zaključuje življenjska doba, da ni več tistega, kar je nekoč bilo. Ljudje okrog tebe umirajo, krog se oža.

114f Nimam želje, da bi hodila kam. Ustreza mi, da imam tukaj vse kar se tiče zdravnikov, da mi ni treba hodit okrog.

143h Jaz sem mislila, da bom ne vem koliko hodila nazaj v Ljubljano, ampak me zmeraj manj mika. Sicer grem tudi kdaj pa kdaj, ampak nimam neke želje.

152i Nimam želje, da bi sodelovala.

154i Ne potrebujem spodbude, ker si ne želim delati, več kot sedaj.

OSEBNOSTNI DEJAVNIKI

11a To je čisto drug karakter, značaj, da se ti nič ne da.

28b Odvisno, kakšni ljudje so, ali si sploh želiš stikov.

51c ...sem tak človek, da bi se povsod vključevala.

89e Nisem pa tak tip človeka, da bi se angažirala, če me ne potegne družba.

101e ...ni v moji naravi, da bi prej hodila po domovih, se družiti s stanovalci in se tako pripravila. Mislim, da nisem dovolj družabna za kaj takega.

124g Eni so tudi tu osamljeni, odvisno od karakterja, pa ne najdejo pristnih stikov, sorodne duše.

125g Nihče ne bo prišel na tvoja vrata, tudi sam se moraš potruditi. Eni pa tudi še živijo v preteklosti, ena vedno poudarja »Jaz sem bila profesorica nemščine«, kot da je nekaj več od drugih. Potem pa sama sedi.

142h ...moraš pa imeti sam željo.

157j Odvisno od vsakega posameznika, kakšen je od prej.

ODLOČITEV POSAMEZNIKA

13a Tisti, ki so še umsko in fizično sposobni, vejo kaj jim paše.

68č ...tisti, ki si želi vključevati, to možnost ima.

82d Sama spremljam na oglasni deski.

144h Vsak se mora sam odločiti, da se bo vključeval.

PODPORA OSEBJA

14a Svetujejo pa nam fizioterapevtke in ostale punce.

42c Mene so tudi prepričali, najprej nisem mislila iti, ker se ne počutim najboljše zadnje čase, nisem hotela ovirati.

54c Vsak se lahko udeleži in to gre, ker imaš na voljo spremstvo in nisi prepuščen sam sebi.

67č Tisti, ki lahko še mislijo, pomoje ne rabijo toliko spodbude. Dementne pa vozijo, ker jim veliko pomeni, da se vsaj nekaj premika, da niso samo v sobah.

83d ...osebje spodbuja. Sploh na začetku mi je bilo zelo všeč, ker so me hodili spraševati in vabiti na telovadbo, pa so rekli zdaj je pa ta dogodek, pridite. Bilo je veliko lažje, kot če bi sama iskala. To je bila ponavadi delovna terapevtka.

141h Na začetku sigurno rabiš spodbudo, na začetku so vsak dan hodili, so povedali, kaj se dogaja in me vabili. Potem pa ne rabiš več.

MOBILNOST

15a Rada bi šla v Ljubljano, ampak s hojico ne morem na trolo. Ko sem bila še na palici, sem šla z avtobusom do Ljubljane. Zdaj hodim organizirano, gremo skupaj na muzikal ali pa kam drugam.

94e Manjka mi moj voziški izpit, to me zelo omejuje, počutim se kot brez nog, sedaj ko sem brez izpita.

115g Glede na to, da sem še pokretna, se vključujem kolikor mi ustreza, drugače pa grem tudi v Ljubljano.

127g ...imam to srečo, da sem še zelo aktivna in grem lahko na avtobus in kamor si želim.

155i ...želela bi si več stikov, ampak ne morem veliko hoditi, ker težko hodim, uporabljam hojico. Pravzaprav bi si najbolj želela domov, ampak vem, da to ne gre.

156i Tisti, ki težko hodijo, se težko vključujejo. S to hojico sem počasna, nočem pa biti breme, da me morajo paziti in se z mano ukvarjati.

POMANJKANJE OSEBJA

18a Zelo veliko se dela, če pa česa ni, pa ni osebje krivo, ker personala manjka.

ZDRAVSTVENO STANJE KOT OVIRA K VKLJUČEVANJU

20b Vse se je spremenilo zaradi bolezni, ko sem zbolela sem šla iz bolnice že v hospic, potem domov, ena redkih, ki gre domov iz hospica, pa ni šlo, zdaj sem tu. Imam hude bolečine, ki so mi ostale, kar se mi ob aktivnosti še poslabša, zato sem raje v postelji.

24b Zame te dejavnosti niso, zaradi bolezni.

27b Niti nimam želje po stikih, saj to je tisto. Ker me tako boli in vse sorte poskušam, da bi si omilila to bolečino.

62č Dokler me ni kap, sem šla na čisto vsak izlet.

63č Zadnje čase manj hodim ven, ker me daje vrtoglavica in si ne upam.

75d Avtobus ne pride v poštev, ker slabo hodim, imam tudi nevropatijo in nimam dobre kontrole nad rokami in nogami.

87e Se pa malo vključujem, ker me omejuje moje zdravje. Pred kratkim sem padla in si izpahnila ramo.

103e Spodbud je tu veliko, od mene je odvisno koliko jih bom sprejela, da ne govorim o zdravstvenih problemih. Jaz imam zjutraj največ zdravstvenih težav, takrat je večina dejavnosti, to vse človeka omejuje.

138h Precej sem hodila na izlete, imam pa zadnje čase probleme z zdravjem, probleme imam tudi z očmi, morala bom na operacijo.

171j Odvisno je od vrste dejavnosti. Če govorimo o izletih iz centra, ki zahtevajo več hoje, se jih udeležujejo tisti, ki to zmorejo.

NEUSTREZNOST DEJAVNOSTI

25b Bila sem na telovadbi, pa nas je bilo preveč v vozičkih. En drugega smo se dotikali, ni mi ustrezalo.

123g Včasih ti je izpod časti, včasih se ti zdi zamalo. Grem raje v Ljubljano, z Urbano.

LOKACIJA CENTRA

30c Dom je sicer izven mesta, ampak meni to ustreza.

73d ...obiskovat me hodijo ljudje, za katere nisem pričakovala, da bodo prišli. Je pa tega manj kot prej, saj je ta dom odmaknjen od mojega bivališča, od moje prejšnje skupnosti.

74d Jaz bi šla večkrat v Ljubljano za kakšen popravek, če bi bilo to bližje. Tako pa je to predrago, saj moram iti s taksijem. Taksi do Fužin, kjer imam zobozdravnika me stane 26 €, kar je v obe smeri več kot 50 €, kar si pogosto ne morem privoščiti.

DOLGOČASJE

78d Sedaj se vključujem v vse dejavnosti, ker mi je pač dolgčas. Nisem več tako bolna, imam preveč časa in se zato vsega udeležim, razen, če se mi kakšna zadeva zdi prav neumna.

80d Vse to počnem, ker mi je dolgčas, to počnem, ker rada vidim, da mi čas hitreje mine, tudi če sem med ljudmi, ki mi niso vedno všeč.

POMANJKANJE OBISKOV

85d Osebnost bi morala imeti več obiskov.

ČAS PRILAGAJANJA NA NOVO OKOLJE

105e Star človek enostavno rabi čas, da se prilagodi in navadi na novo okolje, kar je za njega težko.

KOMBINACIJA DEJAVNIKOV

128g Vse je odvisno od posameznika, njegove situacije, zdravstvenega stanja, volje...

175j Na to koliko se posameznik vključuje v skupnost vpliva več dejavnikov, zdravstveno stanje, eni stanovalci potrebujejo spodbudo, predvsem stanovalci z demenco potrebujejo vsakodnevno spodbudo, eni so že od prej aktivni, družabni in jih zanima, se sami vključujejo.

VKLJUČEVANJE STANOVALCEV CENTRA STAREJŠIH NOTRANJE GORICE V SKUPNOST V PRIMERJAVI PRED SELITVIJO V CENTER

VEČ VKLJUČEVANJA V CENTRU

1a Pred selitvijo se nisem vključevala v takšne stvari, ni bilo časa.

2a Tu se zelo veliko dogaja in se tudi jaz vključujem v dejavnosti. Ko sem bila doma, tega ni bilo na voljo.

55č Dokler sem v službo hodila, sem se malo vključevala v skupnost. Potem sva gradila vikend in tudi ni bilo časa.

57č Sedaj sem veliko bolj vključena. Dokler si v službi je eno, potem ko si v pokoju, si pa kar naenkrat prost in sam sebi prepuščen. Zdaj sem pa spet zelo dejavna na različnih področjih.

160j

Nekateri pa so po selitvi bolj vključeni v skupnost.

VELIKO VKLJUČEVANJA DO BOLEZNI

19b Bila sem zelo leteča. Vključevala sem se, kolikor se je dalo, veliko sem pomagala pri vnukinji. Bila sem v Šoli zdravja na Kodeljevem, sodelovali smo z vrtcem v okviru medgeneracijskega sodelovanja. Še pred enim letom sem bila zelo aktivna (pokaže sliko), potem je prišla bolezen in se je vse spremenilo.

69d Čisto nič v zadnjih dveh letih, ker sem imela zdravljenje, kemoterapije zaradi raka na prsih, to je tudi razlog, da sem se preselila sem. Pred tem pa sem se, bila sem v zvezi borcev, hodila sem na sestanke v krajevni skupnosti ipd.

106f Ja, v društvu upokojencev sem bila, ampak sem pred leti to pustila, ko sem zbolela. Nisem več mogla hoditi na izlete, srce mi nagaja.

129h Bila sem v društvu upokojencev v Šiški, hodili smo na izlete. Potem sem s tem nehala, ker je mož zbolel. Hodila pa sem na tržnico, v trgovine, tudi na kakšno predstavo.

131h Včasih sva z možem nekajkrat letno hodila v toplice, potem sem tudi sama hodila, ampak sem imela probleme zaradi plavanja in vnetega živca, zato sem se odločila, da ne bom več šla.

145i Bila sem v društvu upokojencev, zelo smo se imeli fajn, veliko smo bili skupaj. To sem počela, ko sem bila bolj pri sebi, potem sem padla.

DOMA INDIVIDUALNO VKLJUČEVANJE

23b Ko sem bila doma, smo se z sosedi veliko družili, bilo je nekaj družin s katerimi smo se dobivali v naši oazi v bloku. Prišli so me tudi obiskat tu.

56č Bila pa sva družabna in sva se z ljudmi družila. Nisva se udeleževala organiziranih dejavnosti.

VEČ VKLJUČEVANJA DOMA

29c Štiri leta sem bila predsednica Univerze za tretje življenjsko obdobje, hodila na telovadbo, krožke, italijanščino, angleščino.

70d Absolutno se počutim manj vključeno kot prej. Ko prideš v dom se počutiš izključeno iz normalnega življenja, prideš med stare, bolne ljudi. Doma si sredi življenja, sredi ljudi vseh starosti. Jaz sem imela v hiši dva otroka in sem bila vsak dan na tekočem, tudi pogovarjaš se o čisto drugih stvareh. V domu se pogovarjaš samo o bolezni, če sploh govorijo stanovalci.

107f Doma je bilo sigurno boljše, jaz sem bila v takšni službi, da sem z vsemi kontaktirala. Jaz poznam celo Šiško, moje stanovanje je bilo na sredi Šiške, to skozi avti vozijo, okrog mene vsi sosede. Tu so pa drugi ljudje. Na začetku mi je bilo hudo, sem rekla ne vem, če bom zdržala.

PO SELITVI OBČUTEK VKLJUČENOSTI

38c Zdi se mi da se zelo veliko vključujem.

132h Jaz se počutim vključeno tudi sedaj, se zelo veliko udeležujem.

DOMA MALO VKLJUČEVANJA

86e Ne, nič. Skrbela sem za vrt, hišo, psa. Po upokojitvi sem se zelo umaknila in se nisem angažirala. V tem pogledu sem se kar zanemarila.

104e ...zunanj svet mi manjka, ampak sem sama kriva, ker se ne vključujem. Že pred prihodom v center sem se nekako umaknila iz družbe.

9.8 Definiranje pojmov

Stiki: pojem označuje interakcijo stanovalca z drugimi ljudmi bodisi s svojimi otroki, sorodniki, okoliškimi prebivalci Centra, prostovoljci, študenti, prijatelji idr.

Vključevanje Centra starejših Notranje Gorice v skupnost: pojem označuje načine vključevanja Centra starejših Notranje Gorice v skupnost. Vključevanje v skupnost lahko poteka v samem Centru (organizacija dejavnosti, ki vključujejo ljudi, ki niso zaposleni ali stanovalci), lahko pa poteka zunaj Centra, pri čemer se stanovalci in zaposleni udeležujejo različnih dejavnosti v skupnosti (izleti, trgovine in kavarne, druge institucije, lokalne skupnosti stanovalcev idr.).

Vključevanje stanovalcev z omejeno gibljivostjo in demenco: gre za vključevanje stanovalcev, ki imajo omejeno gibljivost, bodisi uporabljajo pripomočke za hojo, voziček ali so v posteljah in za vključevanje v skupnostne dejavnosti potrebujejo podporo osebja. Podporo osebja potrebujejo tudi stanovalci z demenco, ki lahko povzroči težave z orientacijo idr.

Odnos socialne službe Centra starejših Notranje Gorice do skupnostnih projektov: s tem raziskujem kakšen odnos ima socialna služba Centra do skupnostnih projektov (predvsem ali prepozna pomen skupnostnih projektov in vključevanja manj mobilnih stanovalcev).

Angažiranost osebja : gre za odnos zaposlenih do vključevanja vseh stanovalcev, ki zahteva določen trud, angažma zaposlenih.

Timsko delo : označuje delo skupine zaposlenih, ki imajo isti cilj.

Osebnostni dejavniki: to so dejavniki, ki med drugim vplivajo na to, koliko se posamezni stanovalec vključuje v skupnostne dejavnosti in izhajajo iz posameznikove osebnosti (bolj ali manj družaben idr.)

Zdravstveno stanje kot ovira k vključevanju: bolezenska stanja, ki ovirajo sodelovanje v skupnostnih dejavnostih bodisi omejena gibljivost, vrtoglavica, slabše senzorno zaznavanje, težave v duševnem zdravju idr.

Vključevanje stanovalcev Centra starejših Notranje Gorice v skupnost v primerjavi pred selitvijo v center: s tem raziskujem, ali se stanovalci po prihodu v Center v skupnost vključujejo več ali manj kot prej in ali imajo po prihodu v dom občutek vključenosti ali ne.